

ಋದ್ಧಕನಿಕಾಯ

ಸುತ್ತನಿಪಾತ

ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಡಾ|| ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ಶಿತ
ಅಭಿಧಜ ಅಗಮಹಾ ಸದ್ಗಮ್ನ ಜೋತಿಕ, ಡಿ.ಲಿಟ್

ಅನುವಾದಕ

ಅನೀಶ್ ಬೋಧ್

ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧ ಥೇರವಾದ ಬೌದ್ಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ
ಮಹಾ ಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿ
ಬೆಂಗಳೂರು-೦೯
೨೦೧೪

Kannada Tipitaka Granthamale - Khuddhakanikaya – Suttanipatha
Translated by : Anish Bodh

ಪ್ರಕಾಶನ :

ಪ್ರಕಾಶನ ವಿಭಾಗ

ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧ ಥೇರವಾದ ಚೌದ್ಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ

ಬುದ್ಧ ವಚನ ಟ್ರಸ್ಟ್

ಮಹಾ ಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿ

14, ಕಾಳಿದಾಸ ಮಾರ್ಗ

ಗಾಂಧಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 009

ದೂರವಾಣಿ : 080-22250684

ಫ್ಯಾಕ್ಸ್ : 080-41148440

E-mail : books@mahabodhi.info

Web : www.mahabodhi.info

© ಬುದ್ಧ ವಚನ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಮಹಾ ಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿ - ಮಾರ್ಚ್ 2014

ಸಹಕಾರ : ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ

1000 ಪುಟಗಳು

ಬೆಲೆ ರೂ. 400/-

ಮುದ್ರಕರು :

ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ಸರಸ್ವತಿಪುರಂ, ಬೆಂಗಳೂರು-560 096

ದೂ : 080-23498198, ಮೊ : 9916461691

ಮುನ್ನುಡಿ

ಬೌದ್ಧ ಪಾಳಿ ವಾಚ್ಯಯ ಮನುಷ್ಯ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅತಿದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬುದ್ಧ ವಚನವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಬುದ್ಧ ವಚನವನ್ನು ಮೂರು ಪಿಟಕ (ಬುಟ್ಟಿ)ಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಿನಯ ಪಿಟಕವು ಭಿಕ್ಷು-ಭಿಕ್ಷುಣಿಯರ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಭಗವಾನರ ಜೀವನವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ; ಸುತ್ತ ಪಿಟಕವು ಭಗವಾನರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಮತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅಭಿಧರ್ಮ ಪಿಟಕವು ಚಿತ್ತ, ಚೇತಸಿಕಾ (ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂಗಗಳು), ರೂಪ (ಭೌತಿಕ ವಸ್ತು) ಮತ್ತು ನಿಬ್ಬಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಬೋಧನೆಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾ ಅರಿಯ ಸಾವಕರಾದಂಥ ಸಾರಿಪುತ್ರ, ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನ, ಕಚ್ಚಾನ ಮುಂತಾದವರ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಗಳ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹಿತ್ಯವೇ ಅಟ್ಟಕಥಾ. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ವಿವರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಬರೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಟೀಕಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಪಾಳಿ ವಾಚ್ಯಯವು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು, ಜೀವನದ ದುಃಖಗಳಿಂದ ಹೊರಬರುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಎಂದಿಗಿಂತಲೂ ಈ ತಿಪಿಟಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಕಾರಣ ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿ ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಹಿಂಸೆ ದುಃಖಗಳಲ್ಲೇ ನರಳುತ್ತಿರುವ ಇಂದಿನ ವಿಶ್ವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬದುಕಲು ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗದ ಬೆಳಕು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲಿ ಮೂಲದಲ್ಲಿರುವ ತಿಪಿಟಕಗಳ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿ ಅದರ ಅನೇಕ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ನೂರಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಲಂಡನ್ ಪಾಲಿ ಟೆಕ್ನಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪಾಲಿ ಮೂಲದ ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ತಿಪಿಟಕಗಳು, ಅಟ್ಟಕಥೆಗಳು, ಟೀಕಾಸಾಹಿತ್ಯ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹಲವಾರು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿವೆ. ಆ ಮುಖೇನವೂ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರಸಾರಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಲಿತವಾದದ್ದು ಅನೇಕ ಕುರುಹುಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯ ದೊರತಿದ್ದು ವಿರಳ. ಅದರ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಬುದ್ಧನ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೊರಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ ತಿಪಿಟಕಗಳು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆವಿಗೂ ಹೊರಬಂದಿಲ್ಲ. ಮೂಲ ಪಾಲಿಯ ತಿಪಿಟಕಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಅನುವಾದಗಳು ಬರಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಒಂದು ಧರ್ಮದ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕನ್ನಡದಂತಹ ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇದುವರೆವಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಮನಗಂಡು ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ಷಿತ ಭಂತೇಜಿಯವರು 'ಬುದ್ಧ ವಚನ ಟ್ರಸ್ಟ್' ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ

ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಯೋಜನೆಯ ಆಶಯವೆಂದರೆ ಕನ್ನಡ ಜನ ಬೌದ್ಧ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅದರ ಮೂಲದಿಂದಲೇ ಅರಿತು ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು. ಬರ್ಮಾದಲ್ಲಿ 1954-56ರವರೆಗೆ ಜರುಗಿದ ಛಟ್ರ ಸಂಗಾಯನ (ಆರನೇಯ ಬೌದ್ಧ ಮಹಾ ಸಮ್ಮೇಳನ)ದಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಾಳಿ ಸಾಹಿತ್ಯವೆ ಕನ್ನಡ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಯೋಜನೆಯ ಮೂಲವಾಗಿದೆ. ಆ ಆಶಯದ ಹಿಂದಿನ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಎರಡುಸಾವಿರದ ಆರುನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಉನ್ನತ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ತಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಜನತೆಗೆ ಉಣಬಡಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮ ಶ್ರೀಮಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು.

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತಿಪಿಟಕಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಸಾಧನಾ ಶೀಲತೆಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಹದಿಮೂರು ಕನ್ನಡದ ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಲಭ್ಯ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಎಂದರೆ ಸುಮಾರು ನೂರೈವತ್ತು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಅಧಿಕೃತವಾದ ಮೂಲಕ್ಕೆ ಲೋಪ ಬರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವುದೇ ಕನ್ನಡ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಯೋಜನೆ ಆಗಿದೆ. ಈ ಕನ್ನಡ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಪಾಲಿ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅನುವಾದವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಭಗವಾನರ ವಚನವನ್ನು ಮೂಲ ಪಾಲಿಯಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ತರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿ ಬುದ್ಧರ ಮೂಲ ವಚನವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸುವವರು ಅದನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಮೊದಲ ಭಾಗವಾಗಿ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕಟವಾದ ಹದಿಮೂರು ಸಂಪುಟಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ, ಉತ್ತಮ ವಿನ್ಯಾಸದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಪುಟವು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಈಗ ಬಂದಿದೆ.

ಇದು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಒಂದು ಸುಂದರ ಹೂವು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ ಅನುವಾದವಾಗಿ ಹೊರಬಂದಿದೆ. ಸುತ್ತನಿಪಾತವು ಖುದ್ಧಕನಿಕಾಯದ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಸಂಪುಟದ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ರೀಡ್ ಮಾಡಿದವರು ನಮ್ಮ ಉಪಾಸಕರಾದ ಶ್ರೀ ಅನೀಶ್ ಬೋಧ್‌ರವರು. ಇವರ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಅರವಿಂದ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ಶ್ರೀ ತಿಮ್ಮರಾಯಪ್ಪ ಗೌಡರಿಗೆ ಅಂದದ ಮುದ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧ ಛೇರವಾದ ಬೌದ್ಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಭಗವಾನರ ಶುದ್ಧ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಚುರಪಡಿಸುವ ಧೈಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ ಅದರ ಮೊದಲ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಬೌದ್ಧ ವಾಚ್ಛಯವನ್ನು ಓದುವ, ತನ್ನೂಲಕ ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ನಿರಾಳಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ನಮ್ಮ ಶ್ರಮವೂ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ಸಾರ್ಥಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಅನುವಾದಗೊಳ್ಳದ ತಿಪಿಟಕ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಮರೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿ ಆದಷ್ಟೂ ಬೇಗನೆ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸುವ ಆಶಯ ನಮ್ಮದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಧಮ್ಮಚೇತಿಯಾಗಲೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಧಮ್ಮವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜೀವಂತ ತಾಣಗಳು. ಇಂಥಹ ಸಾವಿರಾರು ಧಮ್ಮಚೇತಿಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವೇ ನಮ್ಮ ಗುರಿ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

– ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಡಾ|| ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ತಿತ
ಅಭಿಧಜ ಅಗ್ಗಮಹಾ ಸದ್ಭಜೋತಿಕ, ಡಿ.ಲಿಟ್
ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕರು

ತಿಪಿಟಕವು ಪವಿತ್ರ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದ ಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ಅಧಿಕೃತ ಉಪದೇಶಗಳು ಒಳಗೊಂಡಿವೆ. ಹೀಗೆ ತಿಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧ ಬುದ್ಧರು ಬೋಧಿಸಿದ ಮೂಲ ಉಪದೇಶಗಳು ಮುಕ್ತಾಗದೆ ಪಾವಿತ್ರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ನಲವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಧರ್ಮವನ್ನು ಜನರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪುರೋಹಿತ ಕುಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸನಾದ ಭಿಕ್ಷು ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರ ಬಳಿ ಬಂದು ತಾನು ಧರ್ಮವನ್ನು ವೇದ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಮತಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಬುದ್ಧರು: “ತಥಾಗತರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜನರ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಕೇವಲ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಭಾಗದವರಿಗಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಭಗವಾನರು ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಹತರಾದ ಮೊದಲ ಅರವತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಸಿಂಹ ಕರೆ ಹೀಗಿದೆ: “ಚರಥ, ಭಿಕ್ಷವೆ, ಚಾರಿಕಂ, ಬಹುಜನ ಹಿತಾಯ ಬಹುಜನ ಸುಖಾಯ ಲೋಕಾನುಕಂಪಾಯ ಅತ್ಥಾಯ ಹಿತಾಯ ಸುಖಾಯ ದೇವಮನುಸ್ಸಾಂ ಮಾ ಏಕೇನ ದ್ವೇ ಆಗಮಿತ್ಥಾ. ದೇಸೇಥ ಭಿಕ್ಷವೇ ಧರ್ಮಂ ಆದಿಕಲ್ಯಾಣಂ, ಮಜ್ಜೇ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಪರಿಯೋಸಾನ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಸಾತ್ಥಂ ಸಬ್ಬಂಜನಮ್ ಕೇವಲ ಪರಿಪುಣ್ಣಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಪಕಾಸೇಥ.”

“ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಮುಂದೆ ನಡೆಯಿರಿ, ಬಹುಜನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಬಹುಜನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ, ಲೋಕಾನುಕಂಪದಿಂದ ಜನರ, ದೇವತೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಚಲಿಸಿರಿ. ಇಬ್ಬರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಒಂದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಿ. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ ಆದಿಯಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿರಿ. ಪರಿಪೂರ್ಣವೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯ ಜೀವನವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತಾಗಲಿ.”

ಒಂದುವೇಳೆ ಬುದ್ಧರು ವಿದ್ವಾಂಸ ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಮಾತನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮವು ಆಗ ಕೇವಲ ವಿದ್ವಾಂಸರ, ಪುರೋಹಿತರ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಅದು ಅವರ ಸಂತತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೇವಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಉನ್ನತವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಧರ್ಮದ ಅರಿವು ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಜಾತಿ ಮತ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಎಲ್ಲೆಯಲ್ಲದ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮವು ಸಿಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವೇ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಿಪಿಟಕವು ಮೂಲ ಪಾಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಂದರೆ ಅಂದು ಬುದ್ಧರ ಕಾಲದ ಜನರಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ.

ಭಾರತದ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ಮೂರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಳಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಹಳೆಯದು. ಈ ಮೂರು ಯಾವುವೆಂದರೆ: ಛಂದಸ್ ಅಥವಾ ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಪಾಳಿ.

1. ಛಂದಸ್ ಅನ್ನು ವೈದಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಪರಿಷ್ಕರಗೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅದು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿತವಾಯಿತು.
2. ಪ್ರಾಕೃತ - ಇದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಡುಭಾಷೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದ ಆಡು ನುಡಿಗಳಿವೆ. ಈಗಲೂ ಇದನ್ನು ಮಹಾವೀರ ಜೈನರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.
3. ಪಾಳಿ - ಇದು ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಥೇರವಾದಿ ಬೌದ್ಧರು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಜನರ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಪಾಳಿ ಅಥವಾ ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಜಾತಿ ಮತ ಧರ್ಮ, ಅಂತಸ್ತುಗಳ ಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥರದ ಜನರು ಉಪಯೋಗ ಪಡೆಯಲೆಂಬುದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ಪೌರೋಹಿತ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಅರಿಯುವ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜನಪದರ ಆಗಿನ ಭಾಷೆ ಮಾಧ್ಯಮ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಡುನುಡಿಗಳ ಪ್ರಾಕೃತವೇ ಆಗಿತ್ತು.

ಪಾಳಿಯನ್ನು ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಈಗಲೂ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರಾಕೃತವಾಗಿ (ಸಹಜವಾಗಿ) ಮಾತನಾಡುವುದೇ ಪ್ರಾಕೃತಿ (ಪ್ರಕೃತಿಯ ಭಾಸತಿ ಪ್ರಾಕೃತ). ಭಾರತ ಭೂಖಂಡವು ಬಹು ಜಾತಿಯ ಬಹು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ, ಬಹುಭಾಷೆಯ ದೇಶವಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವ ಸಂಪರ್ಕ ಭಾಷೆಯೊಂದು ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಮೂರು ಭಿನ್ನರೀತಿಯ ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಿವೆ. ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತ, ಸೌರಸೇನಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಟ್ರ ಪ್ರಾಕೃತ. ಇಂದು ಹಿಂದಿ ಹೇಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲರ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಕೃತವು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಇಂದು ಹಿಂದಿಯು ಹೇಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ ಇದೆಯೋ ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಳಿಯು ಅಂದು ಇತ್ತು.

ಬುದ್ಧನ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳು ಆತ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾಡಲ್ಲೇ ಕಳೆಗುಂದುತ್ತಾಬಂದಂತೆ ಪಾಳಿಯೂ ಕೂಡ ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದುಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಾಳಿ ಎಲ್ಲರ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಜ್ಜಿಮ ದೇಶದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈಗಿನ ಬಿಹಾರ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ದೆಹಲಿ, ಹರಿಯಾಣ, ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು, ಒಡಿಶಾ, ಬಂಗಾಳಿ, ಅಸ್ಸಾಂ ರಾಜ್ಯಗಳ ಜನರ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಭಾಷೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಜನರೆಲ್ಲ ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವ ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಗಳು ಅಂದು ಯಾವ ಉಭಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವೋ ಇಂದು ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಪಡೆದಿದೆ. ಕಾರಣ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯ ನಾವೀನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ ವ್ಯಾಪಕ ಪ್ರಚಾರ. ಸಂಸ್ಕೃತವು ಕೇವಲ ಭಾರತದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಗೊತ್ತಿರುವಂತಹ ಭಾಷೆ.

ಈ ರೀತಿಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಮಹಾಯಾನ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನೇ ನೀಡಿದೆ. ಬೌದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹಲವಾರು ರೂಪಗಳು ಎಂದರೆ ಹೈಬ್ರಿಡ್ ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪಾಳೀಕೃತ ಸಂಸ್ಕೃತ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶವೂ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕೃತದ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ಹೋದ ಪೌರಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪಾಳಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದಾರಲ್ಲದೆ ಅವಕ್ಕೆ ಮಲತಾಯಿ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತೋರಿದರು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಪಾಳಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಖೆಯಂತೆ ಬಿಂಬಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದುದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಕಾಲೇಜು ಮುಂತಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕದಲ್ಲಿ ಇರುವುದನ್ನು

ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೂ ಸತ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಪಾಳಿ ಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳು ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪೌರಾತ್ಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬರುವ ಸೋದರ ಭಾಷೆಗಳು. ಪ್ರತಿ ಭಾಷೆಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ ಇದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಸೇರಿಯೇ ಭಾರತೀಯ ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.

ಇನ್ನು ಪಾಳಿ (ಪಾಲಿ) ಅರ್ಥ ಅಥವಾ ಪಾರಿಭಾಷಿಕಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ 'ಬುದ್ಧವಚನಂ' ಎಂದು ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧನ ಮಾತು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧನ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ತಿಪಿಟಕದ 'ಪಾಠ' ಎಂದು.

ಶ್ರೀಲಂಕಾದಲ್ಲಿನ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳ ಅಟ್ಯಕಥೆಯನ್ನು ಪುನರುತ್ಥಾನಗೊಳಿಸಿದ ಐದನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರತೀಯ ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧ ಘೋಷನು ತನ್ನ ಮಹಾಕೃತಿಯಾದ ವಿಸುದ್ಧಿ ಮಗ್ಗದ ಅನೇಕಕಡೆ 'ಇಮಾನಿ ತವಾ ಪಾಳಿಯಂ' ಎಂಬ ಪದ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವು ತಿಪಿಟಕದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಟ್ಯಕಥಾಯಾಂ ಪನ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಇವೆ. ಅವನು ಪುನಃ 'ನೇವ ಪಾಲಿಯಂ ನ ಅಟ್ಯಕಥಾಯಾಂ ಆಗತಂ' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಟ್ಯಕಥೆಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಅಟ್ಯಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯವೇನಿದ್ದರೂ ನಂತರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಆದರೂ ಸಹ ಈ ಬೃಹತ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಫಸಲಿನಲ್ಲಿ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪದಬಂಧ ಒಡಪನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ವಿಸ್ತಾರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಂದರೆ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಅಟ್ಯಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಅನುಟೀಕಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವೆಲ್ಲವೂ 'ಪಾಳಿ ಭಾಷೆ' ಎಂದೇ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಾಳಿ ಭಾಷಾ ಗ್ರಂಥ 'ಅಭಿಧಾನಪ್ಪದೀಪಿಕಾ'ದಲ್ಲಿ ಪಾಳಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. 'ಪಾಲೇತಿ ರಕ್ತತೀತಿ ಪಾಲಿ'—ಯಾವುದು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೋ, ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೋ ಅದು ಪಾಳಿ. ಕಿಂ ರಕ್ತತಿ? ಬುದ್ಧವಚನಾ ರಕ್ತತಿ. ಅದು ಏನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ? ಅದು ಬುದ್ಧನ ವಚನಗಳನ್ನು (ಮಾತುಗಳನ್ನು) ಪವಿತ್ರ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದೇ ಪದೇ ತಿಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಹೀಗಿದೆ. 'ಪರಿಯಾಯ ಇತಿ ಪಾಲಿ'; ಎಂದರೆ ಬುದ್ಧನ ಉಪದೇಶ ರೀತ್ಯ 'ಬುದ್ಧ ವಚನಂ'. ಇಲ್ಲೊಂದು ವಾಕ್ಯ ಹೀಗಿದೆ: 'ಕೊ ನಾಮ ಅಮಂ ಪರಿಯಾಯೋ?' 'ಪೂಜ್ಯರೇ, ಈ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ಹೆಸರೇನು?' ಪರಿಯಾಯ ಎನ್ನುವುದು ನಂತರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಲಿಯಾಯ ಎಂದಾಗಿರುವುದು ಅಶೋಕನ ಬಾಬ್ರಿ ಶಿಲಾಸಾಸನದಲ್ಲಿ "ಇಮಾನಿ ಭಂತೆ, ಧಮ್ಮ ಪಲಿಯಾಯಾನಿ" ಎಂದಾಗಿದೆ. [ಇವು ಪೂಜ್ಯರೇ, ಧಮ್ಮದ ಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ]. ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಪಠ್ಯಂತರವಾಗಿ ಪಲಿಯಾಯ ಎಂಬುದು 'ಪಾಲಿ'ಯಾಗಿ ಹಸ್ತಗೊಂಡಿತು.

ಪಾಳಿ (ಪಾಲಿ)ಯನ್ನು ಪಾಳಿ ಪವಿತ್ರಗ್ರಂಥವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಾರಣ ಬೌದ್ಧ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ಅದು ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಪಾಳಿ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥವು ಗ್ರಂಥೇತರ ಸಾಹಿತ್ಯವಾದ ಅಟ್ಯಕಥೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಅದರ ಸ್ಥಳ ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮಗಧವು ಪಾಳಿಯ ಮನೆ. ಕಾರಣ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಉದಯವಾದದ್ದೇ ಮಗಧ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ. ಮಾಗಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಪಾಳಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ 'ಸಮ್ಮಾ ಸಂಬುದ್ಧೇನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋ ಮಾಗಧಿಕೋ ವೋಹಾರೋ'—ಸಮ್ಮಾ ಸಂಬುದ್ಧರು ಮಾಗಧಿ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಹೇಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಬಳಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪಾಳಿಯು 'ಮೂಲ ಭಾಷೆ' ಎಂಬ ಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಸಾ ಮಾಗಧಿಮೂಲ ಭಾಷಾ ಸಂಬುದ್ಧೋ ಚಾಪಿ ಭಾಸರೆ' – ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮಾಗಧಿ ಮೂಲ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಸಮ್ಮಾ ಸಂಬುದ್ಧರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು.

ಮೂಲ ಭಾಷೆಯಾದ ಮಾಗಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡು ಭಾಷೆಗಳ ಮಿಳಿತಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಪಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದು ಅದು ಎಲ್ಲರೂ ಸಂವಹಿಸಬಲ್ಲ ಅಥವಾ ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲ, ಈಗಿನ ಹಿಂದಿಯಂತೆ. ಇನ್ನು ಪಾಳಿಯ ಸ್ತಾನಮಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರು ಮತ್ತು ವಕ್ರಬುದ್ಧಿಯ ಪೌರಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪಾಳಿಯನ್ನು ಒಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಾಷೆಯಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ಅದೊಂದು ಕೇವಲ ಆಡುಭಾಷೆ ಎಂಬಂತೆ ಬಿಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾಳಿಯು ಶ್ರೀಮಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದುದು ಮತ್ತು ಅದು ಕೇವಲ ಭಾರತವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಈಗ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಪಾಳಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅದು ತಿಪಿಟಕ ಆಗಿರಬಹುದು, ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿರುವ ಅಟ್ಟಕಥಾ, ಟೀಕಾ, ಅನುಟೀಕಾ ಇವೆಲ್ಲದರ ಫಸಲು, ಅದರಲ್ಲಿನ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ, ನಾವೀನ್ಯತೆ, ನಿಖರತೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಗೂ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯವಾಗಲಿ, ಪೌರಾತ್ಯವಾಗಲಿ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಇದೆ.

ಇನ್ನು ಪಾಳಿಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಮಾಗಧಿಯ ಪ್ರಾರಂಭ ರೂಪ. ಇದು ಇಂಡೋ ಆರೈನ್ ಭಾಷೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಳಿಯು ಬುದ್ಧಪೂರ್ವವೂ ಪಾಣಿನಿಯು ಯಸ್ಮಾನನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಯಸ್ಮಪೂರ್ವವೂ ಆಗಿ ಪಾಣಿನಿಪೂರ್ವ ಭಾಷೆಯಾಗಿದೆ. ಪಾಣಿನಿಯು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ವ್ಯಾಕರಣದ ಮೂಲಕ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವನು ಪಾಣಿನಿಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ> 500 ರಿಂದ ಕ್ರಿ.ಪೂ. 300 ಎಂದು ಹೆಸರಾಂತ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವೈಯಾಕರಣನಾದ ಮೆಕ್ ಡೊನಾಲ್ಡನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಪಾಳಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದಿನದು. ಇವೆರಡು ಭಂದಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತಗಳಿಂದ ಬಂದವು.

ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರನಾದ ಡಾ|| ಗ್ರೈಗರ್‌ನು ಬುದ್ಧನು ಏಕೆ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಬಳಸದೆ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಭಾಷೆ ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತವನ್ನು ಬಳಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: “ಬುದ್ಧನು ಆಡಿದ ಭಾಷೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸಾಮಾನ್ಯರ ಆಡಿದ ಭಾಷೆ ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುವುದು ಒಂದು ಕುಚೋದ್ಯ. ನಿಜವೆಂದರೆ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮರು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಂಪನ್ನರು ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಅದು ಬುದ್ಧ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾದುದು ಆಗಿತ್ತು. ಅಂತಹ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಭಾಷೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಆಡುಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ (ಪಾಳಿ ಲಿಟರೇಚರ್ ಅಂಡ್ ಲ್ಯಾಂಗ್ವೇಜ್, ಗ್ರೈಗರ್).

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಪಾಳಿಯು ಮಾಗಧಿ ಪ್ರಾಕೃತಿಯ ಜನ್ಯ ರೂಪವಾದರೆ, ಮಂದ ಭಾಷೆ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಭಂದಸ್ಸಿನಿಂದ ಜನ್ಯವಾಯಿತು. ಪುನಃ ಪಾಳಿಯು ವೇದ ಭಾಷೆಯ ಹಲವಾರು ಸಮಾನ ವ್ಯಾಕರಣ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಈಗಿನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಏನು ಹೇಳಬಹುದೆಂದರೆ ಪಾಳಿಯು ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಳೆಯದು.

ಪಾಳಿ ಗ್ರಂಥವಾದ ತಿಪಿಟಕವು ಬುದ್ಧವಚನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದು ಬುದ್ಧ ಜ್ಞಾನೋದಯದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಬೋಧಿಯು ಒರತೆಯಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದೇ ಬುದ್ಧವಾಣಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಬುದ್ಧ ವಚನವು ಕ್ಷೀಣಿಸಿತೋ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾಯಿತೋ, ಥೇರವಾದವೆಂಬ ಬೌದ್ಧಾಚರಣೆ ಕೂಡ ಇಳಿಮುಖವಾಯಿತು. ಬುದ್ಧವಚನ ಪುನರಾರಂಭಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮ ಸಾಧನೆ ಆರಂಭಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಥೇರವಾದ ಮಾತ್ರವೇ ಬುದ್ಧನ ಮೂಲ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬುದ್ಧನು ಮಾತ್ರವೇ ಕಂಡುಕೊಂಡುದರಿಂದ ಸತ್ಯ ಸಾಧಕರಾದ ನಾವೇ ಬೋಧಿಯನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ‘ಬೋಧಿ’ (ಜ್ಞಾನೋದಯ) ಎನ್ನುವುದೇ ‘ಈಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಯೇ’ ನಾವೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ, ಸಾಧನೆಯಿಂದ

ನಾವೇ ಪರಿಕ್ಷಿಸುವ (ವಹಿಪಸ್ಸಿಕೊ), ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ತಾವೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತದ್ದು. (ಪಚ್ಚತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಧೋ ವಿಜ್ಞಾಹಿ). ಇದಕ್ಕೆ ದೇವರಾಗಲಿ, ಗುರುಗಳಾಗಲಿ ಬಂದು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಬುದ್ಧವಚನ ಅಥವಾ ತಿಪಿಟಕವು ಈ ಗುಣಗಳ ಸುತ್ತಲೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಥೇರವಾದ ತಿಪಿಟಕವು ಕೇವಲ ಒಂದು ಧರ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಗಣಿಯಲ್ಲ. ಗೌತಮನು ಬೋಧಗಯಾದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಬುದ್ಧನಾಗಿ ಕುಸಿನಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಹೊಂದುವವರೆಗೂ ಅಂದರೆ ಈ ನಲವತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಬೋಧಿಸಿದನೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ತಿಪಿಟಕದ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಮೂರು ಭಿನ್ನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೊದಲಿಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಜ್ಞಾನ ಪರಂಪರೆ, ಪರಿಯತ್ತಿ; ಎರಡನೆಯದು, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧನೆಯ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು, ಪಟಿಪತ್ತಿ; ಮೂರನೆಯದು, ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ. (ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನ, ಮುಕ್ತಿ, ಅಥವಾ ಸಂಸಾರ ದುಃಖದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ); ಪಟಿವೇಧ. ಹೀಗೆ ತಿಪಿಟಕವು ಪವಿತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಜೀವಂತ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಸಂತತಿಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ಭವ್ಯ ಗುರಿ. ಹೀಗೆ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವುದು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವವಾದಿ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು 'ಆಗಮ ಪ್ರಮಾಣ'ಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರುತವಾಗಿರುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗಿಂತ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದುದು.

'ತಿಪಿಟಕ' ಪದದಲ್ಲಿ 'ತಿ(= ಮೂರು) + ಪಿಟಕ (= ಬುಟ್ಟಿ) ಎಂಬುದಾಗಿ ಇವೆ.

ಈ ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ:

1. ವಿನಯಪಿಟಕ
2. ಸುತ್ತ ಪಿಟಕ
3. ಅಭಿಧಮ್ಮ ಪಿಟಕ

ವಿನಯಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂಘದಲ್ಲಿರುವ ಭಿಕ್ಷುಗಳು (ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು) ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳಿವೆ.

ಸುತ್ತಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧರು ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲೆ ನೀಡಿದ ಉಪದೇಶಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ.

ಅಭಿಧಮ್ಮ ಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧರು ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಮೇಲೆ ನೀಡಿದ ಉನ್ನತೋನ್ನತವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾದ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳಿವೆ.

ಸುಗತರು ಇದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವನ್ನು ಭಿನ್ನವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಉದಾನ ಪಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷು ಸೋಣನು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಇದ್ದ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಅವನು ಬುದ್ಧನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಹುದೂರದ ಅವಂತಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಬುದ್ಧ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: "ಭಿಕ್ಷುವೇ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಸುವಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವನಾಗು". "ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಭಂತೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸುತ್ತ ನಿಪಾತದ ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಹದಿನಾರು ಸುತ್ತಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾನೆ.

"ಪಟಿಬಾತು ತಂ, ಭಿಕ್ಷು ಧರ್ಮೋ ಭಾಸಿತುಂ'ತಿ." ಏವಂ ಭನ್ತೇ ತಿ ಖೊ ಆಯಸ್ಸಾ ಸೋಣೊ ಭಗವತೋ ಪಟಿಸ್ಸುತ್ವಾ ಸೋಳಸ ಅಟ್ಟಃಧಾವಗ್ಗಿಕಾನಿ ಸಬ್ಬಾನೇವ ಸರೇನ ಅಭಣಿ." (ಸುತ್ತ ನಿಪಾತ 772-981).

“ಪೂಜ್ಯ ಸೋಣನು ಕಂಠಪಾಠವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಸುಗತರು ಅಭಿನಂದಿಸಿ, “ಭಿಕ್ಷುವೇ, ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದೆ, ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೇ, ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿರುವೆ. ಭಿಕ್ಷು, ನೀನು ಎಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯದ ಹದಿನಾರು ಸುತ್ತಗಳ ಮೇಲೆ ಧ್ಯಾನವಿರಿಸಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಕಂಠವು ಅಸ್ಥಲಿತ ಉಚ್ಚಾಸದಿಂದ ಮಧುರವಾಗಿದೆ, ಅರ್ಥವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.” “ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ವರ್ಷಾವಾಸದ ಅನುಭವವಿದೆ?” “ನನಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದ ಅನುಭವವಿದೆ, ಪೂಜ್ಯರೇ.”

“ಅಥ ಖೋ ಭಗವಾ ಆಯಸ್ಕತೋ ಸೋಣಸ್ಸ ಸಂಭಿಜ್ಞ ಪರಿಯೋಸನೆ ಅಬ್ಬಾನುಮೋದಿ: ‘ಸಾಧು ಸಾಧು ಭಿಕ್ಷು! ಸುಗ್ಗಹಿತಾನಿ ತೆ, ಭಿಕ್ಷು, ಸೋಳಸ ಅಟ್ಟಕವಗ್ಗಿಕಾನಿ ಸುಮನಸಿಕತಾನಿ, ಸೂಪಧಾರಿತಾನಿ, ಕಲ್ಯಾಣಿಯಾಸಿ ವಾಚಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ವಿಸ್ಸಕಾಂಟಾಯ ಅನೇಲಗಳಾಯ ಅತ್ಥಸ್ಸ ವಿಜ್ಞಾಪನಿಯಾ.” “ಕತಿವಸ್ಸೋಪಿ ತ್ವಂ ಭಿಕ್ಷುತಿ?” “ಏಕವಸ್ಸೇ ಅಹಂ ಭಗವಾ’ತಿ.”

ಈ ರೀತಿಯ ವಿವರಗಳು ಪಾಳಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿವೆ. ಪಾಳಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೂಪಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸೂತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಧಮ್ಮಧಾರೋ-ಧಮ್ಮವನ್ನು ಪಠಿಸುವವರು; ವಿನಯಧಾರೋ-ವಿನಯವನ್ನು ಪಠಿಸುವವರು, ಮಾತಿಕಾಧಾರೋ-ಮಾತಿಕಾ ಅಥವಾ ಅಭಿಧಮ್ಮವನ್ನು ಪಠಿಸುವವರು, ಬಹುಸ್ಸುತೋ ಧಮ್ಮವಿನಯೇ-ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸನು, ಆಗತಾಗವೋ, ಆಗತ ಮತ್ತು ಆಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶ್ರುತನು, ಬಾಣಕೋ-ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೆನಪಿನಿಂದಲೇ ಹೇಳುವವನು, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಶೋಕನ ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು (ಬುದ್ಧನ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವಾದ 220 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ) ಕೂಡ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿವೆ. ಉದಾ: ಪೇಟಕಿ-ತಿಪಿಟಕಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಪಂಚನೇ ಕಮಿಕೋ-ಐದು ನಿಕಾಯಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಧಮ್ಮಭಂದಾಗಾರಿಕಾ ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಸ್ವತಃ ಬುದ್ಧನೇ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದನಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದು; ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕವನ್ನೇ ಧಮ್ಮದ ಮೇಲೆ ಆನಂದನು ಕಿರಾತಲಾಮಲಕ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಟೀಕಾ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು.

ಸುಗತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕವು ಈಗಲೂ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ, ಥೇರರ ಮುಂದಾಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಹೃದಯ ವೈಶಾಲ್ಯತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬೌದ್ಧರು, ಅವರು ಯಾವುವೇ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಲಿ ಎಲ್ಲ ಥೇರರಿಗೂ, ಇಬ್ಬರು ಪ್ರಮುಖ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ, ಎಂಭತ್ತು ಮಹಾ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಮತ್ತು ಐದುನೂರು ವಿದ್ಯಾಂಸ ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ಅರ್ಹತರಿಗೂ, ಪಟಿಸಂಭಿದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದಿವ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾವು ಋಣಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಅದ್ಭುತವಾದ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಾನರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅದರೊಳಗಡೆ ಇರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ಥೇರರು ಮಹಾ ಗುರುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಧಮ್ಮದ ಮಹಾನ್ ಆಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು.

ಧಮ್ಮದ ಈ ಮಹಾ ಆಚಾರ್ಯರೇ ಮತ್ತು ಪವಿತ್ರ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಪ್ರತಿಭಾನ್ವಿತ ಥೇರರೇ, ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣದ ನಂತರ ‘ಅನುತ್ತರವಾದ’ ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರದ ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿ ಪೋಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿನಯಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದಂತೆ ಬುದ್ಧನ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಣದ ನಂತರ ಬುದ್ಧ ಶಾಸನದ ಥೇರರು ಮತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರು ಸೇರಿ ಧಮ್ಮ ಸಂಗೀತಿ (ಮೊದಲ ಬೌದ್ಧ ಸಂಗಾಯನ)ಯನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿಬಂತು. ಇದರ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಬುದ್ಧನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಧಮ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯವನ್ನು

ನೆನಪಿನಿಂದ ಕಂಠಸ್ಥ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನ, ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೆಂಬ ಮೂರು ಮೂಲಗಳಿಂದ ಪರಿಯತ್ತಿ, ಪಟಿಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಪಟಿವೇಧ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮೂಲ ರೂಪದಲ್ಲೇ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭ ಯಾವುದೆಂದರೆ ಸುಬದ್ಧ ಎನ್ನುವ ನಾಪಿತ ಕುಲದವನು ಮುಷ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವಾದ ಮೇಲೆ ಒಮ್ಮೆ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ಅಗೌರವ ತರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ: 'ಇನ್ನು ಸಾಕು, ಸೋದರರೆ, ಶೋಕಿಸುವುದು ಸಾಕು, ಮಹಾಸಮಣ ತೊಲಗಿ ಹೋದ.' ಮಹಾಸಮಣ ಇಲ್ಲಿ 'ಬುದ್ಧರು.'

"ನಾವು ಅವರಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿನಯದಿಂದ (ಶಿಸ್ತಿನ ನಿಯಮಗಳು) ಬಹಳ ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದೆವು. 'ಇದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಇದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು; ಆದರೆ ಈಗ ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನಿಸುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಏನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಮಗನಿಸುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರಬಹುದು.

ವೃದ್ಧನಾದ ಸುಭದ್ಧನು ಆರಾಮವಾದ ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಬ್ಬ ಕಳ್ಳ ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದನು. ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದು ಅವನಿಗೆ ಸುಲಭವಿತ್ತು. ಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಘದಲ್ಲಿ ರಾಜರೂ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು ಸುಭದ್ಧನೂ ಇರುವಂತೆ. ಸುಭದ್ಧನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಸಂಘದ ಅತ್ಯಂತ ಹಿರಿಯ ನಾಯಕನಾದ ಮಹಾಕಸ್ಸಪನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡನು. ಸುಭದ್ಧನ ಈ ರೀತಿಯ ಮನೋ ಧರ್ಮದಿಂದ ಬುದ್ಧ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಐದು ನೂರು ಮಹಾ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಅರ್ಹಂತರನ್ನು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸಭೆ ಕರೆದನು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಧೇರರು ಒಂದೆಡೆ ರಾಜಗಹದ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬೌದ್ಧ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದರು. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಭೆಗೆ ರಾಜ ಅಜಾತಸತ್ತುವು ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು. ಈ ಸಂಗಾಯನವು ಈಗ ನಾವು ಯಾವ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವೋ ಅದನ್ನು ಏಳು ತಿಂಗಳಕಾಲ ಪಠಿಸಿತು.

ಇಬ್ಬರು ಮಹಾಪಠಕರು ಪೂಜ್ಯ ಅರ್ಹಂತ ಉಪಾಲಿಯು ವಿನಯದ ಮೇಲೆ ಪಾಂಡಿತ, ಹೊಂದಿದವರು ವಿನಯವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದರು ಧರ್ಮಭಂದಗಾರಿಕಾ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಮೂರು ಪಿಟಕಗಳ ಮೇಲೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಧೇರವಾದ ಮಹಾ ಸಂಘದ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧನ ಉಪದೇಶಗಳು ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಇವೆ.

ಮಹಾ ಧೇರರಾದ ಮಹಾಕಸ್ಸಪರು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಮೊದಲು ಅವರು ಸಂಘವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬುದ್ಧವಚನ ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಪಠಿಸುವವರ ಪರಿಷತ್ತನ್ನು ಅಂದರೆ 'ಧರ್ಮ ಸಂಗೀತಿ'ಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದರು. ಸಂಘವು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿತು. ರಾಜಗಹವನ್ನು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸ್ಥಳವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾ ಕಸ್ಸಪರಿಗೆ ಪಠಿಸುವವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿತು. ಅವರು ಐದುನೂರು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಅರ್ಹಂತ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪಟಿಸಂಭಿಧ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಇಡೀ ಬುದ್ಧವಚನವನ್ನು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪಠಿಸುವವರಾಗಿದ್ದರು.

ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾ ಕಸ್ತೂರ ಮಗಧ ದೇಶದ ದೊರೆ ಅಜಾತಸತ್ತುವಿಗೆ ಸಂಘದ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಮಗಧದ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ರಾಜನಾದ ಅಜಾತಸತ್ತುವು ಬುದ್ಧನ ವಿನಮ್ರ ಅನುಯಾಯಿ. ಈ ಹಿಂದೆ ರಾಜಗಹವನ್ನೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸತ್ತಪಣ್ಣಿ ಗುಹೆಯ ಹೊರಗಡೆ ಒಂದು ವಿಶಾಲ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ವಾಸ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಪರಿಷತ್ತಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧನ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣದ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ತರುವಾಯ ಐದುನೂರು ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಅರ್ಹಂತ ಧೇರರು, ಜ್ಞಾನೋದಯ ಹೊಂದಿದ ಬುದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯರು ರಾಜಗಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಮಹಾ ಗುರುವಿನ ಎಲ್ಲ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಏಳು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಪಠಿಸಿದರು. ಪೂಜ್ಯ ಮಹಾಕಸ್ತೂರ ಈ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಮೊದಲು ಮಹಾ ಸಂಗಾಯನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು.

ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರೇ ಪೂಜ್ಯ ಉಪಾಲಿ ಧೇರರನ್ನು ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪಂಡಿತನೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಉಪಾಲಿಯು ವಿನಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಅದರ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಇಡೀ ವಿನಯಪಿಟಕವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಬುದ್ಧರು ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದ ಧೇರರನ್ನು ಧಮ್ಮಭಂದಗಾರಿಕಾ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಆನಂದರು ಇಡೀ ಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಮಾತಿಕಾ (ಅಭಿಧಮ್ಮ ಪಿಟಕ)ಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧೋಪದೇಶಗಳು ಮಹಾ ಗುರುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಮೊದಲ ಸಂಗಾಯನದ ಮೊದಲ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರ್ಹಂತರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಂದಿವೆ.

ಪ್ರಪಂಚದ ಧರ್ಮಗಳ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥದ್ದೇ ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಇದನ್ನು ಬುದ್ಧನಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದುದರ ಫಲವೇ ಇಂದು ಈ ಧರ್ಮ ಗ್ರಂಥವಿದೆ. ಆನಂತದಲ್ಲಿ ಐದು ಸಂಗಾಯನಗಳು ನಡೆದವು. ಆರನೆಯ ಸಂಗಾಯನವನ್ನು 1956ರಲ್ಲಿ ಮೈಯನ್ಮಾರ್ ಸರ್ಕಾರವು ನಡೆಸಿತು. ಇದನ್ನೇ ಆರನೇ ಸಂಗಾಯನವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರತಿ ಸಂಗಾಯನಕ್ಕೂ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಿತ್ತು. ಅದರ ಏಕಮಾತ್ರ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಸಂಕಲನ ವ್ಯವಕಲನ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಭಂಗಗೊಳ್ಳದಂತೆ, ಊನವಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದು. ಎರಡನೇ ಸಂಗಾಯನವು ಬುದ್ಧನು ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವಾದ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ವೇಸಾಲಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಅದು ವಿನಯದ ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳ ಮೇಲಿನ ವಿವಾದವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಆ ಸಂಗಾಯನವು ಆಯೋಜನೆಗೊಂಡಿತು. ಕೆಲವು ವೈಶಾಲಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳು, ಅವರೆಲ್ಲಾ ಈ ಹಿಂದೆ ರಾಜಕುಮಾರರು ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಸ್ತರದ ಕುಟುಂಬಗಳಿಂದ ಬಂದವರು. ಅವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಆರಾಮದ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದರು.

ಮುಖ್ಯವೆಂದರೆ ಅವರಿಗೆ ಹಣವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಚಲಾಯಿಸುವ, ಆಹಾರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ, ಹುಳಿ ಪೇಯಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ಅಂದರೆ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ವಿನಯ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮುರಿಯುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಪವಿತ್ರ ಬದುಕನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನೇ ಕೆಡಿಸುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಪಟಿಸಂಭಿದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪೂಜ್ಯ ಸಬ್ಬಕಾಮಿ ಮಹಾಧೇರರು ಈ ಸಂಗಾಯನದ ಸಾರಥ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸಂಘದ ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಯಾವ ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸರಳ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ಎರಡನೇ ಸಂಗಾಯನವು ಏಳುನೂರು ಪಟಿಸಂಭಿದ ಅರ್ಹಂತರಿಂದ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ವೆಸಾಲಿಯ ಬಾಲುಕಾರಾಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲಸೋಕ ರಾಜನ ನೆರವಿನಿಂದ ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯಿತು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಸಬ್ಬಕಾಮಿಯವರಿಗೆ ನೂರ ಅರವತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಅರ್ಹಂತ ಮಹಾಥೇರ ಆಯುಷ್ಯಾನ್ ಯಸನಿಂದ ಉಪಸಂಪದಗೊಂಡವರಾಗಿದ್ದರು. ಯಸನು ಮೊದಲ ಪಂಚವಗ್ನೀಯ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ನಂತರ ಬಂದ ಆರನೇ ಅರ್ಹಂತ ಶಿಷ್ಯ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ಆಯುಷ್ಯಾನ್ ಯಸನು, ಬೋಧಿಸತ್ವನಿಗೆ ಪಾಯಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಮಹಾ ಉಪಾಸಿಕ ಸುಜಾತಳ ಮಗ. ಆ ಆಹಾರದಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧ ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದನು.

ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಸಂಘದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದರೋ, ಅವರೇ ಮುಂದೆ ಮಹಾ ಸಾಂಘಿಕವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಭಿನ್ನಮತ ಆರಂಭವಾಗಿ ಗುಂಪುಗಳು ರೂಪುಗೊಂಡು ಮಹಾಸಾಂಘಿಕ, ಮಹಾಯಾನ ಇತ್ಯಾದಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಅಶೋಕನ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಅಂದರೆ ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮಹಾಯಾನ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಗುಂಪುಗಳು ಆದವು. ಅವೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜಾತಿಯಿಂದ ಬಂದವರ ಗುಂಪುಗಳೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಜಾತಿಯು ತನ್ನ ವಿಕಾರ ರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಾಸನೆಗಳತ್ತ ವಾಲಿದ ಜನರೇ ಹಲವಾರು ಮಹಾಯಾನ ಗುಂಪುಗಳು ಆದವು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಮೂರನೆಯ ಸಂಗಾಯನವು ಬುದ್ಧ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಹೊಂದಿದ ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಪಾಟಲಿಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಬೌದ್ಧಾವಲಂಬಿಯಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಶೋಕನ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಮೂರನೇ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪಟಿಸಂಭಿದ ಅರ್ಹಂತ ಥೇರರು ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದ ಅಶೋಕಾರಾಮ ವಿಹಾರವು ಧಮ್ಮದೂತರನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಮಹಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ರಾಜ ಧರ್ಮಾಶೋಕನ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಸಂಗಾಯನವು ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆಯಿತೆಂದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಚೀವರವನ್ನು ಅನ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಧರಿಸಿದ್ದರು.

ರಾಜನು ಬುದ್ಧನ ಕಟ್ಟಾ ಅನುಯಾಯಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಯಾರೆಲ್ಲಾ ಭಿಕ್ಷುಗಳಾಗಿದ್ದರೋ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಾ ಗೌರವದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಭಿಕ್ಷು ವೇಷದ ಕಪಟ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ಉನ್ನತ ಜಾತಿಗಳಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದು, ಪಾರಿವ್ರಾಜಕರು, ಮೋಸಗಾರರು, ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ವೇಷಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಾರ್ವಜನಿಕರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಮೊದಮೊದಲು ಜನ ಅವರನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಂಡರು, ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ವಿಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ನಿಜವಾದ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮಾರಕವಾದರು. ರಾಜ ಅಶೋಕನು ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದೂರುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡನು.

ಈ ಸೋಗಿನ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳು ನೀತಿ ಬಾಹಿರವಾಗಿದ್ದರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದವರಾಗಿದ್ದು, ಬುದ್ಧನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೋಷಪೂರಿತ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿನಯವನ್ನು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಮತ್ತು ಈ ಕಳ್ಳ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಹೊರಹಾಕಲು ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜ ಅಶೋಕನು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ಪಟಿಸಂಭಿದ ಅರ್ಹಂತ ಮೊಗ್ಗಲಪುತ್ರ ತಿಸ್ಸರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಸಂಘದಿಂದ ಈ ಸೋಗಿನ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಹೊರಹಾಕುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿದ.

ಬುದ್ಧರು ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣಗೊಂಡು ಇನ್ನೂರೈವತ್ತು ವರ್ಷಗಳು ಗತಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಅರ್ಹಾಂತ ಮೊಗ್ಗಲಿಪುತ್ತ ತಿಸ್ಸ ಮಹಾಥೇರರು ಪಾಟಲಿಪುತ್ತದ ಅಶೋಕಾರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟರು. ಈ ಭಿಕ್ಷುಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಗು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದರು. ಇದು ಕೇವಲ ಪಾಟಲಿಪುತ್ತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಬೇರೆ ಕಡೆಯೂ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಅವನ ನಂಬಿಕೆ, ಸಾಧನೆ, ನಡವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದರ್ಶಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಲಕ್ಷ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಪೈಕಿ ಅರವತ್ತು ಸಾವಿರ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಕಪಟಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಘದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಲಾಯಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಸಂಘದಿಂದ ಹೊರಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಸುಖವಾದ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮತ್ತು ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಜೀವನೋಪಾಯಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವೆರಲ್ಲರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿತರಾದುದರಿಂದ ಶಾಂತ ಮನಸ್ಸಿನವರಾಗಿದ್ದರು. ಅರ್ಹಾಂತ ಮೊಗ್ಗಲಿಪುತ್ತ ತಿಸ್ಸರು 'ಕಥಾವತ್ಥು' ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಯಾರು ನೈಜವಾದ ಭಿಕ್ಷು, ಯಾರು ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಬುದ್ಧನ ಮೂಲ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ನಾಲ್ಕನೇ ಮಹಾ ಸಂಗಾಯನವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಲಂಕಾದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನು ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವಾದ 450 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಮಾತಲೆ ಪರ್ವತದ ಬಳಿ ಇರುವ ಆಲುವಿಹಾರದ ಅಲೋಕ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಪೂಜ್ಯ ರಕ್ತತ ಮಹಾಥೇರರು ಈ ಸಂಗಾಯನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದು, ಐದು ನೂರು ಅರ್ಹಾಂತ ಥೇರರು ಸೇರಿದ್ದರು. ರಾಜವಟ್ಟ ಗಮನಿ ಅಭಯನು ಈ ಸಂಗಾಯನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಈ ಸಂಗಾಯನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏಕೆ ಬಂದಿತೆಂದರೆ ಯುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಶತ್ರು ರಾಜನೊಬ್ಬನು ಬೌದ್ಧರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಭೋಗವಾದವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೈತಿಕಪತನವಾಯಿತು. ಈ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ತಿಪಿಟಕ ಪಠಣ ಮಾತ್ರ ಆಗದೆ ಅದನ್ನು ಲಿಖಿತ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದು ಅದನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಯುದ್ಧ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿತು. ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಹತ್ತಾರುಜನ ಪಂಡಿತರು ಓಲೆಗರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆದರು. ಹೀಗೆ ತಿಪಿಟಕವು ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಕ್ರಿ.ಶ. ಮೊದಲನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತರೂಪವನ್ನು ತಳೆಯಿತು. ಮಹಿಂದ ಥೇರನು ಶ್ರೀಲಂಕಾಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿತ್ತಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿ ಬುದ್ಧ ಶಾಸನವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಲಿಖಿತ ತಿಪಿಟಕವು ನೆರವಾಯಿತು.

ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಮತ್ತು ಆನಂತರ ಬಂದ ರಾಜರುಗಳು ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಮಹಿಂದ ಥೇರರು ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಹೊಂದಿದ ನೂರಿಪ್ಪತ್ತೈದು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಚೋಳರಾಜನ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಶ್ರೀಲಂಕಾವು ಯುದ್ಧ, ಕ್ಷಾಮ, ಪೀಡೆಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಯಿತು. ಸಂಘವು ಪವಿತ್ರ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಅನುರಾಧಪುರವನ್ನು ತೊರೆದು ವನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಂಡಿ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ವಿದೇಶಿ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಹಾಂತರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಭಂಡಾರವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆಲುವಿಹಾರದ ದೂರದ ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಐದು ನೂರು ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಸೇರಿ ಅದರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ರಕ್ತತ ಮಹಾಥೇರರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿ ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕವನ್ನು ಪಠಿಸುವುದೊಂದೇ ಅಲ್ಲ, ಯಾವ ಮಹಿಂದ ಥೇರರು ಮತ್ತು ಸಂಗಡಿಗರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಂದರೆ ತಿಪಿಟಕ ಮತ್ತು ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಭಾರತದಿಂದ ತಂದರೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬರಹರೂಪಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದರು.

ರಾಜ ವತ್ತಗಾಮಿನಿ ಅಭಯನು ನಾಲ್ಕನೇ ಸಂಗಾಯನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾಜನ ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ಮತ್ತು ರಾಜಲೇಖಿಕ ಅಡಿಗೂರನನ್ನು ಉಸ್ತುವಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಓಲೆಗರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆದ ಹಸ್ತಲೇಖನವನ್ನು ಅರ್ಹಂತರು ನೂರು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಆನಂತರವೇ ಮುದ್ರಿಸಿ ಅವನ್ನು ಅಧಿಕೃತ ತಿಪಿಟಕ ಮತ್ತು ಅಟಕಥಾಗಳೆಂದು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ಈ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನೇ ನಮ್ಮ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ರಾಜ ಸಂತತಿಯವರು ಮತ್ತು ಮಹಾ ಸಂಘದ ಹಿರಿಯ ಧೇರರು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಐದನೇ ಮಹಾ ಸಂಗಾಯನವು ಬುದ್ಧನು ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಹೊಂದಿದ 2440 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಎಂದರೆ 1871ರಲ್ಲಿ ಮಯನ್ಮಾರಿನ ರಾಜ ಮಿಂದಾನ್ ಮಿನ್‌ನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಮೊದಲಿಗೆ ತಿಪಿಟಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅಟಕಥಾಗಳನ್ನು ಐದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ವಿದ್ವಾಂಸ ಧೇರರು ಮಂಡಾಲೆಯ ದಕ್ಷಿಣಾರಾಮ ವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಿದರು. ಆನಂತರ ಪಠಣ ಭಾಗಗಳನ್ನು 729 ಅಮೃತ ಶಿಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆತ್ತಿಸಿ ಅವನ್ನು 'ಗುಪ್ತ ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರ'ದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿ ಶಿಲೆಯನ್ನು ಸುಂದರ ಪಗೋಡ ಶೈಲಿಯ ಪೆಂಡಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿ ಇಂದಿಗೂ ಅವನ್ನು ಜತನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗಿದೆ. ಈ ಐದನೇ ಮಹಾ ಸಂಗಾಯನವನ್ನು ಮೂವರು ಮಹಾಧೇರರು ಪೂಜ್ಯರಾದ ಜಾಗರಾಭಿವಂಶ, ನರೇಂದ್ರಭಿದಜ ಮತ್ತು ಸುಮಂಗಲಸಾಮಿ ಇವರುಗಳು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆ ವಹಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲೂ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವಿದ್ವಾಂಸ ಧೇರರು ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು.

ಈ ಐದನೇ ಸಂಗಾಯನದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಬುದ್ಧ ಶಾಸನವನ್ನು ಬಹಳಕಾಲ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಶಿಲಾಲೇಖ ಮಾಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತಿಪಿಟಕಗಳು ಒಂದೇ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿತವಾಗಿ ಹೊರತರುವುದು.

ಆರನೇ ಮಹಾ ಸಂಗಾಯನ

ಬುದ್ಧನ 2500ನೇ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಸಂಪನ್ನಗೊಳಿಸಲು 1954ರ ಮೇ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಹಾ ಸಂಘವು 2500 ವಿದ್ವಾಂಸ ಧೇರರನ್ನು ಬೌದ್ಧ ದೇಶಗಳಾದ ಮಯನ್ಮಾರ್, ಥೈಲಾಂಡ್, ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಲಾವೋಸ್, ಕಾಂಬೋಡಿಯ, ಭಾರತ, ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶ ಮತ್ತು ಇತರೆ ದೇಶಗಳಾದ ಚೈನಾ, ಜಪಾನ್, ನೇಪಾಲ್ ಮುಂತಾದ ದೇಶಗಳಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಆರನೇ ಸಂಗಾಯನವನ್ನು ಮಯನ್ಮಾರ್ ಸರ್ಕಾರವು ಯಾಂಗೊನ್‌ನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿತು. ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಯೂನೂ ಅವರು ಈ ಸಂಗಾಯನವನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಗಾಯನದ ಮೂಲಕ ತಿಪಿಟಕ, ಅಟಕಥಾ ಮತ್ತು ಟೀಕಾಗಳು ಮಯನ್ಮಾರ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಷ್ಕೃತಗೊಂಡವು. ಈ ಸಂಗಾಯನದ ಸಮಾರೋಪ ದಿನವು 1956ರ ಮೇ ತಿಂಗಳ ವೈಶಾಖ ತುಂಬು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನವಾಗಿದ್ದು, ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರ 2500ನೇ ವರ್ಷದ ಮಹಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣದ ದಿನವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಆರನೇ ಸಂಗಾಯನವು 1954-56ರಲ್ಲಿ ಯಾಂಗೊನ್ ಬಳಿ ಇರುವ ಮಹಾಪಸನ್ನ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯ ರೇವತ ಮಹಾಧೇರರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ಮೇಲಿನ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದೇನೆಂದರೆ ಮೊದಲನೇ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಮೂಲ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳ ಪಾವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಪವಿತ್ರ ಪಾಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ಎರಡನೇ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ವಿನಯ ಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ನಿಯಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಗೊಂದಲಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿವಾರಿಸಲಾಯಿತು; ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಊಹಾಪೋಹಗಳನ್ನು ಮೂಲದಲ್ಲೇ ಉಚ್ಚಾಟಿಸಿ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪುನರ್ ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಲಾಯಿತು; ನಾಲ್ಕನೇ ಸಂಗಾಯನದಲ್ಲಿ ತಿಪಿಟಕ ಮತ್ತು ಅಟಕಥೆಗಳನ್ನು ಓಲೆಗರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಸಲಾಯಿತು.

ಹಿಗ್ಗೆ ಥೇರವಾದ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು ಬುದ್ಧನ ಮೂಲ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮುಂದೆ ತಿಪಿಟಕದ ಗ್ರಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಭದ್ರವಾಗಿ ನೆಲೆಯೂರಿ ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ನಾಲ್ಕು ಮತ್ತು ಐದನೇ ಸಂಗಾಯನಗಳು ಪಾಳಿ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓಲೆಗರಿ ಮತ್ತು ಶಿಲೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆಯಿಸಿ ಕೆತ್ತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿತು.

ಆರನೇ ಸಂಗಾಯನವು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಬಿತ್ತಲು ಒತ್ತು ನೀಡಿತು. ಇಂದು ಪಾಳಿ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹತ್ತಾರು ಪೌರಾತ್ಯ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿವೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದು ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ ಪಾಳಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಥೇರವಾದ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಹತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ಕಾರ್ಯಜಾಲವನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದೆ.

ಬುದ್ಧನು ತನ್ನ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಭಂದರಿಸಿದ ಬದಲು ಜನರ ಆಡುಭಾಷೆಯಾದ ಪಾಳಿಯಲ್ಲಿ 'ಬಹುಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಲೋಕಾನುಕಂಪಕ್ಕಾಗಿ' ಬೋಧಿಸಿದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪಾಳಿಯು ಬುದ್ಧನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಭಾಷೆಯಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದುವೇಳೆ ಬುದ್ಧ ವೇದ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿದ್ದರೆ ಪರಮಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರವಾದ ತಿಪಿಟಕವು ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ಜನರಿರುವ ಉನ್ನತ ವರ್ಗದವರಿಗೆ, ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ, ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಧರ್ಮದ ಅಂತರಾಳವೆಂದರೆ ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳಿತು ಮಾಡುವಂತಹದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವಾದ ನಿಬ್ಬಾಣವೇ ಅದರ ಗುರಿ. ಆ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ನಾವೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಂತಹದು. ಆಸ್ತಿಕ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಯಾವುದೋ ದೇವವಾಣಿ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಾರದು ಎನ್ನುವಂತೆ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಒಂದು ದೈವ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದುದಲ್ಲ, ಆದರೆ ಇದು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಬುದ್ಧನಿಂದ ಬೋಧಿ ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಮೂಲಕ ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಿಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಮೇಲೆ ಸಮಾಜ ಸಂಬಂಧನಾಗಿ ದೇವ ಮಾನವರಿಗೂ ಗುರುವಾದರು. ಧರ್ಮದ ಮೂಲವೆಂದರೆ ಸಮಾಜ ಸಂಬಂಧನೇ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸಮಾಧಿಯಿಂದದಯವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸ್ವಯಂಭುವೂ ಮತ್ತು ಚತುರಾರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳ ಸಂಶೋಧಕನೂ ಆದ. ಆನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೇರೆ ಇರದ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಮಾನವರಿಗೂ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧನು ದೇವರಲ್ಲ; ಒಬ್ಬ ಅಪ್ರತಿಮ ಸಂಶೋಧಕ ಮತ್ತು ಗುರುವು ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರು. ಯಾರು ಸಾಧಕರಿದ್ದರೋ ಅವರು ಧರ್ಮವನ್ನು ತಮ್ಮ ಒಳಿತಿಗಾಗಿಯೇ ಅರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಧರ್ಮದ ಹಲವಾರು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಬುದ್ಧನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾನೆ: 1) ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯ ಸಚ್ಚಾನಿ-ನಾಲ್ಕು ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳು; 2) ಮಜ್ಜಿಮಾ ಪಟಿಪದಾ-ಇಂದ್ರಿಯ ಭೋಗಗಳಲ್ಲೇ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಮತ್ತು ಕಠೋರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ವ್ರತ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲೇ ಇರುವ ಎರಡು ಅತಿರೇಕಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಮಧ್ಯಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು; 3) ಅರಿಯ ಅಟ್ಟಂಗಿಕ ಮಗ್ಗೋ-ಆರ್ಯ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಮಾರ್ಗ. ಸಮ್ಯಕ್ ದೃಷ್ಟಿ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಕಲ್ಪ, ಸಮ್ಯಕ್ ವಾಚನ, ಸಮ್ಯಕ್ ಕರ್ಮ, ಸಮ್ಯಕ್ ಆಜೀವ, ಸಮ್ಯಕ್ ವ್ಯಾಯಾಮ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮ್ಯಕ್ ಸಮಾಧಿ. ಹೀಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ಊಹಾಪೋಹಗಳಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯವಾದ, ಸಂಸ್ಕಾರ ವ್ರತ ನಿಯಮಗಳು ಇಲ್ಲ; ಧರ್ಮದ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಗಳಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ದೇವರು, ಆತ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಲ್ಲ.

ಆದ್ದರಿಂದ 'ಬುದ್ಧವಚನ'ವನ್ನು ಹೀಗೆ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪರಿಯತ್ತಿ ಸಾಸನ-ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಅಥವಾ ತಿಳಿಯುವುದು; ಪಟಿಪತ್ತಿ ಸಾಸನ-ಅರಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು; ಪಟಿವೇಧ ಸಾಸನ-ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸ್ವಾನುಭವ ಪಡೆದು ಅಂತಿಮ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಧೇರವಾದವನ್ನು ಹಿರಿಯರು ನೀಡಿದ ಬೋಧನೆ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ತಾವು ಅರಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಸಾಧನೆಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನೂ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಧಮ್ಮ-ವಿನಯವೂ. ಎಂದರೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಸ್ತು. 'ತಿಪಿಟಕ' ಎಂಬ ವರ್ಗೀಕರಣವೇ ಒಂದು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಪದ. 'ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿಗಳು'. ಇನ್ನು ಬೇರೆ ವರ್ಗೀಕರಣಗಳಿವೆ ಉದಾ: ನವಾಂಗ ದೇಸನ ಎಂದರೆ ಒಂಭತ್ತು ಬಗೆಯ ಬೋಧನೆ ಅಥವಾ ಒಂಭತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ರೂಪದ ಪಾಳಿ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹಾಗೂ ಶ್ರಾವಕರ ಮನೋಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗುವ ವಿಧವಿಧವಾದ ಒಂಭತ್ತು ವಿಧದ ಧಮ್ಮ ಬೋಧನೆಗಳು.

ಇನ್ನು ಮೂರುಬಗೆಯ ಪರಿಯತ್ತಿ, ಪಟಿಯತ್ತಿ ಪಟಿವೇಧ ಸಾಸನಗಳ ವಿವರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಪರಿಯತ್ತಿ ಎಂದರೆ ತಿಪಿಟಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿತವಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನ ಮೂಲ ಬೋಧನೆಗಳು ಅಡಕವಾಗಿದ್ದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅರಿವಿನ ಮೊದಲ ಭಾಗವಾದಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನುಳಿದ ಎರಡು ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಪಟಿಪತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಗೆ ಹಚ್ಚುವುದು; ಇನ್ನು ಪಟಿವೇಧ ಎಂದರೆ ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಚತುರಾರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ ಈ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ನೇರ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸಾಧನೆಗಳ ಫಲವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಧಮ್ಮ-ವಿನಯಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಧಮ್ಮವು ಜನಪ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಉನ್ನತ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಎಂದರೆ ಸುತ್ತ ಮತ್ತು ಅಭಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ; ವಿನಯದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಶಿಸ್ತು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಬುದ್ಧರು 84,000 ಧಮ್ಮಕ್ಷಂದಾಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ್ದು, ಇವು ಎಲ್ಲ ಜನರ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮನೋಧರ್ಮದವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪದೇಶಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗಿವೆ. ಇನ್ನು ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗೀಕರಣವೆಂದರೆ ತಿಪಿಟಕ.

'ತಿಪಿಟಕ'-ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿಗಳು ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಅಲಂಕಾರಿಕ ಪ್ರಯೋಗ. ಅದು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಈ 84,000 ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳು ಈ ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಧರ್ಮದ ಶಿಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಸ್ವರದ ಧರ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಅಭಿಧರ್ಮವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬೋಧನೆಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮುಂದಿನ ಸಂತತಿಯ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿಗಳು ದಿನನಿತ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತಲೆಮಾರಿಗೆ ಗುರು-ಶಿಷ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಮೂಲಕ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಸಾಧನೆ ಮತ್ತು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಬೇಕು 'ಬಹುಜನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಬಹುಜನ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ'. ತಿಪಿಟಕದ ಪವಿತ್ರ ಅಂತರಾಳವೇ ಇದು. ತಿಪಿಟಕಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿದಾಗ ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು:

1. **ವಿನಯಪಿಟಕ :** ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಧರ್ಮದ ಶಿಸ್ತಿನ ನಿಯಮಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಐದು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ:

i) **ಪಾರಾಜಿಕ** ಮತ್ತು ii) **ಪಾಚಿತ್ತಿಯ**-ಇವೆರಡನ್ನೂ ವಿಭಂಗಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಧರ್ಮದ ಶಿಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದ ಅವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಶಿಸ್ತಿನ ನಿಯಮಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. iii) **ಮಹಾಮಗ್ಗ** ಮತ್ತು iv) **ಚೂಲವಗ್ಗ**-ಇವುಗಳನ್ನು ಖಂದಕಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ವಿಭಂಗಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗ. ವಿಭಂಗದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊರಹಾಕುವ, ಮರು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿಸ್ತುಕ್ರಮ ಜರುಗಿಸುವ ವಿಧಾನಗಳು ವಿನಯಕಮ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಬದುಕನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸೂತ್ರಗಳು ಇವೆ. ಖಂದಕದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಜ್ಞಾನ ಪಡೆದುದು, ಜ್ಞಾನೋದಯದ ನಂತರ ಬುದ್ಧರು ನೀಡಿದ ಬೋಧನೆಗಳು, ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆಯಗುವವರೆಗೆ ಇರುವ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಘಟನೆಗಳ ದಾಖಲೆಗಳು ಇವೆ. v) **ಪರಿವಾರ**-ಇದು ಸೂಚನೆಗಳ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿವರಗಳ ಕೈಪಿಡಿ.

2. **ಸುತ್ತಪಿಟಕ**-ಇದು ಧರ್ಮೋಪದೇಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹ. ಇದರಲ್ಲಿ ಐದು ಪ್ರಮುಖ ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ: i) **ದೀರ್ಘನಿಕಾಯ**-34 ದೀರ್ಘ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನು ರಾತ್ರಿ ಇಡೀ ಬಹುಜನಸ್ತೋಮದ ಮುಂದೆ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿದನು. ii) **ಮಜ್ಜಿಮನಿಕಾಯ**-ಅಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಲ್ಲದ 152 ಉಪದೇಶಗಳು; ಐವತ್ತು ಸುತ್ತಗಳಿಗೆ ಒಂದರಂತೆ ಮೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಮೂರನೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 52 ಸುತ್ತಗಳಿವೆ. iii) **ಸಂಯುತನಿಕಾಯ**-ಇದರಲ್ಲಿ 7762 ಉಪದೇಶಗಳು ದೀರ್ಘ-ಮಧ್ಯಮ ರೂಪದ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದ್ದು, ಐದು ಪ್ರಧಾನ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಈ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ವಿಷಯವಾರು ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. iv) **ಅಂಗುತ್ತರ ನಿಕಾಯ**-ಇದರಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾವಾರು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿದ್ದು 9557 ಚಿಕ್ಕ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಖ್ಯಾವಾರು ಗುಂಪು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಉದಾ: ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದು ಬೌದ್ಧ ಮನಃಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಉಪದೇಶಗಳ ಗಂಭೀರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಅಥವಾ ಆಕರ ಗ್ರಂಥ. v) **ಖುದ್ಧಕ ನಿಕಾಯ**-ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಂಗ್ರಹವಿದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹದಿನೆಂಟು ಮುಖ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ. ಪಟ್ಟ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇದೆ :

- 1) ಖುದ್ಧಕ ಪಾಠ (ಸಮಗ್ರ ಕೈಪಿಡಿ)
- 2) ಧರ್ಮಪದ (ಧರ್ಮದ ಹಾದಿ)
- 3) ಉದಾನ (ಉದಾತ್ತ ಮಾತುಗಳು)
- 4) ಇತಿವುತ್ಥಕ ('ಬುದ್ಧ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು' ಎನ್ನುವಂತಹ ಕೃತಿ)
- 5) ಸುತ್ತನಿಪಾತ (ಪ್ರಮುಖವಾದ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳ ಗ್ರಂಥ)
- 6) ವಿಮಾನವತ್ಥ (ದಿವ್ಯ ಭವನಗಳು, ದಿವ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು)
- 7) ಪೇತವತ್ಥ (ಗತಿಸಿಹೋದವರ ಅಥವಾ ಪ್ರೇತಗಳ ಕಥೆಗಳು)
- 8) ಧೇರಗಾಥಾ (ಹಿರಿಯ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಗಾಥೆಗಳು)
- 9) ಧೇರಿಗಾಥಾ (ಹಿರಿಯ ಭಿಕ್ಷುಣಿಯರ ಗಾಥೆಗಳು)
- 10) ಜಾತಕ (ಬುದ್ಧನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಕಥೆಗಳು)
- 11) ನಿದ್ದೇಸ (ವಿವರಣೆ)

- 12) ಪಟಿಸಂಭಿದಾ ಮಗ್ಗ (ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಮಾರ್ಗ)
- 13) ಅಪಾದಾನ (ಜೀವನ ಚರಿತ್ರಾ ಗ್ರಂಥಗಳು)
- 14) ಬುದ್ಧವಂಸ (ಬುದ್ಧ ಚರಿತ್ರೆ)
- 15) ಚರಿಯಾಪಿಟಕ (ಬುದ್ಧ ಗೌತಮನ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳು)
- 16) ನೇತ್ತಿಪಕರಣ (ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥ)
- 17) ಪೇತಕೋಪದೇಶ (ವೈಧಾನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥ)
- 18) ಮಿಲಿಂದ ಪನ್ಥ (ಮಿಲಿಂದನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು)

3. ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕ (ಉನ್ನತೋಪದೇಶಗಳ ಸಂಗ್ರಹ) ಇದರಲ್ಲಿ ಏಳು ಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ:

1. ಧಮ್ಮಸಂಗನಿ (ಗೋಚರ ಸಂಗತಿಗಳ (ಧರ್ಮಗಳ) ಪುಸ್ತಕ)
2. ವಿಭಂಗ (ವಿಮರ್ಶಾ ಗ್ರಂಥ)
3. ಧಾತುಕಥಾ (ಧಾತುಗಳ ಮೇಲಿನ ಗ್ರಂಥ)
4. ಪುಗ್ಗಲಪಟ್ಟಿತ್ತಿ (ವಿವಿಧಬಗೆಯ ಮನುಷ್ಯರ ಪುಸ್ತಕ)
5. ಕಥಾವತ್ತು (ವಿವಾದಗಳ ಪುಸ್ತಕ)
6. ಯಮಕ (ಜೋಡಿಗಳ ಪುಸ್ತಕ)
7. ಪಟ್ಟಾನ (ಸಂಬಂಧಗಳ ಪುಸ್ತಕ)

I. ಅಟ್ಟಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಅ. ವಿನಯ ಪಿಟಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸಮಂತಪಾಸಾದಿಕ)

1. ಪಾರಾಜಿಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ
2. ಪಾಚಿತ್ತಿಯ ಅಟ್ಟಕಥಾ
3. ಮಹಾವಗ್ಗ ಅಟ್ಟಕಥಾ
4. ಚೂಲವಗ್ಗ ಅಟ್ಟಕಥಾ
5. ಪರಿವಾರ ಅಟ್ಟಕಥಾ

ಆ. ಸುತ್ತಪಿಟಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ

1. ದೀಘ ನಿಕಾಯ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸುಮಂಗಲವಿಲಾಸಿನಿ)
2. ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪಪಂಚಸೂದನಿ)
3. ಸಂಯುತ್ತ ನಿಕಾಯ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸಾರತ್ಥಪ್ಪಕಾಸಿನಿ)
4. ಅಂಗುತ್ತರ ನಿಕಾಯ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಮನೋರಥಪೂರಣಿ)
5. ಖುದ್ಧಕ ನಿಕಾಯದ ಮೇಲಿನ ಭಾಷ್ಯಗಳು ಹೀಗಿವೆ:
 - 1) ಖುದ್ಧಕ ಪಾಠ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ಜ್ಯೋತಿಕಾ)
 - 2) ಧಮ್ಮಪದ ಅಟ್ಟಕಥಾ
 - 3) ಉದಾನ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪನಿ)
 - 4) ಇತಿವುತ್ತಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪನಿ)

- 5) ಸುತ್ತನಿಪಾತ ಅಟ್ಟಕಥಾ(ಪರಮತ್ಥ ಜ್ಯೋತಿಕಾ)
- 6) ವಿಮಾನವತ್ತು ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪನಿ)
- 7) ಪೇತವತ್ತು ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪನಿ)
- 8) ಧೇರಗಾಥಾ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪನಿ)
- 9) ಧೇರಿಗಾಥಾ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪನಿ)
- 10) ಅಪದಾನ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ವಿಸುದ್ಧಜನವಿಲಾಸಿನಿ)
- 11) ಬುದ್ಧವಂಸ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಮಧುರತ್ಥವಿಲಾಸಿನಿ)
- 12) ಚರಿಯಾಪಿಟಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥದೀಪನಿ)
- 13) ಜಾತಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ
- 14) ಮಹಾ ನಿದ್ಧೇಸ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಯೋತಿಕಾ)
- 15) ಚೂಲನಿದ್ಧೇಸ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಜ್ಯೋತಿಕಾ)
- 16) ಪಟಿಸಂಭಿದ ಮಗ್ಗ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸದ್ಧಮ್ಮಪ್ಪಕಾಸಿನೀ)
- 17) ನೇತ್ತಿಪಕರಣ ಅಟ್ಟಕಥಾ
- 18) ಪೇತಕೋಪದೇಸ ಅಟ್ಟಕಥಾ
- 19) ಮಿಲಿಂದ ಪನ್ನ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಪರಮತ್ಥ ದೀಪನಿ)

ಇ. ಅಭಿದಮ್ಮ ಪಿಟಕ ಅಟ್ಟಕಥಾ

1. ಧಮ್ಮಸಂಗನಿ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಅಟ್ಟಸಾಲಿನಿ)
2. ವಿಭಂಗ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಸಮ್ಮೋಹ ವಿನೋದನೀ)
3. ಪಂಚಪ್ಪಕರಣ ಅಟ್ಟಕಥಾ (ಧಾತುಕಥಾ, ಪುಗ್ಗಲಪಣ್ಣತ್ತಿ, ಕಥಾವತ್ತು, ಯಮಕ, ಪಟ್ಟಾಣಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಟ್ಟಕಥಾ)

II. ಟೀಕಾ ಸಾಹಿತ್ಯ

ಅ. ವಿನಯಪಿಟಕ ಟೀಕಾ

1. ವಜಿರಬುದ್ಧಿ ಟೀಕಾ
2. ಸಾರತ್ಥದೀಪನಿ ಟೀಕಾ
3. ವಿಮತಿವಿನೋದನಿ ಟೀಕಾ
4. ವಿನಯಾಲಂಕಾರ ಟೀಕಾ
5. ಕಂಖಾವಿತರಣಿ ಪುರಾಣ ಟೀಕಾ
6. ಕಂಖಾವಿತರಣಿ ಅಭಿನವ ಟೀಕಾ

ಆ. ಸುತ್ತಪಿಟಕ ಟೀಕಾ

1. ದೀಘ ನಿಕಾಯ ಟೀಕಾ (ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ)
2. ದೀಘ ನಿಕಾಯ ಸೀಲಕ್ಖಂದವಗ್ಗ ಅಭಿನವ ಟೀಕಾ (ಸಾಧುವಿಲಾಸಿನಿ)
3. ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯ ಟೀಕಾ (ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನ)

4. ಸಂಯುತ ನಿಕಾಯ ಟೀಕಾ (ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನ)
5. ಅಂಗುತ್ತರ ನಿಕಾಯ ಟೀಕಾ (ಸಾರತ್ಥಮಂಜೂಷಿ)
6. ನೇತ್ತಿಪ್ಪಕರಣ ಟೀಕಾ (ಲೀನತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ)
7. ನೇತ್ತಿ ವಿಭಾವಿನಿ ಟೀಕಾ

ಇ. ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕ ಟೀಕಾ

1. ಧಮ್ನಸಂಗಣಿ ಮೂಲ ಟೀಕಾ
2. ಧಮ್ನಸಂಗಣಿ ಅನು ಟೀಕಾ
3. ವಿಭಂಗ ಮೂಲ ಟೀಕಾ
4. ವಿಭಂಗ ಅನು ಟೀಕಾ
5. ಪಂಚಪ್ಪಕರಣ ಮೂಲ ಟೀಕಾ
6. ಪಂಚಪ್ಪಕರಣ ಅನು ಟೀಕಾ

ಇಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಿತಿ

ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅದು ಹುಟ್ಟಿದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರ್ಯ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಪುನಃ ವಾಪಸ್ಸು ತರುವುದರ ಮೂಲಕ, ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥವಾದ ಪಾಳಿ ತಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿತವಾದ ಬುದ್ಧನ ಸದ್ಧರ್ಮವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಉಣಬಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.

ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸಂಗತಿಗಳೂ ನಾಶಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾತು ಜ್ಞಾನ ಖಣಿಯೇ ಆದ ಪಾಳಿ ತಿಪಿಟಕಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಯಾವುದು ಕಳೆದುಹೋಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಮರುಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಹೇಗೆ ರೋಗ ಹೋದಮೇಲೆ ಆರೋಗ್ಯ ಬರುವ ಹಾಗೆ.

ಪವಿತ್ರ ತ್ರಿರತ್ನಗಳಾದ ಬುದ್ಧರತ್ನ, ಧರ್ಮರತ್ನ ಮತ್ತು ಸಂಘರತ್ನಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೆಂದೇ ಎನ್ನಬೇಕು. ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ಪವಿತ್ರ ಧರ್ಮ ರತ್ನವಾದ ಪಾಳಿ ತಿಪಿಟಕಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದುರ್ಘಟನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾಯವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಏಷಿಯಾದ ನೆರೆಹೊರೆಯವರಾದ ಶ್ರೀಲಂಕಾ, ಮೈಯನ್ಮಾರ್, ಥಾಯ್‌ಲೆಂಡ್, ಕಾಂಬೋಡಿಯಾ ಮುಂತಾದ ದೇಶದವರು ಧರ್ಮರತ್ನವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಶಾಲ ಹೃದಯೀ ಏಶಿಯಾ ಖಂಡದ ಬೌದ್ಧ ದೇಶಗಳೇ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರಪಂಚ ಧರ್ಮ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ತಾಯ್ನಾಡಾದ ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ ಸೌಹಾರ್ದ ಮತ್ತು ಮೈತ್ರಿಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ.

ಈ ಏಶಿಯಾ ಖಂಡದ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಿಯರು ಭಾರತದೊಂದಿಗೆ ಸೋದರ ಸಂಬಂಧವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಅವನತಿಯ ಕಪ್ಪುಕಾಲದ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮೈತ್ರಿ

ಭಾವದಿಂದಾಗಿಯೇ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಿಂದಲೂ ವಲಸೆ ಆರಂಭವಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಮತ್ತು ಏಶಿಯಾ ಬೌದ್ಧರು ಪರಸ್ಪರ ಭಿನ್ನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರತೊಡಗಿದರು.

ಹೀಗೆ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಚೈನಾದ ಯೂನಾನ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ತಾಯ್ ಪಂಗಡದವರು ಬರ್ಮಾದ ಶಾನ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದು ನಿವಾಸಿಗಳಾದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ಭಾರತದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಾದ ಅಸ್ಸಾಂ, ಅರುಣಾಚಲಪ್ರದೇಶ, ಮಣಿಪುರ, ತ್ರಿಪುರ, ಮಿಜೋರಾಮ್‌ನ ಈಗಿನ ಚಿತ್ರಗಾಂಗ್ (ಈಗ ಬಾಂಗ್ಲಾ ದೇಶದಲ್ಲಿದೆ) ಅರಕನ ಪ್ರದೇಶದವರೆಗೆ ವಲಸೆಬಂದರು. ಈ ವಲಸೆ ಬಂದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಬೌದ್ಧರೇ. ಬೇರೆ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಮಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ಬೌದ್ಧರು (ಅವರನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದವರೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ). ಧಮ್ಮದ ಪರಿಯತ್ತಿ-ಜ್ಞಾನ, ಪಟಿಪತ್ತಿ-ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಎಂದೂ ಹೊರದೂಡಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅದು ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಯಿತು ಎಂದು ಯಾವ ಜಾತಿವಾದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಅದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುಳ್ಳೆಂದು ಈಗ ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ.

ಭಾರತದ ಈಶಾನ್ಯ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಸಮುದಾಯದವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲೇ ಹಲವಾರು ಗುಂಪುಗಳಿವೆ. ಮೈಯನ್ಮಾರ್, ಮಾಗ್, ಚಕ್ಮಾ, ಕಮ್‌ತಿ, ಸಿಂಘ್‌ಪೋ, ಫಾಕೆ, ಮಾನ್, ಸೈಯಾಂ, ಇಟೊನ್, ತುರುಂಗ್ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು. ಮೂಲತಃ ಶಾಂತಿಪ್ರಿಯರಾದ ಈ ಬೌದ್ಧ ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಜನಾಂಗದವರು ಇತರ ಜಾತಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ತುಂಬ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಹೊಸ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಬೌದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಬೌದ್ಧ ಪಂಥದವರು ಉದಾ: ಮಹಾಯಾನ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಜನ ಲಡಾಕ್, ಸಿಕ್ಕಿಂ, ಉತ್ತರಾಖಂಡ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ್, ಮೊನ್‌ಪ, ನೇಪಾಲ, ಅರುಣಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಧೇರವಾದ ಅಥವಾ ದಕ್ಷಿಣ ಬೌದ್ಧ ಸಮುದಾಯದವರಿಗಿಂತಲೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮುಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮಹಾಯಾನ ಮತ್ತು ವಜ್ರಯಾನದವರು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಮಹಾಯಾನ ಮತ್ತು ವಜ್ರಯಾನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತುಂಬಾ ಇದ್ದರೂ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ ಯೂನಿವರ್ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಪಾಳಿ ಅಂಡ್ ಧೇರವಾದ ಬುದ್ಧಿಸಂ ಇಡೀ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದು ಧೇರವಾದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಡಿ ಪಾಲಿ ತಿಪಿಟಕ, ಅಟ್ಟಕಥಾ, ಟೀಕಾ ಮತ್ತು ಇತರ ಪಾಲಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಭಾರತದ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಜಗತ್ತಿನ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಅನುವಾದಿಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬೃಹತ್ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತ್ಯಾಗಮಯಿ, ಶೀಲಮಯಿ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಕಾಣುವವರು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನರ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಸುಗಮವಾಗಿ ನಡೆಯಲೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಸಮರ್ಪಣೆ

ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮವು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಆಗಿದ್ದಾಗ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ (ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ) ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಪುನಃ ಬುದ್ಧ ಶಾಸನದ ಸುಭದ್ರ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿ, ಮಹಾಬೋಧಿಯನ್ನು ಪರಮ ಭವ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಧರ್ಮ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಯ ಜ್ಞಾನಾಮೃತವನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸೇವಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಹ ಆಭಿಧಜ ಅಗ್ಗಮಹಾ ಸದ್ಧರ್ಮಜೋತಿಕರೂ, ಡಿ.ಲಿಟ್ ಪದವೀಧರರೂ, ಮಹಾ ಬೋಧಿ ಸೊಸೈಟಿಯ ವಾತ್ಸಲ್ಯಮೂರ್ತಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಂತಹ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ಆಚಾರ್ಯ ಬುದ್ಧರಕ್ಷಿತ ಭಂತೇಜಿ ಅಥವಾ ಬಡಾಭಂತೇಜಿಯವರಿಗೆ ಈ ತಿಪಿಟಕದ ಸ್ವರ್ಣಪುಷ್ಪವನ್ನು (ಸುತ್ತನಿಪಾತ) ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿದ ಸಮಸ್ತ ಲೇಖಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದ ಸಕಲರಿಗೂ ನನ್ನಂಥಹ ಅಸಂಖ್ಯಾತರಿಗೆ ಬುದ್ಧ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸರಿಸಿದಂತಹ ವಾತ್ಸಲ್ಯಮೂರ್ತಿ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಬಡಾಭಂತೇಜಿಯವರಿಗೆ, ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು 15 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅಭಿನಂದಿಸಿದ ಪೂಜ್ಯ ಆನಂದ ಭಂತೆಯವರಿಗೆ, ನನಗೆ ಸದಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಬಿ.ವಿ. ರಾಜಾರಾಂ ಹಾಗೂ ಎ.ಎಂ. ರಾಜಣ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಿತ್ರರಿಗೆ, ಸಹೃದಯ ಓದುಗರಿಗೆ, ಅರವಿಂದ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್‌ನ ತಿಮ್ಮರಾಯಪ್ಪ ಗೌಡರಿಗೆ ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಸ್ಪಷ್ಟವಲ್ಲದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಸುಂದರ ಕೃತಿಯನ್ನಾಗಿಸುವ ಮೋಹನ್‌ರವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇತರರಿಗೆ ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಗ್ರಂಥ ಪರಿಚಯ

ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥವಾದ ಸುತ್ತನಿಪಾತವು ತಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಸುತ್ತಪಿಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಸುತ್ತಪಿಟಕವು ಐದು ನಿಕಾಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಅವೆಂದರೆ: ದೀಘ, ಮಜ್ಜಿಮ, ಸಂಯುಕ್ತ, ಅಂಗುತ್ತರ ಹಾಗೂ ಖುದ್ಧಕ. ಈ ಖುದ್ಧಕ ನಿಕಾಯದ ಐದನೆಯ ಗ್ರಂಥವೇ ಸುತ್ತನಿಪಾತವಾಗಿದೆ. ಸುತ್ತನಿಪಾತದ ಹೊರತು ಇನ್ನೂ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳು ಖುದ್ಧಕನಿಕಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತವೆ.

ಸುತ್ತನಿಪಾತವೆಂದರೆ ಸುತ್ತಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಎಂದರ್ಥ. ಹೀಗೆ ಕರೆಯಲು ಕಾರಣವೂ ಇದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಸುತ್ತಪಿಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸುತ್ತಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ : ಖುದ್ಧಕಪಾಠದ ಮೆತ್ತಸುತ್ತ, ರತನಸುತ್ತ ಹಾಗೂ ಮಂಗಳಸುತ್ತ, ಮಜ್ಜಿಮನಿಕಾಯದ ಸೇಲಸುತ್ತ ಮತ್ತು ವಾಸೆಟ್ಟ ಸುತ್ತ, ಸಂಯುಕ್ತನಿಕಾಯದ ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜ ಸುತ್ತ, ಸಂಯುಕ್ತನಿಕಾಯದ ಅಳವಕಸುತ್ತ, ಸುಭಾಷಿತಸುತ್ತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಣಿಸಿರುವುವು. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇತರ ಸುತ್ತಗಳ ಸಂಗ್ರಹವೇನಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಟ್ಟಕವಗ್ಗ ಹಾಗೂ ಪಾರಾಯಣ ವಗ್ಗವೂ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ. ಅವು ಇಡೀ ತಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ.

ಸುತ್ತನಿಪಾತವು ಐದು ವಗ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿತವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ 70(72) ಸುತ್ತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಪ್ರಥಮವರ್ಗವಾದ ಉರಗವಗ್ಗದಲ್ಲಿ 12 ಸುತ್ತಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ವಿಮುಕ್ತಿಸುಖ, ಮುನಿಚರ್ಮ, ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣ, ನೀಚತ್ವ ಎಂದರೇನು, ಮೈತ್ರಿ, ಬುದ್ಧ ಮಹಿಮಾ, ಅನಿತ್ಯತೆ, ಗೃಹಸ್ಥನ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಚರ್ಯೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಸಿಗುವುದು.

ಎರಡನೆಯ ವರ್ಗವಾದ ಚೂಳವಗ್ಗದಲ್ಲಿ 12 ಸುತ್ತಗಳಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತ ರತನಸುತ್ತ, ಮಾಂಸಾಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಇತಿಹಾಸ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳು ಕಾಣಿಸಿರುವುವು.

ಮೂರನೆಯ ವರ್ಗವಾದ ಮಹಾವಗ್ಗದಲ್ಲಿ 12 ಸುತ್ತಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರ ಗೃಹತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಅವರ ಕಠಿಣ ತಪಶ್ಚರ್ಮ, ಸುಭಾಷಿತ ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚೆ, ಅನಿತ್ಯತೆಯ ವರ್ಣನೆ, ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಖಂಡನೆ, ಭಗವಾನರ ಶಿಶು ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಅದ್ಭುತ ಘಟನೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಕಾಣಿಸಿರುವುವು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಗವೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅಟ್ಟಕವಗ್ಗ. ಇದು ಭಗವಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥವಾಗಿದೆ. ಈ ವರ್ಗವು ಭಗವಾನರಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸೋಣನಿಗೆ ಭಗವಾನರು ಅಟ್ಟಕವಗ್ಗವನ್ನು ಪಠಿಸುವಂತೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಆತನು ಅದನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿ ಹೇಳಿದಾಗ 'ಸಾಧು! ಸಾಧು! ಭಿಕ್ಷು' ಎಂದು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅಟ್ಟಕವಗ್ಗದಲ್ಲಿ 16 ಸುತ್ತಗಳಿವೆ. ಪ್ರತಿ ಸುತ್ತವೂ ಅತ್ಯಂತ ದಾರ್ಶನಿಕವು, ಗಂಭೀರವೂ ಆಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಗದ ಅಪಾಯ, ಸಂಸಾರ ನಿಸ್ಸಾರತೆ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳ ಅಪಾಯ ಹಾಗೂ ಖಂಡನೆ, ವೈರಾಗ್ಯ, ವಾದವಿವಾದಗಳ ವ್ಯರ್ಥತೆ ಹಾಗೂ ಅಪಾಯ, ಅನಿತ್ಯತೆಯ ವರ್ಣನೆ, ಕಾಮದ ಭೀಕರತೆ, ನಿಬ್ಬಾಣದ

ಪರಮಶಾಂತತೆ ಹಾಗೂ ಮಹೋನ್ನತೆ, ಜಗಳ ಹಾಗೂ ಯುದ್ಧದ ಕಾರಣ, ದೃಷ್ಟಿಜಾಲ, ಭಿಕ್ಷುಚರ್ಮ, ಗೃಹತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವರ್ಣನೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಐದನೆಯ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ವರ್ಗವೇ ಪಾರಾಯಣ ವರ್ಗ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಗಂಭೀರ ಚರ್ಚೆ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರೆ ಅತಿ ಚಂದಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ನನಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬಾವರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ 16 ಶಿಷ್ಯರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅಮೋಘ, ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನೋದಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರ ಉತ್ತರಗಳು ನಮಗೆ ಸಿಗುವುದು. ಇವರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉತ್ತರಗಳು ಅನೇಕಾನೇಕ ಗಂಭೀರ ದಾರ್ಶನಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಕ್ಕಿ ಭಗವಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅತಿ ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದ ಸುತ್ತವಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮುಂದೆ ಮಹಾಯಾನಿಗಳು ಇವರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತತ್ವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಹೀಗೆ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿ, ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂವೇಗ, ಉತ್ಪನ್ನಕಾರಿ, ಮೈತ್ರಿಯ ವೃದ್ಧಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜ್ಞಾ ವಿಕಾಸದ ಮಹಾಬೆಳಕು ಹಾಗೂ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪರಮಾರ್ಥದಡೆಗೆ ಸಾಗಿಸುವಂತಹ ಪರಮಾದ್ಭುತ ಗ್ರಂಥವು ಈ ಸುತ್ತನಿಪಾತವಾಗಿದೆ. ಇವರ ಶೈಲಿಯು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಗದ್ಯ, ಪದ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಂವಾದದ ವಿಭಿನ್ನ ಮಿಶ್ರಶೈಲಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸಂಗೀತಿಕಾರ ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಪಠಣವಾಗಿರುವಂತಹದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಾನು 15 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದೆನು. ಈಗ ಈ ಕೃತಿಯು ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದದಾಯಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುವಾದಿಸಿದ ಹೆಮ್ಮೆ ಹಾಗೂ ತೃಪ್ತಿ ನನಗಿದೆ.

– ಅನೀಶ್ ಬೋಧ್

ಪರಿವಿಡಿ

I. ಉರಗವಗ್ಗ

1. ಉರಗಸುತ್ತ	2
2. ಧನಿಯಸುತ್ತ	6
3. ಖಿಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತ	10
4. ಕಸಿಭಾರದ್ವಾಜಸುತ್ತ	16
5. ಚುಂದಸುತ್ತ	20
6. ಪರಾಭವಸುತ್ತ	22
7. ವಸಲಸುತ್ತ	26
8. ಮೆತ್ತಾಸುತ್ತ	32
9. ಹೇಮವತಸುತ್ತ	34
10. ಆಳವಕಸುತ್ತ	38
11. ವಿಜಯಸುತ್ತ	42
12. ಮುನಿಸುತ್ತ	44

II. ಚೂಳವಗ್ಗ

1. ರತನಸುತ್ತ	48
2. ಆಮಗಂಧಸುತ್ತ	52
3. ಹಿರಿಸುತ್ತ	54
4. ಮಹಾಮಂಗಳಸುತ್ತ	56
5. ಸೂಚಿಲೋಮಸುತ್ತ	58
6. ಧಮ್ಮಚರಿಯಸುತ್ತ	60
7. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಧಮ್ಮಿಕಸುತ್ತ	62
8. ನಾವಾಸುತ್ತ	68
9. ಕಿಸೀಲಸುತ್ತ	68
10. ಉಟ್ಯಾನಸುತ್ತ	70
11. ರಾಹುಲಸುತ್ತ	72
12. ನಿಗ್ರೋಧಕಪ್ಪಸುತ್ತ (ವಂಗೀಸ ಸುತ್ತ)	72
13. ಸಮ್ಮಪರಿಬ್ಬಾಜನಿಯಸುತ್ತ	76
14. ಧಮ್ಮಿಕಸುತ್ತ	80

III. ಮಹಾವಗ್ಗ

1. ಪಬ್ಬಜಸುತ್ತ	86
2. ಪಧಾನಸುತ್ತ	88
3. ಸುಭಾಷಿತಸುತ್ತ	92
4. ಸುಂದರಿಕಭಾರದ್ವಾಜಸುತ್ತ	94
5. ಮಾಘಸುತ್ತ	102
6. ಸಭಿಯಸುತ್ತ	106
7. ಸೇಲಸುತ್ತ	118
8. ಸಲ್ಲಸುತ್ತ	130
9. ವಾಸೆಟ್ಟಿಸುತ್ತ	132
10. ಕೋಕಾಲಿಕಸುತ್ತ	144
11. ನಾಳಕಸುತ್ತ	150
12. ದ್ವಯತಾನುಪಸ್ಸನಸುತ್ತ	158

IV. ಅಟ್ಟಕವಗ್ಗ

1. ಕಾಮಸುತ್ತ	172
2. ಗುಹಟ್ಟಕಸುತ್ತ	172
3. ದುಟ್ಟಟ್ಟಕಸುತ್ತ	174
4. ಸುದುಟ್ಟಕಸುತ್ತ	176
5. ಪರಮಟ್ಟಕಸುತ್ತ	178
6. ಜರಾಸುತ್ತ	178
7. ತಿಸ್ಸಾಮೆತ್ತೆಯಸುತ್ತ	180
8. ಪಸೂರಸುತ್ತ	182
9. ಮಾಗಂಡಿಯಸುತ್ತ	184
10. ಪುರಭೇದಸುತ್ತ	186
11. ಕಲಹವಿವಾದಸುತ್ತ	190
12. ಚೂಳವಿಯೂಹಸುತ್ತ	192
13. ಮಹಾವಿಯೂಹಸುತ್ತ	196
14. ತುವಟಕಸುತ್ತ	198

15. ಅತ್ತದಂಡಸುತ್ತ	202
16. ಸಾರಿಪುತ್ತಸುತ್ತ	204

IV. ಪಾರಾಯಣವಗ್ಗ

ವಸ್ತುಗಾಥಾ	210
1. ಅಜಿತಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	218
2. ತಿಸ್ಸಮೆತ್ತೆಯಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	220
3. ಪುಣ್ಣಕಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	220
4. ಮೆತ್ತಗೂಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	222
5. ಧೋತಕಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	224
6. ಉಪಸೀವಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	226
7. ನಂದಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	228
8. ಹೇಮಕಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	230
9. ತೋದೆಯ್ಯಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	230
10. ಕಪ್ಪಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	232
11. ಜತುಕಣ್ಣಿಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	232
12. ಭದ್ರಾವುಧಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	234
13. ಉದಯಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	234
14. ಪೋಸಾಲಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	236
15. ಮೇಘರಾಜಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	236
16. ಪಿಂಗಿಯಮಾಣವಪುಚ್ಚಾ	238
ಪಾರಾಯಣಸುತ್ತ	238

ನಮೋ ತಸ್ಮಿ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮಾಸಂಬುಧಸ್ಸ

ಖುದ್ಧಕನಿಕಾಯ

ಸುತ್ತ ನಿಪಾತ

I. ಉರಗ ವಗ್ಗ

1. ಉರಗ ಸುತ್ತ (ಸರ್ಪ ಸುತ್ತ)

(ಈ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿ ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಇರುವಂತಹ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಲೋಕ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.)

1. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ಪದ ವಿಷವನ್ನು ಔಷಧಿಯಿಂದ ಶಾಂತ ಮಾಡಬಹುದೋ ಅದೇ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಆತನು ಈ ಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕದ ಬಗೆಗಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
2. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕಮಲವನ್ನು ಕೀಳುವರೋ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವು ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಗವನ್ನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
3. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾತೇಜವು ಹರಿಯುವ ನದಿಯನ್ನು ಸಹಾ ಒಣಗಿಸಿಬಿಡುತ್ತದೋ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವು ತನ್ನಲ್ಲಿನ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಿಸಾಡಿರುವನು. ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
4. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ದುರ್ಬಲವಾದ ನರಕಟ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಬೃಹತ್ ಪ್ರವಾಹವು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತದೋ ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುವು ತನ್ನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಿಸಾಡುವನು. ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
5. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿ (ಆಲದ) ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೇರೀತಿ ಭಿಕ್ಷುವು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಾರವನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

6. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೋಪವಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗು ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಹೋಗಿರುವನೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
7. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವಿನಲ್ಲಿ ವಿತರ್ಕವು ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೋ ಹಾಗು ಆತನ ಚಿತ್ತವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆತನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆಯೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
8. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಅತಿ ಮಂದಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಹಾಗು ಅವನು ಇಡೀ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕತೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಿರುವನೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
9. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಅತಿ ಮಂದಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಹಾಗು ಆತನು 'ಲೋಕದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಿಸ್ಸಾರ' ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವನೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
10. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಅತಿ ಮಂದಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಹಾಗು ಆತನು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಸ್ಸಾರ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವನೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
11. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಅತಿ ಮಂದಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಹಾಗು ಇದು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಸ್ಸಾರವೆಂದು ಅರಿತು ರಾಗರಹಿತನಾಗಿರುವನೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
12. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಅತಿ ಮಂದಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಹಾಗು ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಸ್ಸಾರವೆಂದು ಅರಿತು ದ್ವೇಷರಹಿತನಾಗಿರುವನೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
13. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಅತಿ ಮಂದಗಾಮಿಯಲ್ಲವೋ ಹಾಗು ಇದೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಸ್ಸಾರವೆಂದು ಅರಿತು ಮೋಹರಹಿತನಾಗಿರುವನೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
14. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಇಲ್ಲವೋ ಹಾಗು ಅಕುಶಲದ (ಪಾಪ) ಮೂಲವು ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
15. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವಿನಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಯಾವ ಕ್ಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲವೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
16. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವಿನಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಭವಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಯಾವ ರೀತಿಯ ತೀವ್ರ ಬಯಕೆಯಿಲ್ಲವೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.
17. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಪಂಚನಿವರಣಗಳನ್ನು* (ತಡೆ) ತ್ಯಜಿಸಿರುವನೋ, ಯಾರು ಪಾಪರಹಿತನೋ, ಸಂದೇಹಮುಕ್ತನೋ, ಹಾಗು ಯಾರಲ್ಲಿ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಆಸಕ್ತಿಗಳ ಮುಳ್ಳುಗಳು ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವೋ ಆತನು ಸರ್ಪವು ಪೊರೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಇಹಪರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಉರಗ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಪಂಚನಿವರಣಗಳು : 1. ಭೋಗಾಭಿಲಾಷೆ, 2. ದ್ವೇಷ, 3. ಜಡತೆ, ಸೋಮಾರಿತನ, 4. ಚಿಂತೆ, ಅವಿಶ್ರಾಂತಿ, 5. ಸಂದೇಹ ಇವು ಇರುವತನಕ ಸಮಾಧಿಯು ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇವು ಚಿತ್ತಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತಡೆಗಳು ಅಥವಾ ಅಡಚಣೆಗಳಾಗಿವೆ.

2. ಧನಿಯ ಸುತ್ತ

(ಈ ಸುತ್ತವನ್ನು ಭಗವಾನರು ವಿದೇಹ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಪರ್ವತರಾಷ್ಟ್ರದ ಧರ್ಮಕೌಂಡಿನ್ಯ ನಗರದ ಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಧನಿಯನಿಗೆ ಮಹಾನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಆಸಕ್ತಿ ತ್ಯಜಿಸಲು ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಧನಿಯ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಸಹಿತ ಭಿಕ್ಷುವಾದನು ಹಾಗು ಅರಹತ್ವವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದನು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಸುತ್ತವು ಈಗ ನಡೆದಂತಿದೆ.)

1. ಧನಿಯ ಗೊಲ್ಲ - “ಅನ್ನವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ, ನಾವು ಹಾಲನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದೇವೆ, ನಮ್ಮ ಪರಿಜನರ ಸಹಿತ ನಾನು ಮಹಾನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮನೆಯು ಸಹಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ, ಬೆಂಕಿಯು ಉರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಹೇ ವರುಣದೇವ, ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸಿ.”
2. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ - “ನಾನು ಕ್ರೋಧರಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನ ಚಿತ್ತದ ಮುಳ್ಳುಗಳು ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಮಹಾನದಿಯ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ವಾಸಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಕುಟೀರವು ತೆರೆದಿದೆ (ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮೋಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ), ಅಗ್ನಿಗಳು ಶಾಂತವಾಗಿದೆ. ಹೇ ವರುಣದೇವ, ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸು.”
3. ಧನಿಯ ಗೊಲ್ಲ - “ಇಲ್ಲಿ ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಲ್ಲ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹಸುಗಳು ಮೇಯುತ್ತವೆ. ಬರುವ ಮಳೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೇ ದೇವ, ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸಿ.”
4. ಭಗವಾನರು - “ನಾನು ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ತೆಪ್ಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಸಂಸಾರದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಈಜಿ ಪಾರಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೀಗ ತೆಪ್ಪದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ, ಹೇ ವರುಣದೇವ! ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸು.”
5. ಧನಿಯ ಗೊಲ್ಲ - “ನನ್ನ ಗೋಪಿಕೆಯು ಆಜ್ಞಾಕಾರಿಣಿ ಹಾಗು ಚಂಚಲರಹಿತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆಕೆಯು ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರೇಮಯುತವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಬಾಳಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವರೀತಿಯ ಪಾಪವನ್ನು ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಹೇ ವರುಣದೇವ ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸಿ.”
6. ಭಗವಾನರು - “ನನ್ನ ಚಿತ್ತವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿದೆ ಹಾಗು ವಿಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅದು ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹಾಗು ದಮನಯುತವಾಗಿದೆ, ನನ್ನ ಅಂತರ್ಮಯಲ್ಲಿ ಪಾಪವಿಲ್ಲ. ಹೇ ವರುಣದೇವ! ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸು.”
7. ಧನಿಯ ಗೊಲ್ಲ - “ನಾನು ಸ್ವಯಂ ದುಡಿದು ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ, ನನ್ನ ಪುತ್ರರು ಸಹಾ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗು ನಿರೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ, ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ದೋಷ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಹೇ ವರುಣದೇವ ! ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸಿ.”
8. ಭಗವಾನರು - “ನಾನು ಯಾರ ದಾಸನೂ ಅಲ್ಲ, ನನಗೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಹೇ ವರುಣದೇವ, ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸು.”
9. ಧನಿಯ ಗೊಲ್ಲ - “ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕರುಗಳಿವೆ, ಹಾಲುಳ್ಳ ಹಸುಗಳಿವೆ, ಗರ್ಭಿಣಿ ಹಾಗು ತಾರುಣ್ಯವುಳ್ಳ ಹಸುಗಳಿವೆ, ಹಸುಗಳ ಪತಿ ವೃಷಭನು ಇದ್ದಾನೆ. ಹೇ ವರುಣದೇವ. ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸಿ.”

10. ಭಗವಾನರು - “ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕರುಗಳಿಲ್ಲ, ಅತಿ ಹಾಲುಳ್ಳ ಹಸುಗಳೂ ಇಲ್ಲ, ತಾರುಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಗರ್ಭವತಿಯಾದ ಹಸುಗಳೂ ಇಲ್ಲ, ಹಸುಗಳ ಪತಿ ವೃಷಭನೂ ಇಲ್ಲ. ಹೇ ವರುಣದೇವ! ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸು.”
11. ದನಿಯ ಗೊಲ್ಲ - “ಅಚಲವಾದ ಹುಲ್ಲಿನ ಮೈದಾನವಿದೆ, ಮುಂಜಾಹುಲ್ಲಿನ ಹಗ್ಗಗಳಿವೆ, ಅದನ್ನು ತರುಣ ಕರುಗಳು ಸಹಾ ಮುರಿಯಲಾರವು. ಹೇ ವರುಣದೇವಾ, ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸಿ.”
12. ಭಗವಾನರು - “ಮಹಾಗೂಳಿಯ ರೀತಿ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಸಲಗದ ರೀತಿ ಪೂತಲತೆಯನ್ನು ನಷ್ಟಮಾಡಿ, ನಾನು ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯಲಾರೆ. ಹೇ ವರುಣದೇವ ನೀನು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಸುರಿಸು.”
13. ಅದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತುಂಬುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಯು ಸುರಿಯಿತು. ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವ ಮಳೆ ಹಾಗೂ ಮೇಘ ಘರ್ಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಧನಿಯನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು-
 14. “ಅಹೋ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಲಾಭವಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಭಗವಾನರನ್ನು ದರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ಚಕ್ಷುವಂತರ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಹೇ ಮಹಾಮುನಿ! ತಾವು ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರರಾಗಿದ್ದೀರಿ.
15. ನಾನು ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಅಜ್ಜಾಕಾರಿಣಿ ಗೋಪಿಕೆ ಬುದ್ಧರ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತೇವೆ ಹಾಗೂ ಜನನ ಹಾಗೂ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ದಾಟಿ ದುಃಖವನ್ನು ಅಂತ್ಯಮಾಡುವವರಾಗುತ್ತೇವೆ.”
16. ಮಾರ - “ಪುತ್ರರಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನು ಪುತ್ರರಿಂದ ಆನಂದಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಅದರಂತೆಯೇ ಗೊಲ್ಲನು ಹಸುಗಳಿಂದ ಆನಂದಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಷಯ ಭೋಗವೇ ಮನುಷ್ಯನ ಆನಂದದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ, ಯಾರು ವಿಷಯ ಭೋಗರಹಿತರೋ ಅವರು ಎಂದಿಗೂ ಆನಂದಿತರಲ್ಲ.”
17. ಭಗವಾನರು - “ಪುತ್ರರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು ಪುತ್ರರಿಂದ ಶೋಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಗೊಲ್ಲನು ಗೋವುಗಳಿಂದ ಶೋಕಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಷಯ ಭೋಗವೇ ಶೋಕದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಯಾರು ವಿಷಯ ಭೋಗದಿಂದ ಮುಕ್ತನೋ ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಧನಿಯ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು

3. ಖಗ್ಗವಿಸಾಣ ಸುತ್ತ

(ಈ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವುದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.)

1. ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ದಂಡಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಸಹಾ ಪೀಡಿಸದೆ ಪುತ್ರರ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ, ನಿಷ್ಕಾಮನಾಗು, ಮತ್ತೆ ಸಂಗಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳುವುದು? ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
2. ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಇರುವವನಿಗೆ ಸ್ನೇಹ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ಸ್ನೇಹದ ಕಾರಣದಿಂದ ದುಃಖ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ನೇಹದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
3. ಆಸಕ್ತಚಿತ್ತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಸೋದರ ಬಾಂಧವರಲ್ಲಿ ಅನುಕಂಪಪಡುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಹಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಬೆರೆಯುವುದರಿಂದಾಗುವ ಈ ಅಪಾಯ ಅರಿತು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
4. ಸ್ತ್ರೀ ಪುತ್ರರ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಯಾವ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹರಡಿರುವ ಬಿದಿರಿನಂತಿರುತ್ತದೆ. ಬಿದಿರಿನ ಬೊಂಬು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
5. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧನವಿಲ್ಲದಿರುವ ಮೃಗವು ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇಚ್ಛೆಬಂದಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಸ್ವತಂತ್ರತೆಯ ಲಾಭ ಅರಿತು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
6. ಎಲ್ಲಾದರೂ ನಿವಾಸಿಬೇಕಾದರೆ ಅಥವಾ ಒಂದುಕಡೆ ಇರಬೇಕಾದರೆ, ನಡೆದು ಹಾಗು ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಿತ್ರರೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಚಾರಣೆಯ ಅನಾವಶ್ಯಕತೆ ಅರಿತು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
7. ಸ್ನೇಹಿತರ ಮಧ್ಯೆ ಕ್ರೀಡೆ ಹಾಗು ಆನಂದಿಸುವಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀ ಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರೇಮವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಿಯರ ವಿಯೋಗದ ಶೋಕ ಅರಿತು ಅದರಿಂದ ವಿರಾಗ ಹೊಂದಿ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
8. ಏನು ಸಿಕ್ಕರೂ ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುವವನು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು-ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವನು ಹಾಗು ಧೈರ್ಯವಂತನಾಗು. ಹೀಗೆಯೇ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
9. ಕೆಲವು ಪ್ರವರ್ಜಿತರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಗೃಹಸ್ಥರು ಸಹಾ ಹೀಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
10. ಗೃಹಸ್ಥನ ವೇಷಭೂಷಣವನ್ನು ತೆಗೆದು, ಹೇಗೆ ಕೋವಿಲಾರದ ವೃಕ್ಷವು ಎಲೆರಹಿತವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
11. ಒಂದುವೇಳೆ ಸಹೃದಯ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮಿತ್ರನು ದೊರೆತರೆ ಸರ್ವ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಅವನ ಜೊತೆ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸು, ಸಂಚರಿಸು.

12. ಒಂದುವೇಳೆ ಸಂಚರಿಸುವಂತಹ ಸಹ್ಯದಯಿ ಜ್ಞಾನಿ ಮಿತ್ರನು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ರಾಜನು ಪರಾಜಿತ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ, ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
13. ನಾವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಿತ್ರರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಶಂಶಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ತನಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಥವಾ ಸಮಾನರೊಡನೆ ಮಿತ್ರತ್ವ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ರೀತಿ ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಲಿ.
14. ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಹೊಳೆಯುವ ಆಭೂಷಣಗಳು ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತಾಗಿ ಶಬ್ದ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
15. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಮಾತುಕತೆ ಅಥವಾ ಆಸಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಭವಿಷ್ಯದ ಅಪಾಯ ಅರಿತು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
16. ಸಂಸಾರದ ಕಾಮಭೋಗಗಳು ವಿಚಿತ್ರ, ಮಧುರ ಹಾಗು ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ಅವು ನಾನಾರೀತಿಯಿಂದ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಚಂಚಲಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಮಭೋಗದ ಅಪಾಯವನ್ನು ಅರಿತು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
17. ಇದು ಮಹಾವಿಪತ್ತಿದಾಯಕ, ಹುಣ್ಣು, ಉಪದ್ರವ, ರೋಗ, ಮುಳ್ಳು ಹಾಗು ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಕಾಮಭೋಗದಲ್ಲಿರುವ ಇಂತಹ ಅಪಾಯವನ್ನು ಕಂಡು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
18. ಶೀತ ಹಾಗು ಉಷ್ಣ, ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಚಳಿ-ಬಿಸಿಲು, ಸೊಳ್ಳೆ ಹಾಗು ಸರ್ಪ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತಾ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
19. ಹೇಗೆ ಪದ್ಮಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಗಜರಾಜನು ತನ್ನ ದಳವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಇಚ್ಛೆಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವನೋ ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
20. ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧರ ಸತ್ಯವಾಣಿ ಆಲಿಸು 'ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ವಿಮುಕ್ತಿ ಅಸಂಭವ' ಇದನ್ನು ಅರಿತು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
21. ನಾನು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮೀರಿಹೋಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಗುರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ, ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಪರರ ಸಹಾಯತೆ ಅನಾವಶ್ಯಕ. ಆದ್ದರಿಂದ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
22. ಲೋಭ, ಮೋಸ, ತೃಷ್ಣ, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಚಿತ್ತಮಲಿನತೆ ಹಾಗು ಮೋಹದಿಂದ ರಹಿತನಾಗು. ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡದೆ ಸಂಸಾರದ ಸರ್ವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
23. ಅನರ್ಥವನ್ನು ಬಯಸುವುದು, ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾಗುವುದು, ಕೆಟ್ಟ ಮಿತ್ರರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿರುವುದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿ.
24. ಬಹುಶೃತ, ಧರ್ಮದರ, ಉದಾರಿ ಹಾಗು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಿತ್ರನ ಜೊತೆ ಸೇರು. ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿತುಕೋ, ಸಂದೇಹವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ, ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.

25. ಕ್ರೀಡೆ, ರತಿ ಹಾಗು ಸಾಂಸಾರಿಕ ಕಾಮಸುಖಗಳನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸದೆ, ಅದರ ಪ್ರತಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ವಿರತನಾಗಿ ಸತ್ಯಸಂಧನಾಗು, ನಂತರ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
26. ಪುತ್ರ, ಸ್ತ್ರೀ, ಪಿತ, ಮಾತ, ಧನ, ಧಾನ್ಯ ಹಾಗು ಬಂಧುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸರ್ವ ಕಾಮಭೋಗವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
27. ಇದು ಬಂಧನಕಾರಿ, ಇದರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸುಖವಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಸ್ವಾದವಿದೆ ಹಾಗು ದುಃಖ ಅಪಾರವಿದೆ. ಬುದ್ಧಿವಂತ ಪುರುಷ ಇದು 'ಹುಣ್ಣು' ಎಂದು ಅರಿತು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.
28. ಯಾವರೀತಿ ಮೀನು ಜಾಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಹೊರಬರುವುದೋ, ಅದೇರೀತಿ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ನಷ್ಟಮಾಡಿ, ನಿಲ್ಲದ ಅಭಂಗ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿ ಸರ್ವ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಸುಟ್ಟು (ಕತ್ತರಿಸಿ) ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
29. ನಯನಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ನೆಟ್ಟು, ವೇಗವಾಗಿ ನಡಿಯದ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸಂಯಮಗೊಳಿಸಿದ ಮನವನ್ನು ವಶಗೊಳಿಸಿರುವ, ತೀವ್ರ ಬಯಕೆ ಹಾಗು ಕಾಮ ವಾಸನೆಯಿಂದ ದೂರಾಗಿ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
30. ಎಲೆರಹಿತ ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದ ರೀತಿ ಗೃಹಸ್ಥ ವೇಷಭೂಷಣವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ, ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗು, ಗೃಹ ತ್ಯಜಿಸಿ ಖಡ್ಗಮೃಗದಂತೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
31. ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ರಸತ್ಯಷ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಲೋಭರಹಿತನಾಗಿ, ಚಂಚಲತೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಪರರನ್ನು ಪೋಷಿಸದಿರುವ, ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡುವವ, ಯಾವ ಕುಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳದ ಅವನು, ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಲಿ.
32. ಚಿತ್ತದ ಐದು ತಡೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಉಪಕ್ಷೇಪಗಳು ದೂರವಾಗಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಲಿ, ಸ್ನೇಹವನ್ನು (ಅಂಟುವಿಕೆ) ಬಿಟ್ಟು ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಲಿ.
33. ಸುಖ ಹಾಗು ದುಃಖಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಮೊದಲೇ ಸೋಮನಸ್ಸು ಹಾಗು ದೋಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ವಿಶುದ್ಧವಾದ ಸಮಚಿತ್ತತೆಯ (ಶಾಂತಿ) ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
34. ಪರಮಾರ್ಥದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗು, ಜಾಗರೂಕನಾಗು, ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು, ದೃಢಸಂಕಲ್ಪ ತಾಳು, ಸ್ಥೈರ್ಯ ಹಾಗು ಬಲದಿಂದ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
35. ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗು, ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗು, ನಿತ್ಯವು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆ, ಸಂಸಾರದ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
36. ತೀವ್ರ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಕ್ಷಯಿಸು, ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರು, ಧ್ಯಾನ ನೈಪುಣ್ಯನಾಗು, ಶೃತವಂತನಾಗು ಹಾಗು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೋ, ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗು, ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.

37. ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಹೆದರದ ಸಿಂಹದ ಸಮಾನನಾಗು, ವಾಯುವಿನಂತೆ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳದಿರುವನಾಗು, ಜಲದಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗದ ಕಮಲದ ಸಮಾನನಾಗು, ಖಡ್ಗಮೃಗದಂತೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
38. ಹೇಗೆ ಸಶಕ್ತ ಮೃಗರಾಜ ಸಿಂಹ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ದಮನಮಾಡಿ ಇರುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಏಕಾಂತದ ಶಯನಾಸನವನ್ನು ಸೇವಿಸಲಿ ಹಾಗು ಖಡ್ಗಮೃಗದಂತೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಲಿ.
39. ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಮೈತ್ರಿ, ಕರುಣಾ, ಮುದಿತಾ, ಉಪೇಕ್ಷಾ ಹಾಗು ವಿಮುಕ್ತಿಯ ಧ್ಯಾನ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡು, ಸರ್ವ ಸಂಸಾರದ ಮೇಲೆ ವಿರೋಧಭಾವ ತಾಳದೆ, ಖಡ್ಗಮೃಗದಂತೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
40. ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಹಾಗು ಮೋಹವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡು, ಬಂಧನಗಳನ್ನು ನಷ್ಟಮಾಡು, ಮೃತ್ಯುವಿಗೂ ಹೆದರದೆ, ಖಡ್ಗಮೃಗದಂತೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
41. ಜನರು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡುವರು (ಸಂಗಡ ಇರುವರು), ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಮಿತ್ರರು ದುರ್ಲಭ, ಬಹುಪಾಲು ಮಾನವರು ಸ್ವಾರ್ಥ ಹಾಗು ಕೆಟ್ಟ ಸ್ವಭಾವದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ರೀತಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

4. ಕೃಷಿ ಭಾರದ್ವಾಜ ಸುತ್ತ

(ಇದರಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಸಹಾ ಕೃಷಿಕರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ಕೃಷಿ ಏನು?)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಮಗಧದ ದಕ್ಷಿಣಾಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಏಕನಾಲ ಹೆಸರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಭಾರದ್ವಾಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು 500 ನೇಗಿಲುಗಳೊಡನೆ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚೀವರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಭಾರದ್ವಾಜನಿದ್ದನೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಆಳುಗಳಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಹಾಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೃಷಿ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಭಗವಾನರು ಭೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು ಕಂಡು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು-

“ಹೇ ಸಮಣ, ನಾನು ಬಿತ್ತುತ್ತೇನೆ ಹಾಗು ಊಳುತ್ತೇನೆ, ಬಿತ್ತಿ ಹಾಗು ಊಳಿ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ, ಹೇ ಸಮಣ, ನೀನು ಸಹಾ ಬಿತ್ತಿ, ಊಳಿ ತಿನ್ನು” ಎಂದನು.

ಭಗವಾನರು “ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನಾನು ಸಹಾ ಊಳುತ್ತೇನೆ ಹಾಗು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತೇನೆ, ಊಳಿ ಹಾಗು ಬಿತ್ತಿ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ” ಎಂದರು.

“ನಾವಂತು ಗೋತಮರ ನೊಗ, ನೇಗಿಲು, ಗುಳ ಅಥವಾ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಗೋತಮರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ: ‘ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನಾನು ಸಹಾ ಊಳುತ್ತೇನೆ ಹಾಗು ಬಿತ್ತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತೇನೆ, ಊಳಿ ಹಾಗು ಬಿತ್ತಿ ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು.”

ಹಾಗೆಯೇ ಕೃಷಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಗಾಥೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು-

1. “ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ತಾವು ಕೃಷಿಕರೆಂದು ಹೇಳುವಿರಿ, ಆದರೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿಲ್ಲ ನಾನೆಂದು, ಕೇಳುವ ನಮಗೆ ತಮ್ಮ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ ನಾವು ಸಹಾ ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೃಷಿಕರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ.”
 - ಭಗವಾನರು ಪ್ರತಿ ಗಾಥೆಗಳನ್ನು ನುಡಿದರು-
 2. “ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ನನ್ನ ಬೀಜವಾಗಿದೆ, ತಪವೇ ನನ್ನ ಮಳೆ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ನನ್ನ ನೊಗ ಹಾಗು ನೇಗಿಲು, ಲಜ್ಜೆಯೇ ನೊಗದ ದಂಡ, ಚಿತ್ತವೇ ಹೂಳಲ್ಪಡುವುದಾಗಿದೆ, ಸ್ವತಿಯೇ ನನ್ನ ಗುಳವಾಗಿದೆ.”
 3. “ಶರೀರದಿಂದ ಸಂಯಮದಿಂದಿದ್ದೇನೆ, ವಚನದಿಂದಲೂ ನಿಗ್ರಹದಿಂದಿದ್ದೇನೆ, ಭೋಜನ ಹಾಗು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಿತವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಸತ್ಯದ ಕಳೆ ತೆಗೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅರಹತ್ವದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನೇ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಪಡೆಯುವುದಾಗಿದೆ.
 4. “ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲತೆಯೇ ನನ್ನ ಎತ್ತುಗಳಾಗಿವೆ ಹಾಗು ನಿಬ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಬಂಡಿಯಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಬಂಡಿಯು ಕ್ಷಣವೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಹಾಗು ತಲುಪುತ್ತಿರುವ ಕಡೆ ಹೋಗಿ ನಂತರ ಶೋಕ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.
 5. “ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಕೃಷಿಕ ಫಲದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃಷಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಸರ್ವ ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.”
- ಆಗ ಕೃಷಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಯಸವನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ, ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ತಂದು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- “ಗೋತಮರೇ, ತಾವು ಪಾಯಸ ತಿನ್ನಿ, ತಾವು ಕೃಷಿಕರಾಗಿದ್ದೀರಿ, ಅಮರತ್ವದ ಫಲವುಳ್ಳ ಕೃಷಿಯನ್ನು ತಾವು ಮಾಡುವಂತಹವರಾಗಿದ್ದೀರಿ” ಎಂದನು.
6. ಭಗವಾನರು “ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ನಂತರದ ಭೋಜನ ನನಗೆ ಅಭೋಜನವಾಗಿದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬಹಳ ಪ್ರಾಜ್ಞರಿಗೆ ಇದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ, ಬುದ್ಧರು ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ನಂತರ ಭೋಜನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ.”
 7. ಜ್ಞಾನಿ, ಮಹರ್ಷಿ, ಕ್ಷೀಣಾಸ್ತವ ಹಾಗು ಚಂಚಲ್ಯರಹಿತರಾದ ನನಗಾಗಿ ಬೇರೆಯೇ ಅನ್ನ ಹಾಗು ಪೇಯ ನೀಡು, ಪುಣ್ಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಇದು (ಬುದ್ಧರಿಗೆ ದಾನ) ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಗೋತಮರೇ, ಈ ಪಾಯಸವನ್ನು ನಾನು ಯಾರಿಗಾಗಿ ನೀಡಲಿ.”

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತ ಸರ್ವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಥಾಗತರು ಮತ್ತು ತಥಾಗತರ ಶಿಷ್ಯರ ವಿನಃ ಮತ್ಯಾವ ಸಮಣ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಬ್ರಹ್ಮ, ದೇವ ಹಾಗು ದೇವಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇದನ್ನು ತಿಂದು ಜೀರ್ಣಿಸುವವರನ್ನು ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ನೀನು ಇದನ್ನು ಸಸ್ಯರಹಿತ ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಜೀವರಹಿತ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸುರಿದುಬಿಡು.”

ಆಗ ಕೃಷಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಆ ಪಾಯಸವನ್ನು ಜೀವರಹಿತ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಆ ಪಾಯಸವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಚಟಪಟನೆ ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಿ ಎದ್ದಿತು. ಹೇಗೆ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಳನ್ನು ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಅಗ್ನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಬಿಸಿಮಾಡಿ ಜಲದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿದಾಗ ಶಬ್ದ ಹೊರಬಂದು ಹೋಗಿ ಏಳುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಯಸವನ್ನು ನೀರಿಗೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಚಟಪಟನೆ ಶಬ್ದವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಎದ್ದಿತು. ಆಗ ಕೃಷಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಸಂವಿಘ್ನನಾದನು, ರೋಮಾಂಚಿತನಾದನು.

ಭಗವಾನರು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿ ಹೋದನು. ನಂತರ ಭಗವಾನರ ಪಾದಕಮಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ವಂದಿಸಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು- “ಹೇ ಗೋತಮರೇ, ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ! ಹೇಗೆಂದರೆ ತಲೆಕೆಳಗಿರುವ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿರುವಂತೆ, ಮುಚ್ಚಿರುವುದನ್ನು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸುವಂತೆ, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿರುವವರಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ದೀಪ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಕಣ್ಣಿರುವವನಿಗೆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಗವಾನರಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಧಮ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶವಾಯಿತು. ಹೇ ಭಗವಾನ್, ನಾನು ಇಂದಿನಿಂದ ಬುದ್ಧರಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಘಕ್ಕೂ ಸಹಾ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಭಗವಾನರು ನನಗೆ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವಂತಾಗಲಿ, ಉಪಸಂಪದವು ದೊರೆಯುವಂತಾಗಲಿ.”

ನಂತರ ಕೃಷಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಭಗವಾನರಿಂದ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯ ಪಡೆದನು, ಉಪಸಂಪದ ಪಡೆದನು. ಉಪಸಂಪದ ಪಡೆದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ, ಸಂಯಮಿ, ಅಪ್ರಮಾದ ಧ್ಯಾನ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದನು. ನಂತರ ಯಾವ ಪರಮ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕುಲಪುತ್ರರು ಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಪ್ರವರ್ಜಿತರಾಗಿ ಸಾಧನಶೀಲರಾಗುವರೋ, ಅಂತಹ ಅನುತ್ತರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಫಲವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಮುಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸಿತು- ‘ಜನ್ಮವು ಕ್ಷೀಣವಾಯಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು, ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿಯಾಯಿತು, ಯಾವ ಶೇಷವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ’. ಆಯುಷ್ಮಂತ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಅರಹಂತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಸಿ ಭಾರದ್ವಾಜ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

5. ಚುಂದ ಸುತ್ತ

(ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ಸಮಣರು)

1. ಚುಂದ ಕಮ್ಮಾರ ಪುತ್ರ - “ಮಹಾ ಪ್ರಾಜ್ಞಾವಂತ ಮುನಿ, ಧಮ್ಮಸ್ವಾಮಿ, ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರು, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರು ಹಾಗೂ ಸಾರಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ‘ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಸಮಣರಿದ್ದಾರೆ?’ ದಯವಿಟ್ಟು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.”
2. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು - “ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ಸಮಣರಿದ್ದಾರೆ. ಐದನೆಯವರಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕೇಳಿದಷ್ಟು ನಾನು ಹೇಳಿರುವೆ. ಅವೆಂದರೆ: (1) ಮಾರ್ಗಜಿನ (2) ಮಾರ್ಗದೇಶಿಕ (3) ಮಾರ್ಗಜೀವಿ (4) ಮಾರ್ಗದೂಷಿ.
3. ಚುಂದ ಕಮ್ಮಾರ ಪುತ್ರ - “ಭಗವಾನರೇ, ಮಾರ್ಗಜಿನರೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಅತುಲನಿಯ ಮಾರ್ಗದೇಶಿಕರು ಹೇಗಿರುತ್ತಾರೆ? ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರ್ಗಜೀವಿ ಹಾಗೂ ಮಾರ್ಗದೂಷಿಯವರನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿ.
4. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಸಂದೇಹರಹಿತರೋ, ಸಂಸಾರದ ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರೋ, ನಿಬ್ಬಾಣದಲ್ಲಿ ಲೀನರೋ, ಆಸಕ್ತಿರಹಿತರೋ, ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತವಾಗಿ ಲೋಕನಾಥರೋ ಅವರನ್ನು ಬುದ್ಧರು ಮಾರ್ಗಜಿನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

5. “ಯಾರು ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಅರಿತು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಧಮ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವರೋ ಹಾಗು ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅಂತಹ ಸಂದೇಹರಹಿತ, ತೃಷ್ಣಾಮುಕ್ತಿ ಮುನಿಯಾದ ಎರಡನೆಯವರನ್ನು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವರು.
6. “ಯಾರು ಸುಉಪದೇಶಿತವಾದ ಧಮ್ಮಪದದ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಯಮಿತರಾಗಿ, ಹಾಗು ಸ್ವತ್ತಿವಂತರಾಗಿ, ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವರೋ, ನಿರ್ದೋಷಯುತ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವರೋ ಆ ತೃತ್ತೀಯರನ್ನು ಮಾರ್ಗಜೀವಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
7. “ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠ (ಕಾಷಾಯ) ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಾಖಂಡಿ, ಕುಲದೂಷಿಕ, ವಂಚಕ, ಮಾಯಾವಿ, ಅಸಂಯಮಿ ಹಾಗು ಬಾಯಿಬಡುಕನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತಹವನೇ ಮಾರ್ಗದೂಷಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.
8. “ಯಾರು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರೋ, ಶ್ರುತವಂತರೋ ಅಂತಹ ಆರ್ಯಶ್ರಾವಕ ಗೃಹಸ್ಥರು ಇಂತಹವರನ್ನು ಕಂಡು ‘ಎಲ್ಲರೂ ಈ ರೀತಿ (ಕಪಟಿ) ಇರುವುದಿಲ್ಲ’. ಇದನ್ನು ಅರಿತು ಹಾಗು ಕಂಡು ತನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆ ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ‘ಹೇಗೆ ತಾನೇ ದುಷ್ಟರು ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಸಮಾನವಾಗುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ ಅಶುದ್ಧರು ಶುದ್ಧರ ಸಮವಾಗುತ್ತಾರೆ?’”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಚುಂದ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

6. ಪರಾಭವ ಸುತ್ತ

(ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅವನತಿಯ ಹನ್ನೆರಡು ಕಾರಣಗಳು)

ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಶ್ರಾವಸ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಜೇತವನ ಆರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಯು ರಾತ್ರಿ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜೇತವನವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವಂತಹ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಹರಡುತ್ತಾ ಎಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಇದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಬಂದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಅಭಿವಂದನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ನಿಂತನು. ಹಾಗೆ ನಿಂತ ದೇವತೆಯು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಗಾಢೆಗಳಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು—

1. “ನಾನು ಗೋತಮರ ಬಳಿ ಅವನತಿಯ ಕಡೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷನ ವಿಷಯ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಲೆಂದು ನಾನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅವನತಿಯ ಕಾರಣವೇನು?”
2. ಭಗವಾನರು— “ಉನ್ನತಿಗಾಮಿಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವನತಿಗಾಮಿಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಧಮ್ಮಕಾಮಿಯು ಉನ್ನತನು, ಧಮ್ಮದ್ವೇಷಿಯೇ ಅವನತಿಯುಳ್ಳವನು.
3. ದೇವತೆ — ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅವನತಿಯ ಪ್ರಥಮ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು. ಭಗವಾನರು ದ್ವಿತೀಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.
4. ಭಗವಾನರು “ಯಾರಿಗೆ ದುರ್ಜನರು ಪ್ರಿಯರೋ, ಸಜ್ಜನರು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲವೋ, ಅಸತ್ಪುರುಷರ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವನೋ ಇದೇ ಅವನ ಅವನತಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”
5. ದೇವತೆ — “ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಾಭವದ ಎರಡನೇ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು, ಭಗವಾನರು ಪರಾಭವದ ಮೂರನೇ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.”

6. ಭಗವಾನರು - “ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅತಿ ನಿದ್ರಾವಂತನೋ, ಗುಂಪು ಜೊತೆಗಳಲ್ಲಿ ಉನ್ನತನಾಗಿರುವನೋ, ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಸೋಮಾರಿ ಹಾಗು ಕ್ರೋದಿಯೋ ಅದೇ ಅವನ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”
7. ದೇವತೆ - “ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಾಭವದ ಮೂರನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು. ಭಗವಾನರು ಪರಾಭವದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.”
8. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ವೃದ್ಧರಾದ ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರನ್ನು ಸಾಕುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅದೇ ಆತನ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”
9. ದೇವತೆ - “ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಾಭವದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು. ಭಗವಾನರು ಪರಾಭವದ ಐದನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.”
10. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಪರ ಯಾಚಕರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ವಂಚಿಸುತ್ತಾನೋ ಅದು ಆತನ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”
11. ದೇವತೆ - “ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಾಭವದ ಐದನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು. ಭಗವಾನರು ಪರಾಭವದ ಆರನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.”
12. ಭಗವಾನರು - “ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೀಮಂತನಾಗಿದ್ದರೂ, ಚಿನ್ನ ಹಾಗು ಆಹಾರದಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ, ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಅದೇ ಅವನ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”
13. ದೇವತೆ - “ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅವನತಿಯ ಆರನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು. ಭಗವಾನರು ಅವನತಿಯ ಏಳನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.”
14. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಜಾತಿ, ಧನ ಹಾಗು ಗೋತ್ರದ ಮದದಿಂದ ತುಂಬಿರುವನೋ, ತನ್ನ ಸೋದರ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಸಹಾ ಜಾತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಅನಾಧರಣೆ ಮಾಡುವನೋ, ಅದು ಆತನ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”
15. ದೇವತೆ - “ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಾಭವದ ಏಳನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು. ಭಗವಾನರು ಪರಾಭವದ ಎಂಟನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.”
16. ಭಗವಾನರು - “ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿರುವನೋ, ಕುಡುಕನೋ ಹಾಗು ಜೂಜುಕೋರನೋ, ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಸರ್ವ ಧನವನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡಿರುವನೋ ಅದೇ ಆತನ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”
17. ದೇವತೆ - “ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಾಭವದ ಎಂಟನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು. ಭಗವಾನರು ಪರಾಭವದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.”
18. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಿಂದ ಅಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ವೇಶ್ಯೆಯರ ಹಾಗು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾನೋ ಅದು ಆತನ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”

19. ದೇವತೆ - “ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಾಭವದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು. ಭಗವಾನರು ಪರಾಭವದ ಹತ್ತನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.”
20. ಭಗವಾನರು - “ಯಾವ ವೃದ್ಧನು ನವ ಯುವತಿಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಗಿ, ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಸಂಶಯ, ಈರ್ಷೆಯಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರ್ದಿಸಲಾರನೋ, ಇದು ಆತನ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”
21. ದೇವತೆ - “ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಾಭವದ ಹತ್ತನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು. ಭಗವಾನರು ಪರಾಭವದ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.”
22. ಭಗವಾನರು - “ದುರಾಸೆ ಅಥವಾ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡುವಂತಹ ಸ್ತ್ರೀ ಅಥವಾ ಪುರುಷನನ್ನು ಸಂಪತ್ತಿನ ಒಡೆಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಆತನ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”
23. ದೇವತೆ - “ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಪರಾಭವದ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಅರಿತೆನು. ಭಗವಾನರು ಪರಾಭವದ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಲಿ.”
24. ಭಗವಾನರು - “ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಅಲ್ಪ ಸಂಪತ್ತಿನವನು ಹಾಗೂ ಮಹಾ ದುರಾಸೆಪೀಡಿತ ಪುರುಷ ರಾಜ್ಯದ ಆಸೆಪಟ್ಟರೆ ಅದು ಆತನ ಅವನತಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ.”
25. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಈ ಪರಾಭವದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಆರ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅರಿತು ನಡೆದರೆ ಸುಗತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪರಾಭವ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

7. ವಸಲ ಸುತ್ತ

(ವಸಲ (ನೀಚ) ಯಾರು?)

ನಾನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಶ್ರಾವಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಜೇತವನ ಆರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚೀವರ ಧರಿಸಿ, ಪಾತ್ರೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಶ್ರಾವಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಹಾರದ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಹೊರಟರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಭಾರದ್ವಾಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಗ್ನಿ ಭಾರದ್ವಾಜನ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಅಗ್ನಿ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಭಗವಾನರು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಂಡು ಹೀಗೆ ಕಿರುಚಿದ.

“ಹೇ ಮುಂಡಕ, ಹೇ ಶ್ರಮಣ, ಹೇ ವೃಷಲ (ನೀಚ) ಅಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲು”. ಹೀಗೆ ನುಡಿದಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು-

“ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನೀನು ವೃಷಲ (ನೀಚ) ಆಗುವಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದೀಯೇನು?”

“ಹೇ ಗೋತಮ, ನಾನು ನೀಚ ಆಗುವಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಿ ಗೋತಮರೇ, ನನಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ನೀಡಿ, ಅದರಿಂದ ವೃಷಲ (ನೀಚ) ಅಥವಾ ನೀಚನಾಗುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತೇನೆ.”

“ಹಾಗಾದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಏಕಾಗ್ರತೆ ವಹಿಸಿ ಕೇಳು, ಅರಿತುಕೋ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

“ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದು ಅಗ್ನಿ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು—

1. “ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಕ್ರೋಧಿ, ವೈರ್ಯ ಹಾಗು ಅತಿ ಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿರುವನೋ, ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿವಂತನೋ ಹಾಗು ಮಾಯಾವಿಯೋ ಆತನನ್ನು ವಸಲ (ನೀಚ) ನೆಂದು ಭಾವಿಸು.
2. “ಯಾರು ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿ ಹಾಗು ಅಂಡಜ (ಮೊಟ್ಟೆ ಒಡೆದು ಜನ್ಮಿಸುವ) ಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸಿಸುವನೋ, ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ದಯೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ಅವನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ಭಾವಿಸು.
3. “ಯಾರು ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು, ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡುವನೋ ಹಾಗು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವನೋ, ಯಾರು ಕುಖ್ಯಾತನಾಗಿರುವ ಅತ್ಯಾಚಾರಿಯೋ, ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ಭಾವಿಸು.
4. “ಯಾರು ಗ್ರಾಮ ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವನೋ, ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ಭಾವಿಸು.
5. “ಯಾರು ಸಾಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಕೇಳಿದಾಗ ‘ನಿನ್ನದು ಯಾವ ಸಾಲವೂ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳುವನೋ ಹಾಗು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ಭಾವಿಸು.
6. “ಯಾರು ವಸ್ತುಗಳ ದುರಾಸೆಯುಳ್ಳವನೋ, ಜನರಿಗೆ ಹೊಡೆದು ಅದನ್ನು ದೋಚಿಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಅವನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ಭಾವಿಸು.
7. “ಯಾರು ತನ್ನ ಅಥವಾ ಪರರ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುವನೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ಭಾವಿಸು.
8. “ಯಾರು ಬಲತ್ಕಾರದಿಂದ ಅಥವಾ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸೋದರ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ಅಥವಾ ಮಿತ್ರರ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಂದಿಗೆ ಕಾಣುವನೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊ.
9. “ಯಾರು ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ವೃದ್ಧ ತಾಯಿ-ತಂದೆಯರನ್ನು ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊ.
10. “ಯಾರು ತಾಯಿ-ತಂದೆ, ಸೋದರ, ಸೋದರಿ ಅಥವಾ ಅತ್ತೆಯರೊಂದಿಗೆ ಕ್ರೋಧಯುತ ಕಟುವಚನದಿಂದ ನೋಯಿಸುವನೋ, ಹೊಡೆಯುವನೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊ.
11. “ಯಾರು ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೂ ಕೆಟ್ಟ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೋ ಹಾಗು ಮಾತನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಸುತ್ತಾಡಿಸಿ ಆಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊ.
12. “ಯಾರು ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ‘ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸದಿರಲಿ’ ಎಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವನೋ ಹಾಗು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಪಾಪಕರ್ಮ ಮಾಡುವವನೋ ಅವನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಿ.
13. “ಯಾರು ಪರರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವಾದಿಷ್ಟ ಭೋಜನ ಮಾಡಿ ಆತನು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಆದರ, ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿ.

14. “ಯಾರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸಮಣ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಭಿಕ್ಷುವಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿ ವಂಚಿಸುವನೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿ.
15. “ಯಾರು ಭೋಜನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಥವಾ ಸಮಣರಿಗೆ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡುವನೋ ಹಾಗು ಏನ್ನನ್ನೂ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿ.
16. “ಯಾರು ಮೋಹದಿಂದ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಬಯಸುವನೋ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವನೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ.
17. “ಯಾರು ತನ್ನ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಪರರ ನಿಂದೆ ಮಾಡುವನೋ ಹಾಗು ತನ್ನ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಬೀಗಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವನೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ.
18. “ಯಾರಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧ, ಜಿಪುಣತನ, ಕೆಟ್ಟ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಸ್ವಾರ್ಥ, ಮೂರ್ಖತನ, ನಿರ್ಲಜ್ಜತೆ ಹಾಗು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ಇದೆಯೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ಬಾವಿಸು.
19. “ಯಾರು ಬುದ್ಧರನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಗೃಹಸ್ಥ ಉಪಾಸಕರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವನೋ ಆತನನ್ನು ನೀಚನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ.
20. “ಯಾರು ಅರಹಂತನಾಗದಿದ್ದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಅರಹಂತನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಆತನು ಬ್ರಹ್ಮಸಹಿತ ಸರ್ವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗೂ ಅವನು ಅಧಮನಾದ ನೀಚನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಇಷ್ಟು ನೀಚರನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ.
21. “ಯಾರು ಸಹಾ ಜನ್ಮ (ಜಾತಿ) ದಿಂದ ನೀಚರಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ನೀಚನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆಗುತ್ತಾನೆ.
22. “ಈ ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೋ, ಚಂಡಾಲಪುತ್ರ ಸೋಣಕನು ಮಾತಂಗ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು.
23. “ಯಾವ ಮಹಾ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಮಾತಂಗನು ಪಡೆದಿದ್ದನೋ, ಅದು ಪರರಿಗಾಗಿ ಅತಿ ದುರ್ಲಭವಾಗಿತ್ತು. ಆತನಿಗೆ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು ಅನೇಕ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹಾಗು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು.
24. “ಮಾತಂಗನು ಕಾಮರಾಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದಿವ್ಯರಥದಲ್ಲಿ ಸವಾರನಾಗಿ, ಶುದ್ಧ ಮಹಾಪಥದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಲು ಯಾವ ಜಾತಿಯು ಅಡ್ಡಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ.
25. “ಯಾರು ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಠಗಳನ್ನು, ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಿತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದಾರೋ, ಅವರು ಸಹಾ ನಿತ್ಯ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

26. “ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ನಿಂದೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಹಾಗು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಅವರ ದುರ್ಗತಿ ಹಾಗು ನಿಂದೆಯನ್ನು ಜಾತಿ ತಪ್ಪಿಸಲಾರದು.
27. “ಜಾತಿಯಿಂದ ಯಾರು ಸಹಾ ವಸಲ (ನೀಚ) ನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜಾತಿಯಿಂದ ಯಾರು ಸಹಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ವಸಲ (ನೀಚ) ನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಅಗ್ನಿ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು- “ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಗೋತಮರೆ ! ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ! ಹೇಗೆಂದರೆ ತಲೆಕೆಳಗಿರುವ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿರುವಂತೆ, ಮುಚ್ಚಿರುವುದನ್ನು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸುವಂತೆ, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿರುವವರಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ದೀಪ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ, ಯಾವುದರಿಂದ ಚಕ್ಷುಧಾರಿಗಳು ರೂಪಗಳನ್ನು (ವಸ್ತು) ನೋಡುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಧಮ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಯಿತು. ನಾನು ಇಂದಿನಿಂದ ಬುದ್ಧರ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಧಮ್ಮ ಹಾಗು ಸಂಘಕ್ಕೂ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಉಪಾಸಕನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಭಗವಾನ್.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಸಲ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

8. ಮೆತ್ತಾ ಸುತ್ತ

(ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೈತ್ರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ)

1. ಯಾರು ಕುಶಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನೋ ಹಾಗು ಪರಮ ಶಾಂತಿಪದವನ್ನು ಅಪಾರ ಇಚ್ಛಿಸುವನೋ, ಆತನು ಸಮರ್ಥನೂ, ಋಜುವಂತನೂ, ಪರಮ ಪರಿಶುದ್ಧನೂ ಆಗಲಿ. ಆತನ ಮಾತು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸುಂದರವಾಗಲಿ. ಆತನು ಮೃದುವೂ, ವಿನೀತನೂ, ಗಾಂಭೀರ್ಯನೂ ಆಗಲಿ.
2. ಆತನು ಸಂತೃಪ್ತಿ ಸಂತೋಷಿಯು, ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಕಲ್ಪಡುವವನೂ ಆಗಲಿ, ಲೌಕಿಕತೆಯ ಅಲ್ಪ ಕಾರ್ಯವುಳ್ಳವನೂ, ಸರಳ ಜೀವಿಯೂ ಆಗಲಿ. ಶಾಂತೇಂದ್ರಿಯನೂ, ವಿಚಾರಶೀಲನೂ, ಲಜ್ಜೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನೂ ಆಗಲಿ.
3. ಅತಿ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಕಾರ್ಯವೇ ಆಗಲಿ, ಜ್ಞಾನಿಗಳು ದೂಷಿಸುವಂತಹದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡದಿರಲಿ (ಈ ರೀತಿ ಮಹತ್ತಾಗಿ ಭಾವಿಸಲಿ). “ಸುಖಿಯಾಗಿರಲಿ ಹಾಗು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರಲಿ ಸರ್ವಜೀವಿಗಳು, ಸರ್ವಜೀವಿಗಳು ಸುಖಿಕರವಾದ ಚಿತ್ತದಿಂದಿರಲಿ.”
- 4-5. “ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಜೀವಿಗಳು ಅವು ದುರ್ಬಲವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗಿರಲಿ, ಉದ್ದವಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ, ಮಧ್ಯಮವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ, ಪುಟ್ಟದಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ವಿಶಾಲವಾಗಿರಲಿ (ಅಣುವಾಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿರಲಿ) ಕಾಣಿಸುವಂತಿರಲಿ ಅಥವಾ ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿರಲಿ, ಹತ್ತಿರವೇ ವಾಸಿಸಲಿ ಅಥವಾ ದೂರವೇ ವಾಸಿಸಲಿ, ಹುಟ್ಟಿರುವುದಾಗಲಿ, ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುವಂತದ್ದು ಆಗಿರಲಿ, ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳು ಸುಖಿಯಾಗಿರಲಿ.
6. ಯಾರೂ ಪರರಿಗೆ ವಂಚಿಸದಿರಲಿ ಯಾರೂ ಪರರನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣದಿರಲಿ (ಅಪಮಾನಿಸದಿರಲಿ), ಕೋಪದಿಂದಾಗಲಿ, ದ್ವೇಷದಿಂದಾಗಲಿ ಪರರ ದುಃಖವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸದಿರಲಿ.
7. ಮಹಾಮಾತೆಯೊಬ್ಬಳು ಯಾವರೀತಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ತನ್ನ ಏಕೈಕ ಮಗುವನ್ನು (ಪುತ್ರನನ್ನು) ರಕ್ಷಿಸುವಳೋ, ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳೂ ಅಪರಿಮಿತವಾದ, ಅಸೀಮವಾದ, ಅಗಾಧ ಹೃದಯದಿಂದ (ಕರುಣೆ) ಕೂಡಿರಲಿ.

8. ಎಲ್ಲಾ ತಡೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ, ದ್ವೇಷರಹಿತವಾಗಿ, ವಿರೋಧರಹಿತವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಹಾನ್ ಮೈತ್ರಿಯ ಸಹೃದಯದಿಂದ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಇಡೀ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮ ಸುಖ ಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಸರಿಸಲಿ.
9. ಒಬ್ಬನು ನಿಂತಿರುವಾಗ, ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಅಥವಾ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಇದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿರಲಿ, ಇದನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
10. ಇಂತಹವನು ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮೀರಿ, ಶೀಲವಂತನಾಗಲಿ, ವಿಶುದ್ಧ ದರ್ಶನವುಳ್ಳವನಾಗಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿರಹಿತನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತೆ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಲಾರ, ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೆತ್ತಾ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

9. ಹೇಮವತ ಸುತ್ತ

(ಬುದ್ಧರ ಮಹಿಮೆ)

1. ಸಾತಾಗಿರ ಯಕ್ಷ - “ಇಂದು ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ಉಪೋಸಥವಾಗಿದೆ, ದಿವ್ಯವಾದ ರಾತ್ರಿಯು ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ, ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಖ್ಯಾತಿಯುಳ್ಳ ಶಾಸ್ತ್ರರನ್ನು ನಾವು ದರ್ಶಿಸೋಣ.”
2. ಹೇಮವತ ಯಕ್ಷ - “ಏನು, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ಏಕಾಗ್ರವಾಗಿರುವುದೇ? ಏನು, ಅವರು ಸರ್ವಜೀವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾನ ಮನೋಭಾವನೆ ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಅವರು ಪ್ರಿಯ ಅಥವಾ ಅಪ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರೇ?”
3. ಸಾತಾಗಿರ ಯಕ್ಷ - “ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಸದಾ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಸರ್ವಜೀವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾನ ಭಾವನೆಯಿಂದಿರುವರು ಮತ್ತು ಅವರು ಪ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಅಪ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತ (ಮನಸ್ಸು)ವನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು.”
4. ಹೇಮವತ ಯಕ್ಷ - “ಅವರು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಸರ್ವಜೀವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಸಂಯಮದಿಂದಿರುವರೇ? ಅವರು ಅಲಕ್ಷದ (ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು) ಬಗ್ಗೆ ದೂರವಿರುವರೇ? ಅವರು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಹೊರತಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆಯೇ?”
5. ಸಾತಾಗಿರ ಯಕ್ಷ - “ಅವರು ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸರ್ವಜೀವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಯಮದಿಂದಿರುವರು. ಅವರು ಅಲಕ್ಷದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಿರುವರು. ಅವರು ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಹೊರತಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.”
6. ಹೇಮವತ ಯಕ್ಷ - “ಅವರು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅವರು ಕಟುವಚನ ಆಡುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅವರು ಚಾಡಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅವರು ಅತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ವಾಚಾಳಿಯೇ?”
7. ಸಾತಾಗಿರ ಯಕ್ಷ - “ಅವರು ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕಟುನುಡಿ ಆಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಚಾಡಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಅವರು ಅತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ವಾಚಾಳಿಯು ಅಲ್ಲ.”
8. ಹೇಮವತ ಯಕ್ಷ - “ಅವರು ಕಾಮಭೋಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಅವರ ಚಿತ್ತವು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದೆಯೇ? ಅವರು ಮೋಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವರೇ? ಅವರು ಧಮ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ಷುವಂತರೇ?”

9. ಸಾತಾಗಿರ ಯಕ್ಷ - “ಅವರು ಕಾಮಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಚಿತ್ತವು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಮೋಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬುದ್ಧರು ಧಮ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ಷುವಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”
 10. ಹೇಮವತ ಯಕ್ಷ - “ಅವರು ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನರೇ? ಅವರು ವಿಶುದ್ಧ ಆಚರಣೆಯುಳ್ಳವರೇ? ಅವರ ಆಸವಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿದೆಯೇ? ಅವರು ಪುನರ್ಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೇ?”
 11. ಸಾತಾಗಿರ ಯಕ್ಷ - “ಅವರು ವಿದ್ಯಾಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ವಿಶುದ್ಧ ಆಚರಣೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಆಸವಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಸಂಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”
 12. ಮುನಿಗಳ ಚಿತ್ತವು ಸಂಪನ್ನವಾಗಿದೆ, ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಹರೂ, ವಿಜ್ಞಾಚರಣಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
 13. ಮುನಿಗಳ ಚಿತ್ತ, ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಯು ಸಂಪನ್ನವಾಗಿವೆ. ನಾವು ಅವರ ವಿದ್ಯಾ ಆಚರಣೆ ಸಂಪನ್ನತೆಗೆ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತೇವೆ.
 14. ಹೇಮವತ ಯಕ್ಷ - “ಮುನಿಯ ಚಿತ್ತವು, ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಾಣಿಯು ಸುಸಂಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವರು. ನಡೆಯಿರಿ, ಅಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗೋತಮರ ದರ್ಶನ ಭಾಗ್ಯ ಮಾಡೋಣ.
 15. “ಚಿಗರೆಯಂಥ ತೊಡೆಗಳುಳ್ಳ, ಕೃಶರೂ, ಧೀರರು, ಅಲ್ಪಹಾರಿಯೂ, ಚಂಚಲರಹಿತರೂ, ವನದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಲೀನರೂ ಆಗಿರುವಂತಹ ಗೋತಮ ಮುನಿಯನ್ನು ನಾವು ದರ್ಶಿಸೋಣ.
 16. “ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಸಿಂಹ ಅಥವಾ ಆನೆಯ ರೀತಿ ಹಾಗೂ ಕಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮನೆಯಿಲ್ಲದ ಗೋತಮರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಮೃತ್ಯುಪಾಶದ ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗ ಕೇಳೋಣ.
 17. “ಧಮ್ಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ, ಧಮ್ಮದ ಪವತ್ತನವನ್ನು ಮಾಡುವ, ಸರ್ವಧರ್ಮ ಪರಾಂಗತರಾದ, ವೈರರಹಿತ ಹಾಗೂ ಭಯರಹಿತರಾದ ಗೋತಮರನ್ನು ನಾವು ಕೇಳೋಣ.”
- ಭಗವಾನರಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ -
18. ಹೇಮವತ ಯಕ್ಷ - “ಲೋಕವು ಯಾವುದರಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದೆ? ಅದು ಯಾವುದರಿಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತದೆ? ಲೋಕದ ಉಪಾದಾನ (ಆಸಕ್ತಿ) ಯಾವುದು? ಲೋಕವು ಯಾವುದರಿಂದ ಪೀಡಿತವಾಗಿದೆ?”
 19. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು - “ಆರು ಕಾರಣ (ಇಂದ್ರಿಯ) ಗಳಿಂದ ಲೋಕದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ (ವಿಷಯ) ಬೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಆರು ಪ್ರಕಾರದ ಉಪದಾನವಿದೆ, ಅದರಿಂದಲೇ ಲೋಕವು ಪೀಡಿತವಾಗಿದೆ.”
 20. ಹೇಮವತ ಯಕ್ಷ - “ಅದು ಯಾವ ಉಪದಾನ? ಅದರಿಂದ ಲೋಕವು ಪೀಡಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ. ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೇಗೆ? ಮತ್ತು ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ?”
 21. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು - “ಲೋಕದ ಐದು ಕಾಮಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆರನೆಯದಾದ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೊರೆದರೆ ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

22. “ಇದೇ ಲೋಕದ ನಿಸ್ಸಾರತೆಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಯತಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ನಾನು ಇದನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು, ಹೀಗೆಯೇ ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದು.”
23. ಹೇಮವತ ಯಕ್ಷ – “ಇಲ್ಲಿ ಲೋಕ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಯಾರು ದಾಟುತ್ತಾರೆ? ಯಾರು ಭವಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾರೆ? ಆಧಾರವಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗು ಅವಲಂಬನೆಯ ಆಳ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ.”
24. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು – “ಸದಾ ಶೀಲಭರಿತನಾಗಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನೂ, ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನೂ, ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ (ಧಾರ್ಮಿಕ) ಲೀನನೂ, ಸ್ವತಿವಂತನೂ, ದುಷ್ಕರವಾದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ.”
25. ಯಾರು ಕಾಮಭೋಗಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನೋ, ಸರ್ವ ಸಂಸಾರದ ಸಂಕೋಲೆಗಳಿಂದ ಪಾರಾಗಿರುವನೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ಭವದ ತೃಷ್ಣೆಯು ಕ್ಷೀಣವಾಗಿದೆಯೋ, ಆತನು ಮಾತ್ರ ಆಳವಾದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವುದಿಲ್ಲ.”
26. ಹೇಮವತ ಯಕ್ಷ – “ಗಂಭೀರವಾದ ಪ್ರಜ್ಞಾಸಂಪನ್ನರು, ನಿಬ್ಬಾಣದರ್ಶಿಗಳು, ಅಕಿಂಚನರೂ, ಕಾಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತರೂ, ಸರ್ವ ವಾಸನಾಮುಕ್ತರೂ, ದಿವ್ಯ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವವರು ಆದಂತಹ ಈ ಮಹಾ ಋಷಿಯನ್ನು ನೋಡಿ...”
27. “ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಖ್ಯಾತಿಯುಳ್ಳವರು, ನಿಬ್ಬಾಣದರ್ಶಿಗಳು, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರಸಾದಕರೂ, ಕಾಮಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತರೂ, ಸರ್ವಜ್ಞರೂ, ಪರಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರೂ, ಆರ್ಯ ಪಥದಲ್ಲಿ ಪಥರಾಗಿರುವ ಈ ಮಹಾ ಋಷಿಯನ್ನು ನೋಡಿ...”
28. “ನಾವು ಇಂದು ಸರ್ವ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆವು. ಇಂದು ಸುಪ್ರಭಾತದ ಉದಯವಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾವು ಇಂದು ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿದ ಆಶ್ರವರಹಿತ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರ ದಿವ್ಯ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ.”
29. “ನಾನು ಸಾವಿರ ಋದ್ಧಿವಂತ ಯಶಸ್ವಿ ಯಕ್ಷನೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಾವು ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರರಾಗಿರುವಿರಿ.”
30. “ನಾವು ಇಂದಿನಿಂದ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ, ಬೆಟ್ಟದಿಂದ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುದ್ಧರ ಹಾಗು ಅವರ ಸುಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸುತ್ತಾ ಇರುವೆವು.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಮವತ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

10. ಆಳವಕ ಸುತ್ತ

(ಬುದ್ಧರ ಮಹಿಮೆ)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಅಳವಿಯಲ್ಲಿ ಆಳವಕ ಯಕ್ಷನ ಭವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಆಳವಕ ಯಕ್ಷನು ಎಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಇದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಂದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- “ಶ್ರಮಣ! ಹೊರಗೆ ಹೋಗು.” “ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭಗವಾನರು ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. “ಶ್ರಮಣ ಒಳಗೆ ಬಾ”. “ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭಗವಾನರು ಒಳಬಂದರು.

ಎರಡನೆಯಬಾರಿ ಆಳವಕನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಮತ್ತೆ “ಶ್ರಮಣ ಹೊರಗೆ ಹೋಗು” ಎಂದನು. “ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭಗವಾನರು ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. “ಶ್ರಮಣ ಒಳಗೆ ಬಾ”. “ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭಗವಾನರು ಒಳಬಂದರು.

ಮೂರನೆಯಬಾರಿ ಆಳವಕನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಮತ್ತೆ “ಶ್ರಮಣ ಹೊರಗೆ ಹೋಗು” ಎಂದನು. “ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭಗವಾನರು ಹೊರಗೆ ಬಂದರು. “ಶ್ರಮಣ ಒಳಗೆ ಬಾ”. “ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಭಗವಾನರು ಒಳಬಂದರು.

ನಾಲ್ಕನೆಯಬಾರಿ ಆಳವಕನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಮತ್ತೆ “ಶ್ರಮಣ ಹೊರಗೆ ಹೋಗು” ಎಂದನು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಇಂತೆಂದರು : “ಆಯುಷ್ಮಂತ ನಾನು ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ನೀನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೋ ಮಾಡು.”

ಆಳವಕನು “ಶ್ರಮಣ ನಾನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಉತ್ತರ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು. ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಕುವೆನು. ಅಥವಾ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಎಸೆದುಬಿಡುವೆನು.”

ಭಗವಾನರು “ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ ನಾನು ದೇವತಾ, ಮಾರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಶ್ರಮಣ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಹಿತ, ದೇವ-ಮನುಷ್ಯರು ಇಡೀ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥಹ ಯಾರನ್ನೂ ನಾನು ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ, ಆತನಿಂದ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗುವಂತಹ, ಹೃದಯವನ್ನು ಸೀಳುವಂತಹ ಅಥವಾ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಎಸೆದುಬಿಡುವಂತಹ ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂತಹವರಾರು ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೀನು ಏನನ್ನು ಕೇಳಬಯಸುವೆಯೋ ಅದನ್ನು ಕೇಳು.”

ಆಗ ಆಳವಕನು ಗಾಢೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಕೇಳಿದನು-

1. ಆಳವಕ ಯಕ್ಷ - “ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನ ಯಾವ ಧನವು ಶ್ರೇಷ್ಠ? ಯಾವ ಅಭ್ಯಾಸವು ಸುಖದಾಯಕ ವಾಗಿರುತ್ತದೆ? ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಸವು ಸ್ವಾದಿಷ್ಟಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ? ಯಾರ ಜೀವನವು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ?”
2. ಭಗವಾನರು - “ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನ ಶ್ರದ್ಧಾ ಧನವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಬಹಳ ವಿಧದಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಪಾಲನೆಯೇ ಸುಖದಾಯಕ, ಸತ್ಯವೇ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾದಿಷ್ಟಕರ. ಪ್ರಜ್ಞಾ ಜೀವಿಯ ಜೀವನವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.”
3. ಆಳವಕ ಯಕ್ಷ - “ಮಾನವನು ಹೇಗೆ ಸಂಸಾರದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ? ಹೇಗೆ ಭವಸಾಗರವನ್ನು ಹಾರುತ್ತಾನೆ? ದುಃಖವನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯ ಹೇಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಹಾಗೂ ಪರಿಶುದ್ಧ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ?”
4. ಭಗವಾನರು - “ಮಾನವನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರದ ಪ್ರವಾಹ ದಾಟುತ್ತಾನೆ. (ಸಮ್ಯಕ್ಸತ್ಯ) ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಭವಸಾಗರವನ್ನು ಹಾರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ದುಃಖದ ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪುರುಷ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ.”
5. ಆಳವಕ ಯಕ್ಷ - “ಮಾನವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ? ಹೇಗೆ ಧನವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ, ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮಿತ್ರರನ್ನು ಹೇಗೆ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ? ಹೇಗೆ ಈ ಲೋಕದಿಂದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಶೋಕಪಡುವುದಿಲ್ಲ.”
6. ಭಗವಾನರು - “ನಿಬ್ರಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅರಹಂತರ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಡುವ ಅಪ್ರಮಾದಿ ಹಾಗೂ ಚತುರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ.”
7. “ಉಚಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು, ಧೈರ್ಯವಂತನೂ ಹಾಗೂ ಪರಿಶ್ರಮವುಳ್ಳವನು ಧನ ಗಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ಯದಿಂದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ದಾನದಿಂದ ಮಿತ್ರರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ ಇಟ್ಟಿರುತ್ತಾನೆ.”
8. “ಹೇಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ಗೃಹಸ್ಥನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ಧೈರ್ಯ ಹಾಗೂ ತ್ಯಾಗ ಈ ನಾಲ್ಕು ಇರುವವೋ ಆತನು ಈ ಲೋಕದಿಂದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದಮೇಲೆ ಶೋಕಪಡುವುದಿಲ್ಲ.”
9. “ನೀನೇ ಅನ್ಯ ಶ್ರಮಣರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕೇಳು. ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮ, ತ್ಯಾಗ ಹಾಗೂ ಕ್ಷಾಂತಿಗಿಂತ (ಕ್ಷಮಾಯುತ ಸಹನೆ) ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಇದೆಯೇ ಎಂದು.”

10. ಆಳವಕ ಯಕ್ಷ - “ನಾನು ಈಗ ಆರ್ಯ ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಕೇಳಲಿ? ಇಂದು ನಾನು ಸ್ವಯಂ ತಮ್ಮಿಂದ ಪರಲೋಕದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ.
11. ಅಹೋ! ನನ್ನ ಒಳ್ಳೆಯದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ಆಳವಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನು. ನಾನು ಇಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಮಹಾ ಫಲವಿದೆ ಎಂದು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ.
12. “ಇಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಗ್ರಾಮದಿಂದ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ನಗರದಿಂದ ನಗರಕ್ಕೆ ಸಂಚರಿಸಿ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುದ್ಧರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಧಮ್ಮದ ಸುಧರ್ಮತೆಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುವೆನು.”

ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ನಂತರ ಆಳವಕನು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- “ನಿಜಕ್ಕೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಗೋತಮರೆ ! ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ! ಹೇಗೆಂದರೆ ತಲೆಕೆಳಗಿರುವ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿಸುವಂತೆ, ಮುಚ್ಚಿರುವುದನ್ನು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸುವಂತೆ, ದಾರಿ ತಪ್ಪಿರುವವರಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ದೀಪ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ, ಯಾವುದರಿಂದ ಚಕ್ಷುಧಾರಿಗಳು ರೂಪಗಳನ್ನು (ವಸ್ತು) ನೋಡುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಧಮ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಯಿತು. ನಾನು ಇಂದಿನಿಂದ ಬುದ್ಧರ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಧಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಂಘಕ್ಕೂ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಉಪಾಸಕನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಭಗವಾನ್.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಳವಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

11. ವಿಜಯ ಸುತ್ತ

(ದೇಹದ ಅನಿತ್ಯತೆಯ ಮನನ)

1. ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಅಥವಾ ನಿಂತಿರುವ, ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅಥವಾ ಮಲಗುತ್ತಾ ಯಾವ ಶರೀರವನ್ನು ಮಡಚುತ್ತಾ ಅಥವಾ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಇರುವನೋ, ಇದೇ ಕಾಯದ ಅವಸ್ಥೆ (ಗತಿ) ಯಾಗಿದೆ.
2. ಮೂಳೆ ಹಾಗೂ ಸ್ಮಾಯುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಚರ್ಮ ಹಾಗೂ ಮಾಂಸದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ, ತೆಳುವಾದ ಚರ್ಮದಿಂದ ಮುಚ್ಚಿರುವ ಈ ಶರೀರದ ಯತಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- 3-4. ಈ ಶರೀರವು ಒಳಗೆ ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯು ತುಂಬಿದೆ, ಯಕೃತ್, ವಸ್ತಿ, ಹೃದಯ, ವುಪ್ಪಸ, ವೃಕ್ಕ, ಪ್ಲೀಹಾ, ಎಂಜಲು, ಬೆವರು, ಮೇದಸ್ಸು, ರಕ್ತ, ಕೀವು, ಪಿತ್ತಾ ಹಾಗೂ ಕೊಬ್ಬಿನಿಂದ ಕೂಡಿದೆ
5. ನವರಂಧ್ರಗಳಿಂದ ಸದಾ ಮಲಿನತೆಯು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಪಿಸರು, ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೊಳೆ...
6. ಮೂಗಿನಿಂದ ಸಿಂಬಳ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಾಯಿಂದ ವಾಂತಿ, ಪಿತ್ತ ಹಾಗೂ ಕಫದ ವಿಸರ್ಜನೆ, ಶರೀರದಿಂದ ಬೆವರು ಹಾಗೂ ಮಲವು ವಿಸರ್ಜಿತವಾಗುತ್ತದೆ.
7. ಇದರ ಬರಿದಾದ ತುದಿಯು ಮಲದಿಂದ ತುಂಬಿದೆ, ಅವಿದ್ಯೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೂರ್ಖನು ಇದರಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.
8. ಎಂದು ಆತನು ಸತ್ತು ಹೋಗುವನೋ, ಆಗ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತಾನೆ, ಕಡುಬಣ್ಣಕ್ಕೆ ಶರೀರ ತಿರುಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಎಸೆಯುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಸೋದರ-ಬಂಧುಗಳಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಾರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.
9. ಆತನನ್ನು ನಾಯಿಗಳು, ನರಿಗಳು, ಗೆದ್ದಲು, ಕೀಟಗಳು, ಕಾಗೆಗಳು, ಹದ್ದುಗಳು ಹಾಗೂ ಅನ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.

10. ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಭಿಕ್ಷುವು ಬುದ್ಧ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಶರೀರದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ ಹಾಗು ಅದರ ಯತಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.
11. ಈ ಶರೀರ ಹೇಗಿದೆಯೋ ಅದು ಹಾಗೆಯೆ. ಇದು (ಈ ಶರೀರ) ಹೇಗಿದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೆ ಅದು (ಪರರ ಶರೀರ) ಸಹಾ. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಅಥವಾ ಪರರ ಶರೀರದ ಬಗ್ಗೆ ರಾಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿ.
12. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಇಚ್ಛೆ ಹಾಗು ರಾಗದಿಂದ ರಹಿತನೋ, ಆತನು ಅಮರತ್ವ, ಶಾಂತಿ, ಅತ್ಯುನ್ನತವಾದ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ.
13. ಅಪವಿತ್ರವಾದ, ನಾನಾ ಮಲಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣತೆ ಹೊಂದಿದ ಶರೀರ ಹಾಗು ಎರಡು ಕಾಲುಗಳ ಅವನು ದುರ್ಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ದುರ್ಗಂಧ ಹಬ್ಬಿಸುತ್ತಾ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ.
14. ಈ ರೀತಿಯ ಶರೀರದಿಂದ ಯಾವಾತನು ಅಹಂಕಾರಪಡುತ್ತಾನೋ, ಅಥವಾ ಪರರ ಅನಾಧರಣೆ ಮಾಡುವನೋ, ಅಂತಹವನು ಅಜ್ಞಾನದ ವಿನಃ ಮತ್ತಾವ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ?

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಜಯ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

12. ಮುನಿ ಸುತ್ತ

(ಮುನಿಯ ಯಾರು ?)

1. ಪ್ರೀತಿ ಸಂಬಂಧಗಳ ಸಲಿಗೆಯಿಂದ ಭಯ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಿಂದ ರಜ (ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಮೋಹ) ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೆರೆಯುವಿಕೆಯನ್ನು (ಪ್ರೇಮ-ಸ್ನೇಹ) ಮಾಡದೆ ಹಾಗು ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇರದೆ ಇರುವುದೇ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮುನಿಗಳು ದರ್ಶಿಸಿದ್ದಾರೆ.
2. ಯಾರು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪಾಪವನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂಟುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗು ಅದರ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆತನನ್ನು ಏಕಾಂಗಿ ಮುನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಹಾ ಋಷಿಯು ಶಾಂತಿಪಥ (ನಿಬ್ಬಾಣ)ವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಾನೆ.
3. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವ ಬೀಜವನ್ನು (ಅಜ್ಞಾನ) ನಷ್ಟಮಾಡಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ನೇಹ (ಅಂಟದೆ) ಮಾಡದೆ ಇರುವನೋ, ತರ್ಕವನ್ನು ಮೀರಿ ಅಲೌಕಿಕನಾಗಿದ್ದಾನೆಯೋ ಅಂತಹ ಜನ್ಮಕ್ಷಯಿ ದರ್ಶನವುಳ್ಳವನೇ ಮುನಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
4. ಸರ್ವ ಕಾಮಲೋಕ ಇತ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಅರಿತು, ಅವ್ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಇರುವ ಇಚ್ಛೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ, ರಾಗರಹಿತನೂ, ಆಸಕ್ತರಹಿತನೂ ಆದ ಅವನೇ ಮುನಿಯಾಗಿರುವನು. ಆತನು ಪಾಪ-ಪುಣ್ಯದ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನಂತೂ ಪಾರಂಗತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.
5. ಯಾರು ಸರ್ವವನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದವನೋ, ಸರ್ವವನ್ನು ಅರಿತಿರುವನೋ, ಸುಮೇಧನೋ, ಯಾರು ಸರ್ವ ಧರ್ಮ (ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ) ಗಳಲ್ಲೂ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಸರ್ವತ್ಯಾಗಿಯೋ, ತೃಷ್ಟಿ ಕ್ಷಯದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನೋ ಆತನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುನಿ ಎನ್ನುವರು.
6. ಯಾರು ಪ್ರಜ್ಞಾಬಲದಿಂದ ಇರುವನೋ, ಶೀಲಸಂಪನ್ನನೋ, ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನೋ, ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಲೀನನೋ, ಸ್ಮೃತಿವಂತನೋ, ಬಂಧನಮುಕ್ತನೋ ಹಾಗು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಸವರಹಿತನೋ ಆತನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

7. ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಅಪ್ರಮಾದಿಯನು, ನಿಂದೆ ಹಾಗು ಪ್ರಶಂಸೆಗಳಿಂದ ವಿಚಲಿತನಾಗದಿರುವವನು, ಸಿಂಹದ ಸಮಾನವಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೆದರದವನೋ, ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕದ ವಾಯುವಿನಂತೆ ಇರುವವನೋ, ಜಲದಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತವಾಗದ ಕಮಲ ಸದೃಶನೋ, ಪರರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯು ಹಾಗು ಪರರ ಅನುಯಾಯಿ ಆಗದವನು ಆದ ಅವನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
8. ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಬದ ಹಾಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವವನನ್ನು, ಪರರ ಮಾತುಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಅಲ್ಪವೂ ಆಗದಿರುವವನನ್ನು ಅಂತಹ ವೀತರಾಗ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
9. ಯಾರು ಲಾಳಿಯ ಹಾಗೆ ಋಜು ಹಾಗು ಸ್ಥಿರ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನೋ, ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅಸಹಿಸುವವನೋ, ಕುಶಲ-ಅಕುಶಲ ಕರ್ಮಗಳ ಅರಿವುಳ್ಳವನೋ, ವಿಷಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತನೋ, ಆತನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
10. ಯಾರು ಸಂಯಮಿಯೋ, ಪಾಪಕರ್ಮ ಮಾಡನೋ, ಯಾರು ಬಾಲ್ಯ ಹಾಗು ಮಧ್ಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೂ ಸಂಯಮದಿಂದಿರುವನೋ, ಯಾರು ಪರರಿಂದ ಕ್ರೋಧಿತರಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಪರರಿಗೂ ಕ್ರೋಧವುಂಟು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
11. ಯಾರು ಅಗ್ರ ಭಾಗದಿಂದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಿಂದ ಹಾಗು ಅವಶೇಷ ಭಾಗದಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರೋ, ಯಾರ ಜೀವನವು ಪರರ ದಾನದಿಂದ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದೆಯೋ (ಆಹಾರ), ಯಾರು ದಾನ ನೀಡಿದವನಿಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆ ಅಥವಾ ನಿಂದನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
12. ಯಾವ ಮುನಿಯು ಮೈಥುನದಿಂದ ವಿರತನಾಗಿ, ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವನೋ, ಯಾರು ಯೌವ್ವನದಲ್ಲಿಯೂ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೋ, ಯಾರು ಮದದಿಂದ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೋ ಆತನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುನಿ ಎನ್ನುವರು.
13. ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ಅರಿತಿರುವನೋ, ಯಾರು ಲೋಕದ ಪ್ರವಾಹ ಹಾಗು ಭವಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ ಸ್ಥಿರನಾಗಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಬಂಧನಹೀನ ಹಾಗು ಅನಾಸವನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುನಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
14. ಸ್ತ್ರೀಯ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೂ ಹಾಗು ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರಧಾರಿ ಭಿಕ್ಷುವಿಗೂ ಯಾವ ಸಮಾನತೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಬಹಳ ಅಂತರ (ವ್ಯತ್ಯಾಸ) ವಿರುವ ಸ್ವಭಾವವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಗೃಹಸ್ಥನೂ ಅಸಂಯಮಿಯೂ ಹಾಗು ಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸುವವನೂ (ರತನೂ), ಆದರೆ ಮುನಿಯು ನಿತ್ಯ ಸಂಯಮದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.
15. ಹೇಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ ನೀಲಿ ವರ್ಣದ ಕುತ್ತಿಗೆಯುಳ್ಳ ನವಿಲು ಹಾರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಸದ ಸಮಾನ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅದೇರೀತಿ ಗೃಹಸ್ಥನು ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಸಮಾನ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುನಿಯಂತೂ ಏಕಾಂತತೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುನಿ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಉರಗ ವಗ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

ಸಾರಾಂಶ -

ಉರಗವೂ ಧನಿಯಾ ಮತ್ತು ವಿರಾಣ, ಕೃಷಿ ಸುತ್ತಗಳು |
 ಚುಂದ, ಪರಾಭವ ಹಾಗು ವಸಲ ಮೆತ್ತಾ ಸುತ್ತಗಳು ||
 ಸಾತಾಗಿರವೂ ಆಳವಕ ಸುತ್ತವೂ ಹಾಗೆಯೆ ವಿಜಯ ಮತ್ತು ಮುನಿ |
 ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಸುತ್ತಗಳು ಉರಗವಗ್ಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ ||

II. ಜೂಳ ವಗ್ಗ

1. ರತನ ಸುತ್ತ

(ಈ ಸುತ್ತವನ್ನು ಉಪದೇಶವನ್ನು ಭಗವಾನರು ವೈಶಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವೈಶಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಜನರು ದುರ್ಭಿಕ್ಷ, ರೋಗ ಹಾಗು ಅಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧ, ಧಮ್ಮ ಹಾಗು ಸಂಘದ ಗುಣ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ.)

1. ಈ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಲಿ ಹಾಗು ನಮ್ಮ ಈ ಸುಕಥನವನ್ನು (ಸುವಾಣಿ) ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಲಿ.
2. ಇದನ್ನು ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳು ಕೇಳಲಿ ಹಾಗು ಮಾನವರ ಮೇಲೆ ಮೈತ್ರಿ ತೋರಿಸಲಿ. ಅವರು ಸಹಾ ನಿಮಗೆ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ದಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಅಪ್ರಮತ್ತ (ಜಾಗರೂಕತೆ) ರಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ.
3. ಈ ಲೋಕದ ಅಥವಾ ಪರಲೋಕದ ಯಾವುದೇ ಧನವಿರಲಿ ಅಥವಾ ಸ್ವರ್ಗದ ಯಾವುದೇ ಉತ್ತಮ ರತ್ನಗಳಿರಲಿ ಅವ್ಯಾವುದು ಸಹಾ ಬುದ್ಧರ ಸಮಾನವಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ಬುದ್ಧರಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ (ಬುದ್ಧರ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ). ಈ ಸತ್ಯ ವಚನದಿಂದ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
4. ಯಾವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಮೃತ, ವಿರಾಗಪದವಾದ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಸಮಾಹಿತದಿಂದ ಶಾಕ್ಯ ಮುನಿಯು ಅರಿತರೋ, ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮದ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲ. ಆ ಧರ್ಮವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
5. ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಯಾವ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು (ವಿಪಶ್ಯನ) ತತ್ಕಾಲದಿಂದ ಫಲಪ್ರದ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೋ, ಆ ಸಮಾಧಿಯ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬೇರಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಧರ್ಮದ ಅತಿ ಉತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
6. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿತರಾದ ಎಂಟು ಪ್ರಕಾರದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ. ಇವರು ನಾಲ್ಕು ಜೊತೆ ಇರುವರು. ಆ ಬುದ್ಧರ ಶಿಷ್ಯರು ದಕ್ಷಿಣೆಗೆ, ದಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆ ಅವರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿದ್ದು ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಂಘದ ಅತಿ ಉತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
7. ಯಾವ ಗೋತಮ ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಶಾಸನದಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಹೊಂದಿ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರಾಗಿ, ದೃಢಮನಸ್ಕರಾಗಿ, ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಲು ಕಡುಕಷ್ಟ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿ, ಅಮರತ್ವ ಗಳಿಸಿ ವಿಮುಕ್ತಿ ರಸವನ್ನು ಅಸ್ವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸಂಘದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
8. ಯಾವ ಭೂಮಿಯು ಇಂದ್ರಕೀಲದಂತೆ ಅತಿ ದೃಢವಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದೆಯೋ, ವಾಯುವಿನ ವೇಗಕ್ಕೆ ಕಂಪನಮಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ಪುರುಷನು ಸಹಾ ನಾಲ್ಕು ಮಹಾನ್ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅರಿತು ಜ್ಞಾನದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಆತನು ಸಹಾ ಸಂಘದ ಉತ್ತಮರತ್ನ - ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.

9. ಯಾರು ಪರಮ ಗಂಭೀರ ಪ್ರಜ್ಞಾವಾನ್ ಬುದ್ಧರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ತೀರಾ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿದ್ದರೂ ಎಂಟನೆಯ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಂಘದ ಉತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
- 10-11. ವಿಶುದ್ಧ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಆತನ ಮೂರು ಬಂಧನಗಳಾದ ತನ್ನ ಆತ್ಮ (ಅಸ್ತಿತ್ವ) ವೆಂಬ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿ, ಸಂದೇಹ ಮತ್ತು ಮೂಢಾಚರಣೆಗಳು ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗು ನಾಲ್ಕು ಅಪಾಯಗಳಿಂದ (ದುರ್ಗತಿ) ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗು ಆರು ಘೋರ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಸಹಾ ಸಂಘದ ಉತ್ತಮರತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
12. ಆತನು ಶರೀರದಿಂದ, ವಚನದಿಂದ, ಅಥವಾ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಪಾಪ ಮಾಡಿದರೂ ಆತನು ಅದನ್ನು ಮರೆಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿಬ್ಬಾಣದರ್ಶಿಯು ಬಚ್ಚಿಡಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಸಹಾ ಸಂಘದ ಉತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
13. ವಸಂತ ಋತುವಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ವನವು ಹಾಗು ವೃಕ್ಷಗಳು ಪುಷ್ಪಿಯಾಗುವವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸಹಾ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
14. ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿಬ್ಬಾಣದ ದಾನಿಗಳು, ಸುಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಹಾ ಮಾರ್ಗದ ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೋಕೋತ್ತರ ಬುದ್ಧರು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಧರ್ಮದ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸಹಾ ಸಂಘದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
15. ಹಿಂದಿನದು (ಹಳೆಯ) ಕರ್ಮ (ಚಿತ್ತ) ಕ್ಷೀಣವಾಯಿತು. ಹೊಸದು ಎಂದಿಗೂ ಉದಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನ ಚಿತ್ತವು ಪುನರ್ಜನ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಿತು. ಆತನು ಕ್ಷಯಬೀಜನಾದನು, ಆತನ ತೃಷ್ಣೆಯು ಅಂತ್ಯಗೊಂಡಿತು. ಅವನು ಈ ಪ್ರದೀಪದಂತೆ ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುವನು. ಇದು ಸಹಾ ಸಂಘದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರತ್ನವಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯವಚನದಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
16. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಅಥವಾ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಯಾವುದೇ ಜೀವಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರಲಿ, ತಥಾಗತರು ಆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಬುದ್ಧರಿಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇವೆ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
17. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಅಥವಾ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಯಾವುದೇ ಜೀವಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರಲಿ, ತಥಾಗತರು ಆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇವೆ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.
18. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಅಥವಾ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಯಾವುದೇ ಜೀವಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರಲಿ, ತಥಾಗತರು ಆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವ ಮನುಷ್ಯರಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಸಂಘಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುತ್ತೇವೆ, ಸರ್ವರಿಗೂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಾಗಲಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ರತನ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

2. ಆಮಗಂಧ ಸುತ್ತ

(ಈ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವವನು ಕಲುಷಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಚಿತ್ತಕ್ಷೇಶ ಹಾಗು ಪಾಪಕರ್ಮಿಯು ಕಲುಷಿತ (ಆಮಗಂಧ) ನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸುತ್ತವು ಗೋತಮ ಬುದ್ಧರವರಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಬುದ್ಧರಾದ ಕಶ್ಯಪ ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ತಿಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಬೋಧನೆಯಾಗಿದೆ.)

1. ತಿಸ್ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - “ಧರ್ಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಸ್ಥಾವಾ, ಸಜ್ಜೆ, ಕಳ್ಳೆ, ಪಲ್ಯ, ಸೊಪ್ಪು, ಕಂದಮೂಲ, ಲತಾಫಲಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಸತ್ತುರುಷನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಅಸತ್ಯ ಹೇಳಲಾರನು.
2. “ಹೇ ಕಶ್ಯಪರೇ, ಆದರೆ ಯಾರು ಪರರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವನೋ ಆತನು ಆಮಗಂಧ (ಕಲುಷಿತ) ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ.
3. “ಹೇ ವಸುಬಂಧು! ಕಲುಷಿತರಲ್ಲವೆಂದು ತಾವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಆದರೆ ತಾವು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಾಂಸ ಸಮೇತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿರುವಿರಿ. ಹೇ ಕಾಶ್ಯಪರೇ, ತಮ್ಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಮಗಂಧ (ಕಲುಷಿತ) ಹೇಗಿರುತ್ತಾನೆ.
4. ಕಶ್ಯಪ ಬುದ್ಧರು - “ಜೀವಹಿಂಸೆ, ವಧೆ, ಬಂಧನ ಮಾಡುವವ, ಕಳ್ಳೆ, ಅಸತ್ಯ ಹೇಳುವವ, ಮೋಸಗಾರ, ಠಕ್ಕ, ನಿರರ್ಥಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವವ ಹಾಗು ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸೇವಿಸುವವ ಕಲುಷಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು, ಮಾಂಸ ಸೇವಿಸುವವನಲ್ಲ.
5. “ಯಾವ ಜನರು ಕಾಮಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯಮದಿಂದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಸ್ವಾದಿಷ್ಟ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವರೋ, ವಿಷಯ ಹಾಗೂ ವಕ್ರ ನಾಸ್ತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರೋ ಅವರು ಕಲುಷಿತರೇ ಹೊರತು, ಮಾಂಸದ ಭೋಜನ ತಿನ್ನುವವರಲ್ಲ.
6. ಯಾರು ಕಠೋರರೋ, ದಾರುಣರೋ, ಚಾಡಿ ಹೇಳುವವರೋ, ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಿಗಳೋ, ನಿರ್ದಯರೋ, ಅತಿ ಅಹಂಕಾರಿಗಳೋ, ದಾನ ನೀಡದವರೋ, ಜಿಪುಣರೋ, ಅವರು ಕಲುಷಿತರು ಹೊರತು, ಮಾಂಸದ ಭೋಜನ ತಿನ್ನುವವರಲ್ಲ.
7. ಕ್ರೋಧ, ಮದ, ಜಡತೆ, ವಿರೋಧ, ಮಾಯಾ, ಈರ್ಷ್ಯೆ, ಸ್ವಪ್ರಶಂಸೆ, ಅತಿ ಅಹಂಕಾರಿ, ಕೆಟ್ಟಸಂಗ ಮಾಡುವವ ಕಲುಷಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಹೊರತು, ಮಾಂಸ ಭೋಜನ ತಿನ್ನುವವನಲ್ಲ.
8. ಯಾವ ಜನರು ಜೀವಿಗಳ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅಸಂಯಮಿಗಳೋ, ಪರರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತೊಂದರೆ ಉಂಟುಮಾಡುವರೋ, ದುರಾಚಾರಿಗಳೋ, ಲೋಭಿ, ಕಠೋರರೋ ಹಾಗು ಆದರಹೀನರೋ ಅವರು ಕಲುಷಿತರಾಗುವರೇ ಹೊರತು, ಮಾಂಸ ಭೋಜನ ತಿನ್ನುವವರಲ್ಲ.
9. ಯಾರು ಪಾಪಿಯೋ, ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸದವನೋ, ಮೋಸ ಮಾಡುವವನೋ, ಡೋಂಗಿಯೋ, ನರಾಧಮನೋ, ಇಲ್ಲಿ ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಅವನು ಕಲುಷಿತನೇ ಹೊರತು, ಮಾಂಸ ಭೋಜನ ತಿನ್ನುವವನಲ್ಲ.
10. ಯಾವ ಜನರು ಇದರಲ್ಲಿ ಲೋಭಿಗಳಾಗಿ ವಿರೋಧಭಾವ ಹಾಗು ಜೀವಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರೋ, ಅವರು ಮೃತ್ಯು ಹೊಂದಿ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವರು. ಅವರು ತಲೆಕೆಳಕಾಗಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು. ಅವರು ಕಲುಷಿತರೇ ಹೊರತು, ಮಾಂಸ ಭೋಜನ ತಿನ್ನುವವರಲ್ಲ.

11. ಮತ್ಸ್ಯ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನದೆ ಇರುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ನಗ್ನವಾಗಿರುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಉಪವಾಸ ಇರುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ತಲೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಜಟೆಯನ್ನು ಬಿಡುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಬೂದಿಯನ್ನು ಬಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಮೃಗಗಳ ಚರ್ಮ ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಅಗ್ನಿಹವನ ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಅಮರತ್ವದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನಾನಾ ದೇಹದಂಡನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಹವನ ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗಲಿ, ಯಜ್ಞವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದಾಗಲಿ ಹಾಗೂ ಋತುಗಳ ಉಪಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಶುದ್ಧನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸಂಶಯಯುಕ್ತ ಪುರುಷ ಶುದ್ಧನು ಹೇಗೆತಾನೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ?
12. ಯಾರು ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಿಯೋ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬಹಳ ರೀತಿ ಅರಿತು ಸಂಚರಿಸುವನೋ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನೋ, ಶೀಲ ಹಾಗೂ ಮೃದುತೆಯಲ್ಲಿ ರತನೋ, ಸಾಂಸಾರಿಕ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ದಾಟಿದವನೋ, ಯಾರ ಸರ್ವ ದುಃಖವು ಅಂತ್ಯವಾಗಿರುವುದೋ, ಅಂತಹ ಧೀರ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನೋಡಿ-ಕೇಳುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ಪನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
13. ಈ ಮಾತನ್ನು ಭಗವಾನರು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿದರು. ವೇದ ಪಾರಂಗತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇದನ್ನು ಅರಿತನು. ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರಾಗಿ, ಅನಾಸಕ್ತ ಹಾಗೂ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪಳಗಿರುವ ಮುನಿಯು ಸುಂದರ ಗಾಢೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೀಚಮಗಂಧವನ್ನು (ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು) ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದರು.
14. ಸರ್ವ ದುಃಖ ಪರಿಹಾರಕರಾದ ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸುಭಾಷಿತವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಸ್ಸನು ವಿನಮ್ರ ಭಾವದಿಂದ ತಥಾಗತರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಪ್ರವರ್ಜಿತನಾಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಮಗಂಧ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

3. ಹಿರಿ ಸುತ್ತ

[ಮಿತ್ರನ ಪರಿಚಯ (ಸ್ವರೂಪ)]

1. ನಿರ್ಲಜ್ಜ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವವನು, ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಅಸಹಿಸುವವನು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವವನೂ, ತನ್ನನ್ನು ಮಿತ್ರನೆಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದರೆ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ 'ಇವನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಲ್ಲ' ಎಂದು ಅರಿಯಬೇಕು.
2. ಯಾರು ಬೇಕಾಗಿ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಸಿಹಿಯಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡುವನೋ, ಏನು ಮಾಡದೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾನೋ, ಆತನನ್ನು ಬುದ್ಧಿವಂತರು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.
3. ಯಾರು ಸದಾ ಮಿತ್ರನೆಂದೇ ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನೋ, ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವೈಮನಸ್ಯಭಾವದಿಂದಿರುವನೋ ಹಾಗೂ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಇರುವನೋ ಅವನು ಮಿತ್ರನಲ್ಲ. ಯಾರು ಮಾತೆಯಂತೆ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ಹೇಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ, ಮಮತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವಳೋ ಹಾಗೆ ಇರುವನೋ ಹಾಗೂ ಪರರಿಂದ ಬಿರುಕುಗೊಳ್ಳದ ಮೈತ್ರಿಯಿಂದಿರುವನೋ ಆತನೇ ಮಿತ್ರ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗುವನು.
4. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯ ಪವಿತ್ರ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವನೋ, ಅವನು ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಶಂಸೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಫಲದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗುತ್ತಾನೆ.
5. ಏಕಾಂತತೆಯ ಸುರಸವನ್ನು ಹಾಗೂ ಉಪಶಮ (ಶಾಂತತೆಯ) ಗಂಭೀರ ರಸವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಪುರುಷನು ನಿರ್ಭಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ಆನಂದರಸವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿದ ಆತನು ನಿಷ್ಪಾಪನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹಿರಿ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

4. ಮಹಾಮಂಗಳ ಸುತ್ತ (ಮೂವತ್ತೆಂಟು ರೀತಿ ಶುಭ ಕರ್ಮಗಳು)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಶ್ರಾವಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಜೇತವನ ಆರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಒಬ್ಬ ದೇವತೆಯು ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜೇತವನವನ್ನು ಭವ್ಯವಾಗಿ ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಾ ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಬಂದು ವಂದಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ನಿಂತು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಗಾಢೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು.

1. “ಕಲ್ಯಾಣದ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬಹು ದೇವತೆಗಳೂ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯರು ಮಂಗಳಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಾವು ಈಗ ನಮಗೆ ಮಂಗಳಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ.
2. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು - “ಮೂರ್ಖರ ಸೇವನೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದು, ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವುದು, ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ಪೂಜಿಸುವುದು. ಇವು ಮಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು.”
3. “ಅನುಕೂಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವುದು, ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ್ದ ಪುಣ್ಯಫಲವಿರುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ತನ್ನನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವುದು. ಇವು ಮಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು.
4. ಬಹುಶ್ರುತ (ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನ) ನಾಗುವುದು, ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರುವುದು, ಶಿಷ್ಯನಾಗಿರುವುದು, ಸುಶಿಕ್ಷಿತನಾಗಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಸುಭಾಷಿತನಾಗಿರುವುದು. ಇವು ಮಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು.
5. ಮಾತಾಪಿತರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವುದು, ಪತ್ನಿ-ಪುತ್ರರ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಅನುಕೂಲವಾದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಇವು ಮಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು.
6. ದಾನ ಮಾಡುವಿಕೆ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಿಕೆ, ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ದೋಷರಹಿತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಇವು ಮಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು.
7. ಆನಂದವನ್ನು ಮೀರುವಿಕೆ, ಪಾಪದಿಂದ ವಿರತನಾಗುವಿಕೆ, ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡದಿರುವಿಕೆ, ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರುವಿಕೆ. ಇವು ಮಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು.
8. ಗೌರವಿಸುವಿಕೆ, ವಿನಮ್ರನಾಗುವಿಕೆ, ಸಂತುಷ್ಟಿಯಿಂದಿರುವಿಕೆ, ಕೃತಜ್ಞತೆ ಹೊಂದಿರುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಉಚಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಶ್ರವಣ ಮಾಡುವಿಕೆ. ಇವು ಮಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು.
9. ಸಹನಾಯುತ ಕ್ಷಮಾಶೀಲನಾಗಿರುವಿಕೆ, ಸಮ್ಯಕ್ ವಾಚದಿಂದ ಕೂಡಿರುವಿಕೆ, ಸಮಣರ ದರ್ಶಿಸುವಿಕೆ, ಉಚಿತ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಇವು ಮಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದುದು.
10. ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುವುದು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯಿಂದಿರುವುದು, ಆರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ದರ್ಶಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವುದು. ಇವು ಮಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು.
11. ಲೋಕ ಧರ್ಮಗಳು* ಸ್ವರಿಸುವಾಗ ಯಾರ ಚಿತ್ತವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕಂಪನಮಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಶೋಕರಹಿತನಾಗಿ ಕಶ್ಮಲರಹಿತನಾಗಿ (ಪರಿಶುದ್ಧ) ಕ್ಷೇಮಯುತವಾಗಿ (ಶಾಂತವಾಗಿ) ಇರುವುದೋ, ಇದು ಮಂಗಳಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದುದು.
12. ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಕಾರ್ಯಶೀಲರಾಗುವವರೂ ಸರ್ವತ್ರವಾಗಿ ಅಪರಾಜಿತರಾಗಿರುವರು, ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಹೊಂದುವವರು ಇದು ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಂಗಳವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಹಾ ಮಂಗಳ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

* ಲೋಕ ಧರ್ಮಗಳು = ಜಯ-ಪರಾಜಯ; ಲಾಭ-ನಷ್ಟ; ಸ್ತುತಿ-ನಿಂದೆ; ಸುಖ-ದುಃಖ.

5. ಸೂಚಿಲೋಮ ಸುತ್ತ (ತೃಷ್ಣೆಯೇ ಸರ್ವ ವಾಸನೆಗಳ ಮೂಲವಾಗಿದೆ)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಗಯಾದ ಟಂಕಿತ ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಲೋಮ ಯಕ್ಷನ ಭವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಖರಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಸೂಚಿಲೋಮ ಯಕ್ಷರು ಭಗವಾನರ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಖರಯಕ್ಷನು ಸೂಚಿಲೋಮ ಯಕ್ಷನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು- “ಇವರು ಶ್ರಮಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

ಸೂಚಿಲೋಮನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು- “ಈತನು ಶ್ರಮಣನಲ್ಲ, ಶ್ರಮಣಕ (ಚಿಕ್ಕ ಶ್ರಮಣ) ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇರು ನಾನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುತ್ತೇನೆ. ಈತನು ಶ್ರಮಣನೇ ಅಥವಾ ಶ್ರಮಣಕನೇ.”

ಆಗ ಸೂಚಿಲೋಮನು ಭಗವಾನರು ಇರುವೆಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಆತನು ಭಗವಾನರ ಸಮೀಪ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಸೂಚಿಲೋಮ ಭಗವಾನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- “ಶ್ರಮಣ ನೀನು ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ?”

“ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ ನಾನು ಹೆದರುತ್ತಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಸಂಸ್ಪರ್ಶವು ಪಾಪಯುತವಾಗಿದೆ (ಅಸಹ್ಯವಾಗಿದೆ).”

“ಶ್ರಮಣ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಉತ್ತರ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು. ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಹರಿದು ಹಾಕುವೆನು. ಅಥವಾ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಎಸೆದುಬಿಡುವೆನು.”

“ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ ನಾನು ದೇವತಾ, ಮಾರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಶ್ರಮಣ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಹಿತ, ರಾಜ-ಮನುಷ್ಯರು ಇಡೀ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗುವಂತಹ, ಹೃದಯವನ್ನು ಸೀಳುವಂತಹ ಅಥವಾ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಎಸೆದುಬಿಡುವಂತಹ ಇಂಥಹ ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ, ಅಂತಹವರಾರು ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೀನು ಏನನ್ನು ಕೇಳಬಯಸುವೆಯೋ ಅದನ್ನು ಕೇಳು.”

ಆಗ ಸೂಚಿಲೋಮ ಈ ಗಾಥೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು -

1. “ರಾಗ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ? ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮನವನ್ನು ಹರಿಸದಿರುವುದು (ಅರತಿ), ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮನವನ್ನು ಹರಿಸುವುದು (ರತಿ) ಹಾಗೂ ಭಯವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ? ಮನದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ವಿತರ್ಕ ಎಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ತುಂಟ ಮಕ್ಕಳಿಂದಾಗಿ ಕಾಗೆ ಹಾರುವಂತೆ ಚಿಂತೆಯುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.”
2. “ರಾಗ ಮತ್ತು ದ್ವೇಷವು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ (ಅಂತರಂಗ) ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮನವನ್ನು ಹರಿಸದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮನವನ್ನು ಹರಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ಭಯವು ಸಹಾ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಮನದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ವಿತರ್ಕವೂ ಸಹಾ ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ತುಂಟ ಮಕ್ಕಳಿಂದಾಗಿ ಕಾಗೆ ಹಾರುವಂತೆ ಚಿಂತೆಯುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.
3. ಹೇಗೆ ಆಲದ ಮರದಿಂದ ಬಿಳಿಲುಗಳು ಹೊರಬರುವುವು, ಹಾಗೆಯೇ ಅವು ಸ್ನೇಹ (ರಾಗ) ಮತ್ತು ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಮಾಲುಬಾ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳುತ್ತಾರೆ.
4. ಹೇ ಯಕ್ಷ, ಕೇಳು, ಯಾರು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅರಿಯುವರೋ, ಅವರು ಅದರ ಅಂತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಹಿಂದೆ ದಾಟದ ದುಷ್ಕರವಾದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸೂಚಿಲೋಮ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

6. ಧರ್ಮಚರಿಯ ಸುತ್ತ

(ಕೆಟ್ಟ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸಂಗವನ್ನು ತೊರೆದು ಶುದ್ಧ ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸಂಗ ಮಾಡಲಿ)

- 1-2. ಧರ್ಮದ ಆಚರಣೆ ಹಾಗು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪಾಲನೆ - ಇವು ಉತ್ತಮ ಧನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಯಾರಾದರೂ ಗೃಹವನ್ನು ತೊರೆದು ಅನಿಕೇತನನಾಗಿ ಪ್ರವರ್ಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಆತನು ಕಟುಭಾಷಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಮೃಗದ ರೀತಿ ಪರರಿಗೆ ಪೀಡಿಸುವವನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಜೀವನ ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದರೆ, ಆತನು ತನ್ನ ಕ್ಷೇಷವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ.
3. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಜಗಳಗಂಟನೋ ಹಾಗು ಮೋಹದಿಂದ ಆವೃತನೋ, ಆತನು ಬುದ್ಧರಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.
4. ಯಾರು ಅವಿದ್ಯೆಗೆ ವಶಿಭೂತನಾಗಿ, ಸಂಯಮಿಗಳಿಗೆ ಪೀಡಿಸುವನೋ, ಅವನು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಹಾದಿ ನರಕದ್ದು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಅರಿವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
5. ಇಂತಹ ಭಿಕ್ಷು ಮರಣದ ನಂತರ, ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ ಹಾಗು ಒಂದು ಜನ್ಮದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ಗಾಢ ಅಂಧಕಾರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವನಾಗಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ.
6. ಅಂತಹ ಪಾಪಿಯು ಶುದ್ಧನಾಗಲಾರ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಮಲಕೂಪವೂ ಶುದ್ಧವಾಗದ ಹಾಗೆ.
7. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ ! ಅಂತಹವನನ್ನು ಅರಿಯಿರಿ. ಈತನು ಕಾಮಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಕೆಟ್ಟ ವಿಚಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಟ್ಟ ಸಂಕಲ್ಪವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕೆಟ್ಟ ಆಚರಣೆ ಹಾಗು ಕೆಟ್ಟ ಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗಿದ್ದಾನೆ.
8. ಸರ್ವರು ಒಂದಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಸಂಘದಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ, ಕಸದ ಹಾಗೆ ದೂರೀಕರಿಸಿ ಹಾಗು ಮಲದ ರೀತಿ ದೂರ ತಳ್ಳಿಹಾಕಿ.
9. ಅಂತಹ ತುಚ್ಛ ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ತೆಗೆಯಿರಿ, ಅವರು ಶ್ರಮಣರಾಗದಿದ್ದರೂ ಸಹಾ ಶ್ರಮಣರಂತೆ ವರ್ತಿಸು (ನಟಿಸು) ತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ಕೆಟ್ಟ ಆಚರಣೆ ಹಾಗು ಕೆಟ್ಟ ಸಂಗತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೋ, ಅವರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ.
10. ಸರ್ವತ್ರರಾಗಿ ಶುದ್ಧರು ಪರಿಶುದ್ಧರ ಸಂಗತಿ ಮಾಡಲಿ, ಆಗ ಮಾತ್ರ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ, ದುಃಖದ ಅಂತ್ಯ ಮಾಡಬಲ್ಲವರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಧರ್ಮಚರಿಯ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

7. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಿಕ ಸುತ್ತ

(ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪುರಾತನ ಧರ್ಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಲೋಭದಿಂದ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹಾಗು ಮಾತ್ರ ಸಮಾನವಾದ ಗೋವಿನ ಮೇಲೆ ಎಂದು ಶಸ್ತ್ರ ಎತ್ತಲಾರಂಭಿಸಿದರೂ, ಆಗ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ರೋಗಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಮೊದಲಂತು ಇಚ್ಛೆ, ಹಸಿವು ಹಾಗು ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಈ ಮೂರು ರೋಗಗಳು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದವು).

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಶ್ರಾವಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಚೇತವನ ಆರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಕೋಸಲ ಜನಪದದ ನಿವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧರು, ಜೀರ್ಣರು, ಈ ಅವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಮಹಾಧನಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಇದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದನಂತರ ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಕುಶಲ-ಮಂಗಳ ವಿಚಾರಿಸಿದರು. ಕುಶಲ ವಿಚಾರಿಸಿದ ನಂತರ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತರು. ಹಾಗೆ ಕುಳಿತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ “ಈಗಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪುರಾತನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ರೀತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವರೇ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ಭಗವಾನರು – “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ, ಈಗಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಪುರಾತನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ರೀತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ.” “ಗೋತಮರೇ, ತಾವು ನಮಗೆ ಪುರಾತನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಧರ್ಮ ವಿವರಿಸಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ತಮಗೆ ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿ.” “ಹಾಗಾದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಕೇಳಿ, ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ಹೇಳುವೆನು.” “ಒಳ್ಳೆಯದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಧನಿಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಭಗವಾನವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು—

1. “ಮೊದಲಿನ ಋಷಿಗಳು ಸಂಯಮಿಗಳು ಹಾಗು ತಪಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಐದು ಪ್ರಕಾರದ ಕಾಮ ಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಸ್ವಹಿತದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿದ್ದರು.”
2. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಳಿ ಪಶುಗಳಾಗಲಿ, ಬಂಗಾರವಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಧಾನ್ಯವಾಗಲಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವ-ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಅವರ ಧನಧಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಿಧಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರದ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.
3. “ಜನರು ಅವರಿಗಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ದ್ವಾರದ ಬಳಿ ಇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹುಡುಕಿ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
4. “ಸಮೃದ್ಧ ಜನಪದದ ಅಥವಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಜನರು ನಾನಾ ಬಣ್ಣಗಳ ವಸ್ತ್ರಗಳು, ಶಯನಗಳು ಹಾಗು ನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
5. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅವಧ್ಯ, ಅಜೇಯ ಹಾಗು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಮನೆಗಳ ದ್ವಾರಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಅವರಿಗೆ ಯಾರೂ ಎಂದಿಗೂ ತಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.
6. “ಮೊದಲಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಲವತ್ತೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯೆ ಹಾಗು ಆಚರಣೆಯ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು.
7. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವರು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕೇವಲ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀಯೊಬ್ಬಳ ಮಿಲನ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು.
8. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಋತು ಸಮಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಧ್ಯದ ನಿಷಿದ್ಧ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೈಥುನ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

9. “ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ, ಶೀಲ, ಋಜುತೆ, ಮೃದುತೆ, ತಪಸ್ಸು, ಸಜ್ಜನತೆ, ಅಹಿಂಸೆ ಹಾಗು ಕ್ಷೇಮದ ಪ್ರಶಂಸಕರಾಗಿದ್ದರು.
10. “ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಗು ದೃಢ ಪರಾಕ್ರಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಇರುತ್ತಿದ್ದ. ಆತನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾ ಮೈಥುನದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.
11. “ಆತನ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ, ಶೀಲ ಹಾಗು ಕ್ಷಮೆಯ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದರು.
12. “ಆಗ ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಕ್ಕಿ, ಶಯನ, ವಸ್ತ್ರ, ತುಪ್ಪ ಹಾಗು ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿ ಅದನ್ನು ಏಕತ್ರಗೊಳಿಸಿ, ಯಜ್ಞದ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಅವರು ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಗೋವುಗಳ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.
13. “ಹೇಗೆ ಮಾತಾ-ಪಿತ, ಸೋದರ ಹಾಗು ಬಂಧುಗಳು ಇರುವರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಗೋವುಗಳು ನಮ್ಮ ಮಿತ್ರರಾಗಿವೆ. ಅದರಿಂದ ಅನೇಕ ಔಷಧಿಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.
14. “ಈ ಗೋವುಗಳು, ಆಹಾರವನ್ನು, ಬಲವನ್ನು, ವರ್ಣವನ್ನು ಹಾಗು ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವಂತಹದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿತು ಅವರು ಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.
15. “ಕೋಮಲ, ವಿಶಾಲಕಾಯ, ಸುಂದರ ಹಾಗು ಯಶಸ್ವಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸಹಾ ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದರು.
- 16-17 “ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ರಾಜನ ಸಂಪತ್ತು, ಅಲಂಕೃತ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಕುದುರೆಗಳು, ಸುಂದರ ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿಗಳು, ರಥಗಳು, ನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಭೋಗಗಳು ಕಂಡು ಅವರಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಯಿತು.
18. “ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನಗರ-ಮಂಡಲಿಯಿಂದ ಗೋವು, ನಾರಿಯರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ವಿಪುಲವಾದ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಲೋಭಪಟ್ಟರು.
19. “ಆಗ ಅವರು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚನೆಮಾಡಿ ಇಕ್ಷಾಕುವಿನ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರು. ನಂತರ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರು- ‘ನೀವು ಬಹು ಸಂಪತ್ತುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದೀರಿ, ಈಗ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ವಿಪುಲವಾದ ಸಂಪತ್ತಿದೆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿ’.
20. “ಆಗ ರಥಪತಿ ರಾಜನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅವರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಅಶ್ವಮೇಧ, ಪುರುಷಮೇಧ, ಸಮ್ಮುಖಾಸ (ಯಾತ ಯಜ್ಞ), ವಾಜಪೇಯ, ನಿರರ್ಗಲ (ಸರ್ವಮೇಧ) ಈ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧನವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು.
- 21-22. “ಗೋವುಗಳು, ಶಯನಗಳು, ವಸ್ತ್ರ, ಅಲಂಕೃತ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ಉತ್ತಮ ಅಶ್ವಗಳು, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎತ್ತುಗಳು, ಕಸೂತಿಯುಳ್ಳ ರಥಗಳು ಹಾಗು ಧನ-ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ, ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಸುಂದರ ಭವನಗಳನ್ನು ಧನದ ರೂಪವಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು.

23. “ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಧನವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರು. ಈ ರೀತಿ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಶೀಭೂತರಾಗಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ತೃಷ್ಣೆಯು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಅವರು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪುನಃ ರಚಿಸಿ ಇಕ್ಷಾಕುವಿನ ಬಳಿ ಹೋದರು.
24. “ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು - ‘ಯಾವರೀತಿ ಜಲ, ಪೃಥ್ವಿ, ಅರಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಧನಧಾನ್ಯವಿದೆಯೋ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗಾಗಿ ಗೋವುಗಳಿವೆ, ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉಪಭೋಗದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಸಂಪತ್ತಿದೆ, ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಬಹಳ ಧನವಿದೆ, ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿ.’
25. “ಈ ರೀತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಮಿಥ್ಯಾ ಅರಿವು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ರಾಜನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಗೋವುಗಳನ್ನು ವಧೆ ಮಾಡಿದನು.
26. “ಯಾವ ಗೋವುಗಳು ಕಾಲಿನಿಂದಾಗಲಿ, ಕೊಂಬಿನಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಅಂಗದಿಂದಾಗಲಿ, ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೋ, ಕುರಿಗಳ ಸಮಾನವಾಗಿ ಸಾಧುವಾಗಿತ್ತೋ ಹಾಗೂ ಕೊಡದ ತುಂಬಾ ಹಾಲು ನೀಡುತ್ತಿತ್ತೋ, ಆ ಮುಗ್ಧ ಹಸುಗಳ ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ರಾಜನು ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ಕೊಂದನು.
27. “ಈ ರೀತಿ ಗೋವುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಾತವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು, ಪ್ರಜೆಗಳು, ಇಂದ್ರ, ಅಸುರ, ರಾಕ್ಷಸರು ಮುಂತಾದವರು ‘ಇದು ಅಧರ್ಮ’ ವೆಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು.
28. “ಮೊದಲು ಕೇವಲ ಮೂರು ರೋಗಗಳಿದ್ದವು - ಇಚ್ಛೆ, ಹಸಿವು ಹಾಗೂ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ. ಆದರೆ ಪಶುಗಳ ಹತ್ಯೆಯಿಂದ ತೊಂಬತ್ತೆಂಟು ರೋಗಗಳಾದವು.
29. “ಈ ಹಿಂಸಾರೂಪಿ ಅಧರ್ಮವು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಪುರೋಹಿತರು ನಿರ್ದೋಷಿ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹತ್ಯೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
30. “ಈ ಪ್ರಕಾರದ ನೀಚಕರ್ಮ ಹಳೆಯದಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ನಿಂದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಜನರು ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕಂಡಾಗ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.
31. “ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಧರ್ಮ ಚ್ಯುತರಾದ ಮೇಲೆ ಶೂದ್ರರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವೈಶ್ಯರಲ್ಲಿ ಒಡಕುಂಟಾಯಿತು. ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಸಹಾ ವಿಭಿನ್ನ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಹಂಚಿಹೋದರು. ಸ್ತ್ರೀಯು ಸಹಾ ಪತಿಯನ್ನು ಅನಾದರ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು.
32. “ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಗೋತ್ರದಿಂದ ರಕ್ಷಿತರಾದವರು ಮನುಷ್ಯ ಹುಟ್ಟಿನ ಉದ್ದೇಶ ಮುರಿದು ಕಾಮಾಸಕ್ತರಾದರು.”

ಹೀಗೆ ಭಗವಾನರು ನುಡಿದ ನಂತರ ಮಹಾಧನಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- “ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ ಗೋತಮರೇ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಗೋತಮರೇ, ತಲೆಕೆಳಕಾಗಿದ್ದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ, ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಅಗೆದು ತೋರಿಸುವಂತೆ, ದಾರಿತಪ್ಪಿದವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಚಕ್ಷುವುಳ್ಳವರು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಗೌತಮರಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಗೋತಮ ಬುದ್ಧರಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಂಘಕ್ಕೂ ಸಹಾ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮನ್ನು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಉಪಾಸಕರೆಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಧರ್ಮಿಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

8. ನಾವಾ ಸುತ್ತ

(ಗುರು ಮಹಿಮೆ)

1. ಯಾರಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯುವನೋ, ಆತನಿಗೆ ಇಂದ್ರನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಪೂಜಿಸುವ ಹಾಗೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಆ ಬಹುಶ್ರುತ ಪೂಜ್ಯನು ಪೂಜಿತನಾದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತನಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾನೆ.
2. ಆ ಬುದ್ಧಿವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಗುರುವಿನ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಸಾರ್ಥಕತೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಆ ವಿಜ್ಞಾನು ಜ್ಞಾನಿಯು ಹಾಗೂ ನಿಪುಣನು ಆಗುತ್ತಾನೆ.
3. ಯಾರು ಕ್ಷುದ್ರನಾದ, ಮೂರ್ಖನಾದ, ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿಯದ ಹಾಗೂ ಮತ್ಸರವುಳ್ಳ ಗುರುವಿನೊಡನೆ ಸೇರುವನೋ, ಆತನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯದೆಯೇ, ಸಂಶಯದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗದೆಯೇ ಮೃತ್ಯು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ.
4. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಹರಿಯುವ ವಿಶಾಲವಾದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಆತನು ಪರರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತೀರ ತಲುಪಿಸಬಲ್ಲ (ಕಾಪಾಡಬಲ್ಲ).
5. ಅದೇರೀತಿ ಯಾರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಬಹುಶ್ರುತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ತಾನಾಗಿಯೇ ಅರಿಯದೆ ಹಾಗೂ ಸಂಶಯದಿಂದ ದೂರವಾಗದೆ ಆತನು ಹೇಗೆ ಪರರನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಾನೆ.
- 6-7. ಯಾವರೀತಿ ಚುಕ್ಕಾಣಿ ಹಾಗೂ ಹುಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿ ಚತುರರನ್ನು, ಬುದ್ಧಿವಂತ ನಾವಿಕನು ಅದರಿಂದ ಪರರಿಗೆ ಹೇಗೆ ತೀರ ಮುಟ್ಟಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿ, ಸಂಯಮಿ ಬಹುಶ್ರುತನು ಪರರ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಅವಿಚಲಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಕೇಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದವರನ್ನು, ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಧರ್ಮ ಕಲಿಸುತ್ತಾನೆ.
8. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಬಹುಶ್ರುತ ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಂಗತಿ ಮಾಡಬೇಕು, ಯಾರು ಅರ್ಥವನ್ನು ಅರಿತು ಧರ್ಮಾಚರಣೆ ಅನುಸರಿಸುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆತನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ಸುಖವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಾವ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

9. ಕಿಂ ಸೀಲ ಸುತ್ತ

(ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಗುಣ)

1. ಆಯುಷ್ಮಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರ - “ಯಾವ ಶೀಲ, ಯಾವ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅರ್ಹತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ?”
2. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು - “ಆತನು ಹಿರಿಯರ ಸೇವೆ ಮಾಡಲಿ ಈರ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದದಿರಲಿ, ಉಚಿತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ದರ್ಶನ ಮಾಡಲಿ, ಧರ್ಮಕಥೆ ಕೇಳಲು ಉಚಿತ ಸಮಯ ಅರಿಯಲಿ, ಹೇಳಿದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳಲಿ.
3. “ಜಡತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ವಿನೀತಭಾವದಿಂದ ಗುರುಜನರನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿ, ಅರ್ಥ, ಧರ್ಮ, ಸಂಯಮ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ ಅದರ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಲಿ.

4. “ಆತನು ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ರಮಿಸಲಿ, ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಲಿ, ಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರನಾಗಲಿ, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿನಿಷ್ಠಿಯವನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಾ, ಧರ್ಮದೂಷಿಯೊಡನೆ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡದಿರಲಿ, ವಾಸ್ತವಿಕ ಸದುಪದೇಶಗಳಿಂದ ಸಮಯವನ್ನು ವ್ಯಯಿಸಲಿ.
5. “ಆತನು ಅಟ್ಟಹಾಸ (ಹಾಸ್ಯ) ಕಾಡುಹರಟೆ, ವಿಲಾಪ, ದ್ವೇಷ, ಮಾಯಾ, ವಂಚನೆ, ಲೋಲುಪತೆ, ಹಿಂಸೆ, ಜಗಳಗಳ ಮಾತುಗಳು, ಕಟುನುಡಿ, ರಾಗ ಹಾಗು ಮೋಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿ. ಮದರಹಿತ ಸಂಯಮಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಲಿ.
6. ಸುಭಾಷಿತ ಜ್ಞಾನದ ಸಾರವಾಗಿದೆ, ಅದು ಸಮಾಧಿ ವಿದ್ಯೆ ಹಾಗು ಜ್ಞಾನದ ಸಾರವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯ ಲೋಭಿ (ರಾಗಿ) ಹಾಗು ಪ್ರಮಾದವುಳ್ಳವನಾಗುತ್ತಾನೋ, ಆತನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಾಗು ಶ್ರುತ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
7. ಯಾರು ಯಾವ ಆರ್ಯ (ಬುದ್ಧರು) ರಿಂದ ಉಪದೇಶಿತವಾದ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ರತನಾಗಿದ್ದಾರೋ, ಅವರು ಮನದಿಂದ, ವಚನದಿಂದ ಹಾಗು ಶರೀರದಿಂದ ಉತ್ತಮರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಶಾಂತಿ, ಶಿಷ್ಟತಾ ಹಾಗು ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಲಗ್ನನಾಗಿ ಶ್ರುತ ಹಾಗು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸಾರವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಿಂ ಸೀಲ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

10. ಉಟಾಣ ಸುತ್ತ

(ಎದ್ದೇಳು, ಕುಳಿತುಕೋ ಹಾಗು ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಡು)

1. ಎದ್ದೇಳು, ಕುಳಿತುಕೋ, ಮಲಗುವುದರಿಂದ (ನಿದ್ರಿಸುವುದರಿಂದ) ನಿನಗೇನು ಲಾಭ? ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಪೀಡಿತ ರೋಗಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ?
2. ಎದ್ದೇಳು, ಕುಳಿತುಕೋ, ದೃಢತೆಯ ಸಹಿತ ಶಾಂತಿ (ನಿಬ್ಬಾಣ)ಗಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮಿಸು. ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಮತ್ತನೆಂದು ಅರಿತು, ಮೃತ್ಯುರಾಜನು ಮೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರಲಿ.
3. ಯಾವ ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಬಂಧಿತರಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳೂ ಹಾಗು ಮಾನವರು ಸದಾ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾರೋ, ಅದನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗು, ನಿನ್ನ ಕ್ಷಣವು ಕಳೆದುಹೋಗದಿರಲಿ, ಅಮೂಲ್ಯ ಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರು ದುರ್ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಶೋಕಿಸುವರು.
4. ಪ್ರಮಾದವು (ಅಜಾಗರೂಕತೆ, ಅಲಕ್ಷತೆ) ರಜವಾಗಿದೆ (ಕಶ್ಮಲ), ಪ್ರಮಾದದ ಕಾರಣದಿಂದ ರಜ ಉತ್ಪನ್ನ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ರಮಾದಿ (ಜಾಗರೂಕ) ಹಾಗು ವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಮುಳ್ಳುಗಳನ್ನು (ದುಃಖ, ಜನ್ಮ) ಕಿತ್ತಿ ಬಿಸಾಡಲಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಉಟಾಣ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

11. ರಾಹುಲ ಸುತ್ತ

(ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧರಿಂದ ರಾಹುಲನಿಗೆ ಉಪದೇಶ)

1. ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧರು - “ಏನು ಸದಾ ಪಂಡಿತರ (ಸಾರಿಪುತ್ರ) ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಅನಾಧರಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ತಾನೆ? ಏನು ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳೆ (ಪಂಜು) ಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವರು (ಸಾರಿಪುತ್ರ) ನಿನ್ನಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿರುವರೇ?
2. ರಾಹುಲ - “ನಾನು ಸದಾ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ಪಂಡಿತರ ಅನಾಧರಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳೆ ಧರಿಸಿರುವವರು ನನ್ನಿಂದ ಪೂಜಿತರಾಗಿರುವರು.
3. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು - “ಐದು ರೀತಿಯ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹಾಗು ಮನೋಹರವಾದ ಕಾಮ-ಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗೃಹದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ದುಃಖದ ಅಂತ್ಯ ಮಾಡುವವನಾಗು.
4. “ಉತ್ತಮ ಮಿತ್ರರ ಸಂಗತಿ ಬೆರೆಯುವಂತಾಗು, ಏಕಾಂತ ಹಾಗು ಶಬ್ದರಹಿತ ಗ್ರಾಮದಿಂದಲೂ ದೂರ ಶಾಂತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶಯನಾಸನ ಹಾಕಿಕೋ ಹಾಗು ಭೋಜನದಲ್ಲಿ ಮಿತಿ ಅರಿಯುವವನಾಗು.”
5. “ಚೀವರ, ಪಿಂಡಪಾತ (ಭೋಜನ), ಪ್ರತ್ಯಯ (ಔಷಧಿ) ಹಾಗು ಶಯನಾಸನ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಟೆ ಮಾಡದಿರು. ಈ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬಾರದಿರು.
6. “ಪಾತಿಮೋಕ್ಷ (ನಿಯಮ)ಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯಮದಿಂದಿರು, ಐದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಯಾನುಗತಾಸ್ಪೃತಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರಲಿ, ವೈರಾಗ್ಯ ವೃದ್ಧಿಸುವವನಾಗು.
7. “ರಾಗಯುಕ್ತವಾದ ಸೌಂದರ್ಯದ ನಿಮಿತ್ತ (ಸಂಕೇತ-ಗ್ರಹಿಕೆ)ಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸು, ಏಕಾಗ್ರ ಹಾಗು ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗು, ಅಶುಭದ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು.
8. “ಅನಿಮಿತ್ತದ (ಶೂನ್ಯ / ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಚಿತ್ತಾವಸ್ಥೆ) ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸು, ಅಭಿಮಾನದ ಅನುಶಯ (ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿ) ತೆಗೆದುಬಿಡು. ಆಗ ಅಭಿಮಾನದ ಅಂತ್ಯಮಾಡಿ ಉಪಶಾಂತನಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವೆ (ಸಂಚರಿಸುವೆ).

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು ಆಯುಷ್ಯಂತ ರಾಹುಲನಿಗೆ ಈ ಗಾಥೆಗಳಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ರಾಹುಲ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು

12. ವಂಗೀಸ ಸುತ್ತ

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಅಳವಿಯ ಅಗ್ಗಾಲವ ಚೈತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಆಯುಷ್ಯಂತ ವಂಗೀಶನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ನ್ಯೂಗೋಧಕಲ್ಪನೆಂಬ ಸ್ಥವಿರರು ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಅಗ್ಗಾಲವ ಚೈತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿದ್ದರು. ಆಗ ಆಯುಷ್ಯಂತ ವಂಗೀಸನಿಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನನಿರತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ವಿತರ್ಕ ಉಂಟಾಯಿತು- ‘ನನ್ನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಆಯಿತೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ’ ಎಂದು. ಆಗ ಆಯುಷ್ಯಂತ ವಂಗೀಸ ಸಾಯಂಕಾಲ ಧ್ಯಾನದಿಂದಿದ್ದು, ಭಗವಾನರು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಆಯುಷ್ಯಂತ ವಂಗೀಸನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು- “ಭಂತೆ, ನನಗೆ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ

ಧ್ಯಾನನಿರತನಾಗಿದ್ದಾಗ ಈ ರೀತಿ ವಿತರ್ಕ ಉಂಟಾಯಿತು. ಏನೆಂದರೆ 'ನನ್ನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಆಯಿತೋ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೋ' ಎಂದು". ಗಾಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು -

1. ಆಯುಷ್ಮಂತ ವಂಗೀಸ - "ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮಹಾ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರು ಹಾಗೂ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರರಿರುವರೋ (ಬುದ್ಧ) ಅವರಿಂದ ನಾನು ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಯಶಸ್ವಿ, ಶಾಂತಚಿತ್ತ ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಅವರ ದೇಹಾಂತವು ಅಗ್ಗಾಲವದಲ್ಲಿ ಆಗಿತ್ತು.
2. "ಹೇ ಭಗವಾನ್ ತಾವೇ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನಿಗ್ರೋಧಕಲ್ಪ ಎಂದು ಹೆಸರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೀರಿ. ಆ ಪರಿಶ್ರಮಿ, ದೃಢ ಧರ್ಮದರ್ಶಿಯು ಮುಕ್ತಿಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ತಮಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
3. "ಹೇ ಸಮಂತ ಚಕ್ಷುವುಳ್ಳ ಶಾಕ್ಯರೇ, ನಾವು ಆ ಶ್ರಾವಕನ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಕಿವಿಗಳು ಕೇಳಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ತಾವು ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ತಾವು ಸರ್ವೋತ್ತಮರು ಆಗಿದ್ದೀರಿ.
4. "ಹೇ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರೇ, ನಮ್ಮ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ತಾವು ಅವರ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆಯೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ. ಹೇ ಸಮಂತ ಚಕ್ಷು, ಯಾವರೀತಿ ಸಹಸ್ರ ನೇತ್ರ ಇಂದ್ರ ದೇವಲೋಕದ ಮಧ್ಯೆ ನುಡಿಯುವನೋ, ಅದೇರೀತಿ ತಾವು ಸದಾ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯೆ ನುಡಿಯಿರಿ.
5. "ಇಲ್ಲಿ ಮೋಹದ ಕಡೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ, ಅಜ್ಞಾನ ಸಂಬಂಧಿ, ಸಂಶಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಯಾವ ಗ್ರಂಥಿಗಳಿವೆಯೋ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ತಥಾಗತರ ಬಳಿ ಸೇರಿದ ನಂತರ ಸರ್ವವೂ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತವೆ. ತಥಾಗತರೇ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಚಕ್ಷು ಆಗಿದ್ದಾರೆ.
6. "ಹೇಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯು ಮೋಡಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಸಮಾನವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ವಾಸನೆಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಲೋಕವು ಮೋಹದಿಂದ, ಆವೃತವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಪುರುಷನು ಬೆಳಗುವುದಿಲ್ಲ.
7. "ಧೀರರು ಪ್ರಕಾಶ ನೀಡಬಲ್ಲವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ಧೀರರೇ, ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ನಾವು ಭಗವಾನರನ್ನು ಸರ್ವದರ್ಶಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ನ್ಯುಗ್ರೋಧಕಲ್ಪರ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.
8. "ಯಾವರೀತಿ ಹಂಸವು ಬೇಗ ಬೇಗ ಮಧುರವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ತಾವು ಸಹಾ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸ್ವಷ್ಟರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಧುರ-ಮಧುರ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರಿ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಧ್ಯಾನಪೂರ್ವಕ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.
9. "ತಾವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುವಿನ ನಾಶ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ನಾನು ಸುಪರಿಶುದ್ಧರಾದ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅನುರೋಧ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತಥಾಗತರಂತು ಪ್ರಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

10. “ಹೇ ರುಜು ಪ್ರಜ್ಞಾ ತಮ್ಮ ಈ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಥನವನ್ನು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಇದು ನನ್ನ ಅಂತಿಮ ಪ್ರಣಾಮವಾಗಿದೆ. ಹೇ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರೇ, ನಮ್ಮನ್ನು ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸದಿರಿ.
11. “ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರೇ, ಆರಂಭದಿಂದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ಆರ್ಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ತಾವು ನಮಗೆ ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸದಿರಿ. ಯಾವರೀತಿ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣ ಪೀಡಿತನೊಬ್ಬನು ನೀರಿಗಾಗಿ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾನೋ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಚನಕ್ಕಾಗಿ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಪಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಾವು ನುಡಿ ವರ್ಷವನ್ನು ಸುರಿಸಿರಿ.
12. ಕಷ್ಟಾಯನರು (ನಿಗ್ರೋಧಕಲ್ಪ) ಯಾವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದರೋ ಅದು ಸಫಲವಾಯಿತೇ? ಅವರು ಏನು ಅನುಪಾದಿಶೇಷ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿದರೆ? ಅವರು ಹೇಗೆ ವಿಮುಕ್ತರಾದರೋ, ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ನಾವು ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ.”
13. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧರು - “ಆತನು ನಾಮರೂಪದ ತೃಷ್ಣಾರೂಪಿ, ದೀರ್ಘ ಕಾಲದಿಂದ ಹರಿಯುವ ಮಾರನ ನದಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಸರ್ವ ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ” ಪ್ರಜ್ಞಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು.
14. ವಂಗೀಸ - “ಹೇ ಏಳನೆಯ ಋಷಿ (ವಿಪಸ್ವಿ ಬುದ್ಧರ ನಂತರದ ಏಳನೆಯ ಬುದ್ಧರು) ತಮ್ಮ ನುಡಿ ಆಲಿಸಿ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ನಿರರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ತಾವು ನನಗೆ ವಂಚಿಸಲಿಲ್ಲ.
15. “ಬುದ್ಧರ ಶಿಷ್ಯರು ಯಥಾವಾದಿಗಳು, ತಥಾಕಾರಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮಾರನಿಂದ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಮಾಯಾವಿತನದ ದೃಢ ಬಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ.
16. “ಭಗವಾನ್, ಕಪ್ಪಿಯನರು ತೃಷ್ಣೆಯ ಕಾರಣವನ್ನು ಅರಿತುಬಿಟ್ಟರು. ಕಪ್ಪಿಯನರು ಅತಿ ದುಷ್ಕರವಾದ ಮೃತ್ಯು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಂಗೀಸ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

13. ಸಮ್ಯಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜನೀಯ ಸುತ್ತ

(ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಆಚರಣನೀಯ ಧಮ್ಮ)

1. “ಹೇ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರೇ, ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವ, ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂತಹ ಮುನಿಯನ್ನು ನಾವು ಕೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ ಕಾಮಭೋಗಗಳ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಮನೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಭಿಕ್ಷು ಹೇಗೆ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವನು.”
2. ಭಗವಾನ್ ಬುದ್ಧ - “ಯಾರಲ್ಲಿ ಮಾಂಗಳಿಕ ಕರ್ಮಗಳಾದ (ಉಲ್ಕಾಪಾತ ಇತ್ಯಾದಿ) ಉತ್ತಾತಗಳ, ಸ್ವಪ್ನಗಳ ಮಾತುಗಳು, ಲಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಸಾಮುದ್ರಿಕಾ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ವಿಶ್ವಾಸ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾರು ಮಂಗಳ ದೋಷ (ಶಕುನ, ಅಪಶಕುನ)ಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವನೋ, ಆತನೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.
3. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಮಾನವ ಲೋಕದ ಸರ್ವ ಕಾಮಭೋಗಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಲೋಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ರಾಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವನೋ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿರುವನೋ ಭವವನ್ನು ದಾಟುವಂತಹ ಆತನೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.

4. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವು ಚಾಡಿ, ಕೋಧವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಜಿಪುಣತನವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ, ಅನುರೋಧ-ವಿರೋಧಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿರುವ ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.
5. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅನುರಾಗ ಅಥವಾ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲಿ. ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.
6. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಸಾಂಸಾರಿಕ ಆಸಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರವನ್ನು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಪರಿಗ್ರಹದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ ಅಥವಾ ಆನಂದ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿರುವನೋ ಮತ್ತು ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನಾಗಿರುವನೋ, ಪರರ (ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರ) ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.
7. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ವಚನದಲ್ಲಿ, ಮನದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿರೋಧರಹಿತನಾಗಿರುವನೋ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ನಿಬ್ಬಾಣ ಪದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕಾಂಕ್ಷಿಸುವನೋ, ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.
8. “ಪರರು ನನಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಗರ್ವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆಕ್ರೋಶವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದರೂ ವೈಮನಸ್ಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಪರರಿಂದ ಭೋಜನ ಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಮತ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.
9. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಲೋಭ ಮತ್ತು ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ವಧೆ ಬಂಧನದಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿರುವನೋ, ಸಂಶಯವನ್ನು ದಾಟಿರುವನೋ, ನಿಷ್ಕಾಮನಾಗಿರುವನೋ, ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.
10. “ಆ ಭಿಕ್ಷುವು ತನ್ನ ಅನುರೂಪತೆಯನ್ನು ಅರಿತು, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದಿರಲಿ ಹಾಗೂ ಯಥಾರ್ಥ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯಲಿ. ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.
11. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೋ, ಅಕುಶಲದ ಪಾಪ ಮೂಲವು ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೋ ಹಾಗೂ ತೃಷ್ಣೆ ಅಥವಾ ಆಸಕ್ತಿರಹಿತನೋ, ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.
12. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಆಸವ ಕ್ಷೀಣನೋ, ಅಭಿಮಾನರಹಿತನೋ, ಸಂಪೂರ್ಣ ರಾಗ ಪಥವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಿರುವನೋ, ಯಾರು ದಾಂತನೋ, ಉಪಶಾಂತನೋ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರನೋ, ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.
13. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಶ್ರದ್ಧಾಶೀಲನೋ, ಶ್ರುತಮಾನನೋ, ನಿಬ್ಬಾಣಪದ ದರ್ಶಿಯೋ, ದಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಿಯೋ ಮತ್ತು ಯಾವ ಧೀರನೂ, ಲೋಭ, ದ್ವೇಷ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಹಿಂಸೆ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವನೋ ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.
14. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಸುವಿಶುದ್ಧ - ಸ್ವಜಯಿಯೋ, ತೆರೆದ ಚಾವಣಿಯುಳ್ಳವನೋ (ಚ್ಛಾನಿ), ಧರ್ಮಗಳ ವಶಿಪ್ರಾಪ್ತನೋ, ಪಾರಂಗತನೋ, ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನೋ ಹಾಗೂ ಸಂಖಾರಗಳ ನಾಶದಲ್ಲಿ ಕುಶಲನೋ, ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.
15. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಭೂತ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯಗಳ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬಹುದೂರನೋ, ಯಾರು ಅತ್ಯಂತ ವಿಶುದ್ಧ ಪ್ರಜ್ಞಾವುಳ್ಳವನೋ, ಸರ್ವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನೋ, ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.

16. “ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಪದಗಳನ್ನು (ಚತುರಾರ್ಯ ಸತ್ಯಗಳು) ಅರಿತವನೋ, ಧರ್ಮಜ್ಞನೋ, ಆಸವಗಳ ಅಂಗಳದಿಂದ ನಿಬ್ಬಾಣದವರೆಗೂ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನೋಡಿರುವನೋ, ಸರ್ವ ಆಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ನಷ್ಟ ಮಾಡಿರುವನೋ, ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವನು.”
17. “ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಭಗವಾನ್, ಇದು ಅಂತಹ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಯಾರು ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ವಿಹರಿಸುವನೋ, ಆ ದಾಂತನು ಸರ್ವ ಬಂಧನರಹಿತ ಭಿಕ್ಷು ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತನೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಮ್ಯಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜನೀಯ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

14. ಧರ್ಮಿಕ ಸುತ್ತ

(ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಹಾಗೂ ಗೃಹಸ್ಥರ ಧರ್ಮ)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಶ್ರಾವಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಜೇತವನಾರಾಮದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಧರ್ಮಿಕ ಉಪಾಸಕನು ಐದುನೂರು ಉಪಾಸಕರ ಸಂಗಡ ಭಗವಾನರು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಭಗವಾನರಿಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಧರ್ಮಿಕನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಗಾಢೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು-

1. ಧರ್ಮಿಕ ಉಪಾಸಕ - “ಹೇ ಮಹಾ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಗೋತಮರೇ, ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಏನೆಂದರೆ ಯಾವರೀತಿಯ ಕರ್ಮ ಮಾಡುವ ಶ್ರಾವಕ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ? ಮನೆಯಿಂದ (ಭಿಕ್ಷು) ಅನಿಕೇತನನಾಗುವವನೋ ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಉಪಾಸಕನೋ?
2. “ತಾವು ದೇವಸಹಿತ ಲೋಕದ ಗತಿ ಹಾಗೂ ವಿಮುಕ್ತಿ ಅರಿತಿರುವಿರಿ. ತಮ್ಮ ಸಮಾನವಾದ ಬೇರಾರು ನಿಪುಣ ಅರ್ಥದರ್ಶಿಯಿಲ್ಲ. ಜನರು ತಮಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬುದ್ಧರೆನ್ನುವರು. ತಾವು ಧರ್ಮದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿ ಸರ್ವಜೀವಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅನುಕಂಪ ಉಳ್ಳವರಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದ್ದೀರಿ. ತಾವು ತೆರೆದ ಚಾವಣಿಯುಳ್ಳವರು (ಜ್ಞಾನಿ) ಹಾಗೂ ಸಮಂತಚಕ್ಷುವುಳ್ಳವರು, ಸರ್ವ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸುಶೋಭಿತರಾಗಿರುವಿರಿ.
4. “ಏರಾವಣ ನಾಗರಾಜನು ಸಹಾ ತಾವು ಜಿನರೆಂದು ಕೇಳಿ ತಮ್ಮ ಬಳಿಬಂದು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಣ ಮಾಡಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ‘ತುಂಬ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದನು.
5. “ರಾಜ ವೈಶ್ರವಣ ಕುಬೇರನೂ ಸಹಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಹೇ ಧೀರರೇ, ಆತನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ತಾವು ಉತ್ತರಿಸಿದಿರಿ. ಆತನೂ ತಮ್ಮ ವಾಣಿ ಕೇಳಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಹೊರಟನು.
6. “ವಾದವಿವಾದ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ತಾರ್ಕಿಕರೂ, ಅಜೀವಕರೂ, ನಿಗಂಠರು (ಜೈನರು) ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮುಂದೆ ತುಚ್ಛರಾಗಿರುವರು. ಹೇಗೆಂದರೆ ವೇಗವಾಗಿ ನಡೆಯುವವನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವವನ ಹಾಗೆ.
7. “ವಾದವಿವಾದ ಮಾಡುವ ಎಷ್ಟೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿರಲಿ, ಎಷ್ಟೇ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಯಾರೇ ವಾದ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷರೆಂದು ಮಾನ್ಯರಾಗಿರುವವರೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದ (ಧರ್ಮ) ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಲು ತಮ್ಮಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.
8. “ಹೇ ಭಗವಾನ್, ತಮ್ಮಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದ ಯಾವ ಧರ್ಮವಿದೆಯೋ, ಅದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವೂ, ಸೌಖ್ಯದಾಯಕವೂ ಆಗಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಇಚ್ಛುಕರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಹೇ ಬುದ್ಧಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

9. “ಇಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಹಾಗೂ ಉಪಾಸಕರು ಕೇಳಲು ಕುಳಿತಿರುವರು. ನಿರ್ಮಲ ಬುದ್ಧರ ಅವಗತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಇಂದ್ರನ ಉಪದೇಶ ದೇವತೆಗಳು ಕೇಳುವಂತೆ.

ಭಿಕ್ಷು ಧರ್ಮ

10. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು - “ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಧುತಂಗಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಆಚರಣೆ ಪ್ರವರ್ಜಿತರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಲಿ ಹಾಗೂ ಯಾರು ಅರ್ಥದರ್ಶಿಯೋ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಭಿಕ್ಷುವೋ ಆತನ ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯಿರಿ.
11. “ಭಿಕ್ಷು ಅಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವುದು ಮಾಡಬಾರದು. ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಟನೆಗೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಲಿ, ಅಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವವನಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧರು ತಿರುಗಾಡುವುದಿಲ್ಲ.
12. “ರೂಪ, ಶಬ್ದ, ಗಂಧ, ರಸ ಹಾಗೂ ಸ್ಪರ್ಶ - ಇವು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮೋಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿ.
13. “ಭಿಕ್ಷು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಆಂತರಿಕದಲ್ಲೇ ಮನನ ಮಾಡಲಿ. ಮನವು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಚಿತ್ತವನ್ನು ಏಕಾಗ್ರ ಮಾಡಲಿ.
14. “ಒಂದುವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ಶ್ರಮಣ ಅಥವಾ ಆರ್ಯ ಭಿಕ್ಷುವಿನೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕಾದರೆ ಆತನು ಉತ್ತಮವಾದ ಧರ್ಮದ ಮಾತು ಆಡಲಿ. ಅದರ ಹೊರತು ಚಾಡಿ ಅಥವಾ ನಿಂದೆ ಮಾಡದಿರಲಿ.
15. “ಕೆಲವರು ವಾದ-ವಿವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಜ್ಞೆವುಳ್ಳವರಿಗೆ ನಾವು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಡೆ, ಆ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಆಸಕ್ತಿಯು ಅಂಟುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಚಿತ್ತವು ಅಂತಹ ವಾದ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲೇ ದೂರದವರೆಗೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ.
16. “ಬುದ್ಧರ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಶ್ರಾವಕನು ಸುಗತರ ಉಪದಿಷ್ಟ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಿಕ್ಷೆ, ವಿಹಾರ, ಶಯನಾಸನ, ಜಲ ಹಾಗೂ ಸಂಘಾಟಿಯ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದು. ಇವುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಾನೆ.
17. “ಆದ್ದರಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ, ಶಯನಾಸನ, ಜಲ ಹಾಗೂ ಸಂಘಾಟಿಯ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಆತನು ಆಸಕ್ತರಹಿತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಕಮಲಪತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಜಲಬಿಂದುವಿನಂತೆ.”

ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮ

18. “ಈಗ ನಾನು ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಿಕ್ಷು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೂ ಯಾವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಿಕ್ಷು ಧರ್ಮವಿದೆಯೋ ಅದರ ಪಾಲನೆ ಸಪರಿಗ್ರಹಿ ಗೃಹಸ್ಥನಿಂದ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
19. “ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಿರವಾದ ಹಾಗೂ ಚಲಿಸುವ ಜೀವಿಗಳಿವೆಯೋ, ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಣದ ಹತ್ಯೆ ಮಾಡದಿರಲಿ ಹಾಗೂ ಮಾಡಿಸದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಹತ್ಯೆಗೆ ಆಜ್ಞೆ ನೀಡದಿರಲಿ. ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ದಂಡ (ಶಸ್ತ್ರ) ತ್ಯಜಿಸಲಿ.
20. “ಪರರ ವಸ್ತುವೆಂದು ಅರಿಯಲ್ಪಡುವ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದು ತ್ಯಜಿಸಲಿ, ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡದಿರಲಿ ಹಾಗೂ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಲು ಪರರಿಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡದಿರಲಿ, ಸರ್ವರೀತಿಯ ಕಳ್ಳತನವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲಿ.
21. “ಅಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯ ರಾಶಿಯ ರೀತಿ ತ್ಯಜಿಸಲಿ. ವಿಜ್ಞಪ್ಪುರುಷನು ಈ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪಾಲನೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ಸಹಾ ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಸೇವಿಸದಿರಲಿ.

22. “ಸಭೆ ಅಥವಾ ಪರಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಪರರ ಮೇಲೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳದಿರಲಿ, ಆತನು ಸಹಾ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳದಿರಲಿ ಹಾಗು ಪರರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡದಿರಲಿ. ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದ ಅಸತ್ಯ ಭಾಷಣ (ನುಡಿ) ತ್ಯಾಗಮಾಡಲಿ.
23. “ಯಾವ ಗೃಹಸ್ಥನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಡುವನೋ, ಆತನು ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡದಿರಲಿ, ಪರರಿಗೆ ಕುಡಿಸದಿರಲಿ ಹಾಗು ಪರರಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಅನುಮತಿಯನ್ನು ನೀಡದಿರಲಿ. ‘ಇದು ಉನ್ಮಾದಕರ’ ಎಂದು ಅರಿತು ತಪ್ಪು ಮಾಡದಿರಲಿ.
24. “ಮೂರ್ಖ ಜನರು ಮದದ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗು ಬೇರೆಯ ಪ್ರಮತ್ತ ಜನರಿಂದ ಪಾಪ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪಾಪದ ಮನೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿ, ಪಾಪವು ಉನ್ಮಾದಕ, ಮೋಹಕವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಮೂರ್ಖರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
25. “ಜೀವಹತ್ಯೆ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಬೇಡಿ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಬೇಡಿ ಮತ್ತು ಮದ್ಯ ಸೇವಿಸಬೇಡಿ. ಅಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಮತ್ತು ಮೈಥುನದಿಂದ ವಿರತರಾಗಿರಿ ಹಾಗು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡದಿರಿ.
26. “ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸದಿರಿ, ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸದಿರಿ, ಕುರ್ಚಿ ಅಥವಾ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ. ಇದನ್ನು ಅಷ್ಟಾಂಗಿಕ ಉಪೋಸಥ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದುಃಖದ ಅಂತ್ಯದ ಪಾರಂಗತ ಬುದ್ಧರಿಂದ ಇದು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿದೆ.
27. “ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿ, ಪೂರ್ಣಿಮೆ, ಅಷ್ಟಮಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಹಾರ್ಯ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನದಿಂದ ಅಷ್ಟಾಂಗ ಉಪಸೋತದ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿರಿ.
28. “ಆಗ ಎಲ್ಲಾ ಪುರುಷರು ಪ್ರಾತಃ ಉಪೋಸಥವನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನುಮೋದನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಅನ್ನ ಹಾಗು ಪೇಯದ ದಾನ ನೀಡಲಿ.
29. “ಧರ್ಮದಿಂದ ಮಾತಾಪಿತರ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡಲಿ. ಯಾವುದೇ ಧಾರ್ಮಿಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಲಿ. ಯಾವ ಅಪ್ರಮತ್ತನು (ಜಾಗರೂಕ) ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವನೋ ಆತನು ಸ್ವಯಂಪ್ರಭ ಎಂಬ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಧರ್ಮಿಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಚೂಳ ವಗ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

ಸಾರಾಂಶ -

ರತನ, ಗಂಧ, ಹರಿ ಹಾಗು ಮಂಗಲ ಸೂತಿಯೋಮ ಸುತ್ತಗಳು
ಹಾಗೆಯೇ ಧರ್ಮಚರಿಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುತ್ತಗಳೊಡನೆ ನಾವಾ, ಕಿಂಸಿಲ, ಉಟ್ಯಾನ ಸುತ್ತಗಳು
ರಾಹುಲ, ಕಪ್ಪ, ಪರಿಬ್ರಾಜನಿಯ ಸುತ್ತಗಳು ಕೂಡ
ಮತ್ತು ಧರ್ಮಿಕ ಸುತ್ತದೊಂದಿಗೆ ಚೂಳವಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸುತ್ತಗಳಿವೆ.

III. ಮಹಾ ವಗ್ಗ

1. ಪಬ್ಬಜ್ಜ ಸುತ್ತ

(ಈ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಆನಂದರು ಭಗವಾನರ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಬಿಂಬಿಸಾರನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಲೋಭನೆ ಆದರೂ ಸಹಾ ಭಗವಾನರು ಮುಕ್ತಿಯ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.)

1. ಯಾವರೀತಿ ಚಕ್ಷುವಂತರು ಪ್ರವರ್ಜಿತರಾದರೋ, ಅವರ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ನಾನು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಅವರು ಯಾವರೀತಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದರು.
2. ಈ ಗೃಹ, ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಕಟಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ, ಇದು ಪಾಪದ ಮನೆಯಾಗಿದೆ (ಪಾಪ ಉತ್ಪಾದಕ). ಪಬ್ಬಜ್ಜವಾದರೋ ತೆರೆದ ಆಕಾಶದಂತೆ - ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರು ಪಬ್ಬಜಿತರಾದರು.
3. ಪಬ್ಬಜ್ಜರಾಗಿ ಅವರು ಶರೀರದಿಂದ ಪಾಪಕರ್ಮ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ವಚನದಿಂದಲೂ, ದುಷ್ಟರ್ಮ ತ್ಯಜಿಸಿ ಆಜೀವಕದ ಪರಿಶೋಧನೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.
4. ಬುದ್ಧರು ಮಗಧದ ಜನಪದದ ರಾಜಧಾನಿ ಗಿರಿವ್ರಜಕ್ಕೆ (ರಾಜಗೃಹ) ಹೊರಟರು. ಆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಮಹಾ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಬುದ್ಧರು ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು.
5. ಮಹಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ರಾಜ ಬಿಂಬಿಸಾರನು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆ ದಿವ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಈ ನುಡಿ ನುಡಿದನು.
6. 'ಆಹ್! ಈ ಸುಂದರ, ಎತ್ತರದ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ಪವಿತ್ರ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಆತನು ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಕೈಯಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ (ಯುಗಮಾತ್ರ) ನೋಡುತ್ತಾನೆ.'
7. ಕೆಳಗೆ ಬಾಗಿರುವ ನೇತ್ರವುಳ್ಳವ, ಸ್ಪೃತಿವಂತ. ಈತನು ನೀಚಕುಲದ ಸಮಾನನಲ್ಲ, ರಾಜದೂತರೇ, ಓಡಿ ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ, ಈ ಭಿಕ್ಷು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವನೆಂದು.
8. ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ರಾಜದೂತರು (ಭಗವಾನರ) ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಈ ಭಿಕ್ಷು ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗುವನು ಮತ್ತು ವಾಸಸ್ಥಳ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.
9. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವರು, ಸಂಯಮಿಯು, ಜಾಗರೂಕ, ಸ್ಪೃತಿವಂತರೂ, ಬೋಧಿಸುತ್ತರು ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೇ ಪಿಂಡಪಾತ್ರೆ ತುಂಬಿತು.
10. ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ ಮುಗಿಸಿ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ನಗರದಿಂದ ಹೊರಟು, ಪಾಂಡವ ಪರ್ವತವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನ ಎಂಬಂತೆ ಏರಿದರು.
11. ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ದೂತ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತನು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೂತನು ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿವೇದನೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು-

12. “ಮಹಾರಾಜರೇ, ಆ ಭಿಕ್ಷು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಪಾಂಡವ ಪರ್ವತದ ಪೂರ್ವದ ಕಡೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ, ವ್ಯಾಘ್ರ ವೃಷಭ ಅಥವಾ ಮಹಾ ಸಿಂಹವೊಂದು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಂತೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”
13. ದೂತನ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ಉತ್ತಮ ರಥದಿಂದ ಶೀಘ್ರವೇ ಪಾಂಡವ ಪರ್ವತದ ಬಳಿ ಹೊರಟನು.
14. ರಥ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೋಗಬಹುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ರಥದಲ್ಲಿ ಹೊರಟನು. ರಥದಿಂದ ಇಳಿದು ರಾಜನು ಬರಿಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಹೊರಟು ಅವರ ಬಳಿ ಕುಳಿತನು.
15. ನಂತರ ರಾಜನು ಕುಳಿತು ಕುಶಲ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಕುಶಲ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕೇಳಿ ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು—
16. ಬಿಂಬಿಸಾರ - “ತಾವು ನವಯುವಕರಾಗಿದ್ದೀರಿ, ಪ್ರಥಮ ಅವಸ್ಥೆಯ ತರುಣರಾಗಿದ್ದೀರಿ, ತಾವು ರೂಪ ಹಾಗು ಶರೀರದ ಮೈಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಂದು ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿರುವಿರಿ.
17. “ನಾನು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಆನೆಗಳಿಂದ ಒಳಗೊಂಡು ಇಡೀ ಸೇನೆಯನ್ನು ಸುಶೋಭಿತಗೊಳಿಸಿ ಅದರ ಉಪಭೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಹಾಗು ನನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಯಾವುದೆಂದು ತಿಳಿಸಿ.”
18. ಮಹಾ ಬೋಧಿಸತ್ವರು - “ಹಿಮಾಲಯದ ಕೆಳಪ್ರಾಂತದ ಒಂದು ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಕೋಸಲ ದೇಶವಾಸಿ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಒಬ್ಬ ಋಜು ರಾಜನಿದ್ದಾನೆ.
19. “ಅವರು ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯ (ಸೂರ್ಯ) ವಂಶಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗು ಶಾಕ್ಯ ಜಾತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೇ ಮಹಾರಾಜ ನಾನು ಆ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಪೆಬ್ಬಜ್ಜ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಕಾಮಭೋಗಗಳ ಕಾಮನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.
20. “ಲೋಕದ ಕಾಮಭೋಗಗಳ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಹಾಗು ನೈಷ್ಕರ್ಮ್ಯದ (ನೇಕೈಷ್ಠ / ತ್ಯಾಗ) ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲೇ ನನ್ನ ಮನವು ಲೀನವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪೆಬ್ಬಜ್ಜ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

2. ಪಥಾನ ಸುತ್ತ

1. ನಾನು ನಿಬ್ಬಾಣದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಎಂದಿನಿಂದ ನೆರಂಜರ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮಯುತವಾದ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನೋ.
2. ಆಗ ಮಾರನು ಕರುಣಾಭರಿತ ನುಡಿಯೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. “ನೀವು ಕೃಶರೂ ಹಾಗು ಕುರೂಪಿಯು ಆಗಿರುವಿರಿ, ನಿಮ್ಮ ಮೃತ್ಯು ಸನಿಹವಾಗಿದೆ.
3. “ಸಾವಿರ ಅಂಶವೂ ನಿಮ್ಮ ಮೃತ್ಯುಗಾಗಿ ಸಂಭವವಿದೆ, ಕೇವಲ ಒಂದು ಅಂಗ ನಿಮ್ಮ ಜೀವಿತಕ್ಕಾಗಿ ಇದೆ. ಹೇ ಜೀವಿಸಿ, ಜೀವಿಸುವುದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ, ಜೀವಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.
4. “ನೀವೇನಾದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಹಾಗು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಮಾಡಿದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಚಯ ಮಾಡಬಹುದು, ತಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ನೀವೇನು ಮಾಡುವಿರಿ.

5. “ತಪದ ಮಾರ್ಗ ದುರ್ಗಮವಾಗಿದೆ. ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಂತೂ ದುಷ್ಕರವಾಗಿದೆ.” ಈ ಗಾಥೆಗಳಿಂದ ಮಾರನು ಬುದ್ಧರ ಬಳಿ ನಿಂತನು.
6. ಹಾಗೆ ನುಡಿಯುವ ಮಾರನಿಗೆ ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- “ಹೇ ಪ್ರಮತ್ತಬಂಧು, ಪಾಪಿ, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ.”
7. “ಆ ಪುಣ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ನನಗೆ ಅಣು ಮಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೆ ಪುಣ್ಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾರನು ಹೇಳಲಿ.
8. “ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವೀರ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಸದಾ ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ. ನನ್ನಂಥಹ ಸಂಯಮಿಗೆ ಜೀವಿಸುವ ಮಾತು ಆಡುವೆಯಾ.
9. “ಈ ವಾಯುವು ನದಿಗಳ ಧಾರೆಯನ್ನು ಒಣಗಿಸಬಹುದು, ಇದು ನನ್ನಂಥಹ ಸಂಯಮಿಯ ರಕ್ತವನ್ನು ಒಣಗಿಸಲಾರದು.
10. “ರಕ್ತವು ಒಣಗಿದ ಮೇಲೆ ಪಿತ್ತ ಹಾಗೂ ಕಫವು ಒಣಗುತ್ತದೆ. ಮಾಂಸ ಕ್ಷೀಣವಾದ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ತವೂ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಹಾಗೂ ಸಮಾಧಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ನೆಲೆಸುತ್ತದೆ.
11. “ಈ ರೀತಿ ವಿಹರಿಸುವವನ ವೇದನೆಯು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ನನ್ನ ಚಿತ್ತವೂ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಬಯಸಲಾರದು. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಣು.
12. “ಹೇ ಮಾರ, ಕಾಮವು ನಿನ್ನ ಮೊದಲ ಸೇನೆಯಾಗಿದೆ. ಅರತಿಯು ನಿನ್ನ ಎರಡನೆಯ ಸೇನೆಯಾಗಿದೆ, ಹಸಿವು-ಬಾಯಾರಿಕೆ ನಿನ್ನ ಮೂರನೆಯ ಸೇನೆಯಾಗಿದೆ, ತೃಷ್ಣೆಯು ನಾಲ್ಕನೆಯದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.
13. “ನಿನ್ನ ಐದನೆಯದು ಜಡತೆ-ಆಲಸ್ಯವಾಗಿದೆ, ಆರನೆಯದು ಭಯಭೀತಿಯಾಗಿದೆ, ನಿನ್ನ ಏಳನೆಯದು ಸಂಶಯ ಹಾಗೂ ಈರ್ಷ್ಯೆ ಮತ್ತು ಹಠಮಾರಿತನವೇ ಎಂಟನೆಯದಾಗಿದೆ.
14. “ಲಾಭ, ಪ್ರಶಂಸೆ, ಸತ್ಕಾರ, ಅನುಚಿತ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಯಾವ ಯಶಸ್ಸಿದೆಯೋ, ಅದು ತನಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆ, ಪರರಿಗೆ ನಿಂದೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ.
15. “ಹೇ ಮಾರ, ಈ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯು (ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ) ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡುವಂತಹದಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಅಸುರರು ಜಯಿಸಲಾರರು, ಯಾರು ಜಯಿಸುವರೋ ಅವರು ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.
16. “ನಾನು ಈ ಮುಂಜವನ್ನು (ಹುಲ್ಲನ್ನ) ಧಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ಜೀವಿಸುವ ಬದಲು ನನಗೆ ಸಾವೇ ಉಚಿತವಾದುದು.
17. “ವಾಸನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿ ಹೋಗಿರುವ ಕೆಲವು ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. ಅವರು ಸುವ್ರತಿಗಳ ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅರಿಯಲಾರರು.
18. “ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳಿಂದ ವಾಹನಸಹಿತ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಮಾರನ ಸೇನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ನಾನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾರನು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಚ್ಯುತನಾಗಿಸಬಾರದು.

19. “ದೇವ ಮನುಷ್ಯರ ಸಹಿತ ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಜಯಿಸಲಾರರೋ, ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞಾದಿಂದ ನಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಹಸಿ ಪಾತ್ರ (ಮಣ್ಣಿನ) ಚೂರು ಮಾಡುವಂತೆ.
20. “ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಸ್ಮೃತಿ (ಎಚ್ಚರಿಕೆ) ಯನ್ನು ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗೊಳಿಸಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಶ್ರಾವಕರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಾ ಒಂದು ರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಚರಿಸುವೆನು.
21. “ಅವರು ನನ್ನ ಶಾಸನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತ ಅಪ್ರಮತ್ತ ಹಾಗೂ ಸಂಯಮಿಗಳಾದ ಶಿಷ್ಯರು ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ತಲುಪಿದ ಅವರು ಶೋಕಪಡುವುದಿಲ್ಲ.
22. ಮಾರ - “ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ನಾನು ಭಗವಾನರ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಸ್ಮೃತಿವಂತರಾದ ಸಂಬುದ್ಧರು ಅಲ್ಪವೂ ಅವಕಾಶ ನೀಡಲಿಲ್ಲ.
23. “ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಕಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಂಸವೆಂದು ಕಾಗೆಯು ಕುಕ್ಕುತ್ತದೆ, ಸ್ವಾದಿಷ್ಟತೆ ಸಿಗುವುದೆಂದು.
24. “ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ವಾದವೂ ಸಿಗದೆ ಕಾಗೆಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕಾಗೆಯು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಕುಕ್ಕುವಂತೆ ನಾನು ಗೋತಮರಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನೆ.”
25. ಶೋಕಭರಿತ ಮಾರನ ಕಂಕುಳಿನಿಂದ ವೀಣೆಯು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಜಾರಿತು. ಆ ಯಕ್ಷನು ದುಃಖಿತನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನನಾದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪಥಾನ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

3. ಸುಭಾಷಿತ ಸುತ್ತ

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಶ್ರಾವಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಜೇತವನ ಆರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು- “ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ನಾಲ್ಕು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ವಚನವು ಸುಭಾಷಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ದುರ್ಭಾಷಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದು ಆ ನಾಲ್ಕು? ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಇಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷು ಸುಭಾಷಿತಯುತವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ದುರ್ಭಾಷಿತವಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಧರ್ಮಯುತವಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ, ಅಧರ್ಮಯುತನಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ, ಅಸತ್ಯವನ್ನಲ್ಲ. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ ಈ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದು ಸುಭಾಷಿತವಾಗುತ್ತದೆ, ದುರ್ಭಾಷಿತವಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ದೋಷಯುತವಲ್ಲ.”

ಭಗವಾನರು ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದರು. ಸುಗತರು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರರು ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದರು-

1. “ಸಂತರು ಸುಭಾಷಿತವನ್ನು ಉತ್ತಮ ವಚನವೆಂದು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ, ಧರ್ಮವನ್ನೇ ನುಡಿಯಿರಿ, ಅಧರ್ಮವನ್ನಲ್ಲ - ಇದು ಎರಡನೆಯದು. ಪ್ರಿಯ ವಚನವನ್ನು ನುಡಿಯಿರಿ, ಅಪ್ರಿಯವನ್ನಲ್ಲ - ಇದು ಮೂರನೆಯದು. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯಿರಿ, ಅಸತ್ಯವನ್ನಲ್ಲ - ಇದು ನಾಲ್ಕನೆಯದು.”

ಆಗ ಆಯುಷ್ಯಂತ ವಂಗೀಸನು ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದನು. ಚೀವರವನ್ನು ಒಂದು ಹೆಗಲಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದನು. ನಂತರ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು— “ಸುಗತರೇ, ನನಗೆ ಈ ರೀತಿ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗಿದೆ.” “ವಂಗೀಸ, ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸು” ಎಂದು ಭಗವಾನರು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಆಯುಷ್ಯಂತ ವಂಗೀಸನು ಭಗವಾನರ ಮುಂದೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಗಾಥೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದನು.

2. “ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ನುಡಿಯಲಿ, ಅದರಿಂದ ತಾನು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಬೀಳದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಪರರಿಗೂ ದುಃಖವಾಗದಿರಲಿ. ಅದೇ ಸುಭಾಷಿತವಾಗಿದೆ.
3. “ಯಾವ ನುಡಿಯು ಆನಂದಮಯವೋ, ಅಂತಹ ಪ್ರಿಯ ನುಡಿಯನ್ನು ನುಡಿಯಲಿ. ಪಾಪಯುತ ನುಡಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ನುಡಿಯಲಿ.
4. “ಸತ್ಯವೇ ಅಮೃತವಾಣಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಸನಾತನ ನಿಯಮವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸತ್ಯ, ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾದ ಸಂತರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
5. ಭಗವಾನ ಬುದ್ಧರು ಯಾವ ಕಲ್ಯಾಣಕರವಾದ ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ದುಃಖದ ಅಂತ್ಯ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಯಾವ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸುವಾಚವನ್ನು ನುಡಿದಿರುವರೋ, ಅದೇ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸುಭಾಷಿತ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

4. ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜ ಸುತ್ತ (ಪುರಲಾಸ ಸುತ್ತ)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಕೋಸಲ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿ (ಸಯಿ) ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸುಂದರಿ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಹವನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನನಾಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಅಗ್ನಿಹವನ ಮಾಡಿ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಪರಿಚರ್ಯೆ ಮುಗಿಸಿ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಕೊಂಡು ಅವಲೋಕಿಸಿದನು.

‘ಯಾರು ಈ ಹವ್ಯಶೇಷವನ್ನು ತಿನ್ನುವರು’ ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಭಗವಾನರು ಸಮೀಪದ ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ತಲೆಯಿಂದ ಚೀವರವನ್ನು ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಹವ್ಯಶೇಷವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಂಡಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಭಗವಾನರಿರುವ ಕಡೆ ಬಂದನು.

ಆಗ ಭಗವಾನರು ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಕಾಲುಗಳ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಚೀವರವನ್ನು ತಲೆಯಿಂದ ತೆಗೆದರು. ಆಗ ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು “ತಾವು ! ಬೋಳುತಲೆಯವರಾಗಿದ್ದೀರಿ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮರಳಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಆಗ ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅನಿಸಿತು. ‘ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಸಹಾ ಬೋಳುತಲೆಯವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆ ನಾನು ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಬಾರದು?’ ಎಂದುಕೊಂಡು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಂದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು: “ತಾವು ಯಾವ ಜಾತಿಯವರು?”

ಆಗ ಭಗವಾನರು ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜನಿಗೆ ಈ ಗಾಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿದರು:

1. “ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಅಲ್ಲ, ರಾಜಪುತ್ರನೂ ಅಲ್ಲ, ವೈಶ್ಯನೂ ಅಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಅಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಗೋತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ನಾನು ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಕಿಂಚನ (ಏನೂ ಇಲ್ಲ) ಭಾವದಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತೇನೆ.
2. “ಚೀವರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅನಿಕೇತನನಾಗಿ, ಶಿರವನ್ನು ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಾಂತನಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಜನರಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವೆನು. ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಗೋತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ಅನುಚಿತವಾಗಿದೆ.
3. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - “ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ.”
4. ಭಗವಾನರು - “ನೀನು ನಿನಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿ. ನನಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿ. ನಾನು ನಿನಗೆ ತ್ರಿಪದ ಹಾಗೂ 24 ಅಕ್ಷರದ ಸಾವಿತ್ರಿ (ಗಾಯತ್ರಿ) ಮಂತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ.”
5. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - “ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು ?”
6. ಭಗವಾನರು - “ಯಜ್ಞ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಆಹುತಿಯು (ದಾನ) ಸಿಕ್ಕರೆ, ಆತನ ಯಜ್ಞವು ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”
7. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - “ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಆತನ ಯಜ್ಞ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯ ದರ್ಶನವಾದರೆ, ತಮ್ಮಂತಹ (ಜ್ಞಾನಿ) ದರ್ಶಿಸಿ ಸಿಗದೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಪರರು ಪುರಿಯನ್ನು, ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.
8. ಭಗವಾನರು - “ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ. ಶಾಂತ, ಕ್ರೋಧರಹಿತ, ನಿಷ್ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ತೃಷ್ಣಾರಹಿತ, ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಅರ್ಥದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳು. ಅದರಿಂದ ನೀನು ಕೆಲವು ಅರಿವು ಗಳಿಸಬಹುದು.”
9. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - “ಹೇ ಗೋತ್ರಮರೇ, ನಾನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ರತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಅರಿಯಲಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಉಪದೇಶಿಸಿ. ತಾವೇ ಹೇಳಿ ಯಾವರೀತಿ ಯಜ್ಞವು ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.”
- ಭಗವಾನರು - “ಹಾಗಾದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳು, ನಾನು ನಿನಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ನೀಡುತ್ತೇನೆ.
10. “ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳದಿರು, ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಕೇಳು. ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿ ಉದಯಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ನೀಚಕುಲದಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಿ ಮುನಿಯು ಧೃತಿವಂತನು, ಉತ್ತಮನು ಹಾಗೂ ಲಜ್ಜಾವಂತನು ಹಾಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತಾನೆ.
11. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವನೋ, ಆತನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಸತ್ಯವಂತನು, ದಯವಂತನು, ಸಂಯಮಿಯು, ಜ್ಞಾನ ಪಾರಂಗತನು ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದ ಮುನಿಗೆ ಮನಸಾರೆ ಹವ್ಯ (ದಾನ) ನೀಡಬೇಕು.
12. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವನೋ, ಆತನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಲಾಳಿ ಸಮಾನವಾದ ಋಜುವಂತನು, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಕಾಮಭೋಗವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿದ ಸಂಯಮಿ, ಅನಿಕೇತನನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವ ಮುನಿಗೆ ಮನಸಾರೆ ಹವ್ಯ (ದಾನ) ನೀಡಬೇಕು.
13. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯಕಾಮನೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞ ಆಚರಿಸುವನೋ ಆತನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಗ್ರಹಣ ವಿಮುಕ್ತ ಚಂದಿರನಂತೆ ರಾಗರಹಿತನೂ, ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಯಮ ಹೊಂದಿದ ಮುನಿಗೆ ಮನಸಾರೆ ದಾನ (ಹವ್ಯ) ನೀಡಲಿ.

14. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞ ಆಚರಿಸುವನೋ, ಆತನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸದಾ ಸ್ತುತಿವಂತನೂ, ಮಮತ್ವ ಮೀರಿರುವವನೂ, ಸಂಸಾರ ಅನಾಸಕ್ತನು ಆದ ಸಂಚಾರಿ ಮುನಿಗೆ ಮನಸಾರ ಹವ್ಯ (ದಾನ) ನೀಡಲಿ.
15. “ಯಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವರೋ, ನಿರ್ಭಯರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವರೋ, ಯಾರು ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತಿರುವರೋ, ಉಪಶಾಂತರೋ, ಗಂಭೀರವಾದ ಜಲಾಶಯದ ರೀತಿ ಇರುವ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವರು.
16. “ಸತ್ಪರುಷರೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡುವವರು, ದುರ್ಜನರೊಂದಿಗೆ ದೂರವಿರುವ ತಥಾಗತರೂ ಅನಂತ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲೋಕ ಅಥವಾ ಪರಲೋಕದ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇರುವ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವರು.
17. “ಯಾರಲ್ಲಿ ಮಾಯಾವಿತನವಿಲ್ಲವೋ, ಅಭಿಮಾನವೂ ಇಲ್ಲವೋ, ಲೋಭ, ಅಹಂಕಾರ ಮತ್ತು ತೃಷ್ಣೆಗಳೂ ಇಲ್ಲವೋ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ದೂರಾಗಿ ಉಪಶಾಂತರಾಗಿರುವರೋ ಮತ್ತು ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶೋಕಕೂಪದ ಮಲವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿರುವರೋ, ಅಂತಹ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
18. “ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ವರ್ಜ್ಯವಾಗಿವೆಯೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಪರಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗು ಈ ಲೋಕದ ಪರಲೋಕದ ಆಸಕ್ತಿರಹಿತರಾದ ತಥಾಗತರು ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವರು.
19. “ಯಾರು ಸಮಾಹಿತ (ಏಕಾಗ್ರತೆ) ದಿಂದ ಲೋಕದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿರುವರೋ ಹಾಗು ಸಮ್ಮಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತಿರುವರೋ, ಅಂತಹ ಕ್ಷೀಣಾಸವರು ಮತ್ತು ಅಂತಿಮ ಶರೀರ ಧಾರಿಯು ಆದಂತಹ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವರು.
20. “ಯಾರು ಭವಾಸವ ಹಾಗು ಕಟುವಚನವು ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೋ, ಅಸ್ತವಾಗಿದೆಯೋ, ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿ ಸರ್ವರೀತಿಯಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವರು.
21. “ಯಾರು ರಾಗಾದಿ ಆಸಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮೀರಿದವರೂ, ಯಾರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಇಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಅಭಿಮಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನ ಶೂನ್ಯರೋ, ಯಾರು ದುಃಖ ಮತ್ತು ಅದರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಅರಿತಿರುವರೋ, ಅಂತಹ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವರು.
22. “ಯಾರು ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರೋ, ನಿಬ್ಬಾಣ ದರ್ಶಿಗಳೋ, ಪರರ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಮೀರಿಹೋಗಿರುವರೋ ಮತ್ತು ಯಾರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಪವೋ, ವಿಷಯ ಅವಲಂಬನೆಯಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವರು.
23. “ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಯಾರಲ್ಲಿ ಆದಿಯಿಂದ ಅಂತ್ಯದವರೆಗೆ ವಾಸನೆಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೋ, ಅಸ್ತವಾಗಿವೆಯೋ, ಯಾರು ಶಾಂತರೋ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿ ಕ್ಷಯರಾದ ವಿಮುಕ್ತರೋ ಅಂತಹ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
24. “ಯಾರು ಜನ್ಮ ಕ್ಷಯವನ್ನು ನೋಡಿರುವರೋ, ಸರ್ವಲೋಕದ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ರಾಗದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿರುವರೋ, ಯಾರು ಶುದ್ಧರೋ, ನಿರ್ದೋಷರೋ, ವಿಮಲರೋ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಲರೋ ಅಂತಹ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
25. “ಯಾರು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವರೋ, ಸಮಾಧಿ ಸಂಪನ್ನರೋ, ಋಜುಗಾಮಿಯೋ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತರೋ, ಅಂತಹ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರೂ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂಶಯರಹಿತರಾದ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

26. “ಯಾರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಮೋಹವಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದರ್ಶಿಯೋ, ಯಾರು ಅಂತಿಮ ಶರೀರಧಾರಿಯೋ, ಯಾರು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಯಾದ ಸಂಭೋದಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿರುವರೋ, ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಯಕ್ಷರ (ಪುರುಷನ) ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೋ, ಅಂತಹ ತಥಾಗತರೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”
27. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - “ತಮ್ಮಂತಹ ಜ್ಞಾನಪಾರಂಗತರನ್ನು ಪಡೆದು ನನ್ನ ಯಜ್ಞ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿ. ತಾವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮರಾಗಿರುವಿರಿ. ಭಗವಾನ್, ನನ್ನ ಬೋಜನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ನನ್ನ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ.”
28. ಭಗವಾನರು - “ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ನೀಡಿದ ನಂತರದ ಭೋಜನ ನನಗಾಗಿ ಅಭೋಜ್ಯವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಆ ರೀತಿ ಸೇವಿಸುವುದು ನಿಯಮವಲ್ಲ. ಬುದ್ಧರು ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ನಂತರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಭೋಜನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಮಾನರಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ.
29. “ಜ್ಞಾನಿ, ಮಹರ್ಷಿ, ಕ್ಷೀಣಾಸವ ಮತ್ತು ಚಂಚಲಿತ ರಹಿತನಾದ ನನಗಾಗಿ ಬೇರೆಯ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಪೇಯವನ್ನು ನೀಡು. ಪುಣ್ಯಾಪೇಕ್ಷೆಗೆ ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ.”
30. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - “ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದು ಭಗವಾನ್. ನಾನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಏನೆಂದರೆ ನನ್ನಂತಹವನ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಯಾರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಹಾಗು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ನಾನು ಯಜ್ಞದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಹುಡುಕಲಿ.”
31. ಭಗವಾನರು “ಯಾರಲ್ಲಿ ಹಿಂಸೆ ಭಾವವಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರ ಚಿತ್ತವು ರಾಗರಹಿತವೋ, ಯಾರು ಕಾಮಭೋಗಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯವೂ ಇಲ್ಲವೋ.
32. “ಯಾರು ವಾಸನೆಗಳ ನಾಶಕರ್ತರೋ, ಜನ್ಮ ಹಾಗು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಯಾರು ಮೌನವ್ರತಧಾರಿಗಳಾದ ಮುನಿಯೋ, ಅಂತಹವನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ.
33. “ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ (ಪಾದವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ) ಎರಡು ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸು. ಅನ್ನ-ಪೇಯದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪೂಜಿಸು. ಈ ರೀತಿಯ ದಕ್ಷಿಣೆಯು ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.”
34. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - “ಬುದ್ಧರಾದ ತಾವೇ ಪುರಿ ಹಾಗು ಅವಲಕ್ಕಿಗೆ ಪರಮಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವಿರಿ. ತಾವೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಆಗಿದ್ದೀರಿ. ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿರುವಿರಿ. ತಮಗೆ ದಾನ ನೀಡುವುದು ಮಹಾ ಫಲದಾಯಕವಾಗಿದೆ.”

ಆಗ ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು - “ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ ಗೋತಮರೇ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಗೋತಮರೇ, ತಲೆಕೆಳಕಾಗಿದ್ದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ, ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಅಗೆದು ತೋರಿಸುವಂತೆ, ದಾರಿತಪ್ಪಿದವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಚಕ್ಷುವುಳ್ಳವರು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಗೌತಮರಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ಹೇ ಭಗವಾನ್, ನಾನು ಇಂದಿನಿಂದ ಬುದ್ಧರಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಘಕ್ಕೂ ಸಹಾ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಭಗವಾನರು ನನಗೆ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವಂತಾಗಲಿ, ಉಪಸಂಪದವು ದೊರೆಯುವಂತಾಗಲಿ.”

ನಂತರ ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಭಗವಾನರಿಂದ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯ ಪಡೆದನು, ಉಪಸಂಪದ ಪಡೆದನು. ಉಪಸಂಪದ ಪಡೆದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ, ಸಂಯಮಿ, ಅಪ್ರಮಾದಿ ಧ್ಯಾನ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದನು. ನಂತರ ಯಾವ ಪರಮ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕುಲಪುತ್ರರು ಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಪ್ರವರ್ಜಿತರಾಗಿ ಸಾಧನಶೀಲರಾಗುವರೋ, ಅಂತಹ ಅನುಕ್ತರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಫಲವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಮುಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸಿತು- ‘ಜನ್ಮವು ಕ್ಷೀಣವಾಯಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು, ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದೆ, ಯಾವ ಶೇಷವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ’. ಆಯುಷ್ಯಂತ ಭಾರದ್ವಾಜನು ಅರಹಂತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸುಂದರಿಕ ಭಾರದ್ವಾಜ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

5. ಮಾಘ ಸುತ್ತ

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ರಾಜಗೃಹದಲ್ಲಿ ಗೃಧ್ರಕೂಟ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಮಾಘ ಮಾಣವಕನು ಎಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಇದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಂದು ಭಗವಾನರೊಡನೆ ಕುಶಲ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಕುಶಲ ಮಂಗಳವನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಮಾಘ ಮಾಣವಕನು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು.

“ಹೇ ಗೋತಮರೇ, ನಾನು ದಾಯಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ದಾನಪತಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಯಾಚಕರ ಕೇಳುವಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಅರಿಯುವವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಯಾಚನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಧರ್ಮದಿಂದ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಧರ್ಮದಿಂದ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಹೀಗೆ ಧರ್ಮದಿಂದ ಹಸ್ತಗತವಾದ ಧನದಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಮೂವರಿಗೂ ದಾನ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ನಾಲ್ವರಿಗೂ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಐವರು, ಆರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ನೀಡುತ್ತೇನೆ ಏಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಎಂಟು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಒಂಬತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ, ಹತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಇಪ್ಪತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ, ಮೂವತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ, ನಲವತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ, ಐವತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ನೂರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗೂ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಏನು ಈ ಗೋತಮರೇ, ಈ ರೀತಿ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಾ ಈ ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಬಹಳಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವೆನೇ?”

“ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಮಾಣವಕನೇ, ಈ ರೀತಿ ನೀಡುತ್ತಾ, ಈ ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಬಹಳ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತೀಯೆ. ಮಾಣವಕನೇ, ಯಾವ ದಾಯಕನೂ, ದಾನಪತಿಯೂ (ಯಾಚಕರ) ಹೇಳುವಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಅರಿಯುವಂತಹವನೂ, ಯಾಚನೆ ಯೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಧರ್ಮದಿಂದ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವನೋ, ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಹಣದಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ನೂರು ಜನರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ.”

ಆಗ ಮಾಘ ಮಾಣವಕನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಗಾಢೆಯಿಂದ ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು-

1. “ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರಧಾರಿಯು, ಯಾಚಕರಿಗೆ ಅರಿಯುವಂತಹ ಗೋತಮರಿಗೆ ನಾನು ಕೇಳುವುದು ಏನೆಂದರೆ ಪುಣ್ಯಾರ್ಥಿಗಾಗಿ, ಪುಣ್ಯದ ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ, ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಅನ್ನಪೇಯಗಳಿಂದ ದಾನ ನೀಡುವವನು, ಯಾಚನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವವನು, ದಾನಪತಿ ಗೃಹಸ್ಥನು ಯಾರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡುವುದರಿಂದ ಅತನ ದಾನವು ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.”
2. ಭಗವಾನ್ - “ಯಾರು ಯಾಚಿಸುವವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನೋ, ದಾನಪತಿ, ಗೃಹಸ್ಥನು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನು, ಪುಣ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪರರಿಗೆ ಅನ್ನ ಮತ್ತು ಪೇಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೋ, ಆತನು ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಿಂದ (ದಾನ) ಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಡಲಿ.”
3. ಮಾಘ - “ಯಾರು ಯಾಚಿಸುವವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನು, ದಾನಪತಿ ಗೃಹಸ್ಥನೋ, ಪುಣ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ದಾನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವವನೋ, ಇಲ್ಲಿ ಪರರಿಗೆ ಅನ್ನಪೇಯಗಳಿಂದ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಹಾಗಾದರೆ ಭಗವಾನ್, ದಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.
4. ಭಗವಾನರು - “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯದ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುವನೋ, ಆತನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಏನೆಂದರೆ, ಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಲಿ. ಯಾರಿಗೆಂದರೆ, ಯಾರು ಅನಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಯಾರು ಅಕಿಂಚನರೋ (ಏನೂ ಇಲ್ಲದವರು), ಜ್ಞಾನಿ ಹಾಗೂ ಸಂಯಮಿಗಳೋ ಅವರಿಗೆ.

5. ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ದಾಂತರಿಗೆ, ವಿಮುಕ್ತರಿಗೆ, ನಿಷ್ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ, ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದವರಿಗೆ ಸಮಯಾನುಸಾರ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು.
6. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ದಾಂತರಿಗೆ, ವಿಮುಕ್ತರಿಗೆ, ನಿಷ್ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ, ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಲೋಕ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದವರಿಗೆ ಸಮಯಾನುಸಾರ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು.
7. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ರಾಗ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಮೋಹಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿರುವವರಿಗೆ, ಕ್ಷೀಣಾವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಾಸವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿರುವವರಿಗೆ ಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
- 8-9. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ ಆತನು ಮಾಯಾವಿತನವಿಲ್ಲದ, ಅಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದ, ಲೋಭರಹಿತರಾದ, ಮಮತಾರಹಿತರಾದ ಹಾಗೂ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರಿಗೆ ಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
10. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ತೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕದ ಹಾಗೂ ಸಂಸಾರ ರೂಪದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿ ಆಸಕ್ತಿರಹಿತರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
11. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ಯಾರಿಗೆ ಈ ಲೋಕದ ಅಥವಾ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವುದರಲ್ಲೂ, ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹಾಗೂ ನಾಶದ ಬಗ್ಗೆ ತೃಷ್ಣೆಯಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹವರಿಗೆ ಸಮಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು.
12. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದವರಿಗೆ, ಅನಿಕೇತನರಾಗಿ ಲಾಳಿಯ ರೀತಿ ಸಂಯಮಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು.
13. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ರಾಹುಮುಕ್ತ ಚಂದ್ರನಂತೆ ವೀತರಾಗರಾಗಿರುವ ಹಾಗೂ ಸುಸಂಯಮಿತ ಇಂದ್ರಿಯವುಳ್ಳವರಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಲಿ.
14. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ವಾಸನಾರಹಿತರಿಗೆ, ರಾಗರಹಿತರಿಗೆ, ಕ್ರೋಧರಹಿತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆಯದವರಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು.
15. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ ಆತನು ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು.
16. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ಯಾರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೆ ತನಗಾಗಿ ದ್ವೇಷ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಅಕಿಂಚನರೋ, ಹಾಗೂ ಸರ್ವರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವವರಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಲಿ.
17. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಾನೋ, ಆತನು ಯಾರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಅಂತಿಮವಾದುದು ಮತ್ತು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಆಗಲಾರದು ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವನೋ ಅಂತಹವರಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಲಿ.
18. “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪುಣ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ದಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ, ಧ್ಯಾನರತರಿಗೆ, ಸ್ಮೃತಿವಂತರಿಗೆ, ಸಂಯೋಧಿಪ್ರಾಪ್ತರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಯಾರಿಗೆ ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತರು ಶರಣಾಗಿರುವರೋ ಅಂತಹವರಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಲಿ.

19. ಮಾಘ - “ನಿಚ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಭಗವಾನರು ದಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ತಾವು ಇದನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವಿರಿ. ತಮಗೆ ಈ ಕರ್ಮ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ.
20. ಯಾರು ಯಾಚನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ದಾನಪತಿ ಗೃಹಸ್ಥನು ಪುಣ್ಯಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವನೋ (ದಾನ) ಪರರಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಗು ಪೇಯದಿಂದ ಆದರಿಸುವನೋ, ಭಗವಾನ್, ನನಗೆ ಅದರಿಂದ ದೊರಕುವ ದಾನಸಂಪದವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
21. ಭಗವಾನ್ - “ದಾನವನ್ನು ಮಾಡು ಮತ್ತು ದಾನ ನೀಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರ ಬಗ್ಗೆ ಮನವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿಡು (ಮೈತ್ರಿ). ದಾನವೇ ದಾಯಕನ ಅವಲಂಬನೆ ಆಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠನಾದ ದಾಯಕನ ಮನವು ದ್ವೇಷದಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತದೆ.
22. “ಆತನು ರಾಗರಹಿತನಾಗಲಿ, ದ್ವೇಷವನ್ನು ದಮನಮಾಡಿ ಅಪ್ರಮಾಣಯುತವಾಗಿ, ಅಪರಿಮಿತ, ಅಗಾಧ ಮೈತ್ರಿ ಭಾವನೆ (ಧ್ಯಾನ) ಮಾಡುತ್ತಾ, ರಾತ್ರಿ-ಹಗಲು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ, ಸರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಸೀಮವಾದ ಮೈತ್ರಿಯನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಾನೆ.
23. ಮಾಘ - “ಅಜ್ಞಾನಿಯಾದ ನನಗೆ ಮುನಿಯು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ, ಯಾರು ಶುದ್ಧನು ಆಗುವನು ಹಾಗು ಮುಕ್ತನು ಯಾರು ಆಗುವನು, ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಿಲುಕುವನು ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಯಾರು ಹೋಗುವರು? ಭಗವಾನರಂತು ನಾನು ನೋಡಿದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮರಾಗಿರುವರು. ಇದು ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ತಾವು ನಮಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾಗಿರುವಿರಿ. ಧೃತಿವಂತರೇ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಯಾವರೀತಿ ಆಗುವುದು?”
24. ಭಗವಾನ್ - “ಯಾರು ಮೂರು ಬಗೆಯ ದಾನ (ಆಮಿಷ, ಅಭಯ, ಧಮ್ಮದಾನ) ನೀಡುವನೋ, ಯಾರು ಯಾಚಿಸುವವರಿಗೆ ಪ್ರಚನ್ನವಾಗಿಡುವನೋ, ಈ ರೀತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದಾತನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ನಂತರ ಮಾಘ ಮಾಣವಕನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು- “ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ ಗೋತಮರೇ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಗೋತಮರೇ, ತಲೆಕೆಳಕಾಗಿದ್ದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ, ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಅಗೆದು ತೋರಿಸುವಂತೆ, ದಾರಿತಪ್ಪಿದವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಚಕ್ಷುವುಳ್ಳವರು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಗೌತಮರಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ಹೇ ಭಗವಾನ್, ನಾನು ಇಂದಿನಿಂದ ಬುದ್ಧರಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಘಕ್ಕೂ ಸಹಾ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಭಗವಾನರು ನನ್ನನ್ನು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ಶರಣಾಗತ ಉಪಾಸಕನೆಂದು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಘ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

6. ಸಭಿಯ ಸುತ್ತ

(ಸಭಿಯ ಪರಿವಾಜಕನು ತತ್ಕಾಲಿನ ಆರು ಶಾಸ್ತ್ರರುಗಳ ಉತ್ತರಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗದೆ ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು ಮತ್ತು ಅವರ ಉತ್ತರಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಭಿಕ್ಷುವಾದನು.)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ರಾಜಗೃಹದಲ್ಲಿ ವೇಣುವನದ ಕಲಂದಕ ನಿವಾಪದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಸಭಿಯ ಪರಿವಾಜಕನ ಹಿತೈಷಿ ದೇವತೆಯು ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು- “ಸಭಿಯ ಯಾವ ಶ್ರಮಣ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ ಉತ್ತರಿಸುವರೋ ಅವರ ಬಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪಾಲನೆ ಮಾಡು.”

ಆಗ ಸಭಿಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕನು ಆ ದೇವತೆಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತು, ಯಾರು ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಗಣದವರೋ, ಗಣಾಚಾರ್ಯರೋ, ಪ್ರಸಿದ್ಧರೋ, ಯಶಸ್ವಿ ತೀರ್ಥಂಕರರೋ, ಬಹಳ ಜನರಿಂದ ಉತ್ತಮರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರೋ, ಅಂತಹವರಾದ ಪೂರ್ಣಕಸ್ಸಪ, ಮಕ್ಕಲಿ ಗೋಸಾಲ, ಅಜಿತ ಕೇಸಕಂಬಳಿ, ಪ್ರಕೃಧ ಕಾತ್ಯಯಾನ, ಸಂಜಯ ಬೆಲಟ್ಟಪುತ್ರ, ನಿಗಂಠನಾಥಪುತ್ರ (ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರ) ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅವರುಗಳು ಸಭಿಯನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ನೀಡಲಾರದೆ ಕ್ರೋಧ, ದ್ವೇಷ ಮತ್ತು ಬೇಸರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಂತೂ ಸಭಿಯನಿಗೆಯೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಗ ಸಭಿಯನಿಗೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಆಯಿತು- 'ಈ ಗೋತಮ ಶ್ರಮಣರು ಸಹಾ ಸಂಘವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಗಣವುಳ್ಳವರು, ಗಣಾಚಾರ್ಯರು, ಪ್ರಸಿದ್ಧರು, ಯಶಸ್ವಿಗಳು, ತೀರ್ಥಂಕರರು ಹಾಗೂ ಬಹು ಜನಗಳಿಂದ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆ ನಾನು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಾರದು' ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ನಂತರ ಸಭಿಯನ ಮನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೂ ಸಂಶಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು-

'ಯಾವ ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೋ, ಜೀರ್ಣರಾಗಿದ್ದಾರೋ, ಅವಸ್ಥೆ ದಾಟಿದವರಾಗಿದ್ದಾರೋ, ಸ್ಥವಿರರು, ದೀರ್ಘ ಜೀವಿಗಳೂ, ಬಹಳ ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯರಾಗಿರುವವರು, ಸಂಘದವರು, ಗಣದವರು, ಗಣಾಚಾರ್ಯರು, ಪ್ರಸಿದ್ಧರು, ಯಶಸ್ವಿಗಳು, ತೀರ್ಥಂಕರರು ಹಾಗೂ ಬಹು ಜನಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರೇ ಉತ್ತರ ನೀಡಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಉತ್ತರ ನೀಡದೆ ಕ್ರೋಧ, ದ್ವೇಷ ಹಾಗೂ ಬೇಸರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಅವರಂತೂ ನನಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶ್ರಮಣ ಗೋತಮರು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವರೇ? ಶ್ರಮಣ ಗೋತಮರಂತು ತರುಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರವರ್ಜ್ಯವು ಸಹಾ ಹೊಸದಾಗಿದೆ.'

ಆಗ ಸಭಿಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕನಿಗೆ ಹೀಗೂ ಸಂಶಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಯಿತು- 'ಶ್ರಮಣರು ತರುಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವರ ಅನಾಧಾರಣೆ ಮಾಡಕೂಡದು. ಶ್ರಮಣರು ತರುಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಅವರು ಮಹಾ ವೃದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಹಾಗೂ ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಏಕೆ ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಾರದು?' ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸಭಿಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕನು ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಚಾರಿಕೆಯಿಂದ ಹೊರಟನು.

ಆತನು ಅಲ್ಲಿಂದ ರಾಜಗೃಹದ ವೇಣುವನದ ಕಲಂದಕ ನಿವಾಪದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಇರುವ ಕಡೆ ಹೋಗಿ, ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಕುಶಲ ಕ್ಷೇಮ ಕೇಳಿದನು. ಕುಶಲ ಕ್ಷೇಮ ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಸಭಿಯ ಪರಿವಾಜಕನು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಗಾಢೆಗಳಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು-

1. “ನಾನು ಸಂಶಯ ಹಾಗು ಧ್ವಂದ್ವವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲು ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಭಗವಾನರೇ, ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ನೀಡಿ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಮಾಧಾನ ನೀಡಿರಿ.
2. ಭಗವಾನರು - “ನೀನು ದೂರದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಕೇಳುವಿಕೆಯ ನಂತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವೆ.
3. “ಸಭಿಯ ನಿನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೆಲ್ಲವೂ ಇದೆಯೋ ಅದನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.”

ಆಗ ಸಭಿಯ ಪರಿವಾಜಕನಿಗೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಆಯಿತು- ‘ಇದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ! ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ! ಇಲ್ಲಿಯತನಕ ಅನ್ಯ ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನನಗೆ ಸಮಯವನ್ನು ಸಹಾ ನೀಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರಮಣ ಗೋತಮರು ನನಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಸಲು ಸಮಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ’. ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನದಿಂದ ಪ್ರಮೋದಿತನಾಗಿ, ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ, ಆನಂದ ಹಾಗು ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ತುಂಬಿದವನಾಗಿ ಆತನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದನು.

4. ಸಭಿಯ - “ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸಾಧಿಸಿರುವವನನ್ನು ಭಿಕ್ಷು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ? ಶಾಂತ ಹಾಗು ದಾಂತ (ದಮವಂತ) ಎಂದು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಬುದ್ಧರೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಭಗವಾನರೇ, ನನ್ನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.
5. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಸ್ವಯಂ ತನ್ನದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿ ಸಂಶಯರಹಿತನಾಗಿರುವನೋ, ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿರುವನೋ, ಯಾರು ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯುಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿರುವನೋ, ಯಾರು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಯಾರ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆಯೋ ಆತನು ಭಿಕ್ಷು ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
6. “ಯಾರು ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಸಿದ್ಧಿಸಿರುವನೋ (ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದವನು), ಸ್ತುತಿವಂತನೋ, ಇಡೀ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದವನೋ, ಯಾರು ಲೋಕಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿರುವನೋ, ಯಾರು ಶ್ರಮಣ ಹಾಗು ನಿರ್ಮಲನಾಗಿರುವವನೋ, ಯಾರ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿವೆಯೋ ಆತನೇ ಶಾಂತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.
7. “ಯಾರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸರ್ವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಮದಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ರೀತಿಯಿಂದ ವಶವಾಗಿವೆಯೋ, ಯಾರು ಈ ಲೋಕ ಹಾಗು ಪರಲೋಕ ಅರಿತು ಸಮಯದ ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿರುವರೋ, ಆತನೇ ಸಂಯಮಿ, ಆತನು ದಾಂತನು ಆಗಿದ್ದಾನೆ.
8. “ಯಾರು ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿರುವರೋ, ಲೋಕದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹಾಗು ಲಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವರೋ, ತೃಷ್ಣಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಲಗಳಿಂದ ರಹಿತರೋ, ವಿಶುದ್ಧರೋ, ಯಾರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜನ್ಮ ಕ್ಷಯರೋ, ಅವರನ್ನು ಬುದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳುವರು.”

ಆಗ ಸಭಿಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕನು ಭಗವಾನರ ಕಥನವನ್ನು ಆನಂದಿಸುತ್ತಾ, ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಮೋದನಾಗಿ ಹರ್ಷಿತ ಆನಂದವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆಹ್ಲಾದತೆಯಿಂದ ಭಗವಾನರೊಡನೆ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದನು.

9. ಸಭಿಯ - “ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯವನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ? ಶ್ರಮಣ ಹಾಗು ಸ್ಮಾತಕನೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ನಾಗನೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಭಗವಾನರೇ, ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.”
10. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ನಿರ್ಮಲ, ಸಾಧು, ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನು, ಸ್ಥಿರತೆಯುಳ್ಳವನು, ಸಂಸಾರ ಪಾರಂಗತನು, ಕೇವಲಿಯು (ಜ್ಞಾನಿ), ಅನಾಸಕ್ತನು ಹಾಗು ಸ್ಮಿತನಾಗಿರುವನೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
11. “ಯಾರು ಪುಣ್ಯ ಹಾಗು ಪಾಪಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ ಶಾಂತನಾಗಿರುವನೋ, ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಹಾಗು ಪರಲೋಕವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿತು ಮಲರಹಿತನಾಗಿರುವನೋ, ಜನ್ಮ ಹಾಗು ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಮೀರಿ ಹೋಗಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಸ್ಥಿರ ಹಾಗು ಸ್ಥಿತ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನೇ ಶ್ರಮಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
12. “ಯಾರು ಸರ್ವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಶುದ್ಧನಾಗಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಅವಗಮನದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನೇ ಸ್ಮಾತಕ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
13. “ಯಾರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಸರ್ವ ಬಂಧನವನ್ನು ಮುರಿದಿರುವನೋ, ಯಾರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ವಿಮುಕ್ತ ಸ್ಥಿರ ಸ್ಮಿತಾಚಿತ್ತನೇ ನಾಗನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಆಗ ಸಭಿಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕನು ಭಗವಾನರ ಕಥನವನ್ನು ಆನಂದಿಸುತ್ತಾ, ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಮೋದನಾಗಿ ಹರ್ಷಿತ ಆನಂದವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆಹ್ಲಾದತೆಯಿಂದ ಭಗವಾನರೊಡನೆ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದನು.

14. ಸಭಿಯ - “ಬುದ್ಧರೇ, ಯಾರಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಜಿತನೆಂದು ಕರೆಯುವರು? ಕುಶಲನು ಯಾರು? ಪಂಡಿತನೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಕರೆಯುವರು ಮತ್ತು ಮುನಿಯು ಯಾರು? ಭಗವಾನರೇ, ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.”
15. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗೀಯ, ಮಾನವೀಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಗೆದ್ದು ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಸ್ಥಿರ ಹಾಗು ಸ್ಮಿತಾಚಿತ್ತನೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜಿತನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
16. “ಯಾರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗೀಯ, ಮಾನವೀಯ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ಒಳ್ಳೆಯ-ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಸರ್ವ ಕರ್ಮ ಬಂಧನಮುಕ್ತನೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿರ ಹಾಗು ಸ್ಮಿತಾಚಿತ್ತನೇ ಕುಶಲನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
17. “ಯಾರು ಶುದ್ಧ ಪ್ರಾಜ್ಞನು, ಆಂತರ್ಯದ ಹಾಗು ಬಾಹ್ಯದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಯಾಗಿ ಪಾಪ ಪುಣ್ಯಗಳಿಂದ ಮೀರಿ ಹೋಗಿರುವನೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿತ ಹಾಗು ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನೇ ಪಂಡಿತನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
18. “ಯಾರು ಇಡೀ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಂತರ್ಯ ಹಾಗು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ ಹಾಗು ಅಸತ್ಗಳನ್ನು ಅರಿತು ದೇವ-ಮಾನವರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತರೂಪಿ ಜಲದಿಂದ ಆಚೆ ಇರುವನೋ, ಅವನೇ ಮುನಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಆಗ ಸಭಿಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕನು ಭಗವಾನರ ಕಥನವನ್ನು ಆನಂದಿಸುತ್ತಾ, ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಮೋದನಾಗಿ ಹರ್ಷಿತ ಆನಂದವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆಹ್ಲಾದತೆಯಿಂದ ಭಗವಾನರೊಡನೆ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದನು.

19. ಸಭಿಯ - “ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯವನನ್ನು ವೇದಜ್ಞ ಎನ್ನುವರು? ಅನುವಿಜ್ಞ ಯಾರು? ವೀರೈವಂತನು ಯಾರು? ಅಜನಿಯ ಯಾರ ಹೆಸರಾಗಿದೆ? ಭಗವಾನರು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.

20. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಣ ಮತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು (ಅವಸ್ಥೆ) ಅರಿತಿರುವನೋ, ಯಾರು ಎಲ್ಲಾರೀತಿಯ ವೇದನೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗರಹಿತನೋ, ಯಾರು ಸರ್ವ ವೇದನೆಗಳಿಂದ ದೂರವಿರುವನೋ, ಆತನೇ ವೇದಜ್ಞ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
21. “ಯಾರು ಆಂತರ್ಯದ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯದ ರೋಗ ಮೂಲವಾದ ದೇಹ-ಮನಸ್ಸಿನ ಬಂಧನವನ್ನು ಅರಿತಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಸರ್ವ ರೋಗದ ಮೂಲ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಿರ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನೇ ಅನುವಿಜ್ಞನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
22. “ಯಾರು ಸರ್ವ ಪಾಪಿಗಳಿಂದ ವಿರತನೋ, ನರಕದ ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತನೋ, ಅಂತಹವನು ವೀರ್ಯವಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತಹ ಸ್ಥಿರ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನೇ ವೀರ್ಯವಂತನೂ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯು ಹಾಗೂ ಧೀರನೂ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
23. “ಯಾರು ಆಂತರ್ಯದ ಹಾಗೂ ಬಾಹ್ಯದ ಸರ್ವ ಬಂಧನಗಳೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಹೋಗಿವೆಯೋ, ಯಾರು ಸರ್ವ ತೃಷ್ಣೆಗಳ ಮೂಲ ಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತನೋ, ಅಂತಹ ಸ್ಥಿರ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನೇ ಆಜನೀಯ (ಉತ್ತಮ) ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಆಗ ಸಭಿಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕನು ಭಗವಾನರ ಕಥನವನ್ನು ಆನಂದಿಸುತ್ತಾ, ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಸನ್ನ ಪ್ರಮೋದನಾಗಿ ಹರ್ಷಿತ ಆನಂದವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆಹ್ಲಾದತೆಯಿಂದ ಭಗವಾನರೊಡನೆ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದನು.

24. ಸಭಿಯ - “ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯವನನ್ನು ಶ್ರೋತ್ರಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ? ಆರ್ಯನು ಯಾರು? ಆಚಾರವಂತನು ಯಾರು? ಪರಿವ್ರಾಜಕ ಯಾರ ಹೆಸರು? ಭಗವಾನರೇ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ.
25. ಭಗವಾನರು - “ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸದೋಷ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದೋಷ ಮಾತುಗಳಿವೆಯೋ ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿತು ಯಾರು ವಿಜಯಿ, ಸಂಶಯರಹಿತ ಹಾಗೂ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಸರ್ವ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ರಾಗರಹಿತನೋ ಆತನನ್ನು ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
26. “ಯಾವ ವಿಜ್ಞಾನು ಆಸವಗಳ ಆಲಯವನ್ನು ಅಂತ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾನೋ, ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮಿಸಲಾರನೋ, ಯಾರು ಸರ್ವ ತ್ರಿವಿಧ ಕಾಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮತ್ತು ಕಾಮಭೋಗದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಾರನೋ, ಆತನನ್ನು ಆರ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
27. “ಯಾರು ಶೀಲಗಳ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನೋ, ಕುಶಲನೋ, ಸದಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯುವವನೋ, ಸರ್ವತ್ರ ಅನಾಸಕ್ತನೋ, ವಿಮುಕ್ತನೋ ಮತ್ತು ಯಾರಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಭಾವವಿಲ್ಲವೋ ಆತನೇ ಆಚಾರವಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.
28. “ಯಾರು ಹಿಂದಿನ, ಇಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾಯಾ, ಅಭಿಮಾನ, ಲೋಭ, ಹಾಗೂ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿರುವನೋ, ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವನೋ, ಯಾರು ದೇಹ-ಮನಸ್ಸಿನ ಅಂತ್ಯ ಮಾಡಿರುವನೋ, ಪ್ರಾಪ್ತಿ (ಶ್ರೇಷ್ಠ) ಮಾಡುವುದನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿರುವನೋ ಆತನೇ ಪರಿವ್ರಾಜಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಆಗ ಸಭಿಯನು ಭಗವಾನರ ಬೋಧನೆಗೆ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತ, ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ಪ್ರಮುದಿತನಾಗಿ, ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ, ಆನಂದಿತನಾಗಿ ಮತ್ತು ಆಹ್ಲಾದವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಉತ್ತರಾಸಂಗ (ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಚೀವರ)ವನ್ನು ಒಂದು ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಇದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ವಂದಿಸಿದನು, ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿದನು. ನಂತರ ಭಗವಾನರ ಮುಂದೆ ಸಮಯೋಚಿತ ಗಾಥೆಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಿದನು-

29. ಸಭಿಯ - “ಹೇ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರೇ, ಯಾವೆಲ್ಲಾ ಶ್ರಮಣರ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ, ಆದರೆ ತಾವು ಅವೆಲ್ಲಾ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿರುವಿರಿ.
30. “ತಾವು ದುಃಖದ ಅಂತ್ಯ ಮಾಡಿರುವಿರಿ, ದುಃಖವನ್ನು ಮೀರಿರುವಿರಿ, ತಾವು ಅರಹಂತರಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುದ್ಧರಾಗಿರುವಿರಿ, ಕ್ಷೀಣಾಸವರೂ ಆಗಿದ್ದೀರಿ. ಹೀಗೆ ನಾನು ಒಪ್ಪುತ್ತೇನೆ (ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ). ಹೇ ಜೋತಿಷ್‌ಮಾನರೇ, ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರೇ, ದುಃಖಾಂತವನ್ನು ಮಾಡುವವರೇ, ತಾವು ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿರುವಿರಿ.
31. “ತಾವು ನನಗೆ ಸಂಶಯದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಅರಿತು ಸಂಶಯರಹಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಮಗೆ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಜ್ಞಾನದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆದು ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೈದ, ದ್ವೇಷರಹಿತರಾದ, ಆದಿತ್ಯ ಬಂಧು, ಮುನಿಯಾಗಿರುವ ತಾವು ಶಾಂತ ಸ್ವರೂಪಿಗಳಾಗಿದ್ದೀರಿ.
32. “ಚಕ್ಷುವಂತರೇ, ನನಗೆ ಮೊದಲು ಏನೆಲ್ಲಾ ಸಂಶಯಗಳಿದ್ದವೋ, ತಾವು ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಸಂಬುದ್ಧರೇ, ತಾವು ಸ್ವಯಂ ಮಹಾಮುನಿಗಳಾಗಿರುವಿರಿ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿವರಣಗಳೇ ಇಲ್ಲ.
33. “ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಉಪದ್ರವಗಳೂ ನಷ್ಟವಾಗಿವೆ, ವಿನಷ್ಟಗೊಂಡಿದೆ. ತಾವು ಶಾಂತರಾಗಿದ್ದೀರಿ, ದಾಂತರಾಗಿದ್ದೀರಿ, ಧೃತಿವಂತರಾಗಿರುವಿರಿ ಮತ್ತು ಸತ್ಯವಾದಿಗಳಾಗಿರುವಿರಿ.
34. “ಶ್ರೇಷ್ಠೋತ್ತಮರಲ್ಲಿ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿರುವ ಮಹಾವೀರರೇ, ಇಬ್ಬರಾದ ನಾರದ ಮತ್ತು ಪರ್ವತ; ಇನ್ನಿತರ ಮತ್ತೆಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾರೆ.
35. “ಹೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪುರುಷರೇ, ತಮಗೆ ವಂದಿಸುವೆ. ಹೇ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷರೇ, ತಮಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆ. ದೇವತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಸಹಿತ ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಮಾನರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.
36. “ತಾವು ಬುದ್ಧರಾಗಿರುವಿರಿ, ತಾವು ಶಾಸ್ತ್ರರಾಗಿರುವಿರಿ, ತಾವು ಮಾರವಿಜಯಿ ಮುನಿಯಾಗಿರುವಿರಿ, ತಾವು ಸಮಸ್ತ ವಾಸನೆಗಳ ಮೂಲಗಳನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಿ, ಭವಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿರುವಿರಿ ಮತ್ತು ಈ ಮಾನವರನ್ನು ದಾಟಿಸಿರುವಿರಿ.
37. “ತಾವು ವಾಸನಾ-ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಮೀರಿರುವಿರಿ, ವಾಸನೆಗಳನ್ನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರುವಿರಿ, ತಾವು ಅನಾಸಕ್ತರೂ, ಭಯ ಹಾಗೂ ಭಯಾನಕತೆಯಿಂದ ರಹಿತರಾದ ಸಿಂಹವಾಗಿದ್ದೀರಿ.
38. “ಹೇಗೆ ಸುಂದರ ಕಮಲವು ಜಲದಿಂದ ಲಿಪ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ತಾವು ಪುಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಪಾಪಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಲಿಪ್ತರಾಗಿಲ್ಲ. ಹೇ ವೀರರೇ, ಸಭಿಯನು ಶಾಸ್ತ್ರರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು.

ಆಗ ಸಭಿಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕನು ಭಗವಾನರ ಪಾದ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಿರವನ್ನಿಟ್ಟು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು-
 “ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ ಗೋತಮರೇ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಗೋತಮರೇ, ತಲೆಕೆಳಕಾಗಿದ್ದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ, ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಅಗೆದು ತೋರಿಸುವಂತೆ, ದಾರಿತಪ್ಪಿದವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಚಕ್ಷುವುಳ್ಳವರು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಗೌತಮರಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ಹೇ ಭಗವಾನ್, ನಾನು ಇಂದಿನಿಂದ ಬುದ್ಧರಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಘಕ್ಕೂ ಸಹಾ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಭಗವಾನರು ನನಗೆ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವಂತಾಗಲಿ, ಉಪಸಂಪದವು ದೊರೆಯುವಂತಾಗಲಿ.”

ಭಗವಾನರು - “ಸಭಿಯ! ಯಾರು ಅನ್ಯತೀರ್ಥಕನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೋ, ಉಪಸಂಪದ ಬಯಸುವನೋ, ಆತನು ನಾಲ್ಕು ಮಾಸ ಪರಿಕ್ಷಾರ್ಥ ನಿವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ಮಾಸದ ನಂತರ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಪಬ್ಬಜ್ಜ ನೀಡುವರು, ಉಪಸಂಪದ ಕೊಡುವರು. ಆದರೂ ಸಹಾ ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಭಿನ್ನತೆಯ ಜ್ಞಾನವಿದೆ.”

ಸಭಿಯ - “ಹಾಗಾದರೆ ಭಂತೆ, ಹಿಂದೆ ಅನ್ಯತೀರ್ಥಕನಾಗಿ, ಪಬ್ಬಜ್ಜ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಉಪಸಂಪದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ ನಾಲ್ಕು ಮಾಸ ಪರಿಕ್ಷಾರ್ಥ ನಿವಾಸ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ಅನಂತರ ಭಿಕ್ಷು ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಪಬ್ಬಜ್ಜ, ಉಪಸಂಪದ ನೀಡುವದಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಾಲ್ಕು ಮಾಸಗಳೇನು, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಪರವಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅನಂತರವೇ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಪಬ್ಬಜ್ಜ ನೀಡಲಿ, ಉಪಸಂಪದ ನೀಡಲಿ.”

ಸಭಿಯ ಪರಿವ್ರಾಜಕನು ಭಗವಾನರಿಂದ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯ ಪಡೆದನು, ಉಪಸಂಪದ ಪಡೆದನು. ಉಪಸಂಪದ ಪಡೆದ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಭಿಯನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿ, ಸಂಯಮಿ, ಅಪ್ರಮಾದಿ ಧ್ಯಾನ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದನು. ನಂತರ ಯಾವ ಪರಮ ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕುಲಪುತ್ರರು ಮನೆ ತ್ಯಜಿಸಿ ಪ್ರವರ್ಜಿತರಾಗಿ ಸಾಧನಶೀಲರಾಗುವರೋ, ಅಂತಹ ಅನುತ್ತರ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಅಂತಿಮ ಫಲವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಮುಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನವು ಲಭಿಸಿತು- ‘ಜನ್ಮವು ಕ್ಷೀಣವಾಯಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು, ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿದೆ, ಯಾವ ಶೇಷವೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ’. ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಭಿಯನು ಅರಹಂತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಭಿಯ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

7. ಸೇಲ ಸುತ್ತ

(ಮುನ್ನೂರು ಶಿಷ್ಯರ ಸಹಿತ ಸೇಲನ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯ)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ, ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಒಂದು ಸಾವಿರದ ಇನ್ನೂರು ಐವತ್ತು ಮಹಾಭಿಕ್ಷುಗಳ ಸಂಘದ ಸಮೇತ ಅಂಗುತ್ತರಾಪ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಚಾರಿಕಾ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಂಗುತ್ತರಾಪದ ಅಪಣಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋದರು.

ಆಗ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನು ಈ ರೀತಿ ಕೇಳಿದನು: “ಶಾಕ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಪ್ರವರ್ಜಿತರಾದ ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರ ಸಮಣ ಗೋತಮರು ಸಾವಿರದ ಇನ್ನೂರು ಐವತ್ತು ಮಹಾಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಸಮೇತ ಅಂಗುತ್ತರಾಪದಲ್ಲಿ ಚಾರಿಕಾ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಪಣದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಭಗವಾನರ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೀರ್ತಿಯು ಈ ರೀತಿ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಆ ಭಗವಾನರು ಅರಹಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ವಿದ್ಯಾಚರಣಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸುಗತರು, ಲೋಕವಿದರು, ಅನುಪಮ ಪುರುಷಧಮ್ಮ ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗು ಮಾನವರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವ, ಮಾರ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಸಮಣ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಹಿತ ದೇವ-ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೂ ಹಿತವಾಗುವಂತಹ ಧಮ್ಮದ (ಶುದ್ಧಿ ಹಾಗು ಭಾವ ಸಹಿತ) ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಹಾಗು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಅರಹಂತರ ದರ್ಶನವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.”

ನಂತರ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನು ಎಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಇದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಬಂದು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಸಂಭೋದನೆ ಮಾಡಿದನು. ಕುಶಲ ಹಿತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಜಟಿಲನಿಗೆ ಭಗವಾನರು ಧಮ್ಮದ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಸುದರ್ಶನ, ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಸಮಾದಪನ, ಸಮುತ್ತೇಜನ, ಸುಪ್ರಸನ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಆಹ್ಲಾದದಿಂದ ಕೇಣಿಯನು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು-

“ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ತಮ್ಮ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಸಮೇತ ನಾಳೆ ನನ್ನಿಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು”. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಭಗವಾನರು ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನಿಗೆ ಇಂತೆಂದರು- “ಕೇಣಿಯ, ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ, ಹನ್ನೆರಡನೂರ ಐವತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ (ದಾನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಬಹುದೆಂದು) ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವೆ.”

ಎರಡನೆಯಸಲ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- “ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ದೊಡ್ಡದಾದ ಈ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು ಹನ್ನೆರಡನೂರ ಐವತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಏನಂತೆ; ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ತಮ್ಮ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಸಮೇತ ನಾಳೆ ನನ್ನಿಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.” ಎರಡನೆಯ ಸಲವೂ ಭಗವಾನರು ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನಿಗೆ ಇಂತೆಂದರು- “ಕೇಣಿಯ, ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದೆ, ಹನ್ನೆರಡನೂರ ಐವತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿರುವೆ.”

ಮೂರನೆಯಸಲ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- “ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರೇ, ದೊಡ್ಡದಾದ ಈ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘವು ಹನ್ನೆರಡನೂರ ಐವತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಏನಂತೆ; ಪೂಜ್ಯ ಗೌತಮರು ತಮ್ಮ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಸಮೇತ ನಾಳೆ ನನ್ನಿಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.” ಮೂರನೆಯಬಾರಿಯೂ ಹೀಗೆ ಜಟಿಲನು ನುಡಿದ ನಂತರ ಭಗವಾನರು ಮೌನದಲ್ಲೇ ಸಮೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು.

ಆಗ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲ ಭಗವಾನರ ಸ್ವೀಕೃತಿಯನ್ನು ಅರಿತು ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದನು. ನಂತರ ಎಲ್ಲಿ ಆತನ ಆಶ್ರಮವಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿ ಹೊರಟನು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯರಿಗೆ, ಸಹಯೋಗಿಗಳಿಗೆ, ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- “ಪ್ರಿಯರೇ, ಗೆಳೆಯರೇ, ಸಹಯೋಗಿಗಳೇ, ಬಂಧುಗಳೇ, ನಾನು ಮಹಾ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘ ಸಹಿತ ಶ್ರಮಣ ಗೋತಮರಿಗೆ ನಾಳೆ ಭೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಸೂಕ್ತ ಖರೀದಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಯಾರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ.

“ಒಳ್ಳೆಯದು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದು ಆತನ ಗೆಳೆಯರು, ಸಹಯೋಗಿಗಳು, ಬಂಧುಗಳು ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಒಲೆಯನ್ನು ಅಗಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು, ಕೆಲವರು ಸೌದೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ನೀರನ್ನು ಪಾತ್ರೆಗೆ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೆಲವರು ಆಸನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸತೊಡಗಿದರು. ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನು ಸಹಾ ಸ್ವಯಂ ಪಟ-ಮಂಡಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸತೊಡಗಿದನು.

ಆಗ ಸೇಲನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆಪಣದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ತ್ರಿವೇದ ಪಾರಂಗತನು, ಅವುಗಳ ಶಬ್ದಭಂಡಾರವನ್ನು, ಪೂಜಾಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣ (ಸಾಮುದ್ರಿಕಾ) ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣನು ಆದಂತಹ ಆತನು ಮುನ್ನೂರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಂತ್ರ ಕಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಸೇಲನು ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧಾಳುವಾಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಸೇಲನು ತನ್ನ ಮುನ್ನೂರು ಮಾಣವಕರೊಂದಿಗೆ ವಿಹರಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಆಗ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನ ಆಶ್ರಮದ ಹತ್ತಿರ ಆತನು ಹೊರಟನು. ಆಗ ಸೇಲನು ಕೇಣಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಜಟಿಲಧಾರಿ ಶಿಷ್ಯರು ನಾನಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಸ್ವಯಂ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನು ಮಂಡಪವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸೇಲನು ಈ ರೀತಿ ಕೇಳಿದನು:

“ಏನು ಕೇಣಿಯರ ಹತ್ತಿರ ಇಂದು ಅವಾಹವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆ (ಕನ್ಯಾಗೃಹಣ), ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಿದೆಯೆ (ಕನ್ಯಾದಾನ) ಅಥವಾ ಮಹಾಯಜ್ಞ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದೆಯೆ? ಏನು ಬಲಕಾಯ (ಸೈನ್ಯ) ಸಹಿತ ಮಗಧ ರಾಜನಾದ ಸೇನಿಯ ಬಿಂಬಸಾರನು ನಾಳೆ ಭೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಆಮಂತ್ರಿಸಲಾಗಿದ್ದಾನೆಯೇ?”

“ಇಲ್ಲ ಸೇಲ ಇಲ್ಲ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆವಾಹವಾಗಲಿ, ವಿವಾಹವಾಗಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಬಲಕಾಯದ ಸಹಿತ ಸೇನಿಯ ಬಿಂಬಸಾರನು ನಿಮಂತ್ರಿತನಾಗಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಮಹಾ ಯಜ್ಞವು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲ. ಶಾಕ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಪ್ರವರ್ಜಿತರಾದ ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರ ಸಮಣ ಗೋತಮರು ಒಂದುಕಾಲ ಸಾವಿರ ಮಹಾ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಸಮೇತ ಅಂಗುತ್ತರಾಪದಲ್ಲಿ ಚಾರಿಕಾ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಪಣದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವರು. ಆ ಮಹಾ ಭಗವಾನರ ಮಂಗಳ ಕೀರ್ತಿಯು ಈ ಶುಭ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹರಡಿದೆ. ಅವರು ಅರಹಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ವಿದ್ಯಾಚರಣಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸುಗತರು, ಲೋಕವಿದು, ಜನರನ್ನು ಪಳಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಪಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗು ಮಾನವರಿಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಬುದ್ಧರು ಹಾಗು ಭಗವಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮಹಾನುಭಾವರು ನಾಳೆ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಸಮೇತ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಮಂತ್ರಿತರಾಗಿರುವರು.” “ಹೇ ಕೇಣಿಯೆ, ಬುದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆಯಾ?” “ಹಾ, ಬುದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ.” “ಹೇ ಕೇಣಿಯೆ, ಬುದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆಯಾ?” “ಹೌದು, ಬುದ್ಧರೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ.” “ಏನು ನೀನು ಬುದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆಯಾ?” “ಹೌದು, ಬುದ್ಧರೆಂದೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆ.”

ಆಗ ಸೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಹೀಗೆನ್ನಿಸಿತು- ‘ಬುದ್ಧ ಎಂಬ ಮಹಾನ್ ಘೋಷ (ಶಬ್ದ)ವೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷರ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಅವುಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರುಷನಿಗೆ ಕೇವಲ ಎರಡು ಗತಿಗಳು ಬರುತ್ತದೆ, ಅನ್ಯವಲ್ಲ. ಆತನು ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳ ಪರಮಸೀಮೆಯವರೆಗೂ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಂತಹ ಧಾರ್ಮಿಕ ಧರ್ಮರಾಜ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಸಾಗರ ಪರ್ಯಂತ ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ದಂಡಶಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ವಿಜಯಗೊಳಿಸಿ, ಧರ್ಮದಿಂದ ಶಾಸನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಏಳು ರತ್ನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಏಳು ರತ್ನಗಳಾವುವು ಎಂದರೆ: ಚಕ್ರರತ್ನ, ಹಸ್ತಿರತ್ನ, ಆಶ್ವರತ್ನ, ಮಣಿರತ್ನ, ಸ್ತ್ರೀರತ್ನ, ಗೃಹಪತಿರತ್ನ, ಏಳನೆಯದು ಪರಿಣಾಯಕ ರತ್ನ, ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಶೂರರು, ವೀರಾಂಗರು ಹಾಗು ಪರರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮದಿಸುವಂತಹ ಆತನಿಗೆ ಪುತ್ರರಿರುತ್ತಾರೆ. ಆತನು ಈ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಸಾಗರದವರೆಗೂ ದಂಡಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ, ಬಳಸದೆಯೆ, ಧರ್ಮದಿಂದ ಗೆದ್ದು, ನಿವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಆತನು ಏನಾದರೂ ಗೃಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅನಿಕೇತನನಾಗಿ ಪ್ರವರ್ಜಿತನಾದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವರಣರಹಿತ ಅರಹಂತರು, ಸಮ್ನಾಸಂಬುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾರೆ.

“ಹೇ, ಕೇಣಿಯೆ, ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಗೋತಮ ಸಮ್ನಾಸಂಬುದ್ಧರು, ಅರಹಂತರು ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರು.”

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ನಂತರ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನು ಬಲಬಾಹುವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಸೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- “ಅದೇ ಸೇಲ, ಆ ನೀಲ ಕಾಡುಗಳ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ.”

ಆಗ ಸೇಲನು ಮುನ್ನೂರು ಮಾಣವಕರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಆಗ ಸೇಲನು ತನ್ನ ಆ ಮಾಣವಕರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು: “ತಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಯಬ್ದದಿಂದಿರಿ, ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ನಂತರ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಡುತ್ತಾ ಶಬ್ದರಹಿತರಾಗಿ ಬನ್ನಿ. ಸಿಂಹದ ರೀತಿ ತಥಾಗತರು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗು ಅವರು ದುರ್ಲಭವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಸಮಣ ಗೋತಮರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾವುಗಳು ನನ್ನ ಮಧ್ಯೆ ಮಾತು ಅಡಬೇಡಿ. ತಾವು ನನ್ನ ಕಥನ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿರಿ.”

ಆಗ ಸೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಎಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಭಗವಾನರೊಡನೆ ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡಿ ಕುಶಲ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಸೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಗವಾನರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ 32 ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕತೊಡಗಿದನು. ಸೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ 2 ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣದ ಹೊರತು ಮತ್ತೆಲ್ಲಾ ಮಹಾಪುರುಷ ಅಧಿಕಾಂಶವನ್ನು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿ ವೀಕ್ಷಿಸಿದನು. ಹಾಗೆ ಉಳಿದ ಆ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ ಕೋಶದಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಪುರುಷ ಗುಪ್ತೇಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಅತಿ ದೀರ್ಘವಾದ ನಾಲಿಗೆ. ಈ ಎರಡು ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆತನು ಸಂದೇಹಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಈ ರೀತಿ ಋದ್ಧಿಬಲವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದರು. ಅದರಿಂದ ಸೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಗವಾನರ ಕೋಶದಿಂದ ಆವೃತವಾದ ಪುರುಷೇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಕಂಡನು. ನಂತರ ಭಗವಾನರು ತಮ್ಮ ಉದ್ಭವಾದ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ತೆರೆದು ಅದನ್ನು ಎರಡು ಕಿವಿಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗಕ್ಕೆ ತಾಗಿಸಿದರು. ಮೂಗಿಗೂ ಹಾಗೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ಲಲಾಟ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ (ಹಣೆ) ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಿದರು.

ಆಗ ಸೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಅನಿಸಿತು- 'ಗೋತಮ ಸಮಣರು ಅಪರಿಪೂರ್ಣರಾಗಿಲ್ಲ, ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸಂಪನ್ನರು. ಮೂವತ್ತೆರಡು ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದವರು. ಆದರೂ ಸಹಾ ಅವರು ಬುದ್ಧರೋ ಅಲ್ಲವೋ ತಿಳಿಯಲಾರೆನು. ವೃದ್ಧ ಮಹಲ್ಲಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಆಚಾರ್ಯ ಪ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ- ಯಾರು ಅರಹಂತರು, ಸಮ್ನಾಸಂಬುದ್ಧರು ಆಗಿರುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ (ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೆ) ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವಂತಹವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆ ನಾನು ಅವರಿಗೆ ಸಮ್ಯಕ್ ಉಪಯುಕ್ತ ಗಾಢಗಳಿಂದ ಅವರ ಸ್ತುತಿ ಮಾಡಬಾರದು. ಆಗ ಸೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಗವಾನರ ಮುಂದೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಗಾಢಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಹತ್ತಿದನು.

1. "ಪರಿಪೂರ್ಣ ಸುಂದರ ಕಾಯವನ್ನು, ಸುಂದರವಾದ ತೇಜವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರೆ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವರೆ, ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ದರ್ಶನ ಸಂಪನ್ನರೇ, ಸುವರ್ಣ ವರ್ಣದವರೇ, ಹೇ ಭಗವಾನ್, ಸುಶುಕ್ಲ ದಂತದವರೆ ಹಾಗೂ ವೀರೈವಂತರೇ.
2. "ನರರಲ್ಲಿ ಸುಂದರ ಜನ್ಮಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳವನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯಂಜನ (ಲಕ್ಷಣ) ವಿರುವುದೋ ಅವೆಲ್ಲ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳು ನಿಮ್ಮ ಕಾಯದಲ್ಲಿವೆ.
3. "ಪ್ರಸನ್ನ ನೇತ್ರದವರೇ, ಸುಮುಖರೆ, ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಋಜುವುಳ್ಳವರೇ, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರೇ, ತಾವು ಸಮಣ ಸಂಘ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯನ ರೀತಿ ವಿರಾಜಮಾನರಾಗಿರುವಿರಿ.
4. "ಕಲ್ಯಾಣ ದರ್ಶನವುಳ್ಳ ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಕಂಚನ (ಸ್ವರ್ಣ) ಸಮಾನವಾದ ಶರೀರದವರೇ, ಇಂತಹ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವರ್ಣವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಸಮಣಭಾವ ಏತರದು?
5. "ನೀವು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ರಾಜ್ಯ ಪಡೆಯುವಂತಹವರು, ಜಂಬುದ್ವೀಪದ (ಭಾರತ) ಸ್ವಾಮಿ, ತಾವು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ರಾಜರಾಗುವಂತವರಾಗಿದ್ದೀರಿ.
6. "ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಭೋಜರಾಜರು (ಮಾಂಡಲಿಕ ರಾಜರು) ನಿಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾಗುವರು. ಹೇ ಗೋತಮರೇ, ರಾಜಾಧಿರಾಜ ಮನುಜೇಂದ್ರರಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿ."
7. ಭಗವಾನರು - "ಸೇಲ, ನಾನು ರಾಜನಾಗಿರುವೆನು, ಅನುಪಮ ಧರ್ಮರಾಜ. ನಾನು ಹಿಂತಿರುಗದ (ನಿಲ್ಲದ) ಧರ್ಮಚಕ್ರವನ್ನು ಚಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

8. ಸೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ - “ಅನುಪಮ ಧಮ್ಮರಾಜರೆಂದು, ಧಮ್ಮದಿಂದ ಚಕ್ರವನ್ನು ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಗೋತಮರೇ,
9. “ತಮ್ಮ ಶಾಸನದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೇನಾಪತಿ ಶ್ರಾವಕನಾರು? ಯಾರು ಈ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಧಮ್ಮಚಕ್ರವನ್ನು ಅನುಚಾಲನೆ ಮಾಡುವವ?”
10. ಭಗವಾನರು - “ಸೇಲ, ನನ್ನಿಂದ ಸಂಚಲಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಅನುಪಮ ಧಮ್ಮಚಕ್ರವನ್ನು ತಥಾಗತರ ಅನುಚಾತ (ಹಿಂದೆಯೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ) ಸಾರಿಪುತ್ರ ಅನುಚಾಲನೆ ಮಾಡುವವನಾಗಿರುವನು.
11. “ಅಭಿಜ್ಞೆಯನ್ನು (ಅರಿಯಬೇಕಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು) ಅರಿತಿರುವೆನು (ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರುವೆನು), ಭಾವನವನ್ನು (ವೃದ್ಧಿಸಬೇಕಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನು / ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದನ್ನು) ಸುಸಂವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿರುವೆನು. ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದೆಲ್ಲಾ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿರುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನಾನು ಬುದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು.
12. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸು, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು, ಬಾರಿ ಬಾರಿ ಸಂಬುದ್ಧರ ದರ್ಶನ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ.
13. “ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಯಾರ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ದುರ್ಲಭವೋ ಅಂತಹ ನಾನು (ರಾಗಾದಿ) ಶಲ್ಯ (ಶಸ್ತ್ರ) ವನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಅನುಪಮ ಸಂಬುದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ.
14. “ಬ್ರಹ್ಮರಲ್ಲಿಯೂ ತುಲನೆಗೆ ರಹಿತನಾದ (ಮೀರಿದ) ಮಾರನ ಸೈನ್ಯದ ಪ್ರಮರ್ದಕನಾದ ಸರ್ವಶತ್ರು ವಶೀಕೃತನಾಗಿ ನಿರ್ಭಯನಾಗಿ ಪ್ರಮುದಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.
15. “ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಚಕ್ಷುವಂತ ಹೇಳುವಂತೆ ಕೇಳಿರಿ. ಶಲ್ಯಕರ್ತನಾದ ಮಹಾವೀರರು ವನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹದ ಘರ್ಜನೆಯಂತೆ ಘೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
16. “ಬ್ರಹ್ಮ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲೂ ತುಲನಾರಹಿತರಾದ (ಮೀರಿದ) ಮಾರನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಮರ್ದಿಸುವಂತಹವರನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾರು ತಾನೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಕೃಷ್ಣಾಭಿಜಾತಕನಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹಾ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು.
17. ಸೇಲ - “ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸುವರೋ ಅವರು ನನ್ನನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಲಿ. ಯಾರು ನನ್ನನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಹೋಗಲಿ. ನಾನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಬುದ್ಧರ ಬಳಿ ಪ್ರವರ್ಜಿತನಾಗುತ್ತೇನೆ.
18. ಸೇಲನ ಶಿಷ್ಯರು - “ತಮಗೆ ಈ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರ ಶಾಸನ ರುಚಿಸಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಸಹಾ ವರ-ಪ್ರಜ್ಞಾರ ಬಳಿ ಪ್ರವರ್ಜಿತರಾಗುವೆವು.”
19. ಇದನ್ನು ಮುನ್ನೂರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕೈಚೋಡಿಸಿ ಯಾಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು “ಭಗವಾನ್ ನಾವು ಸಹಾ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪಾಲನೆ ಮಾಡುವೆವು.”
20. ಭಗವಾನರು - “ಸೇಲ, ಇದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಫಲದಾಯಕವಾದ, ಕಾಲವನ್ನು ಮೀರಿದ, ಪೂರ್ಣತರವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಿತಗೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದಶೂನ್ಯ ಕಲಿಯುವವರ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯ ಅಮೋಘವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

“ಸೇಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಹಿತ ಭಗವಾನರಿಂದ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಉಪಸಂಪದ ಪಡೆದನು. ಆಗ ಕೇಣಿಕ ಜಟಿಲನು ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದನಂತರ ತನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಖಾದ್ಯ ಭೋಜನವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದನು. ಭಗವಾನರಿಗೆ ಕಾಲದ ಸೂಚನೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಪೂರ್ವಾಹ್ನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಚೀವರ ಧರಿಸಿ, ಪಾತ್ರೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನ ಆಶ್ರಮವಿತ್ತೋ ಅಲ್ಲಿ ಹೊರಟರು. ಹಿಂದೆಯೇ ಭಿಕ್ಷುಸಂಘವು ಹೊರಟು ಅವರ ಹಿಂದಿನ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಆಗ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನು ಬುದ್ಧ ಪ್ರಮುಖ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕೈಯಾರೆ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದನು. ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಕೈಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಕೆಳಗಿನ ಆಸನ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನಿಗೆ ಭಗವಾನರು ಈ ಗಾಥೆಗಳಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಿದರು.

21. “ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ, ಛಂದಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದದು ಸಾಗರ.
22. ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಚಂದಿರನಾಗಿರುವಂತೆ ಸುಡುವವರಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಚ್ಛಿತರ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿಲಾಷೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವಂತೆ ಹಾಗೆಯೇ ಪೂಜೆ ಆತಿಥ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯರೂ ಸಂಘವಾಗಿದೆ.

ಭಗವಾನರು ಕೇಣಿಯ ಜಟಿಲನಿಗೆ ಈ ಗಾಥೆಗಳಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಟರು.

ಆಗ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಸೇಲನು ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಹಿತ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾದರಹಿತನಾಗಿ, ಪರಿಶ್ರಮಶೀಲನಾಗಿ, ಸ್ವ-ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕುಲಪುತ್ರರು ಗೃಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅನಿಕೇತನರಾಗಿ, ಪ್ರವರ್ಜಿತರಾಗುವರೋ, ಅಂತಹ ಅನುಪಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪೂರ್ಣತೆ (ನಿಬ್ಬಾಣ)ಯನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಸ್ವಯಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ, ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಡಿ, “ಜನ್ಮ ಕ್ಷೀಣಿಸಿತು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು, ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದು ಮಾಡಿಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದು ಏನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಅರಿತನು. ಪರಿಷತ್ತಿನ ಸಹಿತ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಸೇಲನು ಅರಹಂತನಾದನು.

ನಂತರ ಆಯುಷ್ಮಂತ ಸೇಲನು ಶಾಸ್ತ್ರರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಚೀವರವನ್ನು ಒಂದು ಹೇಗಲಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರಿದ್ದರೋ ಅಲ್ಲಿ ಅಂಜಲಿ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ ಈ ಗಾಥೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

23. “ಹೇ ಚಕ್ಷುವಂತರೇ! ಯಾವ ನಾನು ಎಂಟು ದಿನದ ಹಿಂದೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶರಣು ಬಂದೆನೋ, ಹೇ ಭಗವಾನ್! ನಿಮ್ಮ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಏಳನೇ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ದಾಂತ (ಅರಹಂತ) ನಾದೆನು.
24. “ನೀವೇ ಬುದ್ಧರಾಗಿರುವಿರಿ, ನೀವೇ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಾಸ್ತ್ರರಾಗಿರುವಿರಿ. ನೀವೇ ಮಾರವಿಜಯಿ ಮುನಿಯಾಗಿರುವಿರಿ. ನೀವು ರಾಗಾದಿ ಅನುಶಯಗಳನ್ನು ಛಿದ್ರ ಛಿದ್ರ ಮಾಡಿ ಸ್ವಯಂ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಿ ಈ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿಸುತ್ತಿದ್ದೀರಿ.
25. “ನಿಮ್ಮ ಉಪಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗಿದೆ. ಆಸವಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಶ್ಚೇಷ ನಾಶವಾಗಿದೆ. ಸಿಂಹ ಸಮಾನವಾಗಿ ಭವದ ಭೀಷಣತೆಯಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿ, ತಾವು ಉಪಾದಿತರಹಿತರಾಗಿರುವಿರಿ.
26. ಈ ಮುನ್ನೂರು ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತಿರುವರು. ಹೋ ಪರಮವೀರರೇ, ಪಾದವನ್ನು ಪ್ರಸಾರಿತ ಮಾಡಿ, ಈ ನಾಗರ (ಪಾಪರಹಿತ) ಶಾಸ್ತ್ರರ ವಂದನೆ ಮಾಡಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸೇಲ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

8. ಸಲ್ಲ ಸುತ್ತ (ಜೀವನದ ಅನಿತ್ಯ, ತೃಷ್ಣಾದ ಪ್ರಹಾರ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗ)

1. ಇಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರ ಜೀವನ ಅನಿಮಿತ್ತ ಹಾಗೂ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿದೆ. ಕಠಿಣ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಪವಾಗಿದೆ. ಅದು ಸಹಾ ದುಃಖಭರಿತವಾಗಿದೆ.
2. ಅಂತಹ ಯಾವುದೂ ಉಪಕ್ರಮವಿಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಜನ್ಮಿತನು ಮರಣಿಸಿದಂತೆ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿಯೂ ಮರಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜೀವಿಗಳ ಧರ್ಮ ಇದೇ ಆಗಿದೆ.
3. ಮರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಫಲಗಳಿಗೆ ಬೀಳುವ ಭಯವಿರುವಂತೆ (ಸ್ವಭಾವ), ಹಾಗೆಯೇ ಜನ್ಮಿಸಿರುವ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಭಯವಿರುತ್ತದೆ.
4. ಹೇಗೆ ಕುಂಬಾರನಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಚೂರಾಗುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವಾಗಿದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಿಗಳ ಜೀವನವು ಇದೆ.
5. ತರುಣ, ವೃದ್ಧರು, ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ಸಹಾ ಮೃತ್ಯುವಿನ ವಶವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವರೂ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ.
6. ಹೀಗೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅಧೀನರಾಗಿರುವವರು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪಿತರು, ಪುತ್ರರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಸೋದರ ಸಂಬಂಧಿ ಮಿತ್ರರು ಕಾಪಾಡಲಾರರು.
7. ಸೋದರರನ್ನು, ಸಂಬಂಧಿಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಾ ಮೃತ್ಯುವು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿಯೇ ಕ್ರೂರ ಗೋವೊಂದು ವಧಿಸುವಂತೆ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದೆ.
8. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಲೋಕವು ಮೃತ್ಯು ಹಾಗೂ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ಪೀಡಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧೀರ ಪುರುಷರು ಲೋಕದ ಸ್ವಭಾವ ಅರಿತು ಶೋಕಪಡುವುದಿಲ್ಲ.
9. ಯಾರು ಬರುವ ಹಾಗೂ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅರಿಯಲಾರರೋ ಹಾಗೂ ಎರಡು ಅಂತಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲಾರದೆ ವ್ಯರ್ಥದಿಂದ ವಿಲಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು.
10. ವಿಲಾಪಿಸುವುದರಿಂದ ಅಲ್ಪವು ಪ್ರಯೋಜನ ಆಗುವುದಿದ್ದರೆ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ನೋವುಂಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ (ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಆಗದಿರುವಾಗ ಶೋಕಿಸದಿರಲಿ).
11. ಆದರೆ ವಿಲಾಪ ಹಾಗೂ ಶೋಕಿಸುವುದರಿಂದ ಚಿತ್ತದ ಶಾಂತಿ ಲಭಿಸಲಾರದು. ಬದಲಾಗಿ ಅಧಿಕ ದುಃಖವೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಶರೀರ ಪೀಡಿತವಾಗುತ್ತದೆ.
12. ತನಗೆ ತಾನೇ ಪೀಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕೃಶನು ಹಾಗೂ ಕುರೂಪಿಯು ಆಗುವನು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರೇತಗಳ ಪಾಲನೆಯಂತು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಲಾಪಿಸುವುದು ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.
13. ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಶೋಕವನ್ನು ಬಿಡಲಾರನೋ, ಆತನು ಅತ್ಯಧಿಕ ದುಃಖವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾ ಶೋಕದ ವಶಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.
14. ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಅನ್ಯರು ಸಾಯುವ ಮಾನವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಮೃತ್ಯುವಿನ ವಶದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುವ ಈ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ.

15. ಮನುಷ್ಯ ಯಾವ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡುವನು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನ್ಯಥವೇ ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ವಿಯೋಗವನ್ನು ಮತ್ತು ಲೋಕದ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೋಡು.
16. ಮಾನವ ಏನಾದರೂ ನೂರು ವರ್ಷ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಜೀವಿಸಿದರೂ ಸಹಾ ಆತನು ಸೋದರ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಂದ ವಿಯೋಗವಾಗುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಜೀವಿತವನ್ನು ಬಿಡುವನು.
17. ಆದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಹರಾಗಿರುವವರೇ, ಉಪದೇಶ ಕೇಳಿ, ವಿಲಾಪಿಸುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸತ್ತ ಪ್ರೇತವನ್ನು (ಹೆಣ) ನೋಡಿ, ಆತನು ನನಗೆ ಇನ್ನು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ.
18. ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಸುಡುತ್ತಿರುವ ಮನೆಗೆ ನೀರಿನಿಂದ ಆರಿಸುವರೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಧೀರನು, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನು, ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಹಾಗೂ ಕುಶಲನು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಶೋಕವನ್ನು ಶೀಘ್ರವೇ ನಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಪ್ರಬಲ ವಾಯುವು ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸುವಂತೆ.
19. ತನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಶಲ್ಯರೂಪಿಯಾದ ಅಳುವಿಕೆ, ವಿಪಾಲಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ದುಃಖವನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲಿ.
20. ಯಾರು ಶಲ್ಯರಹಿತನೋ, ಅನಾಸಕ್ತನೋ ಹಾಗೂ ಚಿತ್ತಶಾಂತ ಪ್ರಾಪ್ತನೋ, ಅವನು ಸರ್ವ ಶೋಕವನ್ನು ಮೀರಿ ಶೋಕರಹಿತನಾಗಿ ಶಾಂತನಾಗುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಲ್ಲ (ಶಲ್ಯ) ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

9. ವಾಸೆಟ್ಟು ಸುತ್ತ

(ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಖಂಡನೆ)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಇಚ್ಛಾನಂಗಲದ ವನಖಂಡದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧ (ಅಭಿಜ್ಞಾತ) ರಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಹಾಶಾಲ (ಮಹಾದಾನಿ) ಹೇಗೆ ಚಂಕಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತಾರುಕ್ವೆ (ತಾರುಕ್ವೆ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಜಾನುಸೋಣಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ತೊದೆಯ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಇತರ ಅಭಿಜ್ಞಾತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಮಹಾಶಾಲ, ಇಚ್ಛಾನಂಗಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಗ ವಾಸೆಟ್ಟು (ವಸಿಷ್ಠ) ಹಾಗೂ ಭಾರದ್ವಾಜರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಾಣವಕರು ನಡೆದಾಡುತ್ತಾ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯಿತು 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೇಗೆ ಆಗುವುದು?'

ಭಾರದ್ವಾಜ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- "ಯಾವಾಗ ಪುರುಷನು ತಂದೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ತಾಯಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಸುಜಾತನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವನೋ (ಶುದ್ಧವಂಶಜ), ಎರಡು ಕಡೆಯ ಪಿತಾಮಹರಿಂದ ವಿಶುದ್ಧ ವಂಶಜನೋ, ಈ ರೀತಿ ಹುಟ್ಟಿದಿಂದ (ಜಾತಿಯಿಂದ) ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ವಾಸೆಟ್ಟು ಮಾಣವಕ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- "ಯಾವಾತನು ಶೀಲವಂತನೋ ಹಾಗೂ ವ್ರತಸಂಪನ್ನನೋ, ಆತನು ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ."

ಭಾರದ್ವಾಜ ಮಾಣವಕನು ವಾಸೆಟ್ಟು ಮಾಣವಕನನ್ನು ಅರಿಯಲಾರದೆ ಹೋದನು. ಹಾಗೂ ಭಾರದ್ವಾಜನು ವಾಸೆಟ್ಟನನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲಾರದೆ ಹೋದನು.

ಆಗ ವಾಸೆಟ್ಟಿ ಮಾಣವಕನು ಭಾರದ್ವಾಜನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಸಿದನು- “ಶಾಕ್ಯ ಕುಲದಿಂದ ಪ್ರವರ್ಜಿತರಾಗಿರುವ ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರ ಗೋತಮರು ಇಚ್ಛಾನಂಗಲದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವನಖಂಡದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅವರ ಕಲ್ಯಾಣಕೀರ್ತಿಯು ಈ ರೀತಿಯ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಅವರು ಅರಹಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಸಮ್ಯಕ್ ಸಂಬುದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ವಿದ್ಯಾಚರಣಸಂಪನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸುಗತರು, ಲೋಕವಿದು, ಅನುಪಮ ಪುರುಷಧಮ್ಮ ಸಾರಥಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಾನವರಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಬುದ್ಧರು ಹಾಗೂ ಭಗವಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಡೆ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಎಲ್ಲಿ ಗೋತಮ ಸಮಾಧಿರುವರೋ ಅಲ್ಲಿ ನಡೆ, ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಸಮಾಧಿ ಗೋತಮರಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳೋಣ. ಹೇಗೆ ಶ್ರಮಣ ಗೋತಮರು ಹೇಳುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಧಾರಣೆ ಮಾಡೋಣ.”

“ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ” ಎಂದು ಭಾರದ್ವಾಜನು ಭಗವಾನರು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೋ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು. ಹೋಗಿ ಭಗವಾನರೊಡನೆ ಕುಶಲ ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತರು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ವಾಸೆಟ್ಟಿ ಮಾಣವಕನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಗಾಢೆಗಳಿಂದ ಹೇಳಿದನು-

1. “ಹೇ ಗೋತಮರೇ, ನಾವು ಅನುಜ್ಞಾತ-ಪ್ರವಿಜ್ಞಾತ (ಪ್ರಸಿದ್ಧ) ರಾಗಿರುವ ತ್ರಿಮೋದಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಾನು ಪೌಷ್ಕರಸಾಹಿಕಾ ಮತ್ತು ಈತನು ತಾರುಕ್ವಾಕನ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿದ್ದೇವೆ.
2. “ತ್ರಿವೇದದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕರು ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣರು ಆಗಿದ್ದೇವೆ. ಪದದಲ್ಲಿ, ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜಲ್ಪ (ವಾದ)ದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಸಮಾನರಾಗಿದ್ದೇವೆ.
3. “ಗೋತಮರೇ, ಹೀಗಿರುವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ವಾದದ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವಾದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ. ಭಾರದ್ವಾಜನು ಹೇಳುವನು ‘ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ’ ಎಂದು.
4. “ಚಕ್ಷುವಂತರೇ, ‘ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ’ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರರನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲಾಗದೆ ಹೋದೆವು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಬುದ್ಧರ ಬಳಿ ವಿಶ್ರುತ ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಬಂದಿರುವೆವು.
5. ಅಕ್ಷಯ (ಪೂರ್ಣ) ಚಂದಿರನನ್ನು ಹೇಗೆ ಜನರು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ವಂದಿಸುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಗೋತಮರಾದ ತಮಗೂ ವಂದಿಸುವೆವು.
6. “ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಲೋಕಚಕ್ಷು ಸಂಪನ್ನರಾದ ತಮಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ‘ಜನ್ಮದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗುವರೇ ಅಥವಾ ಕರ್ಮದಿಂದಲೋ?’ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ನಾವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತೇವೆ.”
7. ಭಗವಾನರು - “ವಾಸೆಟ್ಟಿ, ನಿನಗೆ ನಾನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಯಥಾರ್ಥತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಬೇಧವಿದೆ.
8. “ಹುಲ್ಲು ಹಾಗೂ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲೂ ಸಹಾ, ಅವು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಲಾರವು, ಜಾತಿಯ ಲಿಂಗವಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯು ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಿನ್ನವಿದೆ.
9. “ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಕೀಟ ಪತಂಗಗಳಲ್ಲೂ ಜಾತಿಯಿದೆ, ಲಿಂಗವಿದೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಜಾತಿಯು ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.

10. “ನೀನು ಬಲ್ಲೆ, ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಚತುಷ್ಟಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಜಾತಿಯಿದೆ, ಲಿಂಗವಿದೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಜಾತಿಯು ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.
11. “ನೀನು ಬಲ್ಲೆ, ಉದ್ದವಾದ ಬೆನ್ನುಗಳ ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲೂ ಜಾತಿಯಿದೆ, ಲಿಂಗವಿದೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಜಾತಿಯು ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.
12. “ಮತ್ತೆ ಜಲಚರಗಳಾದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಿಯೇ, ಅವುಗಳಲ್ಲೂ ಸಹಾ ಜಾತಿಯಿದೆ, ಲಿಂಗವಿದೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಜಾತಿಯು ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.
13. “ಮತ್ತೆ ಆಕಾಶಚಾರಿ ಪತ್ರಯಾನ (ಹಾರುವ) ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತಿಯೇ, ಅವುಗಳಲ್ಲೂ ಜಾತಿಯಿದೆ, ಲಿಂಗವಿದೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಜಾತಿಯು ಒಂದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ.
14. “ಹೇಗೆ ಈ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ವಿಭಿನ್ನ ಲಿಂಗವಿದೆಯೋ ಆ ರೀತಿಯ ಜಾತಿಯ ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳೂ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.
15. “ಕೇಶಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ತಲೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮುಖದಲ್ಲಾಗಲಿ, ನಾಸಿಕದಲ್ಲಾಗಲಿ, ತುಟಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಹೆಗಲಲ್ಲಾಗಲಿ, ಬೆನ್ನಲ್ಲಾಗಲಿ, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ...
16. “ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಗುಪ್ತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮೈಥುನದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕೈಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕಾಲಲ್ಲಾಗಲಿ, ಬೆರಳುಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಉಗುರಿನಲ್ಲಾಗಲಿ....
17. “ಜಂಘೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ತೊಡೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ವರ್ಣದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಸ್ವರದಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ. ಹೇಗೆ ಅನ್ಯ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಯಾವ ವಿಭಿನ್ನತೆಯೂ (ಲಿಂಗವೂ, ಜಾತಿಯೂ) ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ.
18. “ಮಾನವರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ (ಪೂರ್ಣ) ಬೇಧವು ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಬೇಧವು ಸಂಜ್ಞಾ (ಗ್ರಹಿಕೆ) ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿದೆ.
19. “ವಾಸೆಟ್ಟು, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಗೋರಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೋ, ಆತನನ್ನು ಕೃಷಿಕನೆಂದು ಭಾವಿಸು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದಲ್ಲ.
20. ವಾಸೆಟ್ಟು, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶಿಲ್ಪಿತನದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೋ ಆತನನ್ನು ಶಿಲ್ಪಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎಂದಲ್ಲ.
21. “ವಾಸೆಟ್ಟು, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಜೀವಿಸುವರೋ ಅವರನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದಲ್ಲ.
22. “ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಪರರ ಕೆಲಸದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆಯೋ ಆತನನ್ನು ಪರರ ದಾಸ ಎಂದೆಣಿಸಿಕೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದಲ್ಲ.
23. “ವಾಸೆಟ್ಟು, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಕೊಡದಿರುವುದನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಆತನನ್ನು ಕಳ್ಳನೆಂದು ಭಾವಿಸು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದಲ್ಲ.
24. “ವಾಸೆಟ್ಟು, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಈರ್ಷ್ಯೆ-ಅಸ್ತದಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಆತನನ್ನು ಯೋಧನೆಂದು ಭಾವಿಸು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದಲ್ಲ.

25. “ವಾಸೆಟ್ಟು, ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಪುರೋಹಿತರೋ, ಆತನನ್ನು ಯಾಜಕನೆಂದು ಭಾವಿಸು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದಲ್ಲ.
26. ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನನ್ನು ರಾಜನೆಂದು ಭಾವಿಸು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದಲ್ಲ.
27. “ಮಾತೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಯೋನಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುವ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಭೂ-ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನಾದರೋ ಸಂಗ್ರಹಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದರೋ ಅಪಗ್ರಹಿ (ಅಸಂಗ್ರಹಕಾರಕ) ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ.
28. “ಯಾರು ಲೋಕದ ಸರ್ವ ಸಂಯೋಜನೆಗಳನ್ನು (ಬಂಧನ) ಕತ್ತರಿಸಿ, ಭಯಪಡನೋ, ಯಾರು ಸಂಗ ಹಾಗು ಆಸಕ್ತರಹಿತನೋ, ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
29. “ನಂದಿ (ಕ್ರೋಧ), ವರತ್ರ (ತೃಷ್ಣಾರೂಪಿ ಹಗ್ಗ) ಸಂದಾನ (62 ಬಗೆಯ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿಗಳು) ಮತ್ತು ಹನುಕ್ರಮ (ಬಾಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುವ ಬಾಯಿಕಲ್ಲಿ) ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕತ್ತರಿಸಿ, ವಿರೋಧಿಯನ್ನು ಜಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿ, ಎಸೆದು ಯಾರು ಬುದ್ಧರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
30. “ಯಾರು ಅಲ್ಪವೂ ವಿರೋಧಿಸದೆ, ನಿಂದೆ, ವಧೆ, ಬಂಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುವನೋ, ಯಾರೂ ಕ್ಷಮೆಯ ಬಲದ (ಸೇನೆಯ) ಸೇನಾಧಿಪತಿಯೋ ಅಂತಹವನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
31. “ಯಾರು ಅಕ್ರೋಧಿಯೋ, ವ್ರತಿಯೋ, ಶೀಲವಂತನೋ, ಬಹುಶ್ರುತನೋ, ಸಂಯಮಿಯೋ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮ ಶರೀರಧಾರಿಯೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
32. “ಕಮಲದ ಎಲೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಜಲದಂತೆ ಮತ್ತು ಸೂಜಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಸಾಸುವೆಯಂತೆ ಯಾರು ಭೋಗಗಳಿಗೆ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
33. “ಯಾರು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿನಾಶ ಮಾಡಿರುವನೋ, ಯಾರು ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಎಸೆದಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತರಹಿತನಾದ ಆತನಿಗೆ ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
34. “ಯಾರು ಗಂಭೀರ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನೋ, ಮೇಧಾವಿಯೋ, ಮಾರ್ಗ-ಅಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯೋ, ಉತ್ತಮ ಪದಾರ್ಥ (ಸತ್ಯ) ಪಡೆದಿರುವನೋ, ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
35. “ಗೃಹಸ್ಥರಲ್ಲಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಗೃಹತ್ಯಾಗಗಳಲ್ಲೇ ಆಗಲಿ ಯಾರು ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿಯದೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವನೋ ಹಾಗು ಇಚ್ಛಾರಹಿತನೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
36. ಚಲಿಸುವಂತಹದ್ದಾಗಿರಲಿ, ಅಚರ ಜೀವಿಗಳೇ ಆಗಲಿ, ಯಾರು ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹತ್ಯೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಥವಾ ಮಾಡಿಸಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
37. “ಯಾರು ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧರಹಿತನೋ, ಯಾರು ದಂಡ (ಶಸ್ತ್ರ)ಧಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ದಂಡರಹಿತನೋ, ಸಂಗ್ರಹಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹರಹಿತನೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
38. “ಸೂಜಿಯ ಮೇಲಿನ ಸಾಸುವೆಯಂತೆ ಯಾರಲ್ಲಿ ರಾಗ, ದ್ವೇಷ, ಅಹಂಕಾರ, ಅಸೂಯೆಗಳು ಉರುಳಿಹೋಗಿವೆಯೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
39. “ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ, ಆಧಾರಯುಕ್ತನಾಗಿ (ಪ್ರಿಯ), ಸತ್ಯವಾಣಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು, ಅದರಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ನೋವು ಆಗಬಾರದು ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

40. “ಪದಾರ್ಥವು (ವಸ್ತು) ದೊಡ್ಡದಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ, ಚಿಕ್ಕದಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ. ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿಯೇ ಇರಲಿ, ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದೆ (ಅಶುಭ) ಆಗಿರಲಿ, ಯಾರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನೀಡದ ವಸ್ತುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
41. “ಈ ಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದ ಬಗ್ಗೆಯಾಗಲಿ ಯಾರ ಆಶಯಗಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿವೆಯೋ, ಯಾರು ಆಸೆರಹಿತನು ಹಾಗು ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿರುವನೋ, ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
42. “ಯಾರಲ್ಲಿ ಆಲಯ (ತೃಷ್ಣೆ) ವಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಅವರ್ಣನಿಯವಾದುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವರೋ, ಯಾರು ಆಳವಾದ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವನೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
43. “ಯಾರು ಪುಣ್ಯ ಹಾಗು ಪಾಪ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿ ತೊರೆದಿರುವವನೋ, ಯಾರು ಶೋಕರಹಿತನೋ, ನಿರ್ಮಲನೋ ಹಾಗು ಶುದ್ಧನೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
44. “ಯಾರು ಚಂದಿರನಂತೆ ವಿಮಲನೋ, ಶುದ್ಧನೋ, ಸ್ವಚ್ಛನೋ (ಅನಾಮಿ) ಹಾಗು ಯಾರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಸರ್ವ ತೃಷ್ಣೆಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿವೆಯೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
45. “ಯಾರು ಈ ದುರ್ಗಮ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುವ ಮೋಹರೂಪಿ ತಲೆಕೆಳಗು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವನೋ, ಯಾರು ಪಾರಂಗತನು, ಧ್ಯಾನಿಯು ಹಾಗು ತೀರ ಸೇರಿದವನೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
46. “ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಗೃಹತ್ಯಾಗಿಯಾಗಿ ಪ್ರವರ್ಜಿತನಾಗಿರುವನೋ ಯಾರ ಭೋಗ ಮತ್ತು ಜನ್ಮ ನಷ್ಟವಾಗಿರುವವೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
47. “ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ, ಅನಿಕೇತನನಾಗಿ ಪಬ್ಬಜ್ಜನಾಗಿರುವನೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆ ಹಾಗು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೋ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
48. “ಯಾರು ಮಾನವ-ಭೋಗ ಬಂಧನರಹಿತನಾಗಿ ದಿವ್ಯ ಭೋಗದ ಬಂಧನವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿರುವನೋ ಸರ್ವ ಬಂಧನಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಆಸಕ್ತರಹಿತನೋ, ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
49. “ರತಿ ಮತ್ತು ಅರತಿ (ಬೇಸರ) ಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ, ಯಾರು ಶೀತಲ ಸ್ವಭಾವದವನೋ ಹಾಗು ಕ್ಷೇಶರಹಿತನೋ, ಹೀಗೆ ಯಾರು ಸರ್ವಲೋಕ ವಿಜಯಿಯೋ, ವೀರನೋ, ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
50. “ಯಾರು ಜೀವಿಗಳ ಚ್ಯುತಿ ಹಾಗು ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿರುವನೋ, ಯಾರು ಆಸಕ್ತಿರಹಿತ ಸುಗತ (ಸುಂದರ ಸುಶ್ರೇಷ್ಠ ಗತಿ ಪಡೆದಿರುವವರು) ಹಾಗು ಬುದ್ಧರಾಗಿರುವರೋ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
51. “ಯಾರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ ಹಾಗು ಮಾನವರು ಅರಿಯಲಾರರೋ, ಕ್ಷೀಣಾಸವ ಹಾಗು ಅರಹಂತರಾಗಿರುವರೋ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
52. “ಯಾರ ಪೂರ್ವದ ಹಾಗು ಅನಂತರದ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಪರಿಗ್ರಹಿರಹಿತ (ಅನಾದಾನ) ನಾಗಿರುವನೋ, ಆತನನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.

53. “ಯಾರು ವೃಷಭರೋ, (ನಾಯಕ), ಪ್ರವರರೋ, ಮಹರ್ಷಿಯೋ, ವಿಜೇತರೋ, ಅಕಂಪ್ಯರೋ (ಭಯರಹಿತ), ಸ್ನಾನಕರೋ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧರೋ ಅವರನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
54. “ಯಾರು ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮವನ್ನು ಅರಿತಿರುವರೋ, ಸುಗತಿ ಹಾಗೂ ದುರ್ಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವರೋ, ಮತ್ತು ಯಾರ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಕ್ಷೀಣಿಸಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾರು ಅಭಿಜ್ಞಾ-ಪರಾಯಣ (ಪವಾಡಸಿದ್ಧ) ಮುನಿಯೋ ಹಾಗೂ ಯಾರ ಕೃತ್ಯಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಮಾಪ್ತಿ ಆಗಿದೆಯೋ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
55. “ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂಜ್ಞೆಗಳೂ ಇವೆಯೋ, ಅವು ಕಲ್ಪಿತನಾಮ ಗೋತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಲೋಕ ವ್ಯವಹಾರವು ನಡೆದುಬಂದಿದೆ.
56. “ಆಜ್ಞೆಯ ಧಾರಣೆಯಿಂದ ಇದು ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ನುಸುಳಿ ಬಂದಿದೆ. ಅರಿತ ಪ್ರಾಜ್ಞರೆಲ್ಲಾ ‘ಜನ್ಮದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.
57. “ಜನ್ಮದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗುತ್ತಾನೆ.
58. “ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಕೃಷಿಕನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಶಿಲ್ಪಿ, ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ, ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಪ್ರೇಶ್ಯಕನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ.
59. “ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಕಳ್ಳನಾಗುವನು, ಯೋಧನು ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಆಗುವನು, ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಯಾಜಕ ಆಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ರಾಜನೂ ಸಹಾ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ.
60. “ಪಟಿಚ್ಛ ಸಮುಪ್ಪಾದದ ದರ್ಶಿಯು (ಕಾರ್ಯ/ಕಾರಣ ದರ್ಶಕನು) ಮತ್ತು ಕರ್ಮಫಲ ವಿವರಿಸುವ ಕೋವಿದನು ಹಾಗೂ ಪಂಡಿತರು ಇದನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೆ.
61. “ಲೋಕವು ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ರಥದ ಚಕ್ರದ ರೀತಿ ಜೀವಿಗಳು ಕರ್ಮದಿಂದ ಬಂಧಿತರಾಗಿರುವರು.
62. “ತಪ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಸಂಯಮ ಹಾಗೂ ದಮ ಇವುಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮ ಆಗಿರುವನು.
63. “ವಾಸೆಟ್ಟಿ, ಮೂರು ವಿದ್ಯೆ (ತಿಲಕ್ಷಣ) ಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾದ, ಶಾಂತ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮರಹಿತನನ್ನು ನೀನು ವಿಜ್ಞಾಂಗಳ ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ಶಕ್ರ ಎಂದು ಅರಿತುಕೋ!

ಹೀಗೆ ಭಗವಾನರು ನುಡಿದ ನಂತರ ವಾಸೆಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಭಾರದ್ವಾಜರು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು—
 “ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ ಗೋತಮರೇ, ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಗೋತಮರೇ, ತಲೆಕೆಳಕಾಗಿದ್ದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ, ಅಡಗಿರುವುದನ್ನು ಅಗೆದು ತೋರಿಸುವಂತೆ, ದಾರಿತಪ್ಪಿದವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸಿದಂತೆ, ಚಕ್ಷುವುಳ್ಳವರು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಾಗೆ ಗೌತಮರಿಂದ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಿಂದ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ಹೇ ಭಗವಾನ್, ನಾವು ಇಂದಿನಿಂದ ಬುದ್ಧರಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಂಘಕ್ಕೂ ಸಹಾ ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಭಗವಾನರು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಂಜಲೀಬದ್ಧ ಶರಣಾಗತ ಉಪಾಸಕರೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಸೆಟ್ಟಿ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

10. ಕೋಕಾಲಿಕ ಸುತ್ತ

(ಅಗ್ರಶ್ರಾವಕ ಆಯುಷ್ಯಂತ ಸಾರಿಪುತ್ರ ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯಂತ ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರಿಗೆ ನಿಂದಿಸಿ ಕೋಕಾಲಿಕನು ನರಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಸಂತರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವುದು ಮಹಾ ಪಾಪವಾಗಿದೆ.)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಶ್ರಾವಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಾಥಪಿಂಡಿಕನ ಜೇತವನ ಆರಾಮದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದರು. ಆಗ ಕೋಕಾಲಿಕನು ಭಗವಾನರು ಇರುವೆಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಭಗವಾನರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತನು. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳಿತ ಕೋಕಾಲಿಕನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು- “ಭಂತೆ, ಸಾರಿಪುತ್ರ ಹಾಗು ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರು ಕೆಟ್ಟ ವಿಚಾರವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಕೆಟ್ಟ ಇಚ್ಛೆಗಳಿಗೆ ವಶಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಕೋಕಾಲಿಕ ಭಿಕ್ಷುವಿಗೆ ಭಗವಾನರು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರು- “ಕೋಕಾಲಿಕ, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಿರು, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಿರು, ಕೋಕಾಲಿಕ, ಸಾರಿಪುತ್ರ ಹಾಗು ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿಡು, ಸಾರಿಪುತ್ರ ಹಾಗು ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿಯೂ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಬಾರಿಯೂ ಕೋಕಾಲಿಕ ಭಿಕ್ಷುವು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು: “ಭಂತೆ! ಯಾದಾಪಿ ನಾನು ಭಗವಾನರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇಡುವೆನು ಹಾಗು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವೆನು. ಆದರೂ ಸಹಾ ಸಾರಿಪುತ್ರ ಹಾಗು ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರು ಕೆಟ್ಟ ವಿಚಾರವುಳ್ಳವರು, ಕೆಟ್ಟ ಇಚ್ಛೆಗಳಿಗೆ ವಶಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.” ಮೂರನೆಯ ಬಾರಿಯೂ ಸಹಾ ಭಗವಾನರು ಕೋಕಾಲಿಕನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರು- “ಕೋಕಾಲಿಕ, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಿರು, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಿರು, ಕೋಕಾಲಿಕ, ಸಾರಿಪುತ್ರ ಹಾಗು ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿಡು, ಸಾರಿಪುತ್ರ ಹಾಗು ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರು ಅತ್ಯಂತ ಅತ್ಯುತ್ತಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”

ಆಗ ಕೋಕಾಲಿಕ ಭಿಕ್ಷು ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ ಹೊರಟನು. ಕೋಕಾಲಿಕ ಭಿಕ್ಷು ಹೋದ ಅಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆತನ ಶರೀರದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಾಸುವೆ ಕಾಳಿನಷ್ಟು ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಎದ್ದವು. ಸಾಸುವೆ ಕಾಳಿನಿಂದ ಆ ಗುಳ್ಳೆಗಳ ಆಕಾರ ಹೆಸರುಕಾಳಿನಷ್ಟಾದವು. ಹೆಸರುಕಾಳಿನಿಂದ ಅದರ ಗಾತ್ರವು ಬಟಾಣಿ ಕಾಳಿನಷ್ಟಾಯಿತು. ಬಟಾಣಿ ಕಾಳಿನಿಂದ ಆ ಗುಳ್ಳೆಗಳ ಗಾತ್ರವು ಗೊರಟಿನಷ್ಟಾಯಿತು. ಗೊರಟಿಯ ಗಾತ್ರದಿಂದ ಆ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಬೊರೆಹಣ್ಣಿನಷ್ಟಾಯಿತು. ಬೊರೆ ಹಣ್ಣಿನ ಗಾತ್ರದಿಂದ ಆ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ನಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಷ್ಟು ದಪ್ಪಗಾದವು. ನಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಗಾತ್ರದಿಂದ ಆ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಬೇಲದಹಣ್ಣಿನಷ್ಟಾಯಿತು. ಬೇಲದಹಣ್ಣಿನಷ್ಟು ಆದಮೇಲೆ ಗುಳ್ಳೆಗಳು ಹಿಗ್ಗಿ ಒಡೆದುಹೋದವು. ಕೀವು ಹಾಗು ರಕ್ತವು ಹರಿಯಿತು. ನಂತರ ಕೋಕಾಲಿಕನು ಅದೇ ರೋಗದಿಂದ ಮರಣಿಸಿದನು. ಸಾರಿಪುತ್ರ ಹಾಗು ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರ ದ್ವೇಷಚಿತ್ತದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆತನು ಪದ್ಮನರಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದನು.

ಆಗ ಸಹಂಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ರಾತ್ರಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜೇತವನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಭಗವಾನರು ಇರುವಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಂದಿಸಿ ಒಂದುಕಡೆ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಒಂದುಕಡೆ ನಿಂತ ಸಹಂಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಭಗವಾನರಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು- “ಭಂತೆ, ಕೋಕಾಲಿಕ ಭಿಕ್ಷುವು ಮೃತ್ಯು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ, ಸತ್ತ ಕೋಕಾಲಿಕ ಭಿಕ್ಷುವು ಸಾರಿಪುತ್ರ ಹಾಗು ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರ ಬಗ್ಗೆ ದ್ವೇಷಚಿತ್ತವುಳ್ಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಪದ್ಮ ನರಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಿದ್ದಾನೆ”. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಭಗವಾನರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ದಾನನಾದನು.

ಆಗ ಭಗವಾನರು ಆ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದನಂತರ ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಿದರು. ನಂತರ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- “ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಇಂದು ರಾತ್ರಿ ಸಹಂಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದನು- ‘ಭಂತೆ, ಕೋಕಾಲಿಕ ಭಿಕ್ಷುವು ಮೃತ್ಯು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ, ಸತ್ತ ಕೋಕಾಲಿಕ ಭಿಕ್ಷುವು ಸಾರಿಪುತ್ತ ಹಾಗು ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರ ಬಗ್ಗೆ ದ್ವೇಷಚಿತ್ತವುಳ್ಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಪದ್ಮ ನರಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾಗಿದ್ದಾನೆ’. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಂತರ ನನಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ದಾನನಾದನು.

ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ನಂತರ ಓರ್ವ ಭಿಕ್ಷುವು ಭಗವಾನರೊಡನೆ ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದನು- “ಭಂತೆ, ಪದ್ಮ ನರಕದ ಆಯುವು ಎಷ್ಟು ದೀರ್ಘವಾಗಿರುತ್ತದೆ?”

“ಭಿಕ್ಷು, ಪದ್ಮ ನರಕದ ಆಯುವು ದೀರ್ಘವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಗಣಿಕೆ ಇಷ್ಟು ಸಹಜವಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಇಷ್ಟು ವರ್ಷ, ನೂರು ವರ್ಷ ಅಥವಾ ಇಷ್ಟು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷವೆಂದು ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲ?”

“ಭಂತೆ, ಉಪಮೆ ನೀಡಬಲ್ಲೀರಾ?”

“ಭಿಕ್ಷು, ನೀಡಬಹುದು” ಎಂದು ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- “ಭಿಕ್ಷು ಹೇಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಖಾರಿ (1 ಖಾರಿ=4 ಮಣ) ಎಳ್ಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುತ್ತಿರುವ ಕೋಸಲದ ಯಾವ ಬಂಡಿಯಿದೆಯೋ ಅದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಪುರುಷನು ಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ನಂತರ ಒಂದು ಎಳ್ಳುಕಾಳನ್ನು ತೆಗೆದರೆ, ಇದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಖಾರಿ ಎಳ್ಳನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಾ ಮುಗಿಸಿದರೂ ಅದು ಅರ್ಬುದ ನರಕದ ಆಯುವಿನ 20 ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿದೆ ಹಾಗು ನಿರರ್ಬುದ ನರಕದ ಒಂದು ಜೀವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿದೆ. ಭಿಕ್ಷು ಅಬಬ ನರಕದ 20 ಜೀವನಗಳಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಅಹಹದ ನರಕದ ಒಂದು ಜೀವನ ಸಮವಾಗಿದೆ. ಭಿಕ್ಷು ಅಹಹ ನರಕದ 20 ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಮವಾದುದು ಅಟಟ ನರಕದ ಒಂದು ಜೀವನ ಕಾಲ. ಅಟಟ ನರಕದ 20 ಜೀವನಗಳಿಗೆ ಸಮನಾದುದು ಕುಮುದ ನರಕದ ಒಂದು ಜೀವನ. ಭಿಕ್ಷು ಕುಮುದ ನರಕದ 20 ಜೀವನಗಳಿಗೆ ಸಮನಾದುದು ಸೌಗಂಧಿಕಾ ನರಕದ ಒಂದು ಜೀವನಕಾಲ. ಭಿಕ್ಷು ಸೌಗಂಧಿಕಾ ನರಕದ 20 ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಮನಾದುದು ಉತ್ಪಲ ನರಕದ ಒಂದು ಜೀವನಕಾಲ. ಉತ್ಪಲ ನರಕದ 20 ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಮನಾದುದು ಪುಂಡರಿಕ ನರಕದ ಒಂದು ಜೀವನ ಕಾಲ. ಪುಂಡರಿಕ ನರಕದ 20 ಜೀವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಮನಾದುದು ಪದ್ಮ ನರಕದ ಒಂದು ಜೀವನಕಾಲ. ಭಿಕ್ಷು ಸಾರಿಪುತ್ತ ಹಾಗು ಮೊಗ್ಗಲ್ಲಾನರ ಪ್ರತಿ ದ್ವೇಷಚಿತ್ತ ಮಾಡಿ ಕೋಕಾಲಿಕನು ಪದ್ಮ ನರಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.” ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಸುಗತರಾದ ಶಾಸ್ತ್ರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು-

1. “ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಪುರುಷರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಿಯು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ಖ ಕೆಟ್ಟ ಮಾತು ಆಡುತ್ತಾ ಅದರಿಂದಲೇ ಕತ್ತರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.
2. “ಯಾರು ನಿಂದನೀಯನ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುವನೋ ಅಥವಾ ಪ್ರಶಂಸನೀಯರ ನಿಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಆ ಮೂರ್ಖನು ಪಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಆ ಪಾಪದ ಕಾರಣದಿಂದ ಆತನು ಸುಖವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.
3. “ಯಾರು ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವ ಧನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನೋ ಅದು ಅಲ್ಪಹಾನಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಹಾನಿ ಯಾವುದೆಂದರೆ ತಥಾಗತರ ಬಗ್ಗೆ ಮನವನ್ನು ದೂಷಿತ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.
4. “ಆರ್ಯ ಪುರುಷರ ನಿಂದೆ ಮಾಡುವವನು ತನ್ನ ಮನ ಮತ್ತು ವಚನವನ್ನು ಪಾಪದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನರಕದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಆಯು ಒಂದು ಲಕ್ಷ ನಿರರ್ಬುದ ಹಾಗು 41 ಅರ್ಬುದವಾಗಿದೆ.

5. “ಅಸತ್ಯವಾದಿಯು ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು ಮತ್ತು ಯಾರು ಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುತ್ತಾನೋ ಆತನು ಸಹಾ ಹೀನಕರ್ಮ ಮಾಡುವ ಈ ಇಬ್ಬರು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮಾನರಾಗುತ್ತಾರೆ.
6. “ಯಾರು ದೋಷರಹಿತರಾದ ಶುದ್ಧ, ನಿರ್ಮಲ, ಪುರುಷರಿಗೆ ದೋಷಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರ ಪಾಪ ಎದುರು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಗಾಳಿಗೆ ಧೂಳನ್ನು ಎಸೆದಂತೆ ಅದೇ ಮೂರ್ಖನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ.
7. “ಯಾರು ಶ್ರದ್ಧಾರಹಿತನೋ, ಯಾರು ಬೇರೆಯವರು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಸಹಿಸಲಾರನೋ, ಯಾರು ಯಾರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಜಿಪುಣನೋ, ಚಾಡಿತನದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನೋ, ಲೋಭದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವನೋ, ಅವನು ವಚನದಿಂದ ಪರರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವನು.
8. “ದುರ್ವಚನಿಯು, ಸುಳ್ಳುಗಾರನು, ಅನಾರ್ಯನೂ ಬುದ್ಧಿನಾಶಕನೂ, ಪಾಪಿಯು, ಕೆಟ್ಟಕರ್ಮನೂ, ಅಧಮ ಪುರುಷನು ಮತ್ತು ಕೆಳನರಕದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಂತಹ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾತು ಆಡದಿರು.
9. “ನೀನು ಪಾಪಿ ಆಗಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ನಂತರ ನಿಂದೆಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ಅಹಿತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಅನೇಕ ಪಾಪಮಾಡಿ ಬಹುಕಾಲ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವೆ.
10. “ಯಾರ ಕರ್ಮವು ನಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಮಾಡುವವನು ಅದರ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪಕಾರಿ ಮೂರ್ಖನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.
11. “ಆತನು ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಹಾಗು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಅಗ್ರವುಳ್ಳ ಲೋಹದ ಭರ್ಜಿಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಾದ ಲೋಹದ ಗುಂಡುಗಳೇ ಅವನ ಭೋಜನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
12. “ನರಕವಾಸಿಗಳಾದ ಯಾರು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯವಚನ ನುಡಿಯಲಾರರು. ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖದವರು ಹಾಗು ರಕ್ಷಕರೂ ಅಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಲಾರದ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಆವೃತರಾದ ಅವರು ಬೆಂಕಿಯ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
13. “ನರಕವಾಸಿಗಳು ಜಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತರಾಗಿ ಸುತ್ತಿಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು (ಹೊಡೆಯುವರು). ಅವರು ಬಹು ಘೋರ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು ಹಾಗು ಅದು ಉನ್ನತ ಪೃಥ್ವಿಯ ರೀತಿ ಹರಡಿರುತ್ತದೆ.
14. “ಬೆಂಕಿಯ ಸಮಾನವಾದ ಲೋಹದ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು ಮತ್ತು ಬೆಂಕಿಯ ರೀತಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲ ಮೇಲೆ-ಕೆಳಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುತ್ತಾ ಬೇಯುವರು.
15. “ಆಗ ಕೇವು ಹಾಗು ರಕ್ತದಿಂದ ಆ ಪಾಪಕಾರಿಯು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾ ಬೇಯುತ್ತಾನೆ. ಯಾವರೀತಿ ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಾನೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕೀವುರಕ್ತದಿಂದ ಸ್ತವಿಸಿ ಮಲಿನವಾಗುತ್ತಾನೆ.
16. “ಪಾಪಿಯು ಮಲಿನವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬೇಯುತ್ತಾನೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಆತನು ಈಜಲಾರ. ಏಕೆಂದರೆ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಯೂ ಕಡಾಯಿಗಳಿರುತ್ತವೆ.
17. “ಗಾಯಗೊಂಡ ಶರೀರದಿಂದ ಆತನು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಅಸಿಪತ್ರ ವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ನರಕವಾಸಿಗಳು ಆತನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಳ್ಳುಗಳಿಂದ ವಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

18. “ಆಗ ಆತನ ತೀಕ್ಷ್ಣಧಾರೆಯ ಕತ್ತಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಧಾರೆಯುಳ್ಳ ದುಸ್ತರವಾದ ವೈತರೀಣಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಪಾಪಿಯಾಗಿರುವ ಮೂರ್ಖನು ಅದರಲ್ಲೇ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.
19. “ಅಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಾದ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣಗಳ ಕಾಗೆಯು ಅವರನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ನಾಯಿಗಳು, ನರಿಗಳು, ವ್ಯಾಘ್ರ, ಹದ್ದುಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಗೆಗಳು ಅವರನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ.
20. “ಪಾಪಕಾರಿ ಮಾನವ ನರಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜೀವನದ ಅನುಭವ ಪಡೆಯುವನೋ, ಅದು ದುಃಖಕರವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಮಾದರಹಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಉಳಿದ ಜೀವನವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮದಿಂದ ಜೀವಿಸಲಿ.
21. “ಪದ್ಮ ನರಕವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವವರ ಆಯುವು ಪಂಡಿತರ ಗಣಕದಿಂದ ಎಳ್ಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಎಣಿಸುವಷ್ಟು ದೀರ್ಘಾಯುತವಾಗಿದೆ. ಅದು 4 ನರಕ ಕೋಟಿ ಮತ್ತು 1200 ಕೋಟಿಗೆ ಸಮನಾಗಿದೆ.
22. “ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆಯೋ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಅವರು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪವಿತ್ರ ಉತ್ತಮ ಸಾಧುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಾಗು ವಚನವನ್ನು ಸದಾ ಸಂಯಮವಾಗಿಡಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೋಕಾಲಿಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

11. ನಾಲಕ ಸುತ್ತ

(ಅಸಿತ ಋಷಿಯ ಸೋದರಿಯ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಭಗವಾನರ ಉಪದೇಶ)

1. ಅಸಿತ ಋಷಿಯು (ಶುಸಿತ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ) ದಿನದ ಆಹಾರಕ್ಕೆಂದು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳೂ ಆನಂದಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರನು ಸತ್ಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಶುದ್ಧ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಹಾಗು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಾ ಅತ್ಯಧಿಕ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.
2. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಸನ್ನತೆ ಹಾಗು ಹರ್ಷ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಕಂಡು ಅಸಿತರು ಈ ರೀತಿ ಚಿಂತಿಸಿದರು- ‘ಯಾವ ಕಾರಣ ದೇವಗಣಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರ ಹಾರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ?’.
3. ಒಮ್ಮೆ ಅಸುರರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಿತ್ತು. ಅಸುರರು ಪರಾಜಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗಲೂ ಸಹಾ ಈ ರೀತಿಯಾದ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿ ಆನಂದ ಅನುಭವಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಅದ್ಭುತವಾದ ವಿಷಯ ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಮುದಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
4. ದೇವತೆಗಳು ಹರ್ಷೋದ್ಗಾರಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಭುಜಗಳನ್ನು ಹಾರಿಸುತ್ತಾ ಹಾಗು ದಿವ್ಯನೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವರು. “ನಾನು ಮೇರುಶಿಖರದಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಇಂದ್ರ ನನ್ನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ತೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ದೂರೀಕರಿಸು.”
5. ಇಂದ್ರ - “ಆ ಅತುಲನಿಯ, ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ರತ್ನವಾದ ಮಹಾಬೋಧಿಸತ್ತರು ಸರ್ವಜೀವಿಗಳ ಹಿತಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಕ್ಯ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಲುಂಬಿನಿ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ (ಗ್ರಾಮ) ಜನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಿಂದ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಅತ್ಯಧಿಕ ತುಷ್ಟರು ಹಾಗು ಪ್ರಸನ್ನರೂ ಆಗಿದ್ದೇವೆ.”
6. “ಅವರು ಸರ್ವಜೀವಿಗಳಲ್ಲೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮರು, ಮಹಾಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಸರ್ವಮಾನವ ಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಸರ್ವ ಪ್ರಜೋತ್ತಮರು ಆಗಿರುವರು. ಹೇಗೆ ಸಿಂಹವು ಸುಘರ್ಜನೆ ಮಾಡುವುದೋ, ಅದೇರೀತಿ ಋಷಿಪತ್ರನ ವನದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಚಕ್ರ ಪ್ರವರ್ತನ ಮಾಡುವರು.

7. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅವರು ಅತಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧೋಧನ ಮಹಾರಾಜರ ಭವನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶಾಕ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಕೇಳಿದರು- “ಕುಮಾರರಲ್ಲಿ? ನಾನು ದರ್ಶಿಸಲು ಪ್ರಬಲಾಕಾಂಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ!”
8. ಆಗ ಸುಂದರ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುನಿರ್ಮಿತರಾದ, ತೇಜೋಕಾಂತಿಯುಕ್ತರಾದ, ಸ್ವರ್ಣಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಮ ಸ್ವರೂಪಿ ಪುತ್ರನನ್ನು ಶಾಕ್ಯರು ಅಸಿತ ಋಷಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರು.
9. ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ತೇಜಸ್ಸಿನಂತೆ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲಶುದ್ಧ ಚಂದಿರನಂತೆ ಮತ್ತು ಮೇಘರಹಿತ ಶರದ್ ಋತುವಿನ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಇರುವ ಕುಮಾರನನ್ನು ಕಂಡು ಅಸಿತರು ಆನಂದಿತರಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ಆನಂದವು ಉಕ್ಕಿಹರಿಯಿತು.
10. ಆಕಾಶದಲ್ಲೂ ಸಹಾ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶಾಖೆ ಹಾಗೂ ಸಹಸ್ರ ಮಂಡಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಸ್ವರ್ಣದಂಡಯುಕ್ತವಾದ ಚಾಮರವನ್ನು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಚಾಮರದವರೂ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಧಾರಣೆಯವರು ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.
11. ಜಟಧಾರಿಯಾದ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಅಸಿತ ಋಷಿಯು ಹಳದಿ ವರ್ಣದ ಕಂಬಳಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟ ಸ್ವರ್ಣಮುದ್ರೆಯಂತಿರುವ ಸುಂದರ ಕುಮಾರನನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಹರ್ಷಿತರಾದರು, ಅವರ ಚಿತ್ತವು ಸಹಾ ಆನಂದಿತವಾಯಿತು. ಕುಮಾರನ ಮೇಲೆ ಶ್ಲೇಷ್ಠತೆಯಿತ್ತು.
12. ಉತ್ತಮೋತ್ತಮರಾದ ಶಾಕ್ಯ ಕುಮಾರನನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಲಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವೇದಪಾರಂಗತ ಜಿಜ್ಞಾಸು ಋಷಿಯು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನದಿಂದ ಈ ಮಾತು ಹೇಳಿದರು. “ಈತನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವನು.”
13. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗಮನ (ಮರಣ)ದ ಸ್ಮರಣೆ ಉಂಟಾಗಿ ಅವರ ನೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವು ಹರಿಯಿತು. ಶಾಕ್ಯರಾಜರಂತು ಅಸಿತ ಋಷಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಕೇಳಿದರು- “ಕುಮಾರನಿಗೆ ವಿಘ್ನವಾವುದು ಇಲ್ಲತಾನೆ?”
14. ಕಾಲದೇವಲ (ಅಸಿತ) ಋಷಿಯು ಶಾಕ್ಯರ ಆತಂಕ ಕಂಡು ಈ ವಾಕ್ಯ ನುಡಿದರು: “ಅಹಿತ ಯಾವುದನ್ನೂ ಕುಮಾರ ಕಾಣಲಾರ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ವಿಘ್ನ ಆಗಲಾರದು. ಈತನು ಸಾಧಾರಣ ಮಾನವನಲ್ಲ, ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿರಿ.”
15. “(ಚಕ್ಷು) ಉತ್ತಮನು, ವಿಶುದ್ಧ ದರ್ಶಿಯಾದ ಈ ಕುಮಾರನು ಸಂಬೋಧಿಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುವನು ಮತ್ತು ಸರ್ವಜೀವಿಗಳ (ಬಹುಜನರ) ಹಿತದ ಅನುಕಂಪೆಯಿಂದ ಧರ್ಮಚಕ್ರದ ಪ್ರವರ್ತನ ಮಾಡುವನು. ಅವನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆಯುತ ಶಾಸನವು ಶ್ರೇಷ್ಠತರವಾಗಿ ಹರಡುತ್ತದೆ.
16. “ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಯುವು ಹೆಚ್ಚು ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ನನ್ನ ಮೃತ್ಯು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಈ ಅಸದೃಶ ಪರಾಕ್ರಮಿಯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳಲಾರೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಆತುರನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಹಾಗೂ ದುಃಖಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ.”

17. ಶಾಕೃರಿಗೆ ವಿಪುಲವಾದ ಆನಂದ ನೀಡಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರಟರು. ಆದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸೋದರಿಯ ಪುತ್ರನ ಮೇಲೆ ಅನುಂಕಪ ತಾಳಿ ಆತನನ್ನು ಅಸದೃಶ ಪರಕ್ರಮಿಯ ಬಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಮಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿದರು.
18. “ಸಂಬೋಧಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಧಮ್ಮ ಮಾರ್ಗದ ಉಪದೇಶ ನೀಡುವಂತೆ ‘ಬುದ್ಧ’ರ ಘೋಷ ಪರರಿಂದ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರ (ಬುದ್ಧರ) ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು, ಧಮ್ಮದ ವಿಷಯ ಕೇಳಿ ಆ ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಮ ಪಾಲಿಸು.
19. ಹಿತೈಷಿ ಭಾವದಿಂದ, ಸ್ಥಿರವಾದ, ಉತ್ತಮವಾದ, ವಿಶುದ್ಧ ಭವಿಷ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟನಾದ ಪುಣ್ಯವಂತ ಆ ನಾಲಕನು ಬುದ್ಧರ (ಜಿನ) ಪ್ರತೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದನು.
20. ಧಮ್ಮಚಕ್ರ ಪ್ರವೃತ್ತನದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧರೆಂಬ ಘೋಷವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಋಷಿಗೆ ದರ್ಶಿಸಿ ಧಮ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಿತರಿಂದ ಕಲಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಸ್ತು ಗಾಢೆ ಮುಗಿಯಿತು.

21. ನಾಲಕ - “ನಾನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಅಸಿತ ಋಷಿಯಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವೆನು. ಸರ್ವಧಮ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾದ ಹೇ ಗೋತಮರೇ, ನಾನು ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆನು.
22. “ಗೃಹತ್ಯಾಗಿಯಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ, ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ಉತ್ತಮ ಪದದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ.
23. ಭಗವಾನರು - “ದುಷ್ಕರ ಮತ್ತು ಕಠಿಣತೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುವೆನು. ನಾನು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ದೃಢನಾಗು.
24. “ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ವಂದಿಸುವರು, ಅಥವಾ ಕೆಲವರು ನಿಂದಿಸುವರು. ಅದರ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಸಮಾನ ಭಾವದಿಂದಿರು, ಮನವನ್ನು ದೂಷಿತ ಮಾಡದಿರು, ಶಾಂತತೆ ಹಾಗೂ ವಿನೀತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸು.
25. “ದಾವಾಗ್ನಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯ ರೀತಿ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರದ ಅವಲಂಬನೆ (ಆಕರ್ಷಣೆ) ಉಪಸ್ಥಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಲೋಭನೆ ಮಾಡುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ನೀನು ಪ್ರಲೋಭಿತನಾಗದಿರು.
26. ಮೈಥುನ ಧರ್ಮದಿಂದ ವಿರತನಾಗು, ಒಳ್ಳೆಯ-ಕೆಟ್ಟದಾದ ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ನಿಂತಿರುವ ಮತ್ತು ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಜೀವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿರೋಧಭಾವ ಅಥವಾ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ರಹಿತನಾಗು.
27. “ಹೇಗೆ ನಾನು ಇರುವೆನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಿಗಳು ಸಹಾ, ಹೇಗೆ ಈ ಜೀವಿಗಳಿರುವವೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾನಿರುವೆನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ತನ್ನ ಸಮಾನರು ಎಂದು ಅರಿತು ಯಾರನ್ನು ವಧಿಸದಿರು ಮತ್ತು ಪರರಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸದಿರು (ಹಿಂಸಿಸದಿರು).
28. “ಯಾವ ಇಚ್ಛೆ ಮತ್ತು ಲೋಭದಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನ, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವರು, ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಚಕ್ಷುಮಂತನು ಸಂಚರಿಸಲಿ ಮತ್ತು ನರಕವನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗಲಿ.

29. “ಯಾರು ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕನಲ್ಲವೋ, ಮಿತಹಾರ ಭೋಜನ ಮಾಡುವನೋ, ಅಲ್ಲೆಚ್ಚೆ ಮತ್ತು ಲೋಭರಹಿತ ನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತಹ ಇಚ್ಛಾರಹಿತ ಸಂತುಷ್ಟ ವ್ಯಕ್ತಿ ಶಾಂತನಾಗುವನು.
30. “ಭಿಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆ ಮುನಿಯು ವನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿ ಮತ್ತು ಗಿಡ (ಮರ)ದ ಕೆಳಗೆ ಆಸನ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿ.
31. “ವನದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾ ಆ ಧೀರನು ಧ್ಯಾನತತ್ಪರ ಆಗಲಿ, ತನಗೆ ಸಂತೋಷ ನೀಡುವ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲಿ.
32. “ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದ ನಂತರ ಪ್ರಾತಃ ಭಿಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮಂತ್ರಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡದೆ ಮತ್ತು ಪರರು ಗ್ರಾಮದಿಂದ ತಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದಿರಲಿ.
33. “ಮುನಿಯು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಕುಲಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯದಿರಲಿ, ನಿಶ್ಯಬ್ದದಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿ, ಸಂಕೇತ ನೀಡುವಂತಹ ಯಾವ ಮಾತನ್ನು ಆಡದಿರಲಿ.
34. “ಏನಾದರೂ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಸಿಕ್ಕರೆ ಸಿಗಲಿ, ಸಿಗದಿದ್ದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು (ಸ್ಥಳ) ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷದ ರೀತಿ ಎರಡು ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾನ (ಶಾಂತ) ನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ.
35. “ಮೂಕನಾಗದಿದ್ದರೂ ಮೂಕನ ಹಾಗೆ ನಿಶ್ಯಬ್ದದಿಂದ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲ ದಾನವನ್ನು ಅನಾಧರಣೆ ಮಾಡದೆ ಮತ್ತು ದಾನಿ (ದಾತನ)ಯ ನಿಂದೆ ಮಾಡದಿರಲಿ.
36. “ಮಹಾಶ್ರಮಣರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ-ಕೆಟ್ಟ ಮಾರ್ಗ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ಎರಡುಬಾರಿ ದಾಟಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಒಂದೇಸಾರಿ (ತಕ್ಷಣವೂ) ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
37. “ಯಾರಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆ ಇಲ್ಲವೋ, ಯಾವ ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಭವಸ್ತೋತ್ರ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆಯೋ, ಯಾರು ಕೃತ್ಯ-ಅಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಮೀರಿಹೋಗಿರುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಸಂತಾಪವೂ ಇಲ್ಲ.
38. “ನಾನು ನಿನಗೆ ಮೌನೇಯ (ಶ್ರೇಷ್ಠಜ್ಞಾನ) ವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ, ಅದು ಕತ್ತಿಯ ಅಲಗಿನಂತಿರುತ್ತದೆ. ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ತಾಲುವಿಗೆ ಒತ್ತಿ ಹೊಟ್ಟೆ (ನಾಲಿಗೆ)ಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಯಮಿಯಾಗು.
39. “ಆಲಸ್ಯರಹಿತ ಚಿತ್ತದವನಾಗು, ಅವಿಶ್ರಾಂತಿಯುತ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡದಿರು, ಕ್ಷೇಷರಹಿತ ಹಾಗು ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲನೆಮಾಡು.
40. “ಒಂದೇ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಇರುವಂತೆ ಅಭ್ಯಾಸಿಸು ಮತ್ತು ಶ್ರಮಣರ ಸಂಗತಿ ಮಾಡು, ಏಕಾಂತವಾಸಿಯು ಮೌನೇಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಏಕಾಂತತೆಯಲ್ಲಿ (ಚಿತ್ತ ಏಕಾಂತತೆ) ವಿಹರಿಸುವವನು (ಪಾಲಿಸುವವನು) ದಶದಿಕ್ಪುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು.
41. “ಧ್ಯಾನಿಯು, ವಿಷಯ ವಾಸನಾ ತ್ಯಾಗಿಯು ಧೀರರ ವಾಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಶ್ರದ್ಧಾಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ (ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ) ಲಜ್ಜೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ (ಪುಣ್ಯ) ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಧಿಕಾಗಿ ಬೆಳೆಸಲಿ.
42. “ಚಿಕ್ಕ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿರುವುದನ್ನು ನದಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸು. ಚಿಕ್ಕ ನದಿಯು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಸಾಗರವು ಶಾಂತವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ.

43. “ಯಾರಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಿರುವುದೋ ಆತನು ಕೀರ್ತಿಗಾಗಿ (ಪ್ರಚಾರ) ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವರೋ, ಅವರು ಶಾಂತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೂರ್ಖ ಅರ್ಥ ತುಂಬಿದ ಗಡಿಗೆಯಂತಾದರೆ, ಪಂಡಿತರು ತುಂಬಿದ ಜಲಾಶಯದಂತೆ.
44. “ಯಾವ ಶ್ರಮಣರು ಅರ್ಥಯುಕ್ತ ಬಹುಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವರೋ, ಅವರು ಅರಿತು ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ನೀಡುವರು ಮತ್ತು ಅರಿತು ಹೇಳುವರು.
45. “ಅವರು ಅರಿತು ಸಹಾ ಸಂಯಮದ ಕಾರಣದಿಂದ ಅರಿತ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಹು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮುನಿ ಮೌನೆಯನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮುನಿಯು ಮೌನೆಯವನ್ನು (ಶಾಂತಜ್ಞಾನ) ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿರುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಾಲಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

12. ಧ್ಯಯತಾನುಪ್ಪಸ್ಸನಾ ಸುತ್ತ

(ಈ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದದ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹಾಗೂ ನಿರೋಧದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ)

ಹೀಗೆ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಶ್ರಾವಸ್ಥಿಯ ಪೂರ್ವ ಆರಾಮದ ಮಿಗಾರ ಮಾತಾರ ಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಭಗವಾನರು ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಉಪೋಸಥಕ್ಕಾಗಿ ತೆರೆದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಸಮೇತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಆಗ ಭಗವಾನರು ಮೌನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿ ಸಂಬೋಧಿಸಿದರು—

“ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಈ ಆರೈರ ಉತ್ತಮ ಸಂಬೋಧಿಯ ಕಡೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನ ಏನಿದೆ? ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ನೀವು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ ಇದರಿಂದ ಎರಡು ಧರ್ಮಗಳ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದ ಲಾಭವಾಗುವುದು. ಯಾವುದು ಎರಡು ಧರ್ಮಗಳು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು?

(1) ದುಃಖ ಮತ್ತು ದುಃಖದ ಮೂಲ (ಹೇತು). ಇದು ಒಂದು ಅನುಪಶ್ಯನ (ಚಿಂತನೆ). ದುಃಖನಿರೋಧ ಮತ್ತು ದುಃಖ ನಿರೋಧದ ಕಡೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಅನುಪಶ್ಯನವಾಗಿದೆ. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಈ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು (ವಿಷಯ) ಮನನ ಮಾಡುವಂತಹ ಅಪ್ರಮತ್ತ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನು ತತ್ಪರನು ಆದ ಭಿಕ್ಷುವು ಎರಡು ಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲವನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅದೆಂದರೆ: ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಅಲ್ಪ ವಾಸನೆಗಳ ಶೇಷವಿರುವ ಅನಗಾಮಿತ್ವ” ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಸುಗತರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು—

1. “ಯಾರು ದುಃಖವನ್ನು ಅರಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೂ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸಹಾ ಅರಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಸರ್ವದುಃಖಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಾಂತವಾಗಿವೆಯೋ ಮತ್ತು ದುಃಖದ ನಿರೋಧವಾಗಿ ಶಾಂತವಾಗುವಂತಹ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸಹಾ ಅವರು ಅರಿಯಲಾರರು.
2. “ಅವರು ಚಿತ್ತ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಮುಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಸಹಾ ರಹಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ದುಃಖದ ಅಂತ್ಯ ಮಾಡಲು ಅಯೋಗ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೇ ಜನ್ಮಜರಾದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
3. “ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಪೂರ್ಣ ದುಃಖವು ನಿರುದ್ಧ (ನಾಶ) ವಾಗಿದೆಯೋ, ಅವರು ದುಃಖ, ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ದುಃಖದ ಶಾಂತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೆ.

4. “ಅವರು ಚಿತ್ತ ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಮುಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ದುಃಖದ ಅಂತ್ಯ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೇ ಜನ್ಮ-ಜರಾದಲ್ಲಿ ಬೀಳದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

(2) “ಏನು ಅಂತಹ ಯಾವುದಾದರೂ ದ್ವಿತೀಯ ಕ್ರಮವಿದೆಯೇ, ಆ ಎರಡರ ಅನುಪಶ್ಯನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಹೀಗೆ ಕೇಳಿದವರನ್ನು, ಇದೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವ ಯಾವ ದುಃಖವು ಇದೆಯೋ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ವಾಸನೆಯಿಂದ (ಕಾರಣದಿಂದ/ಉಪಾದಿ) ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಅನುಪಶ್ಯನ (ಚಿಂತನೆ), ವಾಸನೆಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಅನುಪಶ್ಯನವಾಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು-

5. “ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ದುಃಖಗಳಿವೆಯೋ ಅವು ವಾಸನೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಮೂರ್ಖನು ವಾಸನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೋ, ಆ ಮೂಢನು ಪ್ರತಿಸಾರಿಯೂ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ಹೇತು (ಮೂಲ) ಅರಿತು ಜನರು ವಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳದಿರಲಿ.

(3) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ದುಃಖವಿದೆಯೋ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ಅವಿದ್ಯೆಯ (ಅಜ್ಞಾನ) ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಚಿಂತನೆ. ಅವಿದ್ಯೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿವೃತ್ತಿಯಿಂದ, ನಿರೋಧದಿಂದ, ದುಃಖದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು-

6. “ಯಾವ ಜನರು ಜನ್ಮ-ಮೃತ್ಯು ರೂಪಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಾರಿಬಾರಿಯು ಬೀಳುತ್ತಿರುವರೋ ಮತ್ತು ಈ ಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಅವಿದ್ಯೆಯೇ ಅವರ ಗತಿಗೆ ಮೂಲ ಆಗಿದೆ.

7. “ಈ ಅವಿದ್ಯೆಯು ಮಹಾ ಮೋಹವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಕಾರಣದಿಂದ ಚಿರಕಾಲದಿಂದ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವ ಜೀವಿಗಳೂ ವಿದ್ಯೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ ಅವರು ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.

(4) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವೆಲ್ಲಾ ದುಃಖವಿದೆಯೋ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ಸಂಖಾರದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿದೆ (ಮನೋನಿರ್ಮಿತಿ). ಸಂಖಾರದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

8. “ಯಾವುದೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖವಿದೆಯೋ, ಅದೆಲ್ಲಾ ಸಂಖಾರ (ಮನೋ ನಿರ್ಮಿತಿ)ದ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಂಖಾರದ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

9. “ಸಂಖಾರಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ದುಃಖವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮವನ್ನು ಅರಿತು ಸರ್ವ ಸಂಖಾರಗಳ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸಂಚ್ಛೇಯ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಕ್ಷಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಅರಿತು...

10. “ಸಮ್ಯಕ್ ದರ್ಶಿಯು, ಜ್ಞಾನಿಯು, ಪಂಡಿತರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಮಾರನ ಸಂಯೋಗವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.

(5) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವೆಲ್ಲಾ ದುಃಖವಿದೆಯೋ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುವುದು. ಇದು ಒಂದು ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖ ಉತ್ಪನ್ನ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಒಂದು ಎರಡನೆಯ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು—

11. “ಯಾವೆಲ್ಲಾ ದುಃಖವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದೋ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ವಿಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನದ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
12. ವಿಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದ ದುಃಖವಾಗುವುದು. ಇದರ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅರಿತು ವಿಜ್ಞಾನದ ನಿರೋಧದಿಂದ ಭಿಕ್ಷು ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನಾಗಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುವನು.

(6) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವೆಲ್ಲಾ ದುಃಖವಿದೆಯೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವರ್ಷದ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ. ಸ್ವರ್ಷದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದರು.

13. “ಯಾರು ಸ್ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಲಗ್ನರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರು ಸಂಸಾರ ಶ್ರೋತದ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಚಲಿಸುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಬಂಧನಗಳು, ಕ್ಷಯದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದಾರೆ.
14. “ಯಾರು ಸ್ವರ್ಷವನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅರಿತು ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ ಉಪಶಮದಲ್ಲಿ ರತರೋ, ಅವರು ಸ್ವರ್ಷ ನಿರೋಧದಿಂದ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರಾಗಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿರುವರು.

(7) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವೆಲ್ಲಾ ದುಃಖವಿದೆಯೋ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ವೇದನೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದು. ಇದು ಒಂದು ಅನುಪಶ್ಯನ (ಚಿಂತನೆ) ವಾಗಿದೆ. ವೇದನೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ.” ನಂತರ ಶಾಸ್ತ್ರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು:

15. “ಸುಖ, ದುಃಖ ಮತ್ತು ತಟಸ್ಥ (ಉಪೇಕ್ಷಾ)ಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಯಾವೆಲ್ಲವೂ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿ ವೇದನೆಗಳಿವೆ.
16. “ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ನಶ್ವರ ಮತ್ತು ಕ್ಷಣಭಂಗುರ ಎಂದು ಅರಿತು ಇದು ದುಃಖವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿತು, ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಅವುಗಳ ನಷ್ಟವನ್ನು (ಕ್ಷಯ) ನೋಡಿ ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಅದರಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಭಿಕ್ಷುವು ವೇದನೆಗಳ ಕ್ಷಯದಿಂದ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನಾಗಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

(8) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖವಿದೆಯೋ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ತೃಷ್ಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ. ತೃಷ್ಣೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಅನುಪಶ್ಯನವಾಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು.

17. “ತೃಷ್ಣೆಯ ಸಂಗಡ ಪುರುಷನು ದೀರ್ಘಕಾಲದಿಂದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ.
18. “ತೃಷ್ಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪನ್ನ ಆಗುವುದು. ಈ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮವನ್ನು ಅರಿತು ಭಿಕ್ಷುವಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಏನೆಂದರೆ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತರಹಿತನಾಗಿ ಸ್ವತ್ತಿ (ಎಚ್ಚರಿಕೆ)ಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸಲಿ.

(9) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವೆಲ್ಲಾ ದುಃಖವಿದೆಯೋ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಉಪಾದಾನದ (ಅಂಟುವಿಕೆಯ) ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಅನುಪಶ್ಯನವಾಗಿದೆ. ಉಪಾದಾನದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಅನುಪಶ್ಯನವಾಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಹೀಗೆ ಮತ್ತೆ ನುಡಿದರು.

19. “ಉಪಾದಾನದ (ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಅಂಟುವಿಕೆ) ಕಾರಣದಿಂದ ಭವ (ಜನ್ಮ ಸಂಭವಿಸುವಿಕೆ) ವಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. (ಜನ್ಮ) ಉತ್ಪನ್ನನಾದವನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುವು ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗಿದೆ.
20. “ಆದ್ದರಿಂದ ಉಪಾದಾನದ ಕ್ಷಯದಿಂದ ಪಂಡಿತನು ಜನ್ಮಕ್ಷಯವೆಂದು ಆಳವಾಗಿ ಅರಿಯುತ್ತಾನೆ ಹಾಗು ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.

(10) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವೆಲ್ಲಾ ದುಃಖವಿದೆಯೋ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಕರ್ಮಯುಕ್ತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ. ಕರ್ಮಯುಕ್ತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಅನುಪಶ್ಯನವಾಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು—

21. “ಯಾವುದೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದೋ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಕರ್ಮಯುಕ್ತ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯತ್ನ (ಕರ್ಮ)ದ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗಲಾರದು.
- 22–23. ದುಃಖವು ಕ್ರಿಯೆಯ (ಪ್ರಯತ್ನ) ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮವನ್ನು ಅರಿತು ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಕರ್ಮಯುಕ್ತ ಪ್ರಯತ್ನರಹಿತನಾಗಿ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಲಿ, ಭವತೃಷ್ಣೆಯ ವಿನಾಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಚಿತ್ತ ಭಿಕ್ಷು ನಿರತನಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಜನ್ಮರೂಪಿ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲಿ. ಆತನು ಮತ್ತೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.

(11) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವೆಲ್ಲಾ ದುಃಖವಿದೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಆಹಾರದ (ಮಾನಸಿಕ ಆಹಾರ) ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಚಿಂತನೆ, ಆಹಾರದ ಸಂಪೂರ್ಣತೆ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗಲಾರದು. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಅನುಪಶ್ಯನ.” ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಶಾಸ್ತ್ರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು—

24. “ಯಾವೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದೋ ಅವೆಲ್ಲಾ ಆಹಾರದ (ಸ್ಪರ್ಶ, ಇಚ್ಛೆ, ವಿನ್ಯಾಸ) ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಹಾರದ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

25. “ಆಹಾರದಿಂದಲೇ ದುಃಖ, ಇದರ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಆಹಾರದಿಂದ (ವಿಷಯಗಳಿಂದ) ವಿಮುಕ್ತನಾಗಲಿ.

26. ಚಿತ್ತ ಮಲಗಳ ಕ್ಷಯದಿಂದಲೇ ಆರೋಗ್ಯ (ನಿಬ್ಬಾಣ) ಎಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಸ್ಥಿರ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕ ಆಹಾರ ಸೇವಿಸಲಿ (ಕುಶಲ ಚೇತಸಿಕಾ) ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

(12) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾವೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖದಿಂದಿದೆಯೋ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಚಂಚಲತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ. ಚಂಚಲತೆಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನು ನುಡಿದರು-

27. “ಯಾವೆಲ್ಲವೂ ದುಃಖವು ಸಂಭವಿಸುವುದೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಚಂಚಲತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ. ಚಂಚಲತೆಯ ನಿರೋಧದಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

28. “ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸಂಖಾರಗಳ ನಿರೋಧ ಮಾಡಿ, ತೃಷ್ಣೆ ಹಾಗೂ ಆಸಕ್ತಿರಹಿತರಾಗಿ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಭಿಕ್ಷು ಸಂಚರಿಸಲಿ.

(13) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಯಾರು ತೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತರಾಗಿರುವರೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಚಂಚಲತೆ ಬರುವುದು. ಇದು ಒಂದು ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ. ಯಾರು ತೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತರೋ ಅವರಿಗೆ ಚಂಚಲತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಚಿಂತನೆ ಆಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಇದನ್ನು ನುಡಿದರು-

29. “ಯಾರು ತೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತರಲ್ಲವೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಚಂಚಲತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತರಾಗಿರುವವರಲ್ಲಿ ಚಂಚಲತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಈ ಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಲಾರರು.”

30. “ತೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತರಾಗಿರುವುದು ಮಹಾ ಭಯವಾಗಿದೆ. ಈ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ಮತ್ತು ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸಲಿ (ವಾಸಿಸಲಿ).

(14) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ? ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದದು? ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ರೂಪಲೋಕಕ್ಕಿಂತ ಅರೂಪಲೋಕವು ಶಾಂತಕರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ಚಿಂತನೆ, ಅರೂಪಲೋಕಕ್ಕಿಂತ ನಿಬ್ಬಾಣವು ಶಾಂತಕರವಾಗಿದೆ. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಅನುಪಶ್ಯನವಾಗಿದೆ.” ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು-

31. “ಯಾವೆಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳು ರೂಪಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆಯೋ ಮತ್ತು ಯಾವೆಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳು ಅರೂಪಲೋಕ ನಿವಾಸಿಗಳೋ, ಅವುಗಳು ನಿರೋಧ (ನಿಬ್ಬಾಣ) ಅರಿಯದೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ.

32. “ಯಾವೆಲ್ಲವೂ ರೂಪವನ್ನು (ದೇಹ) ಅರಿತು (ಚಿತ್ತ) ಅರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಯಾರು ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿ ವಿಮುಕ್ತರೋ, ಅವರು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಅಂತ್ಯ ಮಾಡಿರುವರು.

(15) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದು? ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ದೇವ, ಮಾರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಸಮಣ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಹಿತ ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳ ಸಮೂಹವು ಯಾವುದನ್ನು ಸತ್ಯ ಎಂದು ಅರಿತವೋ ಅದನ್ನು ಆರ್ಯರು ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅಸತ್ಯ ಎಂದು ಅರಿತರು. ಇದು ಒಂದು ಅನುಪಶ್ಯನವಾಗಿದೆ. ದೇವ, ಮಾರ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಶ್ರಮಣ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಹಿತ ಸರ್ವಜೀವಿಗಳ ಸಮೂಹವು ಯಾವುದನ್ನು ಅಸತ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರೋ, ಆರ್ಯರು ಅದನ್ನು ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಅರಿತರು. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರರು ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು-

33. “ಅನಾತ್ಮರಲ್ಲಿ (ತಾನು ಅಲ್ಲದುದರಲ್ಲಿ) ಆತ್ಮವನ್ನು (ತಾನೆಂದು, ನಿತ್ಯವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವ) ನಂಬಿರುವ ದೇವಸಹಿತ ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡಿ, ನಾಮ (ಮನಸ್ಸು) ಮತ್ತು ರೂಪದಲ್ಲಿ (ದೇಹ) ಸಂಲಗ್ನನರಾಗಿರುವ ಜೀವಿಗಳೂ ಇದನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬುವರು.
34. “ಯಾವುದನ್ನು ಯಾವರೀತಿ ಅರಿಯುವರೋ, ಅದು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಈ ಧಾರಣೆ (ನಂಬಿಕೆ) ಅಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವುದು ಅಸತ್ಯವೋ ಅದು ನಶ್ವರವಾಗಿದೆ.
35. “ನಿಬ್ಬಣವು ಅನಕ್ಷರವಾಗಿದೆ. ಆರ್ಯರು ಅದನ್ನು ಸತ್ಯವೆಂದು ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತವರು (ಯಾರೇ ಆಗಲಿ) ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರಾಗಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

(16) “ಏನು ಅಂತಹ ಬೇರೆ ಕ್ರಮವಿದೆಯೋ, ಆ ಎರಡರ ಚಿಂತನೆ (ಅನುಪಶ್ಯನ) ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ?” ಎಂದು ಕೇಳುವವರಿಗೆ ‘ಇದೆ’ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದು? ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ದೇವ, ಮಾರ, ಶ್ರಮಣ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸಹಿತ ಸರ್ವಜೀವಿಗಳು ಯಾವುದನ್ನು ಸುಖ ಎಂದು ಅರಿತಿರುವರೋ, ಆರ್ಯರು ಅದನ್ನೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಜ್ಞಾದಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ದುಃಖ ಎಂದು ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ಅನುಪಶ್ಯನವಾಗಿದೆ. ದೇವ, ಮಾನವ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಶ್ರಮಣ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಹಿತ ಸರ್ವ ಜೀವಿಗಳೂ ಯಾವುದನ್ನು ದುಃಖ ಎಂದು ಅರಿತಿರುವರೋ, ಆರ್ಯರು ಅದನ್ನು ಸುಖ ಎಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವರು. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಅನುಪಶ್ಯನವಾಗಿದೆ. ಭಿಕ್ಷುಗಳೇ, ಈ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡುವವ ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿ, ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗಿರುವ ತತ್ತರ ಭಿಕ್ಷು ಎರಡು ಫಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಬಹುದು. ಒಂದು ಇದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಪೂರ್ಣ ಗಂಭೀರ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ (ಎರಡನೆಯದು) ಅಲ್ಪ ವಾಸನಶೇಷ ಅನಗಾಮಿತ್ವ ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು, ಸುಗತರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು, ಶಾಸ್ತ್ರರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು-

- 36-37. “ಎಷ್ಟೇ ಇಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಿಯವಾದ ಮನಾಪವಾದ (ಮನಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ) ರೂಪ, ಶಬ್ದ, ಗಂಧ, ರಸ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶ ಇದೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ದೇವಸಹಿತವಾದ ಲೋಕವು ಸುಖವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದೆ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಅದರ ನಿರೋಧವಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನೇ ಮಿಥ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ದುಃಖವೆಂದು ನಂಬಿದ್ದಾರೆ.
38. “ಪಂಚಖಿಂದದ (ಅಸ್ತಿತ್ವದ) ನಿರೋಧವನ್ನು ಆರ್ಯರು ಸುಖವೆಂದು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಅರಿತಿರುವರು. ಸಮ್ಯಕ್ ದರ್ಶಕರ ಈ ಮಹೋನ್ನತ ಅನುಭವವು ಲೋಕದ (ಇತರರ) ಅನುಭವಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ.
39. “ಯಾವುದನ್ನು ಪರರು ಸುಖ ಎಂದು ಹೇಳುವರೋ, ಅದನ್ನೇ ಆರ್ಯರು ದುಃಖವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಯಾವುದನ್ನು ಪರರು ದುಃಖವೆಂದು ಹೇಳುವರೋ, ಅದನ್ನೇ ಆರ್ಯರು ಸುಖವೆಂದು ಅರಿಯುವರು. ಅರಿಯುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದುಷ್ಕರವಾದ ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಜ್ಜರಾದ ಜನರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೂಢರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ.

40. “ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಆವರಿಸಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಕತ್ತಲೆಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞರಿಗೆ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿದೆ. ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಆ ಪ್ರಕಾಶವು ನೋಡಲು ಸಮಾನವಾಗಿರುವಂತೆ (ಅನುಕೂಲವಾಗಿ) ತೆರೆದಿರುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯದವರು ಹತ್ತಿರವಿದ್ದರೂ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.
41. “ಭವರಾಗದಲ್ಲಿ ವಶೀಭೂತರೂ, ಭವಶ್ರೋತದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವವರು ಮತ್ತು ಮಾರನ ಅಧೀನರಾಗಿರುವ ಜನರಿಗೆ ಈ ಧರ್ಮ ಅರಿಯುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಲ್ಲ.
42. ಆರೈಗೆ ಅತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಯಾರು ಸಂಬೋಧಿ ಪದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರೋ ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ಆಸವರಹಿತರಾಗಿ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುತ್ತಾರೆ.”

ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು. ಆ ಭಿಕ್ಷುಗಳು ಆ ಬೋಧನೆಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಅನುಮೋದಿಸಿ ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು. ಈ ಉಪದೇಶ ಹೇಳುವಾಗ ಅರವತ್ತು ಭಿಕ್ಷುಗಳ ಚಿತ್ತವು ಆಸವಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತವಾಗಿ, ಅರಹಂತರಾದರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಧ್ಯಾನತಾನುಪ್ಪಸನಾ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಮಹಾ ವಗ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು

IV. ಅಟ್ಟಕ ವಗ್ಗ

1. ಕಾಮ ಸುತ್ತ

(ಕಾಮಭೋಗಗಳ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು)

1. ಒಂದುವೇಳೆ ಭೋಗವಿಲಾಸ ಇಚ್ಛೆವುಳ್ಳವನ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾದರೆ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನದವನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು.
2. ಒಂದುವೇಳೆ ಇಚ್ಛಿಸುವವನು, ತೃಷ್ಟಿಗೆ ವಶೀಭೂತನು ಆದ ಅವನ ಕಾಮಭೋಗಗಳು ವಸ್ತುಗಳು (ವ್ಯಕ್ತಿ) ನಷ್ಟವಾದರೆ ಆತನು ಬಾಣವು ಚುಚ್ಚಿದಂತೆ ಪೀಡಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.
3. ಸರ್ಪದ ಹೆಡೆಯಿಂದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಹಾಗೆ ಯಾರು ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವನೋ, ಆತನು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ (ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ) ವಿಷಪೂರಿತದಂತಿರುವ ಬಯಕೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವನು.
4. ಮನುಷ್ಯನು ಹೊಲಗದ್ದೆ, ಹೊನ್ನು, ಗೋವುಗಳು, ಕುದುರೆ, ಧನ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಥವಾ ಬಂಧು ಸಂಬಂಧಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಗಭಿಲಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
5. ಆಗ ಆತನಿಗೆ ವಾಸನೆಗಳು ಅಧುಮುತ್ತುವೆ ಮತ್ತು ತೊಂದರೆಗಳು ಮರ್ದಿಸುತ್ತವೆ. ಹೇಗೆ ಒಡೆದ ನೌಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನುಗ್ಗುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಅದರ ಹಿಂದೆ ದುಃಖವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.
6. ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸದಾ ಸ್ವತಿಯಂತನಾಗಿ ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಅವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿ, ನಾವೆಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಬರಿದುಮಾಡಿ ಭವಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಮ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

2. ಗುಹಟ್ಟಕ ಸುತ್ತ

(ಸಂಸಾರದ ಅಸಾರತೆ)

1. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾದ, ಅನೇಕ ಕಾಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಚ್ಛಾದಿತನಾದ, ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಸಂಲಗ್ನನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಏಕಾಂತ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ದೂರವೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಮ-ಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು ಬಹು ಕಠಿಣವಾಗಿದೆ.
2. ಯಾರು ಇಚ್ಛೆಗಳಿಗೆ ವಶೀಭೂತರೋ, ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತರೋ, ಅವರ ಮುಕ್ತಿ ಅತಿ ಕಠಿಣವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಲಾರರು. ಅವರು ಭೂತ ಹಾಗೂ ಭವಿಷ್ಯದ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವರ್ತಮಾನದ ಕಾಮನೆಗಳಿಗೆ ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಾರೆ.
3. ಯಾರು ಕಾಮಗಳ ಕಾಮನೆ ಮಾಡುವರೋ, ಅದರಲ್ಲೇ ಸಂಲಗ್ನವಾಗುವರೋ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತರೋ, ಯಾರು ಜಿಪುಣರೋ, ವಿಷಮತೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರೋ ಅವರು ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಒದ್ದಾಡುವರು. ಹಾಗು ಮೃತ್ಯುವಿನ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಗತಿ ಏನು ಎಂದು ವಿಲಾಪಿಸುವರು.

4. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಏನೆಂದರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಮತೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಹಾಗೂ ವಿಷಮತೆಯ ಆಚರಣೆ ಮಾಡದಿರುವುದು ಏಕೆಂದರೆ ಧೀರರು ಜೀವನವನ್ನು ಅಲ್ಪವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
5. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಸಿಕ್ಕಿ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವವರನ್ನು ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಸಾಂಸಾರಿಕ ತೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಹೀನರು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ವಿಲಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ.
6. ಅಲ್ಪಜಲದ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯಗಳು ಒದ್ದಾಡುವ ಹಾಗೆ ತೃಷ್ಣೆಗೆ ವಶೀಭೂತರಾಗಿ ಒದ್ದಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿಯಾದರೂ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿರಹಿತರಾಗಿ, ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಲಿ.
7. ಅತಿರೇಕಗಳ ಎರಡು ಹಂತಗಳ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು, ವಿಷಯ ಲೋಲುಪತನಾಗದೆ, ಸ್ವ-ನಿಂದೆಯ ಮಾತು ಆಡದೆ, ಆ ಧೀರನು ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
8. ಮುನಿಯು ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತನಾಗದಿರಲಿ, ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿಯಲಿ, ಭವಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಲಿ. ಕಾಮನ ರೂಪವಾದ ಬಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯಲಿ, ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವವನು ಈ ಲೋಕ ಅಥವಾ ಪರಲೋಕದ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಗೃಹಟ್ಟಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

3. ದುಟ್ಟಟ್ಟಕ ಸುತ್ತ

(ಮುನಿಯು ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿ ವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ)

1. ಕೆಲವರು ದುಷ್ಟಮನದಿಂದ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವರು ಸತ್ಯಮನದಿಂದ ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುನಿಯು ಈ ಉಪವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮುನಿಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಗಾದಿಗಳ ಮುಳ್ಳು ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ.
2. ರಾಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೇಗೆತಾನೇ ತೃಪ್ತಿಸುತ್ತಾನೆ? ಸ್ವಯಂ ಗ್ರಹಣೆಯಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವ ಆತನು ಹೇಗೆ ಅರಿಯುತ್ತಾನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.
3. ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಶೀಲವ್ರತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳಿದಾಗ, ಬೇರೆಯವರದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾನೋ, ಅದನ್ನು ಕುಶಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅನಾರ್ಯ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
4. ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಶಾಂತನೋ, ಉಪಶಾಂತನೋ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಶೀಲಗಳು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ರಾಗವಿಲ್ಲವೋ, ಅದನ್ನು ಕುಶಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಆರ್ಯ ಧರ್ಮ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
5. ಯಾರ ಧರ್ಮವು ಕೃತಕವೋ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪಿತವೋ, ಯಾರು ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನೋ, ಆತನು ತನ್ನ ಯಾವ ಗುಣವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೋ ಅದರ ಆಸರೆಯಿಂದಲೇ, ಅದರ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆತನು ಹೇಳುವನು.
6. ದೃಷ್ಟಿಗಳ (ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ) ಗ್ರಹಣವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿರ್ಣಯ ಮಾಡಿಯೇ ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆ ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅನೇಕಬಾರಿ ಬಿಡುತ್ತಾ ಹಾಗೂ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾ (ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುತ್ತಾ) ಇರುತ್ತಾನೆ.

7. ಶುದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಲ್ಪಿತ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊಂದಿರಲಾರನು. ಆ ಶುದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಾಯಾ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಬೀಳಬೇಕು?
8. ಆಸಕ್ತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಧರ್ಮಸಂಬಂಧಿ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಆಸಕ್ತಿರಹಿತನೋ, ಆತನು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವನು? ಆತನಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ ಹಾಗೂ ಉಚ್ಚದ (ಲೋಕಾಯುತ) ದೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ವ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ನಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ದುಟ್ಟುಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

4. ಸುದ್ಧುಟ್ಟುಕ ಸುತ್ತ (ಅನಾಸಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧ್ಯ)

1. ನಾನು ಶುದ್ಧ, ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ, ಆರೋಗ್ಯ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಬಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಸಹಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಶುದ್ಧನಾಗಲಾರ. ನಾನು ಯಾವುದನ್ನು ಅರಿಯುತ್ತೇನೆಯೋ ಅದೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ. ಹೀಗೆ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ನೋಡುವವನು ಅದನ್ನೇ ಪರಮಜ್ಞಾನ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
2. ಒಂದುವೇಳೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯ ಶುದ್ಧಿ ಆಗುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಆತನ ದುಃಖ ತ್ಯಾಗವಾಗುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಆಸಕ್ತ ಪುರುಷನ ಶುದ್ಧಿಯು ಬೇರೆ ರೀತಿಯೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನಂತೂ ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ.
3. ದೃಷ್ಟಿ, ಶ್ರುತಿ, ಶೀಲವ್ರತ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಶೀಲತೆಯಿಂದಲೇ (ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರಿಂದಲೇ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಬ್ಬನು ಶುದ್ಧಿಯಾಗಲಾರ. ಯಾರು ಪುಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಸ್ವ-ತ್ಯಾಗಿಯೋ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡದವನೋ ಅವನೇ ಶುದ್ಧನಾಗಿರುವನು.
4. ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮೊದಲಿನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವನೋ ಅಂತಹ ತೃಷ್ಣಾ ವಶೀಭೂತರೂ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ದಾಟುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ಮಂಗವು ಮರದ ಒಂದು ರೆಂಬೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ರೆಂಬೆ ಹಿಡಿಯುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವನು.
5. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಸ್ವಯಂ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಇರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯ ಉಚ್ಚ ನೀಚ ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಯಾರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತಿರುವರೋ, ಅಂತಹ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರು ಉಚ್ಚ-ನೀಚ ದೃಷ್ಟಿಗಳ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.
6. ಆ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞನು ಯಾವುದೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿ, ಶ್ರುತ ಅಥವಾ ವಿಚಾರತೆಯಿರುವುದೋ, ಆ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಯಾವುದು ತಾನೇ ವಿಚಲಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ.
7. ಅವರು ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಲ್ಪನೆ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಗ್ರಹಣ ಆಗಲಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಲೋಕದ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಬಂಧನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತೃಷ್ಣೆಯಿಡುವುದಿಲ್ಲ.
8. ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪಾಪವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಸೀಮೆಯನ್ನು ದಾಟಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಅರಿತು ದೃಷ್ಟಿಗ್ರಾಹ್ಯವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿರುವನೋ ಯಾರು ರಾಗದಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ವೈರಾಗ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಹಾ ಯೋಚನಾತೀತನಾದ ಆತನಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಉಳಿದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸುದ್ಧುಟ್ಟುಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

5. ಪರಮಟ್ಟಕ ಸುತ್ತ (ಸತ್ಯದರ್ಶಿಯು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ)

1. ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು (ಸಿದ್ಧಾಂತ) ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆತನು ಅದರ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹೀನವೆಂದು ಹೇಳುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ವಿವಾದರಹಿತನಲ್ಲ.
2. ಯಾರು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ, ಶ್ರುತಿ, ಶೀಲವ್ರತ ಅಥವಾ ವಿಚಾರಶೀಲತೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣವನ್ನು ಕಾಣುವನೋ, ಆತನು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಅನ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ.
3. ಕುಶಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಆತನನ್ನು ಸಹ ಬಂಧಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಯಾರು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಂಧಿತನಾಗಿ ಪರರ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೀಳಾಗಿ ಕಾಣುವನೋ, ಅದರಿಂದ ಭಿಕ್ಷುವು ದೃಷ್ಟಿ, ಶ್ರುತಿ, ವಿಚಾರತೆ ಅಥವಾ ಶೀಲವ್ರತಗಳ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳದಿರಲಿ.
4. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಶೀಲವ್ರತದಿಂದ ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿಯ (ಸಿದ್ಧಾಂತದ) ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡದಿರಲಿ. ತನ್ನನ್ನು ಪರರ ಸಮಾನನೆಂದು ಭಾವಿಸದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಅವರಿಗಿಂತ ನೀಚ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸದಿರಲಿ (ಪರಿಗಣಿಸದಿರಲಿ).
5. ಯಾರು 'ಅಹಂ' ತೃಪ್ತಿಸಿ ಆಸಕ್ತರಹಿತರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರು ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾ ಆಶ್ರಯಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಸಮೂಹದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರ ಪಕ್ಷವು ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ಬೀಳಲಾರರು.
6. ಯಾರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈ ಲೋಕ ಹಾಗೂ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ತೃಷ್ಣೆಯಿಲ್ಲವೋ ಆತನಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ, ದೃಢಗ್ರಾಹ್ಯದಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
7. ಆತನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿ, ಶ್ರುತಿ ಅಥವಾ ವಿಚಾರಿತ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಣುಮಾತ್ರವೂ ಕಲ್ಪಿತಧಾರಣೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲೂ ಅನಾಸಕ್ತನಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಚಲಿತನನ್ನಾಗಿ ಯಾರು ಮಾಡುವರು?
8. ಅವರು ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಗ್ರಹಣ ನೀಡುವುದು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ನಂಬುವುದು ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕೇವಲ ಶೀಲವ್ರತದಿಂದ ಭವಸಾಗರ ದಾಟಲಾರನು. ದಾಟಿರುವ ಅರಹಂತರು ಈ ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಾರರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪರಮಟ್ಟಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

6. ಜರಾ ಸುತ್ತ (ಅನಿತ್ಯತೆಯ ವರ್ಣನೆ)

1. ಅಹೋ! ಈ ಜೀವನವು ಅತಿ ಅಲ್ಪವಾಗಿದೆ, ನೂರು ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಮಾನವ ಮೃತ್ಯುವಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಇದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವರೋ ಅವರು ಸಹಾ ವೃದ್ಧಾಪಸ್ಥಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡಿ ಮೃತ್ಯು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.
2. ಮಮತ್ವ (ನನ್ನವರು ಎಂಬ ಭಾವ) ದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಜೀವಿಗಳು (ಜನರು) ಶೋಕಪಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಪರಿಗ್ರಹವೂ (ಸಂಗ್ರಹ) ನಿತ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಯೋಗವು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ನೋಡಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ (ಪ್ರಾಪಂಚಿಕತೆಯಲ್ಲಿ) ಇರದಿರಲಿ.

3. ಪುರುಷನು ಯಾವುದನ್ನು ತನ್ನದು ಎಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾನೋ ಅದನ್ನು ಸಹಾ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅನಂತರ ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಂಡಿತರು ತಮ್ಮನ್ನು ಮಮತೆಯ (ನನ್ನದು ಎಂಬುದರ) ಕಡೆ ವಾಲಿಸದಿರಲಿ.
4. ಹೇಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ವಸ್ತುವನ್ನು ಜಾಗೃತನಾದ ಮೇಲೆ ನೋಡಲಾರನೋ ಅದೇರೀತಿ ಪ್ರಿಯ ಜನರನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿನ ಅನಂತರ ನೋಡಲಾರನು.
5. ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿರುತ್ತೀರೋ ಮತ್ತು ಕೇಳಿರುತ್ತೀರೋ ಅವರ ಚರ್ಚೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮೃತ ಮನುಷ್ಯನ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ (ಕೆಲವು ಕಾಲ) ಇರುತ್ತದೆ.
6. ಯಾರು ಬಹು ಲೋಭಿಗಳೋ ಮತ್ತು ಮಮತ್ವವುಳ್ಳವರೋ, ಅಂತಹವರು ಶೋಕವನ್ನು, ವಿಲಾಪವನ್ನು ಮತ್ತು ಜಿಪುಣತನವನ್ನು ಬಿಡಲಾರರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುನಿಯು ಪರಿಗ್ರಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಿಬ್ಬಾಣದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.
7. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವವರು ಮತ್ತು ಏಕಾಂತ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದ ಭಿಕ್ಷುವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದುದು ಏನೆಂದರೆ ಅವರು ಪುನಃ ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳದೆ ಇರಲಿ.
8. ಮುನಿಯು ಸರ್ವಧಾ ಅನಾಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರಿಯರನ್ನಾಗಿ ಅಥವಾ ಅಪ್ರಿಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ (ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ). ಹೇಗೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜಲವು ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೇರೀತಿ ವಿಲಾಪಿಗಳು ಮತ್ತು ಲೋಭಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಮಾಡಲಾರರು.
9. ಯಾವರೀತಿ ಕಮಲ ಅಥವಾ ಪದ್ಮದ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜಲವು ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದೇರೀತಿ ಮುನಿಯು ದೃಷ್ಟಿಶ್ಯತಿ ಅಥವಾ ವಿಚಾರತೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ಪರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
10. ಶುದ್ಧ ಪುರುಷನು ದೃಷ್ಟಿ ಶ್ರುತಿ ಅಥವಾ ವಿಚಾರತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಪರರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ಇಚ್ಛಿಸಲಾರ. ಅವನು ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ರತನೂ ಆಗಲಾರ, ವಿರತನೂ ಆಗಲಾರ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಜರಾ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

7. ತಿಸ್ಸ ಮೇತ್ತೇಯ್ಯ ಸುತ್ತ (ಮೈಥುನದ ತ್ಯಾಗ)

1. ಆಯುಷ್ಯಂತ ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ - “ಹೇ ಮಾರ್ಷರೇ, ಮೈಥುನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವವನ ಹಾನಿ ತಿಳಿಸಿರಿ. ತಮ್ಮ ಉಪದೇಶ ಕೇಳಿ ಏಕಾಂತ ವಾಸದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವೆನು.”
2. ಭಗವಾನರು - “ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮೈಥುನ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲಿನ ಆಗುತ್ತಾನೆಯೋ, ಆತನಿಗೆ ಉಪದೇಶವು ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆತನು ಮಿಥ್ಯಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾನೆ - ಇದು ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಅನಾರ್ಯರ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ (ಮಾತಾಗಿದೆ).
3. “ಯಾರು ಮೊದಲು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ವಾಸಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಮೈಥುನದ ಸೇವನೆ ಮಾಡುವನೋ, ಆತನು ಭ್ರಾಂತ (ಅನಿಯಂತ್ರಿತ) ರಥದ ಸಮಾನನಾಗಿ ನೀಚ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಅತಿ ಸಾಮಾನ್ಯ (ಸೋತವನು) ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
4. “ಮೊದಲು ಆತನ ಯಾವ ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕೀರ್ತಿ ಇತ್ತೋ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ಇದರಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡಾದರೂ ಮೈಥುನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಿ.

5. “ಯಾರು ಸಂಕಲ್ಪಗಳಿಗೆ ವಶಿಯಾಗಿದ್ದಾನೋ, ಭಿಕಾರಿಯಂತೆ ಯೋಚಿಸುವನೋ, ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪರರಿಂದ ನಿಂದೆ ಕೇಳಿ ಮೌನವಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ.
6. “ಪರರು ಅಪವಾದಿಸುವುದರಿಂದ ಆತನು ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಬಂಧನವಾಗಿದೆ. ಆತನು (ಇದರಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು) ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ.
7. “ಪಂಡಿತರ (ಜ್ಞಾನಿಯ) ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಮತ್ತು ಏಕಾಚಾರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾದ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಮೈಥುನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗುವರೋ ಅವರು ಮೂಢರ ರೀತಿ ಕ್ಲೇಶವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುವರು.
8. “ಮುನಿಯು ಆರಂಭ ಮತ್ತು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ದೃಢತೆ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಾಸಿಸಲಿ ಮತ್ತು ಮೈಥುನವನ್ನು ಸೇವಿಸದಿರಲಿ.
9. ಏಕಾಂತ ಚಿಂತನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಿ. ಇದು ಆರ್ಯರ ಉತ್ತಮ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಭಾವಿಸದಿರಲಿ. ಆತನೇ ನಿಬ್ಬಾಣಕ್ಕೆ (ಹತ್ತಿರ) ಸೇರುವವನಾಗುತ್ತಾನೆ.
10. ಆಸಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ರಹಿತನಾಗಿ, ಕಾಮಭೋಗಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡದೆ ವಾಸಿಸುವವನಾದ ಭವ-ಪಾರಂಗತ ಮುನಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಕಾಮಭೋಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ಜನರು ಮಾಡುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಿಸ್ಸ ಮತ್ತೆಯ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

8. ಪಸೂರ ಸುತ್ತ

(ಜ್ಞಾನಿ ಪುರುಷ ವಿವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ)

1. ಇದೇ ಶುದ್ಧಿ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕೆಲವರು ವಿವಾದ ಮಾಡುವರು. ಹಾಗು ಪರಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವರು. ಅವರು ಯಾವುದನ್ನು ನಂಬುವರೋ ಅದನ್ನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನ್ನುವರು. ಜನರು ವಿಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಂಬುವರು.
2. ಅವರು ವಿವಾದ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ಪರಿಷ್ಕೃತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಮೂರ್ಖರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಗುರುಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾ ಅವರ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮಗೆ ಕುಶಲರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.
3. ಪರಿಷ್ಕೃತಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಲಗ್ನನಾದ ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರಶಂಸೆ ಬಯಸುತ್ತಾ ಮೊದಲೇ ನಿರೂಪಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ನಂತರ ಸೋತು ಮೌನವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆ ಛಿದ್ರವೇಶಿ ತನ್ನ ನಿಂದೆಯಿಂದ ಕ್ರೋಧಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.
4. ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವರೊಂದಿಗೆ ಪರಾಜಿತನಾಗಿ, ಪರಾಜಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ ಆ ನಿರಸ್ತು ಮನುಷ್ಯನು ವಿಲಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ, ಶೋಕಪಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿವಾದಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಶೋಕಿಸುತ್ತಾನೆ.
5. ಈ ವಿವಾದವು ಶ್ರಮಣರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಹಾರ ಹಾಗು ಪ್ರತಿ ಪ್ರಹಾರ ಆಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಂಡು ವಿವಾದದಿಂದ ರಹಿತರಾಗಲಿ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ವಿನಃ ಯಾವ ಲಾಭವೂ ಇಲ್ಲ.
6. ಆತನು ಪರಿಷ್ಕೃತಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮತದ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಮನಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿ ನಗುತ್ತಾನೆ ಹಾಗು ಅಭಿಮಾನಪಡುತ್ತಾನೆ.

7. ಆತನು ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ವಿನಾಶದ ಕಾರಣ ಎಂದು ಅರಿಯದೆ ಅಭಿಮಾನದ ಹಾಗು ಅಹಂನ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸಹಾ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಬೀಳದಿರಲಿ. ಕುಶಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅದನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾರರು.
8. ಹೇಗೆ ರಾಜನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾದ ಮಲ್ಲನು ಹೋರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿದ್ವಂದಿ ಮಲ್ಲನಿಗೆ ಯುದ್ಧಾಹ್ವಾನ ನೀಡುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ನೀನು ಅದೇರೀತಿ ಜನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು, ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಬಳಿ ಯುದ್ಧ (ವಾದ) ಕ್ಕಾಗಿ ಏನೂ ಶೇಷವಿಲ್ಲ (ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ).
9. ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ವಿವಾದ ಮಾಡುವರೋ ಮತ್ತು ಇದೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಿ ವಿವಾದ ಮಾಡುವರೋ, ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಏನೆಂದರೆ ವಿವಾದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಲು ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ.
10. ಕೆಲವರು ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯ ವಿರೋಧ ಮಾಡದೆ ಪ್ರತಿದ್ವಂದಿರಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಏನು ಪಸೂರನೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಾಪ್ತನಾದ ನೀನು ಅವರನ್ನು ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಲ್ಲೆಯಾ?
11. ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯ ಯೋಚಿಸಿ ನಂತರ ಶುದ್ಧ ಪುರುಷನ ಬಳಿ ಹೋದರೂ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ನೀ ಕಾಣಲಾರೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪಸೂರ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

9. ಮಾಗಂದಿಯ ಸುತ್ತ

(ಮಾಗಂದಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಪುತ್ರಿಯ ವಿವಾಹದ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದನು. ಭಗವಾನರು ಆಕೆಯನ್ನು ಅಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ದೃಷ್ಟಿವಾದದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಭಗವಾನರು ದೃಷ್ಟಿವಾದದ ಖಂಡನೆ ಮಾಡಿ ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು.)

1. ಭಗವಾನರು - “ತೃಷ್ಣಾ, ಅರತಿ ಮತ್ತು ರಾಗವನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೈಥುನದ ಇಚ್ಛೆ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿರುವಾಗ ಮಲಮೂತ್ರದಿಂದಲೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವ ಇದು ಏನು? (ನಿನ್ನ ಕನ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಹೇಳಲಿ).”
2. ಮಾಗಂದಿಯ - “ಈಕೆಯಂತಹ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವನ್ನು ಬಹಳ ರಾಜರು ಪಡೆಯಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೆ ನನಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ಶೀಲವ್ರತದ ಬಗ್ಗೆ, ಜೀವನ ಹಾಗು ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರವೇನು ತಿಳಿಸಿ.”
3. ಭಗವಾನರು- “ಧರ್ಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತು ನಾನು ಯಾವುದೇ ಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿಗಳ ದುಷ್ಟರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗದೆ ನಾನು ಪರಮ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪಡೆದೆ.”
4. ಮಾಗಂದಿಯ - “ಹೇ ಮುನಿ! ತಾವು ಅನುಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಲ್ಪಿತ ಮತಗಳ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ. ಧೀರನಾದ ತಮ್ಮಿಂದ ಯಾವ ಪರಮಶಾಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ತಾವು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸುವಿರಿ.”
5. ಭಗವಾನರು - “ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಶ್ರುತಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಲಿ, ಶೀಲವ್ರತದಿಂದಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಅಶ್ರುತಿಯಿಂದಾಗಲಿ, ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಅಶೀಲವ್ರತದಿಂದಾಗಲಿ, ಶುದ್ಧಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಇದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗದೆ, ಶಾಂತ ಪುರುಷನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಪ್ತನಾಗದೆ, ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡದಿರಲಿ.”

6. ಮಾಗಂಧಿಯ - “ಒಂದುವೇಳೆ, ದೃಷ್ಟಿ, ಶ್ರುತಿ, ಶೀಲವ್ರತದಿಂದ ಅಥವಾ ಆಶ್ರುತಿ, ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಶೀಲವ್ರತದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಇಂತಹ (ತಮ್ಮ) ಧಮ್ಮವನ್ನು ಭ್ರಮಾತ್ಮಕ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕೆಲವರು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ಹೇಳುವರು.”
7. ಭಗವಾನರು - “ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿ, ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೋಹಿತನಾಗಿ ನೀನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ಪರಮಶಾಂತಿಯ ಅಣು ಮಾತ್ರವೂ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಭ್ರಮಾತ್ಮಕವೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತೀಯೆ.
8. “ಯಾರು ತನ್ನನ್ನು ಪರರಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅವರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಥವಾ ನೀಚನೆಂದು ಅರಿಯುವನೋ ಅದರ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಈ ಮೂರು ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಅವಿಚಲಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ, ಆತನಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯ ಅಥವಾ ಉತ್ತಮತೆಯ ಯೋಚನೆಯೂ ಸಹಾ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
9. “ಯಾರಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯ ಅಥವಾ ವಿಷಮತೆಯ ಯೋಚನೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಸತ್ಯ ಅಥವಾ ಅಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಹರಟೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಆತನು ಯಾರೊಂದಿಗೆ ವಿವಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ?”
10. “ಗೃಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಗೃಹತ್ಯಾಗಿಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವವನಾದ ಮುನಿಯು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯದೆ ಕಾಮಭೋಗರಹಿತನಾಗಿ, ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡದವನು, ಜನರೊಂದಿಗೆ ವಿವಾದದ ಮಾತು ಆಡದಿರಲಿ.
11. “ಉತ್ತಮ ಪುರುಷನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಬೇರೆಯಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಆತನು ಅದನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ವಿವಾದವನ್ನು ಮಾಡದಿರಲಿ. ಯಾವರೀತಿ ಜಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಕಂಟಕಮಯ ಕಮಲವು ಜಲ ಹಾಗು ಕೆಸರಿನಿಂದ ಅಲಿಪ್ತವಾಗಿರುವುದೋ ಅದೇರೀತಿ ಶಾಂತಿವಾದಿಯು, ತೃಷ್ಣಾರಹಿತ ಮುನಿಯು ಕಾಮಭೋಗಗಳಿಂದ ಹಾಗು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
12. “ಜ್ಞಾನಿ ಪುರುಷನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ವಿಚಾರತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಭಿಮಾನ ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಆತನು ಅದರಿಂದ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆತನು ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮವಿಶೇಷ ಅಥವಾ ಶ್ರುತಿಯ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ದೃಷ್ಟಿಯ ಅಧೀನನಲ್ಲ.
13. “ಕಾಮಭೋಗದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಂಧನವೂ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞಾಧಾರದ ವಿಮುಕ್ತನಾದವನಿಗೆ ಮೋಹವಿಲ್ಲ. ಯಾರೂ ಕಾಮಭೋಗಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಲಿಪ್ತನೋ ಆತನು ಸಂಘರ್ಷ ಮಾಡುತ್ತಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಗಂಧಿಯ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

10. ಪುರಾಭೇದ ಸುತ್ತ

(ಶಾಂತಪುರುಷ ಯಾರು?)

1. ದೇವತಾ - “ಯಾವರೀತಿಯ ದರ್ಶನದವನು ಮತ್ತು ಯಾವರೀತಿಯ ಶೀಲವಂತನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಉಪಶಾಂತನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ? ಹೇ ಗೋತಮರೇ! ನನ್ನ ಕೇಳುವಿಕೆಗೆ ಆ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷನನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
2. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಶರೀರ ತ್ಯಾಗದ ಮುಂಚೆಯೇ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನೋ ಮತ್ತು ಭೂತ ಹಾಗು ಭವಿಷ್ಯದ ಆಶ್ರಿತನಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ವರ್ತಮಾನದಲ್ಲೂ ಆಶ್ರಿತನಲ್ಲವೋ, ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ.

3. “ಯಾರು ಕ್ರೋಧ, ತ್ರಾಸ, ಸ್ವಪ್ರಶಂಸೆ ಮತ್ತು ಚಂಚಲತೆಗಳಿಂದ ರಹಿತನೋ, ಯಾರು ಚಿಂತಿಸಿ ಮಾತನಾಡುವವನೋ, ಅಭಿಮಾನರಹಿತನೋ ಮತ್ತು ವಚನದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಿಯೋ ಆತನು ಮುನಿಯಾಗಿರುವನು.
4. “ಯಾರು ಭವಿಷ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಭೂತಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಸ್ಪರ್ಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವೇಕದರ್ಶಿಯೋ ಆತನು ದೃಷ್ಟಿಗಳ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ.
5. “ಯಾರು ರಾಗ, ಡೋಂಗಿತನ, ಇಚ್ಛೆ, ಜಿಪುಣತನ, ಪ್ರಗಲ್ಲತಾ ಮತ್ತು ಅಸಹ್ಯತೆಯಿಂದ ರಹಿತನೋ ಮತ್ತು ಚಾಡಿತನದಲ್ಲದವನೋ...
6. “ಯಾರು ಕಾಮಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ರತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಭಿಮಾನಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಶಾಂತ ಮತ್ತು ಪಟಿಭಾನವನೋ ಆತನು ನಂಬಿಕೆಯವನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ವಿರಕ್ತನಾಗಲಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.
7. “ಯಾರು ಲಾಭವನ್ನು ಬಯಸಿ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ (ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ) ಲಾಭವಾಗದೆ ಇದ್ದಾಗ ಕುಪಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ತೃಷ್ಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿರುದ್ಧನಾಗಿ (ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ) ಅವುಗಳ ರಸದಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತನಾಗದೆಯೂ ಇರುತ್ತಾನೆ.
8. “ಯಾರು ಸಮಭಾವದ ಚಿತ್ತನೋ (ಉಪೇಕ್ಷಕ) ಸದಾ ಜಾಗರೂಕನೋ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಸಮಾನವೆಂದಾಗಲಿ, ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದಾಗಲಿ ಅಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಆತನಲ್ಲಿ ರಾಗವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
9. “ಯಾರಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಯಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿನಾಷದ ಬಗ್ಗೆ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನೋ, ಆತನಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
10. “ಕಾಮಭೋಗಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಪಡದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಉಪಶಾಂತ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಸಾಂಸರಿಕ ಬಂಧನವೂ ಇಲ್ಲ. ಆತನು ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಮೀರಿ (ದಾಟಿ) ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.
11. “ಆತನಿಗೆ ಪುತ್ರರು, ಪಶುಗಳು, ಹೊಲಗಳು, ಅಥವಾ ಧನದ (ಆಸಕ್ತಿಗಳು) ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಅಥವಾ ಪರರು ಎಂಬ ಬೇಧಭಾವವು ಇಲ್ಲವಾಗಿದೆ.
12. ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಮತ್ತು ಸಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೋಷ ಆರೋಪಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ದೋಷ ಆತನಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ತನ್ನ ನಿಂದೆಯಿಂದಲೂ ವಿಚಲಿತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
13. ರಾಗ ಹಾಗೂ ಜಿಪುಣತನದಿಂದ ರಹಿತನಾದ ಆ ಮುನಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಸಮಾನ, ಅಥವಾ ನಿಮ್ಮ (ನೀಚ) ಜನಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ಜನ್ಮದಿಂದ ಮೀರಿ (ದಾಟಿ) ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ.
14. ಆತನಿಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತನ್ನದು ಎನ್ನುವಂತಹ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ಕೊರತೆಗಾಗಿಯೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಗಾದಿಗಳ ವಶಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನೇ ಶಾಂತನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪುರಾಣದ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

11. ಕಲಹ ವಿವಾದ ಸುತ್ತ

(ಕಲಹದ ಕಾರಣ)

1. ದೇವತಾ - "ನಮಗೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ. ಕಲಹ, ವಿವಾದ, ವಿಲಾಪ, ಶೋಕ, ಜಿಪುಣತನ, ಅಹಂ, ಅಭಿಮಾನ ಅಥವಾ ಚಾಡಿತನ ಎಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.
2. ಭಗವಾನರು - "ಕಲಹ, ವಿವಾದ, ವಿಲಾಪ, ಶೋಕ, ಜಿಪುಣತನ, ಅಹಂ, ಅಭಿಮಾನ ಮತ್ತು ಚಾಡಿತನ ಪ್ರಿಯವಾದುದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಹವು ಮತ್ತು ವಿವಾದ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ವಿವಾದ ಉತ್ಪನ್ನದಿಂದ ಚಾಡಿತನವು ಆಗುತ್ತದೆ."
3. ದೇವತಾ - "ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯವಾದುದು ಎಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ? ಅಥವಾ ಲೋಭದ ಕಾರಣದಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವವರು ಎಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ? ಯಾವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಹೇತುವಾಗಿದೆಯೋ ಅ ಇಚ್ಛೆಗಳೂ ಮತ್ತು ಅದರ ಪೂರ್ತಿ ಹೇಗೆ ಆಗುವುದು."
4. "ಭಗವಾನರು - "ಪ್ರಿಯದ ಕಾರಣ ರಾಗವಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಲೋಭದ ಕಾರಣದಿಂದ ಜನರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇಚ್ಛೆಯ ಮತ್ತು ಅದರ ಪೂರ್ತಿಯ ಹೇತು (ಮೂಲ) ಇದೇ ಆಗಿದೆ. ಇದೇ ಮಾನವ ಪುನರ್ಜನ್ಮದ ಹೇತುವಾಗಿದೆ.
5. ದೇವತಾ - "ಮಹಾ ಸಮಣರು (ಬುದ್ಧರು) ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವಿರೋ, ಅದರ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ? ಅಥವಾ ವಿನಿಶ್ಚಯ, ಕ್ರೋಧ, ಅಸತ್ಯ ಭಾಷಣ ಹಾಗೂ ಸಂದೇಹ ಎಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ?
6. ಭಗವಾನರು - "ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳಿವೆಯೋ, ಅದರ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇಚ್ಛೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇಹದ ವಿನಾಶ ಹಾಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.
7. "ಸಮಣರು ಅರಿತು ಇದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅದೇನೆಂದರೆ ಕ್ರೋಧ, ಅಸತ್ಯ ಭಾಷಣ ಮತ್ತು ಸಂದೇಹ - ಈ ಧರ್ಮಗಳು ಎರಡು ವಿಷಯದಿಂದ (ರಾಗ, ದ್ವೇಷ) ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಂದೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜ್ಞಾನಪಥದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು."
8. ದೇವತಾ - "ನನಗೆ ಇವುಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಕಾರಣ ತಿಳಿಸಿ, ಸುಖ ಹಾಗೂ ದುಃಖ ವೇದನೆಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ? ಯಾವುದರ ಇಲ್ಲವಾಗಿಕೆಯಿಂದ ಇವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಶ ಹಾಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಯಾವುದನ್ನು ಹೇಳಿರುವಿರೋ ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ."
9. ಭಗವಾನರು - "ಸ್ಪರ್ಶದ (ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ) ಕಾರಣದಿಂದ ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖ ವೇದನೆಗಳು ಆಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಪರ್ಶ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾವುದು ವಿನಾಶ ಮತ್ತು ಉತ್ಪತ್ತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯೋ, ಅವುಗಳ ಕಾರಣವನ್ನು ಇದೇ (ಸ್ಪರ್ಶ) ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ."
10. ದೇವತಾ - "ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ? ಪರಿಗ್ರಹವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ? ಯಾವುದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಮತ್ವವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ? ಯಾವುದು ಇರದಿದ್ದರೆ ಸ್ಪರ್ಶ ಇರುವುದಿಲ್ಲ?"
11. ಭಗವಾನರು - "ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪರಿಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಮತ್ವವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ದೇಹ (ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸು) ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸ್ಪರ್ಶವೂ ಆಗಲಾರದು."

12. ದೇವತಾ - “ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವವನ ದೇಹವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಸುಖ ಮತ್ತು ದುಃಖವು ಹೇಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ? ಇವು ಹೇಗೆ ಇಲ್ಲವಾಗುವವೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ. ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆ ಅದನ್ನು ಅರಿಯುವುದಾಗಿದೆ.”
13. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಸಂಇಷ್ಟಾ (ಗ್ರಹಿಕೆ)ಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಸಂಇಷ್ಟಾರಹಿತರಲ್ಲವೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಅಸಂಇಷ್ಟರು (ಅಗ್ರಹಿಕೆಯುಳ್ಳವರು) ಅಲ್ಲವೂ ಹಾಗೂ ಯಾರು (ಸಮಾಧಿಯ ಅಗ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಾದ) ಸಂಇಷ್ಟವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿರುವರೋ, ಹಾಗೆ ಆಗುವುದರಿಂದ ದೇಹ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಇಷ್ಟಾ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಸರ್ವಪ್ರಪಂಚ (ಅಸ್ತಿತ್ವ) ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ.”
14. ದೇವತಾ - “ನಾವು ಏನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿದೆವೋ, ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಾವು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿದಿರಿ. ಈಗ ನಾವು ಬೇರೆಯದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಅದನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಕೆಲವು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇದನ್ನೇ (ಗ್ರಹಿಕೆ ಇಲ್ಲ, ಗ್ರಹಿಕೆ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಗ್ರ ಸಮಾಧಿ) ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನ್ನುವರು. ಅಥವಾ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯದು ತಿಳಿಸುವಿರೇ?”
15. ಭಗವಾನರು - “ಕೆಲವು ಜ್ಞಾನಿಗಳು (ಪಂಡಿತರು) ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಕೆಲವರು ಅವರ ಉಚ್ಛೇದ (ನಾಶ) ದ ಮಾತು ಆಡುವರು. ಆದರೆ ಕುಶಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶುದ್ಧಿ ಎಂದು ಹೇಳುವರು.
16. “ಈ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ (ಬಂಧಿತರಾಗಿ) ಸಿಕ್ಕಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಮುನಿಯು (ಬುದ್ಧರು) ವಿವೇಕಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರಿತು ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿರುವರು. ಅವರು ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಧೀರರು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿನಾಶದ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಾರರು.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಲಹ ವಿವಾದ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

12. ಚೂಳವಿಯೂಹ ಸುತ್ತ

(ಸತ್ಯ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ. ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿದೆ)

1. ದೇವತಾ - “ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ “ನಾವು ಕುಶಲರು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿವಾದ ಮಾಡುವರು ಮತ್ತು ಹೀಗೂ ಹೇಳುವರು. ಏನೆಂದರೆ ಯಾರು ಹೀಗೆ ಅರಿತಿರುವರೋ, ಆತನೇ ಜ್ಞಾನಿ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾತ ಮತ್ತು ಯಾರು ಇದರ ವಿರೋಧ ಮಾಡುವನೋ ಆತನು ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಅಲ್ಲ.
2. “ಹೀಗೆಯೇ ಹಠದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ವಿವಾದ ಮಾಡುವರು ಮತ್ತು ಪರರು ಮೂರ್ಖರೆಂದು ಮತ್ತು ಅಕುಶಲರೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಾದ ಮತ (ಧರ್ಮ) ಯಾವುದು? ಸರ್ವರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಕುಶಲರೆಂದು ಹೇಳುವರು.
3. ಭಗವಾನರು - “ಯಾರು ಪರರ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನು ಮೂರ್ಖ, ಪಶು ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಹೀನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವರೂ ಮೂರ್ಖರು ಮತ್ತು ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಹೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳುವ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ದೃಷ್ಟಿಗಳ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವರು.
4. “ಒಂದುವೇಳೆ ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಪವಿತ್ರವಾಗಿದ್ದರೆ ಅವರು ಶುದ್ಧರು, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರು, ಕುಶಲರು ಮತ್ತು ಮತಿವಂತರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಹೀನನಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
5. “ನಾನು ‘ಇದೇ ಸತ್ಯ’ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ವಿಷಯ ಎತ್ತಿ ಜನರು ಪರರನ್ನು ಮೂರ್ಖರೆನ್ನುವರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸತ್ಯ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವರು ಮತ್ತು ಪರರನ್ನು ಮೂರ್ಖರೆನ್ನುವರು.

6. ದೇವತಾ - “ಕೆಲವರು ಯಾವುದನ್ನು ಸತ್ಯ ಎನ್ನುವರೋ, ಪರರು ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಲಾಪ ಮತ್ತು ಅಸತ್ಯವೆನ್ನುವರು. ಈ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಹಠ ಹಿಡಿದು ವಿವಾದ ಮಾಡುವರು. ಸಮಣರು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಏಕೆ ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ?”
7. ಭಗವಾನರು - “ಸತ್ಯವು ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ, ಬೇರೆಯದಲ್ಲ (ದ್ವಿತೀಯವಲ್ಲ) ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ವಿವಾದಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಯಂ ನಾನಾ ಸತ್ಯಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಮಣರು ಒಂದೇ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ.”
8. ದೇವತಾ - “ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಜನರು ನಾನಾ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವರು? ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕುಶಲರೆಂದು ಹೇಳಿ ವಿವಾದ ಮಾಡುವರು. ಏನು ಕೇಳಿರುವ ಸತ್ಯ ನಾನಾ ಪ್ರಕಾರವುಳ್ಳದ್ದು ಹಾಗು ಬಹುವಿದೆಯೋ? ಅಥವಾ ಅವರು ತರ್ಕದ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವರೋ?”
9. ಭಗವಾನರು - “ಸಂಜ್ಞೆಯ ಅತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಾಗು ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಕಾರದ ಸತ್ಯಗಳಿವೆ ಹಾಗು ನಿತ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ತರ್ಕವು ಸೇರಿಸಿ ಸತ್ಯ ಹಾಗು ಅಸತ್ಯ ಈ ಎರಡು ಧರ್ಮಗಳು ಹೇಳುವರು.
10. “ದೃಷ್ಟಿ, ಶೃತಿ, ಶೀಲವ್ರತ, ವಿಚಾರತೆ - ಇವುಗಳ ಕಾರಣ ಬೇರೆಯವರ ಅನಾದರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯಿಂದ ಯಾವುದೋ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾಗಿ ಜನರು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಮುರ್ಖರೆಂದು ಮತ್ತು ಅಕುಶಲರೆಂದು ಹೇಳುವರು.
11. “ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಪರರನ್ನು ಮೂರ್ಖ ಎಂದು ಹೇಳುವನೋ ಅದರಿಂದಲೇ ತನ್ನನ್ನು ಕುಶಲ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ತನ್ನನ್ನು ಕುಶಲ ಎಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಲೇ ಆತನು ಪರರನ್ನು ಅನಾಧರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.
12. “ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಆ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಆತನು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ತನ್ನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವನು. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಆ ರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ.
13. “ಒಂದುವೇಳೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೇ ಪರರನ್ನು ಹೀನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಆತನು ಸ್ವಯಂ ಸಹಾ ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಹೀನನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದುವೇಳೆ ತಾನು ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೇ ಯಾರಾದರೂ ಜ್ಞಾನಿ ಹಾಗು ಧೀರರು ಆಗುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಶ್ರಮಣರಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಹಾ ಮೂರ್ಖರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.
14. “ಯಾರು ಇದರ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಪರದೃಷ್ಟಿ ಹೇಳುವರೋ ಮತ್ತು ಯಾರು ಶುದ್ಧಿ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ವಿಚಲಿತರಾಗಿದ್ದರೋ ಅವರು ಅಕೇವಲಿಗಳು (ಅಜ್ಞಾನಿ). ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ತಾರ್ಕಿಕ (ಅನ್ಯ ಮತದವರು) ಹೇಳುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿರಾಗದಲ್ಲಿ ರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
15. “ಶುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿದೆ. ಪರಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ” - ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ತೀರ್ಥಕರು ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾಗಲಿ ಮತ್ತು ದೃಢರಾಗಲೆಂದು ಹೇಳುವರು.
16. “ಯಾರು ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ದೃಢತಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಪರರನ್ನು ಮೂರ್ಖರನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವನೋ, ಪರಧರ್ಮವನ್ನು ಮೂರ್ಖ ಹಾಗು ಅಶುದ್ಧಿ ಮಾಡುವವ. ಆತನು ಸ್ವಯಂ ಕಲಹಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.
17. ಆತನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತನಾಗಿ, ಸ್ವಯಂ (ಪರರ ಶಾಸ್ತರಿಗೆ) ತುಲನೆ ಮಾಡಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿವಾದ ಮಾಡುವನು. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಿ ಪುರುಷರು ಸರ್ವ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಲಹ ಉಂಟುಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಚೂಳವಿಯೂಹ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

13. ಮಹಾವಿಯೂಹ ಸುತ್ತ (ದೃಷ್ಟಿವಾದದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ)

1. ದೇವತಾ - “ಯಾರಾದರೂ ದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡಿ ‘ಇದೇ ಸತ್ಯ’ ಎಂದು ವಿವಾದ ಮಾಡುವರೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಂದಿತರಾಗುತ್ತಾರೆಯೇ ಅಥವಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಪ್ರಶಂಸತೆಯನ್ನು ಸಹಾ ಗಳಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ?”
2. ಭಗವಾನ್ - “ಇದು ಅಲ್ಪವಾಗಿದೆ, ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಪರ್ಯಪ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಎರಡೇ ಫಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ (ನಿಂದೆ, ಸ್ತುತಿ). ಆದರೆ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ನಿರ್ವಿವಾದ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣಕರ ಎಂದು ಅರಿತು ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ಬೀಳದಿರಲಿ.
3. “ಯಾವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ನೀಡುವಂತಹ ಮಾನ್ಯತೆಗಳಿವೆಯೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ. ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗು ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡದವನ ಆಸಕ್ತರಹಿತನಾದ ಆತನು ಏನನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಯಾವ ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ?”
4. “ಶೀಲಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಭಾವಿಸುವವರು ‘ಸಂಯಮದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ’ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಅವರು ವ್ರತಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡಿ ತಿಳಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ ಆತನ ಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಯಲಿ, ಭವದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ಜನರು ತಮ್ಮನ್ನು ಕುಶಲರೆಂದು ಹೇಳುವರು.
5. “ಒಂದುವೇಳೆ ಆತನು ಶೀಲವ್ರತದಿಂದ ಚ್ಯುತಿ ಹೊಂದಿದರೆ ತನ್ನ ಕರ್ಮವು ಹಾಳಾಯಿತಲ್ಲ ಎಂದು ಕಂಪಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಥದಿಂದ ಬೇರೆ ಹೊಂದಿದ ಅಥವಾ ಮನೆಯಿಂದ ಪ್ರವಾಸ ಹೊರಟಿರುವವನ ರೀತಿ ಶೋಕಪಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಇಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿ ಬಯಸುವನು.
6. “ಸರ್ವಶೀಲವ್ರತ ಹಾಗು ಸದೋಷ-ನಿದೋಷ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಶುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಅಶುದ್ಧಿಯ ಕಾಮನೆ ಮಾಡದೆ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ವಾಸಿಸಲಿ.
7. “ಕೆಲವರಂತು ತಪದಿಂದ ಅಥವಾ ಅಸಹ್ಯ ಕರ್ಮದಿಂದ ಅಥವಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಶ್ರುತಿಯಿಂದ, ಅಥವಾ ವಿಚಾರತೆಯಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಪುನರ್ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದೆಯೇ ತಮ್ಮನ್ನು ಉಚ್ಚಸ್ಥರದಿಂದ ಶುದ್ಧರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರು.
8. “ಯಾರು ಕಾಮನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಷ್ಣೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಆತನೇ ಕಂಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಯಾರಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ಮತ್ತು ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವೋ ಆತನು ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಕಂಪಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಪಡುತ್ತಾನೆ?”
9. ದೇವತಾ - “ಯಾವುದನ್ನು ಕೆಲವರು ಉತ್ತಮ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುವರೋ ಅದನ್ನೇ ಪರರು ಹೀನವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ? ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಕುಶಲರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರು.”
10. ಭಗವಾನರು - “ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣ ಎಂದೆನ್ನುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಪರರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೀನವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಭಿನ್ನಮತದವರು ವಿವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಸತ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.
11. “ಒಂದುವೇಳೆ ಪರರ ನಿಂದೆಯಿಂದಲೇ ಹೀನನಾಗುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ಪರರನ್ನು ಹೀನ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ಹೀನನಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
12. “ಜನರು ಯಾವರೀತಿ ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡುವರೋ, ಅದೇರೀತಿ ಅದರ ಪೂಜೆ ಸಹಾ ಮಾಡುವರು. ಒಂದುವೇಳೆ ಸರ್ವರ ಕಥನ ಹಾಗೇ ಇದ್ದರೆ ಅವರ ಶುದ್ಧಿಯು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ (ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ) ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

13. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬೇರೆಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರಲಾರ, ಆತನು ಧಾರ್ಮಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದೃಢಗ್ರಾಹಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಲೇ ವಿವಾದದಿಂದ ದಾಟಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಪರರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಒಪ್ಪಲಾರ.
14. “ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಅರಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಮತ್ತು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕೆಲವರು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ಹೇಳುವರು. ಒಂದುವೇಳೆ ಅವರು ನೋಡಿದ್ದಾದರೂ ಏನು? ಅವರು ಯಥಾರ್ಥ ಕ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ಹೇಳುವರು.
15. “ನೋಡುವ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹ-ಮನಸ್ಸನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾನೆ. ನೋಡುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಆತನು ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆಯೇ ನೋಡಲಿ, ಕುಶಲರು ಇದರಿಂದಲೇ (ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ) ಶುದ್ಧಿ ಎಂದು ಹೇಳಲಾರರು.
16. “ಯಾರು ಯಾವುದಾದರೂ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನೋ, ಆತನು ಶುದ್ಧಿಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗಲಾರ. ಏಕೆಂದರೆ ಆತನು ಯಾವುದೇ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಾನೆ. ಮನುಷ್ಯ ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗುವನೋ ಅದನ್ನೇ ಶುಭ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, ಅದನ್ನೇ ಶುದ್ಧಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನೇ ಸತ್ಯವೆಂದು ನಂಬುತ್ತಾನೆ.
17. “ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಿವೇಕಿಯಾಗಿ ತೃಷ್ಣಾದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಲಾರ. ಆತನು ದೃಷ್ಟಿಯ ಅನುಸರಣೆ ಮಾಡಲಾರ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಬಂಧು (ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ) ಆಗಲಾರ. ಆತನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ಪರವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿರುವರೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅರಿತು ಅದರಿಂದ ಉಪೇಕ್ಷೆ (ತೃಪ್ತಿಸಿ ಶಾಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ) ಯಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ.
18. “ಮುನಿಯು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ವಿವಾದ ಮಾಡುವವರ ಪಕ್ಷಧರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಅಶಾಂತರಲ್ಲಿ ಶಾಂತನಾಗಿ ಅನ್ಯರು ಯಾವುದನ್ನು ಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವರೋ ಅದರ ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.
19. “ಯಾರು ಹಿಂದಿನ (ಆಸವ) ಕಶ್ಮಲಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಹೊಸ ಕಶ್ಮಲ (ಆಸವ) ಗಳನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮಾಡಲಾರನೋ, ಇಚ್ಛೆರಹಿತನೋ, ವಾದದಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನೋ ದೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾದ ಆ ಧೀರನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತನಾಗಲಾರ ಮತ್ತು ಆತನು ತನ್ನ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರ.
20. ಯಾವುದೆಲ್ಲವೂ ದೃಷ್ಟಿ, ಶ್ರುತಿ ಅಥವಾ ವಿಚಾರತೆಯಿದೆಯೋ, ಅದೆಲ್ಲದರಿಂದ ಆತನು ವಿಜಯಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಪೂರ್ಣ ರೂಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನು, ಭಾರಯುಕ್ತ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನು ಹಾಗು ಉಪರತಿ ಹಾಗು ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಹಾವಿಯೂಹ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

14. ತುವಟಕ ಸುತ್ತ

(ಭಿಕ್ಷು ಚರ್ಯಾ)

1. ದೇವತಾ - “ಆದಿತ್ಯಬಂಧು! ಮಹಾಖುಷಿ! ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿವೇಕ ಹಾಗು ಶಾಂತಿಪದದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಭಿಕ್ಷು ಹೀಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳದೆ ಹೇಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಶಾಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ.”
2. ಭಗವಾನರು - “ಸರ್ವ ಪ್ರಪಂಚದ ಬೇರು ಅಹಂಕಾರ ಎಂದು ಅರಿತು ಅದರ ಅಂತ್ಯಮಾಡಿ, ಯಾವುದೆಲ್ಲವೂ ತೃಷ್ಣೆಗಳು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿದೆಯೋ, ಅದರಲ್ಲಿ ರಹಿತನಾಗಲು ಸದಾ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುವಂತೆ ಅಭ್ಯಾಸಿಸು.
3. “ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ ಯಾವ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತಿರುವಿಯೋ, ಅದರಿಂದ ಅಭಿಮಾನ ಮೂಡದಿರಲಿ. ಸಂತರು ಅಂತಹದಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಎನ್ನಲಾರರು.

4. “ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ತನ್ನನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಆಗಲಿ, ಸಮಾನ ಅಥವಾ ನೀಚನೆಂದು ಆಗಲಿ ಪರಿಗಣಿಸದಿರು. ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದರೂ ತನ್ನನ್ನು ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಗೆ ಹಾಕದಿರಲಿ.
5. “ತನ್ನ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತನಾಗಿರಲಿ, ಭಿಕ್ಷು ಬೇರೆಯ ಉಪಾಯದಿಂದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು (ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ) ಅನ್ವೇಷಿಸದಿರಲಿ. ಯಾರು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತನಾಗಿರುವನೋ, ಆತನಲ್ಲಿ ತನ್ನತನವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದ ಬಳಿಕ ಪರತ್ವವೆಲ್ಲಿ?
6. “ಹೇಗೆ ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಲೆಯು ಏಳಲಾರದೋ, ಸ್ಥಿರತೆ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಥಿರತೆ, ಚಂಚಲರಹಿತತೆಯುಳ್ಳ ಭಿಕ್ಷು ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿರಲಿ.”
7. ದೇವತಾ - “ತೆರೆದ ನಯನವುಳ್ಳವರೇ, ತಾವು ಬಂಧನಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಲು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಧಮ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದೀರಿ. ತಮ್ಮ ಭದ್ರ ಪ್ರತಿಪದವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಷ ಮತ್ತು ಸಮಾಧಿಯಿದೆ.”
8. ಭಗವಾನರು - “ಚಕ್ಷುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಲೋಲುಪನಾಗದಿರು, ಗ್ರಾಮ್ಯ ಕಥನಗಳಿಂದ ಕಿವಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೋ, ಸ್ವಾದದಲ್ಲಿ ಲೋಲುಪನಾಗದಿರು ಮತ್ತು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಡ.
9. “ದುಃಖದ ಸ್ಪರ್ಶ ಆದಾಗಲೂ ಸಹಾ ಭಿಕ್ಷು ವಿಲಾಪಿಸದಿರಲಿ, ಭವದ, ತೃಷ್ಣೆ ಮಾಡದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಭಯಾನಕತೆಯಿಂದ ಕಂಪಿತನಾಗದಿರಲಿ.
10. “ಅನ್ನ ಅಥವಾ ಪೇಯ, ಖಾದ್ಯ ಅಥವಾ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಅದರ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡದಿರಲಿ. ಅದೆಲ್ಲವೂ ಸಿಗದೆ ಇದ್ದಾಗ ಚಿಂತೆ ಮಾಡದಿರಲಿ.
11. “ಧ್ಯಾನಿಯಾಗಲಿ, ತಿರುಗಾಡುವವನು ಆಗದಿರಲಿ, ಸಂದೇಹ ದೂರೀಕರಿಸಲಿ, ಜಾಗರೂಕತೆ ತಪ್ಪದಿರಲಿ, ಭಿಕ್ಷುವು ಶಬ್ದ ಉಂಟುಮಾಡದ ಆಸನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಯ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಿ.
12. “ಅತಿ ನಿಷ್ಠಾವಂತನಾಗಿರಲಿ, ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಾಗಲಿ ಹಾಗೂ ಜಾಗರೂಕನಾಗಲಿ, ತೂಕಡಿಕೆ, ಮಾಯಾವಿತನ, ನಗು, ಹಾಸ್ಯ, ಆಟ, ಮೈಥುನ ಮತ್ತು ಶೃಂಗಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿ.
13. “ತಂತ್ರ-ಮಂತ್ರ ಸ್ವಪ್ನವಿಚಾರ, ಲಕ್ಷಣ ನೋಡುವಿಕೆ ಮತ್ತು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿ, ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳ ಧ್ವನಿ ನೋಡಿ ಅರ್ಥ ಹೇಳುವಿಕೆ, ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸುವಿಕೆ, ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಿಸುವಿಕೆ - ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳ ಭಿಕ್ಷುವು ಇವುಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡದಿರಲಿ.
14. “ಭಿಕ್ಷುವು ನಿಂದೆಯಿಂದ ವಿಚಲಿತನಾಗದಿರಲಿ, ಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪುಲ್ಲಿತನಾಗದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಲೋಭ, ಸ್ವಾರ್ಥ, ಕ್ರೋಧ ಹಾಗೂ ಚಾಡಿತನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿ.
15. “ಭಿಕ್ಷುವು ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗದಿರಲಿ, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರಿಗೂ ದೂಷಿಸದಿರಲಿ, ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಬಯ್ಯದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಲಾಭದ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಜನರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸದಿರಲಿ (ಮಾತನಾಡದಿರಲಿ).
16. “ಭಿಕ್ಷು ಸ್ವ-ಪ್ರಶಂಸೆಯುಳ್ಳವನಾಗದಿರಲಿ, ಸ್ವಾರ್ಥದ ಮಾತು ಆಡದಿರಲಿ, ಉದ್ವಂದನಾಗದಿರಲಿ (ಹಠಮಾರಿ) ಮತ್ತು ಜಗಳಗಳ ಮಾತು ಆಡದಿರಲಿ.
17. “ಅಸತ್ಯ ಭಾಷಣ ಮಾಡದಿರಲಿ, ಅರಿತು ಸಹಾ ಮೋಸ ಮಾಡದಿರಲಿ ಮತ್ತು ಜೀವಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಲಿ, ಶೀಲವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಲಿ, ಪರರಿಗೆ ಅನಾಧರಣೆ ಮಾಡದಿರಲಿ.

18. “ಬಹುಭಾಷಿ ಶ್ರಮಣರ ದೋಷಯುಕ್ತ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅದಕ್ಕೆ ಕಠೋರವಾದ ಪ್ರತಿನುಡಿ ಆಡದಿರಲಿ, ಸಂತರು ಪ್ರತಿ ಹಿಂಸಕರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
19. “ಈ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ವಿವೇಕಿ ಭಿಕ್ಷು ಸದಾ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರಲು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಲಿ, ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನೇ ಶಾಂತಿ ಎಂದರಿತು ಗೌತಮರ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕತೆ ತಪ್ಪದಿರಲಿ.
20. “ಆ ವಿಜಯಿಯು ಅಜೇಯವಾದ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅರಿತಿರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ಆ ಭಗವಾನರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಮ್ಮಾನಪೂರ್ವಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತುವಟಕ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

15. ಅತ್ತದಂಡ ಸುತ್ತ

(ಭಗವಾನರ ಗೃಹತ್ಯಾಗದ ಕಾರಣ)

1. ತನ್ನ ದುಷ್ಟರ್ಮದಿಂದಲೇ ಭಯ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಹವಾಡುತ್ತಿರುವ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ, ನಾನು ಸಂವೇಗ (ವೈರಾಗ್ಯ)ದ ಮಾತನ್ನು ಆಡುವೆ. ಹೇಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂವೇಗಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗಿತ್ತೆಂದು.
2. ಹೇಗೆ ಅಲ್ಪ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯಗಳು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜನರು ಒದ್ದಾಡುವುದನ್ನು ಒಬ್ಬರ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಾಗಿರುವ ಜನರನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಯ (ಅನುಕಂಪ) ವಾಯಿತು.
3. ಸರ್ವಲೋಕವು ಅಸಾರವಾಗಿದೆ, ಸರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ ವಿಚಲಿತವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿ ಸ್ಥಾನ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ನಾನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಪತ್ತಿನಿಂದ ಬರಿದಾದುದನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.
4. ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರವು ವಿರೋಧಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ವೈರಾಗ್ಯವಾಯಿತು. ಆಗ ನಾನು ನೋಡುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಮಶ್ಯವನ್ನು ಹಾಗು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳನ್ನು ನೋಡಿದೆ.
5. ಯಾವ ಮುಳ್ಳಿನಿಂದ ಚುಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹೇಗೆ ಸರ್ವ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಓಡುವನೋ, ಅದೇ ಮುಳ್ಳನ್ನು ತೆಗೆದನಂತರ ಆತನು ಓಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮುಳುಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ.
6. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಜನಕವಾದ ಬಹಳಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂಟದಿರಲಿ. ಸರ್ವ ಕಾಮನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಪೇಕ್ಷೆ ತಾಳಿ ತನ್ನ ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಿ.
7. ಮುನಿಯು ಸತ್ಯವಾದಿಯಾಗಲಿ, ಹಠಮಾರಿಯಾಗದಿರಲಿ, ಮಾಯಾವಿಯಾಗದಿರಲಿ, ಚಾಡಿ ಹೇಳುವವನು ಆಗದಿರಲಿ, ಕ್ರೋಧ, ಕೋಭ, ಪಾಪ ಹಾಗು ಸ್ವಾರ್ಥ ರಹಿತನಾಗಿ ವಾಸಿಸಲಿ.
8. ನಿಬ್ಬಾಣ ಬಯಸುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಿದ್ರೆ, ಜಡತೆ ಹಾಗು ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಜಯಿಸಲಿ. ಅಜಾಗರೂಕನಾಗದಿರಲಿ, ಅಭಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಬೀಳದಿರಲಿ.
9. ಅಸತ್ಯದ ಭಾಷಣ ಮಾಡದಿರಲಿ, ದೇಹದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ನೇಹ ತಾಳದಿರಲಿ, ಅಹಂ ಅನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಲಿ, ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ವಿರತನಾಗಿ ಜೀವಿಸಲಿ.
10. ಹಳೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಭಿನಂದನೆ ಮಾಡದಿರಲಿ, ಹೊಸದನ್ನು ಬಯಸದಿರಲಿ, ಕಳೆದುಹೋದುದನ್ನು ಚಿಂತೆ ಮಾಡದಿರಲಿ ಮತ್ತು ತೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತನಾಗದಿರಲಿ.

11. ನಾನು ಲೋಭವನ್ನು ಮಹಾ ಪ್ರವಾಹ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಹರಟೆ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ಅವಲಂಬನೆ ಕಂಪನವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕಾಮಭೋಗವು ದುಷ್ಕರವಾದ ಕೆಸರಾಗಿದೆ.
12. ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುನಿಯು ಸತ್ಯದಿಂದ ಅಲುಗಾಡದೆ ನಿಬ್ಬಾಣರೂಪಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತರಾಗಿರುವರು. ಸರ್ವ ತ್ಯಾಗಿಯಾದ ಅವರು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಶಾಂತರೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರು.
13. ಅವರೇ ವಿದ್ವಾನ್‌ರಾಗಿರುವರು, ಅವರೇ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರುವರು. ಧಮ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ಅನಾಸಕ್ತರಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನು ಬಯಸದೆ ಸಮ್ಯಕ್ ರೂಪದಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವರು.
14. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುಸ್ತರವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯಾದ ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ಯಾರು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿರುವನೋ, ಆತನು ಇಂತಹ ಧಾರೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಬಂಧನರಹಿತನೂ ಶೋಕಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.
15. ಯಾವುದು ಮೊದಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಿದೆಯೋ, ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲಿ. ಹಿಂದೆ ಯಾವುದನ್ನು ಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡದಿರಲಿ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ ಗ್ರಹಣ ಮಾಡದೆ ಉಪಶಾಂತನಾಗಿ ಜೀವಿಸಲಿ.
16. ಯಾರಿಗೆ ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವಸ್ವವು ಮಮತೆಯಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಇಲ್ಲದುದಕ್ಕಾಗಿ ಶೋಕಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.
17. ಯಾರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ 'ಇದು ನನ್ನದು' ಅಥವಾ 'ಇದು ಪರರದು' ಹೀಗೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಮಮತ್ವದಲ್ಲಿ ಬೀಳದಿರುವವನು 'ನನ್ನದಲ್ಲ' ಎಂದು ಅರಿತು ಶೋಕಪಡುವುದಿಲ್ಲ.
18. ಅನಿಷ್ಕರತೆ, ನಿರ್ಲೋಭತೆ, ವಿತ್ಯಷ್ಟೆ, ಸರ್ವರ್ತ ಸಮಚಿತ್ತತೆ ಇದರಲ್ಲಿರುವವನು, ಕೇಳಿದಾಗ ನಿರ್ಭಯದ ಸುಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ.
19. ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಖಾರವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿರತನಾಗಿ ಆತನು ಸರ್ವತ್ರ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ.
20. ಮುನಿಯು ಸಮಾನರಲ್ಲಿ, ನೀಚರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಶಾಂತ, ಸ್ವಾರ್ಥರಹಿತ ಆತನು ಯಾವುದೋ ಗ್ರಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಬಿಡುವುದು ಇಲ್ಲ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆತ್ಮದಂಡ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

16. ಸಾರಿಪುತ್ರ ಸುತ್ತ (ಭಿಕ್ಷುಚರ್ಯಾ)

1. ಸಾರಿಪುತ್ರರು - "ತುಸಿತಾ ಲೋಕದಿಂದ ಮಾನವ ಲೋಕದವರೆಗೂ ಇಂತಹ ಮೃದು ಸುಮಧುರ ಭಾಷಿಯಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರುವನ್ನು ನಾನು ಇದುವರೆಗೂ ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ಕೇಳಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ.
2. "ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಚಕ್ಷುವಂತರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆಂದರೆ, ಸರ್ವ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದಂತೆ, ಅವರು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಪ್ರವರ್ಜ್ಯಸುಖಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
3. "ಮಾನವರ ಮಧ್ಯೆ ಬಂದಿರುವ ಅನಾಸಕ್ತ, ಸ್ಥಿರ, ನಿಷ್ಕಪಟ ಬುದ್ಧರಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಜೀವಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ನಾನು ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

- 4-5. “ವೃಕ್ಷ ಮೂಲದಲ್ಲಿ, ಸ್ಮಶಾನಗಳಲ್ಲಿ, ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತ ಚಿತ್ತದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಅನಾಸಕ್ತ ಭಿಕ್ಷುವು ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ರೀತಿ ಭಯಾನಕ ಶಬ್ದಗಳು ಕೇಳುವವು, ಅವುಗಳಿಂದ ಭಿಕ್ಷುವು ಕಂಪಿತನಾಗದಿರಲಿ.
6. “ನಿಬ್ಬಾಣದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಎಷ್ಟೇ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿರಲಿ, ಅವನ್ನು ಭಿಕ್ಷುವು ಏಕಾಂತ ಶಯನಾಸನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಅವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲಿ.
7. “ಸಂಯಮಿ ಭಿಕ್ಷುವಿನ ವಚನಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ? ಆತನ ಗೋಚರವು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ? ಮತ್ತು ಆತನ ಶೀಲಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ?
8. “ಏಕಾಂತ ಸೇವಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಿ ಮತ್ತು ಸ್ಮೃತಿವಂತ ಭಿಕ್ಷುವು ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನು ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡುವ ತೆರದಿ ತನ್ನ ಕಲ್ಮಶಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ.”
9. ಭಗವಾನರು – “ವಿರಕ್ತಚಿತ್ತನ, ಏಕಾಂತಜೀವಿಯೂ ಧರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಬೋಧಿಯ ಇಚ್ಛಿಕನಿಗೆ ಯಾವುದು ಅನುಕೂಲವೋ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವೆನು.
10. “ಧೀರನು, ಸ್ಮೃತಿವಂತನು, ಸಂಯಮಗಳ ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವಂತಹ ಭಿಕ್ಷುವು 5 ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಯಭೀತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವೆಂದರೆ; ಸೊಳ್ಳೆಗಳು, ಸರ್ಪಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮತ್ತು ಮಾನವರ ಸ್ಪರ್ಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಯಭೀತನಾಗಲಾರ.
11. “ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಧರ್ಮಾವಲಂಬಿಗಳ ವೇಷಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಭಯಭೀತನಾಗಲಾರ, ಕುಶಲ ಶ್ರಮಿಯು ಬೇರೆ ಅಡಚಣೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲಿ.
12. “ರೋಗ ನೋವುಗಳನ್ನು, ಹಸಿವು, ಶೀತೋಷ್ಣಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲಿ. ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಪೀಡನೆಗಳನ್ನು ಆ ಅನಿಕೇತನ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯು ದೃಢತೆಯಿಂದ ಎದುರಿಸಲಿ. ವೀರ್ಯವನ್ನು (ಪರಿಶ್ರಮ) ದೃಢೀಕರಿಸಲಿ.
13. “ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡದಿರಲಿ, ಅಸತ್ಯ ಹೇಳದಿರಲಿ, ದುರ್ಬಲರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಬಲರಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರಿ ಇಡಲಿ. ಮನವು ವ್ಯಾಕುಲವಾದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾರನ ಪಕ್ಷಪಾತಿ ಎಂದು ಬಗೆದು ಅದನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಲಿ.
14. “ಕ್ರೋಧದ, ಅಭಿಮಾನದ ವಶದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕದಿರಲಿ, ಅವುಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಎಸೆಯಲಿ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಆತನು ಪ್ರಿಯ-ಅಪ್ರಿಯ ಎರಡನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಲಿ.
15. “ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣರತನಾಗಲಿ, ಬಾಧೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಲಿ, ಏಕಾಂತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅರತಿಯ (ಬೇಸರ) ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಸಾಧಿಸಿ, ನಾಲ್ಕು ವಿಲಾಪಗಳ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಯಾಗಲಿ.
16. “ಏನನ್ನು ತಿನ್ನಲಿ, ಎಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲಿ, ನೆನ್ನೆ ದುಃಖದಿಂದ ನಿರ್ದ್ರಿಸಿದ್ದೆ, ಇಂದು ಎಲ್ಲಿ ನಿರ್ದ್ರಿಸಲಿ. ಇಂತಹ ವಿಲಾಪಿಸುವಂತಹ ಕ್ಷುದ್ರ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಅನಿಕೇತನ, ವಿನಯದಾರಿ ಭಿಕ್ಷುವು ಉಂಟುಮಾಡದಿರಲಿ.
17. “ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಂತಹ ಅನ್ನ, ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಆತನು ಸಂತೃಪ್ತನಾಗಲಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಿಯಾಗಲಿ, ಸಂಯಮದಿಂದ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಲಿ, ದುಷ್ಟವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೂ ಆತನು ಕಠೋರ ಮಾತು ಆಡದಿರಲಿ.

18. “ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಾಗಿರುವ ಚಕ್ಷುಗಳಿಂದ ಚಲಿಸಲಿ, ಸದಾ ಸಂಚಾರಿಯೂ ಆಗದಿರಲಿ, ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಲೀನ ಮತ್ತು ಸದಾ ಜಾಗರೂಕನಾಗಲಿ, ಸಮಚಿತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಕೂಡಿರಲಿ, ಕಾಮ-ಭೋಗ ಸಂಬಂಧಿ ಯೋಚನೆ ಮತ್ತು ಚಂಚಲತೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಲಿ.
19. “ಆಚಾರ್ಯ ಮುಂತಾದವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷ ಕಂಡಬಂದರೆ ಸ್ಮೃತಿವಂತನು ಅವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಲಿ, ಸಹಚರರಲ್ಲಿ ಅಸೂಯೆ, ದ್ವೇಷ ತಾಳದಿರಲಿ. ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿ ಅನುಕೂಲಿಯಾದಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಲಿ, ಜನರಲ್ಲಿ ವಿವಾದ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದು ಸಹಾ ಬೇಡ.
20. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರುವ ಐದು ರಜಗಳನ್ನು ಸ್ಮೃತಿವಂತನು ದೂರಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಿ, ರೂಪ, ಶಬ್ದ, ಗಂಧ, ರಸ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶಗಳ ರಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಜಯಿಯಾಗಲಿ.
21. ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ರಾಗ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಸ್ಮೃತಿವಂತನಾಗಿ ಮತ್ತು ವಿರಕ್ತಚಿತ್ತನಾಗಿ ನಾನಾವಿಧದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಾನುಶೀಲನಾಗಿ, ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ, ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಲಿ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾರಿಪುತ್ರ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಅಟ್ಟಕ ವಗ್ಗ ಮುಗಿಯಿತು.

V. ಪಾರಾಯಣ ವಗ್ಗ

1. ವಸ್ತು ಗಾಥಾ

(ಈ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಾವರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಶಿಷ್ಯರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಉತ್ತರವಿದೆ. ಬಾವರಿಯು ಕೋಸಲಾ ನರೇಶ ಪ್ರಸೇನಜಿತನ ಪುರೋಹಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಪ್ರವರ್ಜಿತನಾಗಿ ತನ್ನ ಶಿಷ್ಯರ ಸಮೇತ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸಿ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಆತನು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಇರತೊಡಗಿದನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಘಡದಲ್ಲಿ ಆತನು ಭಗವಾನರ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಹದಿನಾರು ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಭಗವಾನರ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆ ಶಿಷ್ಯರು ಪರ್ಯಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ರಾಜ್ಯಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರನ್ನು ದರ್ಶಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಭಗವಾನರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ವಸ್ತುಗಾಥೆಯು ಸಂಗೀತಿಕಾರಕ ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾಗಿದೆ).

1. ಮಂತ್ರ ಪಾರಂಗತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೋರ್ವ ಸರ್ವತ್ಯಾಗಿಯಾಗುವ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ಕೋಶಲ ಜನಪದದ ರಮ್ಯ ನಗರವಾದ ಶ್ರಾವಸ್ತಿಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಪಥದ ಕಡೆಗೆ ಹೋದನು.
2. ಆತನು ಅಶ್ವಕ (ಆಂಧ್ರ) ಮತ್ತು ಅಲಕ ಎರಡು ರಾಜ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಗೋದಾವರಿ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಫಲಹಾರಗಳಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು.
3. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಾಮವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಆತನು ಒಂದು ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.
4. ಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಆತನು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು.
5. ಬಳಲಿದ ಕಾಲುಗಳು, ಬೆವರಿದ, ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತ, ಧೂಳಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಲೆ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾವರಿಯಿಂದ ಐದುನೂರು ನಾಣ್ಯ ಯಾಚಿಸಿದನು.
6. ಬಾವರಿಯು ಆತನಿಗೆ ಆಸನ ನೀಡಿದನು. ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೇಳಿ ನಂತರ ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು—
7. “ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವವನ್ನೂ ದಾನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆನು, ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ನನ್ನ ಬಳಿ ಐದುನೂರು ನಾಣ್ಯ ಇಲ್ಲ.”
8. “ನಾನು ಯಾಚಿಸಿದ ನಂತರವೂ ನೀನು ನೀಡದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೆ ಏಳನೆಯ ದಿನ ನಿನ್ನ ಶಿರವು ಏಳು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಸೀಳಿಹೋಗಲಿ” ಎಂದು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಾಪ ನೀಡಿದನು.
9. ಆ ಕುಹಕಿಯು ಭಯಾನಕ ರೂಪ ತೋರಿಸಿ ಈ ರೀತಿ ಹೆದರಿಸಿದನು. ಆತನ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿ ಬಾವರಿಯು ದುಃಖಿತನಾದನು.
10. ಆತನು ಶೋಕದಿಂದ ನಿರಾಹಾರಿಯಾಗಿ ಕೃಶನಾದನು. ಈ ರೀತಿಯ ಚಿತ್ತದಿಂದಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

11. ಆತನ ಈ ರೀತಿ ಭಯ ಮತ್ತು ಶೋಕವನ್ನು ಕಂಡ ಹಿತೈಷಿ ದೇವತೆಯು ಆತನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿತು-
12. “ಈ ಧನಲೋಭಿ ಡೊಂಗಿಗೆ ಶಿರದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಶಿರ ಮತ್ತು ಶಿರವು ಬೀಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲ.”
13. ಬಾವರಿ - “ಹೇ ದೇವತೆ, ಒಂದುವೇಳೆ ನೀವು ಶಿರ ಮತ್ತು ಶಿರವು ಬೀಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ, ನಾನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”
14. ದೇವತೆ- “ನಾನು ಸಹಾ ಇದನ್ನು ಅರಿತಿಲ್ಲ, ಶಿರ ಮತ್ತು ಶಿರವು ಉರುಳುವುದಂತೂ ಬುದ್ಧರ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.”
15. ಬಾವರಿ - “ಹೇ ದೇವತೆಯೇ, ದಯೆಯಿಟ್ಟು ನನಗೆ ವಿವರಿಸಿ, ಶಿರ ಮತ್ತು ಶಿರವು ಉರುಳುವುದನ್ನು ಯಾರು ತಿಳಿಸಬಲ್ಲರು?”
16. ದೇವತೆ - “ಮೊದಲು ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ರಾಜರ ಪುತ್ರ, ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರರು ಪ್ರಕಾಶಮಾನರಾದ ಲೋಕನಾಯಕರು ಕಪಿಲವಸ್ತು ನಗರದಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದರು.
17. “ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಅವರು ಈಗ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸರ್ವ ಅಭಿಜ್ಞಾ ಬಲಪ್ರಾಪ್ತರು. ಸರ್ವ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಚಕ್ಷುವಂತರು, ಸರ್ವ ಕ್ಲೇಷ ನಾಶಕರು, ಅವರ ಆಸ್ತಿಗಳು ನಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
18. “ಅಂತಹ ಚಕ್ಷುಮಾನವರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೀವು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿ ಅವರು ಉತ್ತರಿಸುವರು.
19. ‘ಸಂಬುದ್ಧ’ ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಯೇ ಬಾವರಿ ಪ್ರಪುಲ್ಲಿತನಾದನು. ಆತನ ಶೋಕವು ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ಆತನು ಅತ್ಯಧಿಕ ಆನಂದಿತನಾದನು.
20. ಬಾವರಿಯು ಪ್ರಸನ್ನ, ಹರ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಆನಂದಿತನಾಗಿ ಆ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು- “ಲೋಕನಾಥರು ಯಾವ ಜನಪದ ಅಥವಾ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿ ನಾವು ಆ ನರಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.”
21. ದೇವತೆ- “ಕೋಶಲ ಜನಪದದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವಸ್ತಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರು, ಭಾರಮುಕ್ತರು, ಆಸವರಹಿತರು, ನರಶ್ರೇಷ್ಠರು, ತಲೆ ಬೀಳಿಸುವ ಜ್ಞಾತರಾದ ಶಾಕ್ಯಪುತ್ರರು ಈಗ ಬುದ್ಧರು ಮತ್ತು ಜಿನರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”
22. ಬಾವರಿಯು ವೇದ ಪಾರಂಗತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಸಂಬೋಧಿಸಿದನು- “ಹೇ ಮಾಣವರೇ, ಇಲ್ಲಿ ಬನ್ನಿ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ.
23. “ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಉತ್ಪನ್ನವು ದುರ್ಲಭವೋ, ಅಂತಹವರಾದ ಅನುಪಮ ಸಂಪನ್ನರು, ಸಂಬುದ್ಧ ಎಂಬ ಈ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗಿರುವರು. ಶ್ರಾವಸ್ತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿ.”

24. ಶಿಷ್ಯ - “ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆ ! ನಾವು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರೇ ಆ ಬುದ್ಧರೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು? ಈ ಕುರಿತು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನಮಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಅದರಿಂದ ನಾವು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ತಲುಪುವಂತಾಗಲಿ.
25. ಬಾವರಿ- “ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಪುರುಷರ ಲಕ್ಷಣಗಳ ವಿವರಣೆಯಿದೆ. ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವು ಮೂವತ್ತೆರಡು ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.
26. “ಯಾರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಿರುತ್ತವೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಕೇವಲ ಎರಡು ಗತಿಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಮೂರನೆಯದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ.
27. “ಒಂದುವೇಳೆ ಅವರು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿಯೇ ಇರುವುದಾದರೆ, ದಂಡಶಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೇವಲ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಶಾಸನವನ್ನು ಮಾಡುವರು.
28. “ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಅವರು ಗೃಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಪಬ್ಬಜಿತರಾಗಿ ಹೋದರೆ ಅಂತಹ ತೆರೆದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಮ್ಯಾಸಂಬುದ್ಧರಾಗುವರು.
29. “ಓ ಶಿಷ್ಯರೇ, ಅವರ ಜಾತಿಯನ್ನು, ಗೋತ್ರವನ್ನು, ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ನೀವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕವೇ ಕೇಳಿ. ಶಿರ ಮತ್ತು ಶಿರವನ್ನು ಬೀಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳಿರಿ.
30. “ಅವರು ಅವರಣರಹಿತ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬುದ್ಧರೇ ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಅವರು ವಚನ (ಬಾಯಿಯ)ದ ಮೂಲಕವೇ ಉತ್ತರಿಸುವರು.
- 31-35. ಬಾವರಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಹದಿನಾರು ಶಿಷ್ಯರಾದ ಅಜಿತ, ಪುಣ್ಣಕ, ಮೇತ್ತಗೂ, ಧೋತಕ, ಉಪಸೀವ, ನಂದ, ಹೇಮಕ, ತೋದೆಯ್ಯ ಮತ್ತು ಕಪ್ಪಾದುಭಯೋ, ಪಂಡಿತ ಜಾತುಕಣ್ಣಿ, ಭದ್ರಾಯುಧ ಉದಯ ಮತ್ತು ಪೋಸಾಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮೇಧಾವಿ ಮೋಘರಾಜ, ಮಹಾಯುಷಿ ಪಿಂಗಿಯ - ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗಣಗಳ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುವಂತಹ ಧ್ಯಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಧೀರರು, ಉಚ್ಚ ಸುಸಂಸ್ಕೃತರು ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಾವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ, ಜಟಾಧಾರಿಗಳಾದ ಅವರು ಉತ್ತರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟರು.
36. ಅವರು ಮೊದಲು ಆಲಕದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಾಹಿಷ್ಮತಿ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಉಜ್ಜಯಿನಿ, ಗೋಧಪುರ, ವಿಧಿಶಾ ಮತ್ತು ವನವೆಂಬ ನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು.
37. ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೋಶಂಬಿ, ಸಾಕೇತ, ಉತ್ತಮನಗರ, ಶ್ರಾವಸ್ತಿ, ಸೇತಭ್ಯ ಕಪಿಲವಸ್ತು ಮತ್ತು ಕುಸಿನಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು.

38. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಾವಾ, ಬೋಗನಗರ, ವೈಶಾಲಿ ಮತ್ತು ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೆ ಕೊನೆಗೆ ಬಂದರು. ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯ ರಮಣೀಯ ಮನೋರಮ ಪಾಷಾಣ ಎಂಬ ಚೈತ್ರಕ್ಕೆ ತಲುಪಿದರು.
39. ಹೇಗೆ ಬಾಯಾರಿದವನು ಶೀತಲ ಜಲಕ್ಕೆ, ವ್ಯಾಪಾರಿಯು ಮಹಾ ಲಾಭದ ಕಡೆಗೆ, ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಪೀಡಿತನಾದವನು ತಂಪು ನೆರಳಿಗೆ ಹಾತೊರೆಯುವರೋ ಹಾಗೆ ಅವರು ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತವನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದರು.
40. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಭಿಕ್ಷು ಸಂಘದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹ ಘೋಷಣೆ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.
41. ಅಜೀತನು ಬುದ್ಧರನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಬುದ್ಧರಾದರೋ ಪ್ರಖರರಶ್ಮಿರಹಿತ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಗಳು ಹಾಗು ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಕಾಂತಿಯುತ ಪೂರ್ಣ ಚಂದಿರನಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
42. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಹಾಪುರುಷ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹರ್ಷಿತನಾದನು. ಹಾಗು ಗೌರವದಿಂದ ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತು ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.
43. “ಓ ಭಗವಾನರೇ, ನನ್ನ ಆಚಾರ್ಯರ ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಹೇಳಿರಿ? ಅವರ ಜಾತಿ, ಗೋತ್ರ, ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಡೆದಿರುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಹೇಳಿರಿ. ಹಾಗು ಅವರು ಎಷ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ತಿಳಿಸಿ.”
44. ಭಗವಾನರು- “ಅವರ ಆಯಸ್ಸು ಸರಿಯಾಗಿ ನೂರು ವರ್ಷದ್ದಾಗಿದೆ. ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಾವರಿಯು ತ್ರಿಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ತ್ರಿವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.”
45. “ಅವರು ಲಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರ, ಇತಿಹಾಸ, ನಿಘಂಟು ಸಹಿತ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದ್ದು, 500 ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕಲಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
46. ಅಜಿತ- “ಹೇ ನರಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿದಂತೆ ತಾವು ಬಾವರಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಾವು ಸಂಶಯ ದಾಟಿದವರಾಗುತ್ತೇವೆ.”
47. ಭಗವಾನರು- “ಆತ ತನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಮುಖವನ್ನೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹುಬ್ಬುಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಊರ್ಧ್ವ ಲೋಮವಿದೆ ಹಾಗು ಆತನ ಲಿಂಗವು ಕೋಶದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದೆ, ಮಾಣವ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೋ.”
48. ಯಾವುದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಲಿಸದೆಯೇ, ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಗವಾನರನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಮೋದಿತರಾದರು. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರಾಗಿ ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.
49. “ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಯಾವುದೋ ದೇವ ಅಥವಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಅಥವಾ ಇಂದ್ರ ಅಥವಾ ಸುಜಂಪತಿಯ ಮನೋದ್ವಾರ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.”
50. ಅಜಿತ- “ಶಿರ ಹಾಗು ಶಿರವನ್ನು ಬೀಳಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಾವರಿಯು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಭಗವಾನರು ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಹೇ ಋಷಿಯೇ ನಮ್ಮ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ.”
51. ಭಗವಾನರು- “ಅವಿದ್ಯೆಗೆ ಶಿರವೆಂದು ಭಾವಿಸು. ಶ್ರದ್ಧಾ, ಸ್ಮೃತಿ, ಸಮಾಧಿ, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಹಾಗು ವೀರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿದ್ಯೆಗೆ ಶಿರವನ್ನು ಬೀಳಿಸುವಂತಹುದು ಎಂದು ಅರಿತುಕೋ.”

52. ಇಂಥ ಗಂಭೀರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಿತಂತಹ ಮಾಣವನು ಆಗ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದಭರಿತನಾಗಿ ಹಾಗೆ ತನ್ನನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತ ಒಂದು ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಉತ್ತರಿಯವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಭಗವಾನರ ಪಾದದ ಮೇಲೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದನು.
53. ಅಜಿತ- “ಹೇ ಮಾರನನ್ನು ಜಯಿಸಿದವರೇ, ಶಿಷ್ಯರ ಸಹಿತ ಬಾವರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹರ್ಷಿತ ಹಾಗು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಚಕ್ಷುವಂತರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
54. ಭಗವಾನರು : “ಬಾವರಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಿಷ್ಯರ ಸಹಿತ ಸುಖಿಯಾಗಿರಲಿ, ನೀನು ಸಹಾ ಸುಖಿಯಾಗಿರು, ಮಾಣವನೇ, ಚಿರಕಾಲ ಜೀವಿಸುವಂತಾಗು.
55. “ಬಾವರಿ ಹಾಗು ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಸರ್ವ ಸಂಶಯಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ.”
56. ಸಂಬುದ್ಧರು ಹೀಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದ ನಂತರ ಅಜೀತನು ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ ತಥಾಗತರಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಸ್ತುಗಾಥ ಮುಗಿಯಿತು

1. ಅಜೀತ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಚ

(ಅಜೀತ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಅಜಿತ- “ಸಂಸಾರವು ಯಾವುದರಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ? ಯಾವುದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಲೇಪ (ಕಲೆ) ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ? ಇದರಿಂದಾಗುವ ಮಹಾಭಯ ಯಾವುದು?”
2. ಭಗವಾನರು- “ಸಂಸಾರವು ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಲೋಭ ಹಾಗು ಪ್ರಮಾದದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಇದು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತೃಷ್ಣಾ ಅಥವಾ ಲೋಭಕ್ಕೆ ನಾನು ಲೋಪ ಅಥವಾ ಕಲೆ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ. ದುಃಖವೇ ಇದರಿಂದಾಗುವ ಮಹಾಭಯ ಆಗಿದೆ.”
3. ಅಜಿತ- “ಎಲ್ಲೆಡೆ ತೃಷ್ಣಾ ಸಂಬಂಧಿ ಧಾರೆಗಳು ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ; ಈ ಧಾರೆಗಳ ನಿವಾರಣೆಯಾದರೂ ಏನು? ಈ ಧಾರೆಗಳ ಆವರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹಾಗು ಈ ಧಾರೆಗಳು ಹೇಗೆ ನಿಂತು ಹೋಗುವುವು?”
4. ಭಗವಾನರು- “ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಧಾರೆಗಳು ಇವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸ್ಮೃತಿಯೇ (ಜಾಗರೂಕತೆಯೇ) ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಧಾರೆಗಳ ಆವರಣವಾಗುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಧಾರೆಗಳು ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ನಿಂತುಹೋಗುವುವು.”
5. ಅಜಿತ- “ಹೇ ಪರಮಪೂಜ್ಯರೇ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಮರೂಪ (ದೇಹ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು) ಅಂತ್ಯವು ಎಲ್ಲಿ ಆಗುವುದು? ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿ.”
6. ಭಗವಾನರು- “ಅಜಿತ ! ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸುವೆ ಆಲಿಸು. ಯಾವಾಗ ನಾಮರೂಪವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರೋಧ ಆಗುವವೋ ಆಗಲೇ ವಿಞ್ಞಾನದ (ಪ್ರಜ್ಞಾ/ಸ್ಮೃತಿ) ನಿರೋಧವೂ ಆಗುವುದು.”

7. ಅಜಿತ - “ಯಾರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿತಿರುವಂತಹ ಸಂಖಿತಧಮ್ಮ ಅರಿತಂಥಹವರ ಹಾಗೂ ಯಾರು ಇನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತಹ ಸೇಖರೋ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥರೋ (ಪುಥುಜ್ಜನ), ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಚರ್ಯೆಗಳು ಯಾವುವು ತಿಳಿಸಿ, ಓ ಪೂಜ್ಯರೇ.”
8. ಭಗವಾನರು- “ಕಾಮಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಪ್ತನಾಗದಿರುವುದು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಡುವುದು, ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲನಾಗಿರುವುದು, ಹೀಗಿದ್ದು ಭಿಕ್ಷುವು ಸ್ತುತಿವಂತನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಲಿ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅಜಿತ ಮಾರಣವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮುಗಿಯಿತು.

2. ತಿಸ್ಸ ಮೇತ್ತೇಯ್ಯ ಮಾರಣವ ಪುಚ್ಚಾ)

(ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯ ಮಾರಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯ- “ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾರು? ಯಾರಲ್ಲಿ ಚಂಚಲತೆಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾವ ಜ್ಞಾನಿಯು ಎರಡು ಅತಿರೇಕದ ಹಂತಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಮಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಪ್ತನಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಯಾರಿಗೆ ಮಹಾಪುರುಷನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಯಾರು ತೃಷ್ಣೆಗೆ ಅತೀತನಾಗಿದ್ದಾನೆ?”
2. ಭಗವಾನರು- “ಯಾರು ಕಾಮಭೋಗಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯೋ, ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನೋ, ಸ್ತುತಿವಂತನೋ ಹಾಗೂ ಯಾವ ಭಿಕ್ಷು ಪ್ರಜ್ಞಾದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿಸಾಧಿಸಿರುವನೋ, ಅಂತಹವನಲ್ಲಿ ಚಂಚಲತೆಯಿರದೆ ಅಕ್ರೋಧನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.
3. “ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯೇ ಎರಡು ಅತಿರೇಕದ ಹಂತಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಮಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಲಿಪ್ತನಾಗಲಾರ. ಅಂತಹವನನ್ನು ಮಹಾಪುರುಷನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಆತನೇ ತೃಷ್ಣೆಗೆ ಅತೀತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಿಸ್ಸಮೇತ್ತೇಯ್ಯ ಮಾರಣವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮುಗಿಯಿತು.

3. ಪುಣ್ಣಕ ಮಾರಣವ ಪುಚ್ಚ

(ಪುಣ್ಣಕ ಮಾರಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಪುಣ್ಣಕ- “ಹೇ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರಾದ ಭಗವಾನ್, ಅಕುಶಲದ ಮೂಲ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರುವಂತಹ ತಮ್ಮ ಬಳಿ ನಾನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲು ಬಂದಿರುವೆ. ಭಗವಾನ್, ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಋಷಿಗಳು, ಮನುಜರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಾನರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು.”
2. ಭಗವಾನರು- “ಪುಣ್ಣಕ ! ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ನಂತರವೂ ಜೀವಿಸುವ ಕಾಮನೆಯಿಂದಲೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು, ಮನುಜರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ.”
3. “ಭಗವಾನ್, ಯಾವ ಋಷಿಗಳು, ಮನುಜರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೋ, ಅಂತಹ ಯಜ್ಞ ಪಥದಲ್ಲಿ ಅಪ್ರಮತ್ತರಾಗಿದ್ದ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಜನ್ಮ ಜರಾಗಳನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಹೇ ಪರಮಪೂಜ್ಯರೇ, ನಾನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ತಾವು ತಿಳಿಸಬೇಕು.”

4. ಭಗವಾನರು- “ಹೇ ಪುಣ್ಯಕ ! ಸ್ವಾರ್ಥ ಲಾಭದ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ, ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಕಾಮಭೋಗಗಳ ಇಚ್ಛೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಏನೆಂದರೆ ಹೀಗೆ ಭವ ತೃಷ್ಣೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವವರೆಲ್ಲಾ ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜರಾಗಳನ್ನು ದಾಟಲಿಲ್ಲ.”
5. ಪುಣ್ಯಕ- ಹೇ ಪೂಜ್ಯರೇ ! ಹೀಗೆ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಇಂತಹುದರಲ್ಲಿ ರತರಾದ ಜನರು ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜರಾ (ಮುಪ್ಪು)ಗಳನ್ನು ದಾಟಿಲ್ಲವಾದರೆ, ಹೇ ಪೂಜ್ಯರೇ, ಯಾರು ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜರಾಗಳನ್ನು ದಾಟಿರುವವರು, ಹೇ ಭಗವಾನ್ ತಾವು ತಿಳಿಸಬೇಕು.”
6. ಭಗವಾನ್- ಯಾರು ಲೋಕದ ಎಲ್ಲಾ ಅನಿತ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿತಿರುವನೋ, ಅಂತಹವನು, ಲೋಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಪರಮಶಾಂತನು, ವಾಸನಾರಹಿತನು, ಪಾಪರಹಿತನು ಹಾಗೂ ಆಸಕ್ತರಹಿತನು, ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜರಾಗಳಿಂದ ದಾಟಿ ಹೋಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪುಣ್ಯಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮುಗಿಯಿತು.

4. ಮೇತ್ತಗೂ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಚ (ಮೇತ್ತಗೂ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಮೇತ್ತಗೂ- “ಭಗವಾನ್, ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ನಾನು ತಮಗೆ ಸಂಯಮಿ ಹಾಗೂ ವೇದಜ್ಞ (ಜ್ಞಾನಿ) ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ದುಃಖಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಎಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ?”
2. ಭಗವಾನರು- “ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ದುಃಖದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ನಾನು ಹೇಗೆ ದರ್ಶಿಸಿದ್ದೇನೆಯೋ ಅದನ್ನು ಹಾಗೆ ತಿಳಿಸುವೆ. ಆಲಿಸು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವೆಲ್ಲಾ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ದುಃಖಗಳಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಉಪದಿಯ (ತೃಷ್ಣೆ/ಅಂಟುವಿಕೆ) ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತವೆ.”
3. “ಯಾರೆಲ್ಲಾ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಅಂಟುವಿಕೆ (ಉಪದಿ)ಗೆ ಸಿಲುಕಿ ಬಂಧನಕಾರಕ ಕಮ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಅಂತಹ ಮೂರ್ಖ ಪುನಃ ಪುನಃ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ‘ದುಃಖವು ಉಪದಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು’ ಎಂದು ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗದಿರಲಿ.”
4. ಮೇತ್ತಗೂ- “ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನೋ, ತಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿದಿರಿ. ಈಗ ನಾನು ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ಎಂತಹ ಧೀರರು ಜನ್ಮ, ಜರಾ, ಶೋಕ ವಿಲಾಪಗಳ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾರೆ? ಹೇ ಮುನಿಗಳೇ, ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ, ಏಕೆಂದರೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ತಾವು ಅತಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ.”
5. ಭಗವಾನರು- “ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಂತಹ ಪರಮೋಚ್ಚ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಸ್ವಯಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನಾಗಿ, ಸ್ಮೃತಿವಂತನಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಗೆ ಅತೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ.”
6. ಮೇತ್ತಗೂ- “ಹೇ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ, ನಾನು ಆ ಪರಮೋತ್ತಮವಾದ ಧಮ್ಮಕ್ಕೆ ಅಭಿನಂದನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವೆ. ಯಾವುದರಿಂದಾಗಿ ಆತನು ಸ್ಮೃತಿವಂತನಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ತೃಷ್ಣೆಗೆ ಅತೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ?”

7. ಭಗವಾನರು- “ಊರ್ಧ್ವದಲ್ಲಿ (ಮೇಲೆ) ಅಧೋ (ಕೆಳಗೆ) ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಲೂ (ವಕ್ರತೆಯಲ್ಲಿ) ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರಿತಿರುವೆಯೋ ಅದೆಲ್ಲದರ ಪ್ರತಿ ತೃಷ್ಣೆ ಅಥವಾ ರಾಗವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವಂತವನಾಗು. ಹಾಗು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭವದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಡ.”
8. “ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾ, ಸ್ವ ತಿವಂತ ಹಾಗು ಜಾಗರೂಕ ಭಿಕ್ಷುವು ಮಮತ್ವವನ್ನು, ಜನ್ಮವನ್ನು, ಜರಾವನ್ನು, ಶೋಕವನ್ನು ಹಾಗು ವಿಲಾಪವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ದುಃಖ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.”
9. ಮತ್ತೆಗೂ- “ಮಹಾಶುಷಿಯೇ, ಈ ವಿಷಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಭಿನಂದನೆ ಮಾಡುವೆ. ಹೇ ಗೋತಮರೇ, ತಾವು ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದಿರಿ, ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಭಗವಾನರು ದುಃಖದಿಂದ ಅತೀತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ತಾವು ಅಂತಹ ಪರಮ ಉನ್ನತ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಅರಿತಿರುವಿರಿ.”
10. “ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ತಮ್ಮಿಂದ ಉಪದೇಶ ಆಲಿಸುವವರು ಸಹಾ ದುಃಖದಿಂದ ಅತೀತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹೇ ಮುನಿವರ್ಯರೇ, ಹೇ ನಾಗರೇ (ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ) ನಾನು ತಮ್ಮ ಸಮೀಪ ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಭಗವಾನರು ನನಗೆ ನಿರಂತರ ಉಪದೇಶ ನೀಡುವಂತಾಗಲಿ.”
11. ಭಗವಾನರು- “ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜ್ಞಾನಿಯೋ, ಅಕಿಂಚನನೋ (ಸಂಪಾದಿತನು), ಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನೋ ಆತನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಈ ಲೋಕದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿದ್ದಾನೆ. ಆ ತೀರವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದಾನೆ ಹಾಗು ಚಿತ್ತ ಮಲಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಸಂದೇಹಾತೀತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ.”
12. ವಿಜ್ಞಾನಾದ ಜ್ಞಾನಿಯು ಪುನರ್ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ತೃಷ್ಣರಹಿತನಾಗಲಿ, ಪಾಪರಹಿತನಾಗಲಿ, ಕಾಮರಹಿತನಾಗಲಿ, ಅಂತಹವನು ಜನ್ಮ ಮತ್ತು ಜರಾವನ್ನು ದಾಟುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೇತ್ತಗೂ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

5. ಧೋತಕ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಚ (ಧೋತಕ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಧೋತಕ- “ಹೇ ಭಗವಾನ್, ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸುವಂತಾಗಲಿ. ಹೇ ಮಹರ್ಷಿ! ನಾನು ತಮ್ಮ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಅತ್ಯಂತ ಕಾತುರನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ತಮ್ಮ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಆಲಿಸಿ, ನನ್ನ ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುವೆ.”
2. ಭಗವಾನರು- “ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರಯತ್ನಶಾಲಿಯಾಗು, ಏಕಾಂತಗಾಮಿಯಾಗು ಹಾಗು ಜಾಗರೂಕನಾಗು. ಇಲ್ಲಿ ಧಮ್ಮವಾಣಿ ಆಲಿಸಿ, ನಿನ್ನ ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗು.”
3. ಧೋತಕ- “ಇಡೀ ದೇವ ಹಾಗು ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಅಕಿಂಚನರಾಗಿ (ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದಿಸಿದವರಾಗಿ) ವಾಸಿಸುವುದನ್ನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲೇ ಕಂಡಿರುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೇ ಸಮಂತ ಚಕ್ಷುವೇ (ಸರ್ವವನ್ನು ನೋಡಿರುವಂತಹ) ನಾನು ತಮಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆ. ಹೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ, ನನ್ನ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ.”
4. ಭಗವಾನರು- “ಓ ಧೋತಕ! ನಾನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನೂ ಸಂಶಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಹಾ ಯಾವಾಗ ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯುವೆಯೋ ಆಗ ನೀನು ಸಂಸಾರದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿ, ದಾಟಿಯೇಬಿಡುವೆ.”

5. ಧೋತಕ- “ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮರೇ (ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ) ! ಕರುಣಿತೋರಿ ನನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಅರಿಯುವಂತಾಗಲಿ ಹಾಗೂ ಆಕಾಶದ ರೀತಿ ನಿರ್ಮಲನಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಶಾಂತನಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವಂತಾಗಲಿ.
6. ಭಗವಾನ್- “ನಾನು ನಿನಗೆ ಶಾಂತತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವೆ. ಅದು ಸುದ್ದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ಅರಿತಾಗ ಇದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ (ಇಲ್ಲಿಯೇ, ಈಗಲೇ) ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಗೊಂಡು, ಸ್ವತೀವಂತನಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವೆ ಹಾಗೂ ಲೋಕದ ಬಗೆಗಿನ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗುವೆ.
7. ಧೋತಕ- “ಹೇ ಮಹರ್ಷಿ ! ನಾನು ತಮ್ಮ ಉತ್ತಮ ಪರಮಶಾಂತತೆಗೂ, ಪ್ರಣಾಮ ಮಾಡುವೆನು. ಯಾವುದನ್ನು ಅರಿತು ಸ್ವತೀವಂತನಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲ ಅಂಟುವಿಕೆಗೆ ಅತೀತನಾಗುತ್ತೇನೆ.”
8. ಭಗವಾನರು- “ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ಅರಿತಿರುವೆಯೋ, ಅದೆಲ್ಲವೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಂಧನಕಾರಿ ಎಂದರಿತು, ಮರುಜನ್ಮದ ಲಾಲಸೆಯನ್ನು ಸಹಾ ಹೊಂದದಿರು.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಧೋತಕ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

6. ಉಪಸೀವ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಚ (ಉಪಸೀವ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಉಪಸೀವ- “ಹೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರೇ ! ನಾನು ಒಬ್ಬೊಂಟಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇದು ನಿಜಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರವಾಹವಾಗಿದೆ. ಸಹಾಯದ ಹೊರತು ಇದನ್ನು ನಾನು ದಾಟಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯನಾಗಿಲ್ಲ. ಹೇ ಸರ್ವವನ್ನು ಅರಿಯುವಂತಹ ಸಮಂತ ಚಕ್ಷುವಂತರೇ, ಯಾವುದಾದರೂ ಅವಲಂಬನೆ ತಿಳಿಸಿ. ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ನಾನು ಈ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಪಾರಾಗುವಂತಾಗಲಿ.”
2. ಭಗವಾನರು- “ಅಕಿಂಚಾಯತನವನ್ನು (ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು) ನೋಡುತ್ತಾ, ಸ್ವತೀವಂತನಾಗು. ‘ಏನೂ ಇಲ್ಲ’ (ಶೂನ್ಯ) ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಈ ಸಂಸಾರದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗು. ಕಾಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಸಂಶಯಗಳಿಂದ (ಕಥನಗಳಿಂದ) ವಿರತನಾಗು. ಅಹೋರಾತ್ರಿ ತಣ್ಣಾ ಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತಾಗು.”
3. ಉಪಸೀವ- “ಯಾವಾಗ ಒಬ್ಬನು ಕಾಮಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೋ, ಯಾರು ಅಕಿಂಚಾಯತನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅನ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾನೋ, (7) ಸಂಜ್ಞಾ ವಿಮೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮ ವಿಮುಕ್ತವಾದ ಅಕಿಂಚಾಯತನದಲ್ಲಿ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹವನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗದೆಯೇ ಇರಬಲ್ಲನೇ?”
4. ಭಗವಾನರು- “ಯಾರು ಸರ್ವ ಕಾಮನೆಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತನೋ, ಯಾರು ಅಕಿಂಚಾಯತನದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬೇರೆಲ್ಲವನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿರುವನೋ (7) ಸಂಜ್ಞಾ ವಿಮೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಪರಮೋತ್ತಮವಾದ ಅಕಿಂಚಾಯತನದಲ್ಲಿ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿರುವನೋ, ಅಂತಹವ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗದೆಯೂ ಇರಬಲ್ಲನು.”
5. ಉಪಸೀವ- “ಹೇ ಸಮಂತ ಚಕ್ಷುವಂತರೇ, ಆತನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗದೆಯೇ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಇರಬಲ್ಲವನಾದರೆ, ಅಂತಹವನ ವಿಜ್ಞಾನವು (ಅರಿವು) ನಿರೋಧವಾಗುವುದೇ? ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆತನು ವಿಮುಕ್ತನಾಗುವನೇ?”

6. ಭಗವಾನರು- “ಹೇಗೆ ಮಿನುಗುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾತಿಯು ವಾಯು ವೇಗದಿಂದ ಆರಿಹೋಗುವುದೋ, ಪುನಃ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮುನಿಯು ನಾಮಕಾಯ (ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ) ದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ ಆರಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಪುನಃ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.”
7. ಉಪಸೀವ- ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆರಿಹೋಗಿರುವವನು ಪುನಃ ಉದಯಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ಅಥವಾ ಉದಯಿಸಿ ಶಾಶ್ವತನಾಗುವನೇ, ನಿತ್ಯ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿರುವನೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಹೋಗುವನೇ? ಹೇ ಮುನಿಗಳೇ, ತಾವೇ ಧಮ್ಮವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ತಾವೇ ವಿವರಿಸಿ, ನನಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವಂತಾಗಲಿ.”
8. ಭಗವಾನರು- “ಆರಿಹೋಗಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮಾಣವಿಲ್ಲ (ಅಳಿಯಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ), ಯಾವುದರಿಂದ (ದೇಹ-ಮನಸ್ಸು) ಆತನನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ, ಅದ್ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ವ ಧಮ್ಮಗಳು ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೆ ವಾದಪಥವೂ (ವಿವರಣೆ) ಶಾಂತವಾಗುತ್ತದೆ.”

ಉಪಸೀವ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

7. ನಂದ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಚ (ನಂದ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ನಂದ- “ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮುನಿಗಳಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವರು, ಹಾಗಿದ್ದರೆ ತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಜ್ಞಾನದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮುನಿ ಎನ್ನುವರೋ ಅಥವಾ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಮುನಿ ಎನ್ನುವರೋ ಭಗವಾನರು ತಿಳಿಸಬೇಕು.”
2. ಭಗವಾನರು- “ನಂದಾ ! ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದಾಗಲಿ (ಕಲಿಕೆ), ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಲಿ ಕುಶಲರು ಮುನಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾರರು. ಯಾರು ನಿಶ್ಚತ್ತರೋ, ದ್ವೇಷರಹಿತರೋ, ಶೋಕರಹಿತರೋ, ಪಾಪರಹಿತರೋ ಹಾಗೂ ಆಸೆಯಿಲ್ಲದವರೋ ಅವರನ್ನು ನಾನು ಮುನಿ ಎನ್ನುವೆನು.”
3. ನಂದ- “ಯಾರೆಲ್ಲಾ ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇಲ್ಲಿರುವರೋ, ಅವರು ದರ್ಶಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ಆಲಿಸುವಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು ಎನ್ನುವರು. ಶೀಲವ್ರತಗಳಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು ಎನ್ನುವರು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು ಎನ್ನುವರು. ಹೇ ಪೂಜ್ಯರೇ, ಈ ರೀತಿಯಾದ ಆಚರಣೆಗಳಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜರಾದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದರೆ? ಭಗವಾನ್ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿಸಿಕೊಂಡು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ, ಉತ್ತರಿಸಿ.”
4. ಭಗವಾನರು- “ಯಾವೆಲ್ಲಾ ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದ್ದಾರೆಯೋ, ಯಾರೆಲ್ಲಾ ನೋಡುವುದರಿಂದ (ದರ್ಶಿಸುವುದರಿಂದ) ಹಾಗೂ ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ, ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ಕೆಲವು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹಾ ಅವರು ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜರಾದಿಂದ ದಾಟಿಹೋಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”
5. ನಂದ- “ಯಾವ ಹಲವಾರು ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದಾರೋ, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ, ಆಲಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ ಶುದ್ಧವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವರು ಶೀಲಾದಿವ್ರತಗಳಿಂದ (ಮೂಢಾಚರಣೆ) ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಹಲವರು ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಓ ಮುನಿಗಳೇ! ತಾವು ಅವರೆಲ್ಲಾ ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜರಾದ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇ ಪರಮಪೂಜ್ಯರೇ, ಈ ದೇವಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಜನ್ಮ ಜರಾಗಳನ್ನು ದಾಟಿದ್ದಾರೆ. ಹೇ ಭಗವಾನ್, ನನಗೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಉತ್ತರಿಸಿ, ನಾನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

6. ಭಗವಾನರು- “ನಾನು ಸರ್ವ ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜರಾದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೃಷ್ಟಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ, ಕೇಳುವುದರಿಂದಾಗಿ, ಮೂಢಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಯಾರೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ, ಸರ್ವ ರೂಪಗಳನ್ನು ದಾಟಿರುವರೋ, ತೃಷ್ಣೆಯೇ ದುಃಖದ ಪ್ರತಿರೂಪವೆಂದು ಅರಿತು ಆಸವರಹಿತರಾಗಿರುವರೋ ಅಂತಹ ಶ್ರಮಣ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನಾನು ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತೇನೆ.
7. ನಂದ- “ಮಹರ್ಷಿಯೇ, ಈ ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ಅಭಿನಂದನೆ ಮಾಡುವೆನು. ಹೇ ಗೋತಮರೇ, ತಾವು ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಅತಿ ಸುಂದರವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಯಾರೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ, ಆಲಿಸುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಮೌಢ್ಯದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ, ಅಂತಹ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿರುವರೋ, ಅವರು ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಸವರಹಿತರಾಗಿರುವರೋ ಅವರೇ ಜನ್ಮದ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿದ್ದಾರೆ” ಇದು ಅತಿ ಸುಂದರವಾದ ನಿರೂಪಣೆಯಾಗಿದೆ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಂದ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

8. ಹೇಮಕ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾ (ಹೇಮಕ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಹೇಮಕ- “ಓ ಭಗವಾನ್, ತಮ್ಮ ಶಾಸನದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಮೊದಲು ಹಲವಾರು ಜನರು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು- ‘ಹೀಗಿತ್ತು, ಹೀಗಾಗುವುದು’. ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾತುಗಳು ಕಲ್ಪಿತ ಹಾಗೂ ತರ್ಕಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತಾಗಿತ್ತು, ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಹೀಗಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆನಂದಿಸಲಿಲ್ಲ.
2. “ಹೇ ಮುನಿಗಳೇ, ತಾವು ನನಗೆ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಧಮ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ. ಯಾವ ಜ್ಞಾನದ ಹಾಗೂ ಸ್ಮೃತಿಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ.”
3. ಭಗವಾನರು- “ಹೇ ಹೇಮಕ, ಯಾವುದೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿದ್ದೀಯೋ, ಕೇಳಿರುವೆಯೋ, ಯೋಚಿಸಿರುವೆಯೋ, ಅನುಭವಿಸಿರುವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲಾ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ದೂರೀಕರಿಸು. ಪ್ರಿಯವಾದವುಗಳಿಗೆ ಅಂಟದೆ ಹೋಗು, ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅಂಟದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಅದ್ಭುತವಾದ ನಿಬ್ಬಾಣದ ಪದವಾಗಿದೆ.
4. “ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಸ್ಮೃತಿವಂತರ ಜನ್ಮವು ಶಾಂತವಾಗಿದೆ, ಸದಾ ಉಪಶಾಂತರಾದ ಅವರೆಲ್ಲಾ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಗೆ ಅತೀತರಾಗಿ ಹೋಗಿರುವರು.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಮಕ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

9. ತೋದೆಯ್ಯಾ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾ (ತೋದೆಯ್ಯಾ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ತೋದೆಯ್ಯಾ- “ಯಾರಲ್ಲಿ ವಾಸನೆಗಳಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆ ಇಲ್ಲವೋ ಹಾಗೂ ಯಾರು ಸಂದೇಹದೂರನೋ, ಅಂತಹವನ ವಿಮೋಕ್ಷ ಯಾವರೀತಿ ಇರುತ್ತದೆ ?”
2. ಭಗವಾನರು- “ಯಾರಲ್ಲಿ ವಾಸನೆಗಳು ಇಲ್ಲವೋ, ಯಾರಲ್ಲಿ ತೃಷ್ಣೆಯು ಇಲ್ಲವೋ ಹಾಗೂ ಯಾರು ಸಂದೇಹಾತೀತನೋ, ಅಂತಹವನಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ವಿಮೋಕ್ಷವೂ ಇಲ್ಲ.” (ಅಂದರೆ ಆತನಾಗಲೇ ವಿಮೋಕ್ಷ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರ್ಥ.)
3. ತೋದೆಯ್ಯಾ- “ಆತನು ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನೋ ಅಥವಾ ತೃಷ್ಣಾಯುಕ್ತನೋ? ಆತನು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನೋ ಅಥವಾ ಪ್ರಜ್ಞಾಧ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾನೋ ಹೇ ಸಮಂತಚಕ್ಷರೇ, ತಾವೇ ತಿಳಿಸಿ, ಇಂತಹವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಮುನಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲಿ.”

4. ಭಗವಾನರು- “ಹೇ ತೊಡೆಯ್ಯಾ, ಯಾರು ಅಕಿಂಚನನೋ (ಏನನ್ನೂ ಹೊಂದಿಲ್ಲವೋ), ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಸಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಅಂತಹವನಿಗೆ ಮುನಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸು. ಆಗ ನಿನಗೆ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನಾರು, ತೃಷ್ಣಾಸಹಿತನಾರು, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನಾರು, ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಶಾಲಿಪಡುವವನಾರು ಎಂದು ತಿಳಿದು ಹೋಗುವುದು.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ತೋಡೆಯ್ಯಾ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

10. ಕಪ್ಪ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಛಾ (ಕಪ್ಪ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಕಪ್ಪ- “ಹೇ ಮಾರ್ಷರೇ! ಜಲಾಶಯ ರೂಪದ ಲೋಕದ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವಂತಹವರಿಗೆ ಜರಾ ಹಾಗೂ ಮೃತ್ಯುರೂಪಿ ಮಹಾ ಭಯಾನಕ ಪ್ರವಾಹ ಬರುವಾಗ ಸುರಕ್ಷೆಗಾಗಿ ದ್ವೀಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹಾಗೂ ಇಂತಹ ದ್ವೀಪದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಪುನಃ ದುಃಖ ಸಿಗದಿರಲಿ.”
2. ಭಗವಾನರು- “ಹೇ ಕಪ್ಪ ! ಜಲಾಶಯ ರೂಪದ ಲೋಕದ ಮಧ್ಯೆ ಇರುವಂತಹವರಿಗೆ ಜರಾ ಹಾಗೂ ಮೃತ್ಯುರೂಪಿ ಮಹಾ ಭಯಾನಕ. ಪ್ರವಾಹ ಬರುವಾಗ ಸುರಕ್ಷೆಗಾಗಿ ದ್ವೀಪವನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಆಲಿಸು.
3. “ಅದು ಅಕಿಂಚನ (ತೂನ್ಯತೆ) ಹಾಗೂ ಅನಾಸಕ್ತಿಯೇ ಆ ಮಹಾ ದ್ವೀಪವಾಗಿದೆ, ಬೇರಾವುದೂ ಅಲ್ಲ. ಜರಾ ಹಾಗೂ ಮರಣಗಳ ಅಂತ್ಯದ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”
4. ಇದನ್ನು ಅರಿತಂಥ ಸ್ತುತಿವಂತರ ಚಿತ್ತವು/ಜನ್ಮವು ಶಾಂತವಾಗುವುದು. ಅವರು ಮಾರನ ವಶೀಭೂತಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಮಾರನ ಗುಲಾಮರು (ಅನುಗಾಮಿಗಳು) ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಪ್ಪ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

11. ಜತುಕಣ್ಣೆ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಛಾ (ಜತುಕಣ್ಣೆ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಜತುಕಣ್ಣೆ- “ಹೇ ಸರ್ವಜ್ಞರೇ, ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ನಿಷ್ಕಾಮಿಗಳು ಹಾಗೂ ಜನ್ಮ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿದವರು ಎಂದು ಕೇಳಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಬಂದಿರುವೆ. ಭಗವಾನರು ನನಗೆ ಶಾಂತಿಪಥದ ಕುರಿತು ಯತಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ.
2. “ಹೇಗೆ ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನೋ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಾನರು ಸಹಾ ಕಾಮವಿಜೇತರಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನರಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವರು. ಹೇ ಮಹಾಪ್ರಜ್ಞಾರೇ, ನನ್ನಂತ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಧಮ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಜನ್ಮ ಹಾಗೂ ಜರಾದಿಂದ ಪಾರಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುವಂತಾಗಲಿ.”
3. ಭಗವಾನರು- “ನಿಷ್ಕಾಮವನ್ನೇ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕವೆಂದು ನೋಡುತ್ತಾ, ಕಾಮ ಭೋಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲು ಅಥವಾ ತ್ಯಾಗಮಾಡಲು ಏನೂ ಉಳಿಯದಿರಲಿ.
4. “ಈ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಪೂರ್ವ ವಾಸನೆಗಳಿದ್ದವೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ನಷ್ಟಗೊಳಿಸು, ಕ್ಷಯಗೊಳಿಸು ಹಾಗೂ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಯಾವುದನ್ನೂ (ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಹೊಸ ವಾಸನೆಯನ್ನು) ಹಿಡಿಯಬೇಡ. ಹೀಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ (ಈಗಲೂ) ಯಾವ ಗ್ರಹಣವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಹೋದಾಗ ಉಪಶಾಂತನಾಗಿ ವಿಹರಿಸುವೆ.
5. “ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ, ಯಾರು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದ ನಾಮರೂಪದ (ದೇಹ ಮನಸ್ಸಿನ) ಬಗ್ಗೆ ತೃಷ್ಣಾರಹಿತನೋ, ಅಂತಹವನಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ವಶನಾಗುವಂತಹ ವಾಸನೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಜತುಕಣ್ಣೆ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

12. ಭದ್ರಾವೃಥ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಛಾ (ಭದ್ರಾವೃಥ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಭದ್ರಾವೃಥ- “ಗೃಹತ್ಯಾಗಿ, ತೃಷ್ಣಾವನ್ನು ಭಿದ್ರಗೊಳಿಸಿದಂತಹ ರಾಗ ತ್ಯಾಗಿಗಳೇ, ಪ್ರವಾಹ ದಾಟಿದವರೇ, ವಿಮುಕ್ತರೇ ಹಾಗೂ ಲೋಕ ತೃಚ್ಛಿಸಿದಂತಹ ಸುಮೇಧರಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ತಮ್ಮಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠರ (ನಾಗ) ಉಪದೇಶ ಆಲಿಸಿದವರು ಇಲ್ಲಿಂದ (ಲೋಕದಿಂದ) ಹೊರಟು ವಿಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.
2. “ಹೇ ವೀರರೇ! ತಮ್ಮ ಅಮೃತ ವಚನ ಆಲಿಸಲು ಆಕಾಂಕ್ಷಿತರಾಗಿ ಅನೇಕ ಜನಪದಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಜನರು ಏಕತ್ರಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ತಾವು ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಿ, ಏಕೆಂದರೆ ತಮಗೆ ಧಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗಿದೆ.”
3. “ಭಗವಾನರು- “ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತ ರೂಪವಾದ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ಯಾವ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹಂಬಲಿಸಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೋ, ಅದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಮಾರನು ಮನುಷ್ಯರ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುತ್ತಾನೆ.
4. “ಆದ್ದರಿಂದ ತೃಷ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ, ಮೃತ್ಯು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದ ಈ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಸ್ಮೃತಿವಂತನಾದ ಭಿಕ್ಷುವು ಲೋಕದ ಯಾವುದರ ಮೇಲೆಯೂ ಆಸಕ್ತಿ ತಾಳದಿರಲಿ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭದ್ರಾವೃಥ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

13. ಉದಯ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಛಾ (ಉದಯ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಉದಯ- “ಧ್ಯಾನಿಯು, ರಜರಹಿತರಾಗಿ ಆಸೀನರಾದ, ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದ, ಆಸವರಹಿತರಾದ, ಸರ್ವಧರ್ಮ ಪಾರಂಗತರಾದ, ಭಗವಾನರೇ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ, ಪ್ರಜ್ಞಾವಿಮೋಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಅವಿದ್ಯೆಯ ನಾಶದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ.”
2. ಭಗವಾನರು- “ಕಾಮರಾಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ದುರ್ಮನಸ್ಸು (ದುಃಖ/ವಿರೋಧ ಛಾಯೆಯ ಚಿತ್ತಸ್ಥಿತಿ) ವರ್ಜಿಸಿ, ಸೋಮಾರಿತನದ ಜಡತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಷ್ಟಗೊಳಿಸು. ಸಂದೇಹ ಹಾಗೂ ಅನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೋ.
3. “ಉಪೇಕ್ಷಾಯುತ ಸ್ಮೃತಿವಂತನಾಗು, ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನತೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಜ್ಞಾ ವಿಮೋಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಅವಿದ್ಯೆಯ ನಾಶವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”
4. ಉದಯ- “ಲೋಕವು ಯಾವುದರಿಂದ ಸಂಯೋಜನಗೊಂಡಿದೆ (ಬಂಧಿತವಾಗಿದೆ), ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಲೋಕವು ವಿಹರಿಸುವುದು (ಆನಂದಿಸುವುದು), ಯಾವುದನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಿಬ್ಬಾಣವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು?”
5. ಭಗವಾನರು- “ಲೋಕವು ರಾಗದಿಂದ ಬಂಧಿತವಾಗಿದೆ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತರ್ಕಿಸುತ್ತಿರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ವಿಹರಿಸುವುದು. ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ನಿಬ್ಬಾಣ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ (ತೃಷ್ಣಾ ತ್ಯಾಗವೇ ನಿಬ್ಬಾಣವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ).
6. ಉದಯ- “ಯಾವರೀತಿಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಸ್ಮೃತಿ ನೆಲೆಸಿದಾಗ, ವಿಜ್ಞಾನದ (ಮನಸ್ಸಿನ/ಅರಿವಿನ) ನಿರೋಧವಾಗುವುದು? ಭಗವಾನರ ಬಳಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಬಂದಿರುವೆನು. ತಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆಲಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ.”
7. ಭಗವಾನರು- “ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವೇದನೆ (ಸಂವೇದನೆ)ಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸಬೇಡ (ಅಭಿನಂದಿಸಬೇಡ). ಹೀಗೆ ಸ್ಮೃತಿವಂತನಾಗಿ ವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಅತೀತನಾದರೆ ವಿಜ್ಞಾನದ ನಿರೋಧವಾಗುವುದು.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಉದಯ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

14. ಪೋಸಾಲ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಚಾ (ಪೋಸಾಲ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಪೋಸಾಲ- “ಯಾವ ಭಗವಾನರು ಅತೀತದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುವರೋ, ಯಾರು ಚಾಂಚಲ್ಯರಹಿತರೋ, ಯಾರು ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸಿರುವರೋ, ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರಂಗತರೋ, ಅಂತಹ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಬಂದಿರುವೆನು.
2. “ಹೇ ಶಕ್ರರೇ, ರೂಪ (ದೇಹ) ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ರಹಿತರಾಗಿರುವ ಸರ್ವರೀತಿ ದೇಹಭಾವಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿರುವ ಸರ್ವ ಅರೂಪಿ (ದೇಹಾತೀತ) ಸಂಜ್ಞೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವ, ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲೂ ಹಾಗು ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲೂ ‘ಏನೂ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ವೀಕ್ಷಿಸುವ ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ. ಅಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮುಂದೆ ಎಂತಹ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನಗೊಳಿಸಬೇಕು.”
3. ಭಗವಾನರು- “ವಿಜ್ಞಾನದ (ಮನಸ್ಸಿನ/ಅರಿವಿನ) ಸರ್ವ ಅವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರುವಂತಹ ತಥಾಗತರು ಸ್ಥಿರವಿಮುಕ್ತ ಹಾಗು ವಿಮುಕ್ತಿಯೆಡೆಗೆ ಧಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದಾರೆ.
4. “ಅಕಿಂಚಾಯತನವನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನಗೊಳಿಸುವಂತಹುದು ಎಂದರಿತು, ರಾಗವನ್ನು ಬಂಧನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯು ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ವಿಪಶ್ಯನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಜ್ಞಾನವು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತದೆ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪೋಸಾಲ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಚಾ ಮುಗಿಯಿತು.

15. ಮೋಘರಾಜ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಚಾ (ಮೋಘರಾಜ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ)

1. ಮೋಘರಾಜ- “ಹೇ ಶಕ್ರರೇ! ನಾನು ಎರಡುಬಾರಿ ವಿಭಿನ್ನ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ ಚಕ್ಷುವಂತರೇ, ತಾವು ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ದೇವರ್ಷಿಗಳು 3ನೇ ಬಾರಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುವರು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.
2. “ಈ ಲೋಕ, ಪರಲೋಕ ಹಾಗು ದೇವತೆಗಳ ಸಹಿತ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಶಸ್ವಿಗಳಾದ ಗೋತಮರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಏನು ಎಂಬುದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.
3. “ಹೇ ಪರಮಪ್ರಜ್ಞಾದ ವಿಶುದ್ಧಿದರ್ಶಿಗಳೆ, ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲೇ ಬಂದಿರುವೆನು. ‘ಲೋಕವನ್ನು ಯಾವರೀತಿ ನೋಡುವುದರಿಂದಾಗಿ (ಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ) ಅಂತಹನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುರಾಜ ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”
4. ಭಗವಾನರು- “ಹೇ ಮೋಘರಾಜ! ಸದಾ ಸ್ಮೃತಿವಂತನಾಗಿ, ಶೂನ್ಯಭಾವದಿಂದ ನೋಡುವಂತಾಗು, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮ-ದೃಷ್ಟಿಗಳ ನಾಶ ಮಾಡಿದರೆ ಮೃತ್ಯುರಾಜನನ್ನು ದಾಟಿಹೋಗುವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ (ಶೂನ್ಯಭಾವದಿಂದ) ಲೋಕವನ್ನು ನೋಡುವವನಿಗೆ ಮೃತ್ಯುರಾಜ ನೋಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೋಘರಾಜ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ ಮುಗಿಯಿತು.

16. ಪಿಂಗಿಯ ಮಾಣವ ಪುಚ್ಚಾ (ಪಿಂಗಿಯ ಮಾಣವನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು)

1. ಪಿಂಗಿಯಾ- “ನಾನು ಜೀರ್ಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಹೆನು, ದುರ್ಬಲನೂ ಹೌದು. ನನ್ನ ಸುಂದರತೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿದೆ. ನನ್ನ ಕಂಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಕಿವಿಗಳು ಸಹಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಆಲಿಸದು. ನನಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ನೀಡಿ. ಅದರಿಂದಾಗಿ ನಾನು ಜನ್ಮ ಜರಾ ಬಂಧನದಿಂದ ಪಾರಾಗುವಂತಾಗಲಿ. ಹಾಗು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೋಹದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯದೆ ಹೋಗುವಂತಾಗಲಿ.”
2. ಭಗವಾನರು- “ದೇಹದ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಚಿಂತಿತರಾಗಿರುವ, ದೇಹದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನಾಶವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಜಾಗರೂಕ ಜನತೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಓ ಪಿಂಗಿಯಾ! ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗು, ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ದೇಹದ ಮೋಹವನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಭವ ಅಂತ್ಯವಾಗಲಿ.”
3. ಪಿಂಗಿಯ- “ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳು, ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕು ಅನು ದಿಕ್ಕುಗಳು (ಮೂಲೆ ದಿಕ್ಕುಗಳು) ಊರ್ಧ್ವ ಹಾಗೂ ಅಧೋ ದಿಕ್ಕು. ಹೀಗೆ ಯಾವೆಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ದಿಕ್ಕುಗಳಿವೆಯೋ, ಅವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಯಾವುದು ಸಹಾ ತಮ್ಮಿಂದ ಅದೃಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ (ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೀರಿ), ಅಶ್ರುತವಾಗಿಲ್ಲ (ಎಲ್ಲವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದೀರಿ), ಅಪರಿಚಿತವಾಗಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ನನಗೆ ಧರ್ಮ ತಿಳಿಸಿ. ಅದನ್ನು ಅರಿತು ನಾನು ಜನ್ಮ ಹಾಗು ಜರಾಗಳ ಅಂತ್ಯ ಮಾಡುವಂತಾಗಲಿ.”
4. ಭಗವಾನರು- “ಹೇ ಪಿಂಗಿಯಾ! ತೃಷ್ಣೆಗೆ ವಶೀಭೂತರಾಗಿರುವ ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗಿ ದುಃಖಿತರಾಗಿರುವ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿರುವ ಈ ಮನುಜರನ್ನು ನೋಡಿ, ನೀನು ಪಿಂಗಿಯಾ! ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗು. ಪುನಃ ಪುನಃ ಜನ್ಮ ತಾಳದಿರಲು ಈ ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿಬಿಡು.”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪಿಂಗಿಯ ಮಾಣವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮುಗಿಯಿತು.

ಪಾರಾಯಣ ಸುತ್ತ

ಭಗವಾನರು ಮಗಧದಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಣ ಚೈತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ್ದರು. ಬಾವರಿಯ ಹದಿನಾರು ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ಕೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ಒಂದೇ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಅರ್ಥ ಹಾಗು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದ ಧರ್ಮೋಪದೇಶದ ಉತ್ತರ ಅರಿತರೂ ಹಾಗು ಧರ್ಮಾನುಧರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತು ಅದರಂತೆ ಜೀವಿಸಿದರೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಜನ್ಮ ಹಾಗು ಮುದಿತನದಿಂದ ಪಾರಾಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಹೇಳುವುದೇನಿದೆ? ಇದು ಪಾರುಮಾಡುವಂತಹ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಈ ತೀರದಿಂದ ಆ ತೀರಕ್ಕೆ ಇರುವ ನಿಬ್ಬಾಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಧರ್ಮೋಪದೇಶಕ್ಕೆ ‘ಪಾರಾಯಣ ಸುತ್ತ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ.

- 1-3. ಅಜೀತ, ತಿಸ್ಸಮತ್ತಯ್ಯ, ಪುಣ್ಣಕ, ಮತ್ತಗೂ, ದೋತಕ, ಉಪಸೀವ, ನಂದ, ಹೇಮಕ, ತೊದೆಯ್ಯ, ಕಪ್ಪ ಹಾಗು ಪಂಡಿತ ಜಾತುಕಣ್ಣಿ, ಭದ್ರಾವುಧ, ಉದಯ ಹಾಗು ಪೋಸಾಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮೋಘರಾಜ ಹಾಗು ಮಹರ್ಷಿ ಪಿಂಗಿಯ - ಇವರೆಲ್ಲಾ ಋಷಿಗಳಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಸದಾಚಾರಿ ಋಷಿಯಾದ ಬುದ್ಧರ ಬಳಿಗೆ ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿಪುಣವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಬುದ್ಧರಿಗೆ ಸಮೀಪವಾಗುತ್ತಾರೆ.

4. ಬುದ್ಧ ಭಗವಾನರು ಸಹಾ ಅವರು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಯತಾರ್ಥವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದರು. ಮಹಾಮುನಿಯಾದ ಬುದ್ಧರು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರ ನೀಡಿ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಗೆ ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.
5. ಆದಿತ್ಯಬಂಧು ಚಕ್ಷುವಂತರಾಗಿರುವ ಬುದ್ಧರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಮೇಲೆ, ಅವರೆಲ್ಲಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಬುದ್ಧರ ಬಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಪಾಲನೆ ಮಾಡಿದರು.
6. ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಹೇಗೆ ಬುದ್ಧರು ಉತ್ತರಿಸಿದರೋ ಹಾಗೇ ಆಚರಿಸಿದವರೆಲ್ಲಾ ಈ ತೀರದಿಂದ ಆ ತೀರಕ್ಕೆ (ನಿಬ್ಬಾಣ) ಹೋಗಿಬಿಡುವರು.
7. ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಆತನು ಈ ತೀರದಿಂದ ಆ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಿಡುವನು. ಇದು ದಾಟಲು, ಪಾರಾಗುವಂತಹ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಪಾರಾಯಣ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ.
8. ಪಿಂಗಿಯ- “ನಾನು ಈ ಪಾರಾಯಣದ (ದಾಟಲು ಸಮರ್ಪವಾದ) ಧಮ್ಮದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವೆನು. ಯಾವ ವಿಮಲವಾದ ಭೂರಿಮೇದಸ್ಸಿ (ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರು) ರವರು ಹೀಗೆ ವೀಕ್ಷಿಸಿದರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಬೋಧಿಸಿದರು. ಮಹಾಮಹಿಮರಾದಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರರು ನಿಷ್ಕಾಮಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ, ತೃಷ್ಣಾರಹಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಅಂತಹವರು ಅಸತ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಹೇಗೆತಾನೆ ನುಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯ?”
9. “ಮೋಹ ಮಲರಹಿತರಾದ, ಅಹಂಕಾರರಹಿತರೂ ಹಾಗೂ ಮಾಯಾವಿತನವಿಲ್ಲದವರೂ ಆದ ಭಗವಾನರ ಮಧುರ ಸ್ವರದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುವೆ.
10. “ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ! ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವಂತಹ ಬುದ್ಧರು, ಸರ್ವವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವಂತ ಸಮಂತ ಚಕ್ಷುವಂತರು, ಲೋಕದ ಅಂತ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು ಸರ್ವ ಭವಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಿರುವರು, ಅನಾಸವರಾದಂತಹ, ಸರ್ವ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡುವಂತಹ, ಅಂತಹ ಸತ್ಯದ ನಾಮಧೇಯರಾದಂತಹ ಅವರು ನನ್ನಿಂದ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.”
11. “ಹೇಗೆ ಪಕ್ಷಿಯು ಚಿಕ್ಕ ವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅಪಾರ ಫಲಾವೃತವಾಗಿರುವ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವುದೋ, ಅದೇರೀತಿ ನಾನು ಅಲ್ಪ ದಾರ್ಶನಿಕರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಹಾ ಜಲಾಶಯವಾದ ಸರೋವರದತ್ತ ಹೋಗುವ ಹಂಸದ ರೀತಿ ಬುದ್ಧರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದೆನು.
12. “ಗೋತಮ ಬುದ್ಧರ ಶಾಸನ ಬಗ್ಗೆ ಹೊರಗೆ ಮೊದಲು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು- ‘ಹೀಗಿತ್ತು, ಹೀಗಾಗುವುದು’. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲಾ ದಾರ್ಶನಿಕತ್ವವು ಕಾಲ್ಪನಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಅವೆಲ್ಲವೂ ತರ್ಕಾಧಾರಿತವಾಗಿತ್ತು.
13. “ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವಂತಹ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠರು ಅವರೊಬ್ಬರೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಪ್ರಕಾಶ ನೀಡುವ ಪ್ರಚಾರಕರು. ಗೋತಮರು ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ (ಭೂರಿಪನ್ಯಾನೋ). ಗೋತಮರು ಮಹಾ ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾಗಿದ್ದಾರೆ (ಭೂರಿಮೇಧನೋ).
14. “ಅವರು ನನಗೆ ಈಗಲೇ ಇಲ್ಲಿಯೇ ತಕ್ಷಣವೇ ಫಲ ನೀಡುವಂತಹ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಮುಂದೆ ಇರುವಂತಹ, ತೃಷ್ಣಾದ ನಾಶ ಮಾಡುವಂತಹ ಹಾಗೂ ದುಃಖವನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವಂತಹ ಧಮ್ಮದ ಉಪದೇಶ ನೀಡಿದರು. ಅಂತಹುದರ ಉಪಮೆಯನ್ನು ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಹೋಲಿಸಲು ಆಗದು.”
15. ಬಾವರಿ- “ಹೇ ಪಿಂಗಿಯಾ! ನೀನು ಅಂತಹ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ ಗೋತಮರ, ಮಹಾಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರಾದ ಗೋತಮರಿಂದ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ದೂರ ಇರಬಲ್ಲೆಯಾ?”

16. “ಯಾರು ನಿನಗೆ ಕಣ್ಣ ಮುಂದೆಯೇ, ತಕ್ಷಣವೇ ಫಲಕಾರಿಯಾದ, ತೃಷ್ಣೆಯನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವಂತಹ, ದುಃಖವನ್ನು ದೂರಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವರ ಸಾಮ್ಯತೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಗದು. ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಹೋಲಿಸಲು ಆಗದು.”
17. ಪಿಂಗಿಯಾ- “ಓ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಾನು ಅಂತಹ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಗೋತಮರ, ಅಂತಹ ಮಹಾಮೇಧಾವಿ ಗೋತಮರನ್ನು ಆಗಲಿ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ಇರಲಾರೆ.
18. “ಅವರು ನನ್ನ ಚಕ್ಷುಗಳ ಮುಂದೆಯೇ ಕಾಲವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆ ಫಲ ನೀಡುವ, ತೃಷ್ಣಾ ನಾಶಕಾರಿಯಾದ, ದುಃಖ ನಿರೋಧಗೊಳಿಸುವ, ಧರ್ಮೋಪದೇಶ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ತುಲನೆಯನ್ನು ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಮಾಡಲಾಗದು.
19. “ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ನಾನು ಅಹೋರಾತ್ರಿ ಅಪ್ರಮತ್ತನಾಗಿ ಚಿತ್ತ ಚಕ್ಷುವಿನಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾಮ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲೇ ನಾನು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ಅವರಿಂದ ಬೇರೆ ಇದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿಲ್ಲ.
20. “ನನ್ನ ಶ್ರದ್ಧೆಯಾಗಲಿ, ಭಕ್ತಿಯಾಗಲಿ, ಆನಂದವಾಗಲಿ, ಮನಸ್ಸಾಗಲಿ, ಸ್ವತಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಗೋತಮರ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಅಣುಮಾತ್ರವೂ ದೂರ ಹೋಗದು. ಎಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನೆಡೆಗೆ ಆ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರು ಹೋಗುತ್ತಾರೋ, ಆ ದಿಕ್ಕಿನೆಡೆಗೆಲ್ಲಾ ಶಿರಬಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.
21. “ಜೇರ್ಣಗೊಂಡಿರುವ, ಬಲಹೀನವಾದ ನನ್ನ ಶರೀರವು ಅವರಿರುವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಾರದು. ಆದರೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ನಿತ್ಯವೂ ಅವರಿರುವೆಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಹೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇದೆ.
22. “ಕಾಮ ಭೋಗಗಳ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಒಂದು ದ್ವೀಪದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ದ್ವೀಪದೆಡೆಗೆ ಗುರುವನ್ನು ಅರಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆಗ ನಾನು ಲೋಕದ ಬೃಹತ್ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ದಾಟಿರುವ, ಅನಾಸವರಾದ ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರನ್ನು ಕಂಡೆನು.
23. “ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾದ ಭಗವಾನರು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು- ‘ಯಾವರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಕ್ಕಲಿ, ಭದ್ರಾವುಧ ಹಾಗು ಆಳವಿಯು ತಥಾಗತರ ಮೇಲಿನ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತರಾದರೋ, ಅದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಸಹಾ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸು ಪಿಂಗಿಯಾ! ಆಗ ನೀನು ಸಹ ಮೃತ್ಯುರಾಜನಿಂದ ದೂರವಾಗುವೆ.’
24. “ಮುನಿಗಳ ಈ ವಚನವನ್ನು ಆಲಿಸಿ ನಾನು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನಗೊಂಡೆನು. ಓ ತೆರೆದ ಜ್ಞಾನವಂತರೇ, ಸಮಾಸಂಬುದ್ಧರೇ, ತಾವು ನಿಜಕ್ಕೂ ನಿರ್ಮಲಚಿತ್ತದವರಾಗಿದ್ದೀರಿ ಹಾಗು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದೀರಿ.
25. “ತಾವು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಅತೀತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ, ಸರ್ವ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅರಿತಿರುವಿರಿ. ಸಂದೇಹಸ್ಥರ ಹಾಗು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸರ್ವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರದಿಂದ ಅಂತ್ಯ ಮಾಡುವವರಾಗಿದ್ದೀರಿ.
26. “ನಿಬ್ಬಣವು ಅಕಂಪನಮಯವೂ ಅಜೇಯವಾಗಿದೆ! ಸ್ಥಿರವಾಗಿದೆ, ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಅದರ ಉಪಮೆ ನೀಡಲಾಗದು. ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಆ ಅಚಲತೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಮಾಡುವೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ, ಓ ಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ತವಿಮುಕ್ತ ಭಗವಾನರೇ!”

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಪಾರಾಯಣ ಸುತ್ತ ಮುಗಿಯಿತು.

ಎಂಟು ಬಾಣವಾರಗಳಿಗೆ ಸಮನಾದ ಸುತ್ತನಿಪಾತವು ಮುಗಿಯಿತು.

ಐದು ವರ್ಗಗಳ, ಎಂಟು ಬಾಣವಾರಗಳ ಹಾಗು 72 ಸುತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿತವಾದ

ಖುದ್ಧಕನಿಕಾಯದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಸುತ್ತನಿಪಾತವು ಮುಗಿಯಿತು.